

MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda
Development Consultants
Az M&E Csoport tagja

A NYÍRBÁTORI KISTÉRSÉG FELZÁRKÓZTATÁSI FEJLESZTÉSI PROGRAMJA

NYÍRBÁTOR
2010

Készítette: MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda

mailbox@megakom.hu
www.megakom.hu

TARTALOM

1	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	5
1.1	A FEJLESZTÉSI PROGRAM KIDOLGOZÁSÁNAK KERETEI.....	5
1.2	A HELYZETFELTÁRÁS FŐBB KÖVETKEZTETÉSEI.....	5
1.3	A NYÍRBÁTORI KISTÉRSÉG FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA.....	6
1.4	A STRATÉGIAI CÉLRENDSZER, PRIORITÁSOK ÉS BEAVATKOZÁSI TERÜLETEK ÖSSZEFOGLALÁSA.....	8
1.5	A PROGRAMVÉGREHAJTÁS MECHANIZMUSA.....	9
2	BEVEZETÉS.....	10
2.1	A MUNKA HÁTTERE.....	10
2.2	A PROGRAM KIDOLGOZÁSÁNAK SZÜKSÉGESSÉGE.....	12
2.3	A PROGRAM FELÉPÍTÉSE, FŐBB ELEMEI.....	14
3	A PROGRAM KÉSZÍTÉSE SORÁN ALKALMAZOTT MÓDSZEREK.....	15
4	FEJLESZTÉSI KERETEK.....	17
4.1	FEJLESZTÉSPOLITIKAI KERETEK.....	17
4.1.1	<i>Tervezési keretek.....</i>	<i>17</i>
4.1.2	<i>Országos fejlesztési tervek.....</i>	<i>17</i>
4.1.3	<i>Regionális fejlesztési tervek.....</i>	<i>24</i>
4.1.4	<i>Megyei szintű tervek.....</i>	<i>27</i>
4.1.5	<i>Kistérségi szintű terv.....</i>	<i>28</i>
4.1.6	<i>Normatív keretek.....</i>	<i>31</i>
4.1.7	<i>Szakmapolitikai keretek.....</i>	<i>33</i>
4.1.7.1	<i>Közlekedéspolitika.....</i>	<i>33</i>
4.1.7.2	<i>Közös Agrárpolitika.....</i>	<i>38</i>
4.1.7.3	<i>LEADER.....</i>	<i>39</i>
4.1.7.4	<i>Természetvédelem.....</i>	<i>39</i>
4.1.7.5	<i>Az EU foglalkoztatáspolitikája.....</i>	<i>41</i>
4.1.7.6	<i>Az EU energiapolitikája.....</i>	<i>41</i>
4.2	A KISTÉRSÉG FEJLŐDÉSÉT MEGHATÁROZÓ NEMZETKÖZI ÉS HAZAI TENDENCIÁK.....	42
4.2.1	<i>A magyar közlekedéspolitika stratégiai fő irányai.....</i>	<i>42</i>
4.2.2	<i>Területfejlesztés, regionális politika.....</i>	<i>43</i>
5	STRATÉGIAI HELYZETFELTÁRÁS.....	45
5.1	DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐK.....	45
5.2	MUNKAERŐPIAC, HUMÁN ERŐFORRÁS.....	51
5.2.1	<i>Foglalkoztatottság.....</i>	<i>51</i>
5.2.2	<i>Keresetek, jövedelmi viszonyok.....</i>	<i>55</i>
5.2.3	<i>Munkanélküliség.....</i>	<i>57</i>
5.2.4	<i>Oktatás, képzés.....</i>	<i>60</i>
5.3	TÁRSADALMI, SZOCIÁLIS KÖRNYEZET.....	64
5.3.1	<i>Egészségügyi, szociális ellátás.....</i>	<i>64</i>
5.3.2	<i>Helyi társadalmi szervezetek.....</i>	<i>66</i>

5.4	GAZDASÁGI SZERKEZET	67
5.4.1	<i>Mezőgazdaság</i>	68
5.4.2	<i>Ipar</i>	74
5.4.3	<i>Szolgáltatás</i>	78
5.5	VÁLLALKOZÁSOK	83
5.6	MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA.....	86
5.6.1	<i>Közlekedés</i>	86
5.6.2	<i>Közműellátottság</i>	90
5.6.3	<i>Telekommunikáció</i>	94
5.7	KÖRNYEZETI ÁLLAPOT.....	95
5.7.1	<i>Víz</i>	95
5.7.2	<i>Növényzet</i>	96
5.7.3	<i>Talaj</i>	98
5.7.4	<i>Hulladék</i>	98
5.7.5	<i>Környezetterhelés</i>	99
5.8	A KISTÉRSÉG KAPCSOLATRENDSZERE.....	99
5.9	EDDIG MEGVALÓSULT ÉS FOLYAMATBAN LEVŐ FEJLESZTÉSEK A KISTÉRSÉGBEN.....	100
6	SWOT ANALÍZIS, KÖVETKEZTETÉSEK	102
7	FEJLESZTÉSI PROGRAM	106
7.1	JÖVŐKÉP ÉS MISSZIÓ	106
7.2	STRATÉGIAI CÉLOK	108
7.3	FEJLESZTÉSI PRIORITÁSOK.....	110
7.3.1	<i>Gazdaságfejlesztés</i>	112
7.3.1.1	<i>Kistérségi és helyi jelentőségű ipari területek fejlesztése</i>	112
7.3.1.2	<i>Befektetést ösztönző szervezeti struktúra kialakítása</i>	112
7.3.1.3	<i>Mezőgazdasági és feldolgozóipari vállalkozások erősítése</i>	113
7.3.2	<i>A kistérségen belüli közlekedési kapcsolatok javítása</i>	113
7.3.2.1	<i>Helyi és térségi jelentőségű közúthálózat fejlesztése</i>	114
7.3.2.2	<i>Kerékpárút-hálózat fejlesztése</i>	114
7.3.2.3	<i>Közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása</i>	115
7.3.3	<i>Társadalmi megújulás, közszolgáltatások minőségi fejlesztése</i>	115
7.3.3.1	<i>Közszolgáltatást nyújtó intézmények infrastrukturális fejlesztése</i>	115
7.3.3.2	<i>Közösségi, közigazgatási és rekreációs intézmények infrastrukturális fejlesztése</i>	117
7.3.3.3	<i>Foglalkoztathatóság javítása, fejlesztése</i>	117
7.3.3.4	<i>Alkalmazkodóképesség javítása</i>	118
7.3.3.5	<i>Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása</i>	118
7.3.3.6	<i>Egészségmegőrzés és társadalmi befogadás, részvétel erősítése</i>	119
7.3.3.7	<i>Belső kohézió erősítése, közösségfejlesztés</i>	119
7.3.4	<i>Turisztikai potenciál javítása</i>	120
7.3.4.1	<i>A kistérség turisztikai fejlesztése</i>	120
7.3.4.2	<i>Versenyképes turisztikai termék- és attrakciófejlesztés, programcsomagok kialakítása</i>	120

7.3.4.3	A turizmust kiszolgáló létesítmények fejlesztése.....	121
7.3.4.4	Termálturizmus fejlesztése.....	121
7.3.4.5	Turisztika szervezeti és működési feltételeinek javítása	121
7.3.5	<i>Települési környezet megújítása, természet- és környezetvédelem.....</i>	<i>122</i>
7.3.5.1	Településfejlesztés.....	122
7.3.5.2	Kommunális infrastruktúra fejlesztése.....	123
7.3.5.3	Hulladékgazdálkodás	123
7.3.5.4	Ivóvízminőség javítás.....	123
7.3.5.5	Vízgazdálkodás, belvízrendezés.....	123
7.3.5.6	Erdőgazdálkodás	124
7.3.5.7	Természeti értékek védelme	124
7.3.5.8	Hatékony energiafelhasználás	124
7.3.6	<i>Tervezett fejlesztések, beruházások a kistérségben.....</i>	<i>125</i>
7.4	HORIZONTÁLIS TÉMÁK.....	129
8	A MEGVALÓSÍTÁS MECHANIZMUSA.....	130
9	FELHASZNÁLT IRODALOM.....	131
10	ÁBRA, TÁBLÁZAT ÉS TÉRKÉP JEGYZÉK.....	132
10.1	ÁBRÁK.....	132
10.2	TÁBLÁZATOK	132
10.3	TÉRKÉPEK.....	133
11	MELLÉKLETEK	134
11.1	A PRIMER KUTATÁSHOZ HASZNÁLT TELEPÜLÉSI KÉRDŐÍVEK SABLONJA.....	134
11.2	A PRIMER KUTATÁSHOZ HASZNÁLT IPARI PARK KÉRDŐÍV SABLONJA.....	151

1 VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1.1 A fejlesztési program kidolgozásának keretei

Jelen dokumentum a **Nyírbátori kistérség felzárkóztatási fejlesztési programja**, amely az ÚMFT Államreform Operatív Programból a Nyírbátor és Vonzáskörzete Többcélú Kistérségi Társulás megbízásából készült el. A program kidolgozását a MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda végezte 2009-2010-ben. Az elkészült tanulmány a Társulás valamennyi településére kiterjed: Bátorliget, Encsencs, Kisléta, Máriapócs, Nyírbátor, Nyírbétek, Nyírbogát, Nyírcsászári, Nyírderzs, Nyírgelse, Nyírgyulaj, Nyírlugos, Nyírmihálydi, Nyírpilis, Nyírvasvári, Ömböly, Penészlek, Piricse, Pócspetri, Terem.

A vezetői összefoglaló átfogó képet ad a fejlesztési program tartalmáról. Elkészítésének célja, hogy olyan önálló dokumentumként is alkalmazható legyen, mely összefoglalóan áttekinti a térség fejlesztési elképzeléseit.

A fejlesztési program **célja**, hogy kijelölje a **Nyírbátori kistérség** hosszú távú fejlődéséhez szükséges stratégiai **irányvonalakat és célrendszert**, illetve elősegítse a térség **felzárkózását** az elkövetkezendő években. A kidolgozott stratégia a jelenlegi helyzetre, és a kidolgozás folyamata során felszínre került helyi igényekre épít, de az elérhető finanszírozási forrásokat is figyelembe véve határozza meg a fejlesztés reális prioritásait a térségben. A stratégia **közép- és hosszú távon is követendő célrendszert** vázol fel.

A fejlesztési program **épít a hatályos országos, regionális, megyei és kistérségi koncepciókra, tervekre**.

1.2 A helyzetfeltárás főbb következtetései

A stratégia megalapozását szolgáló helyzetfeltárás bemutatja a térség fő problémáit, adottságait, valamint a környezet által kínált lehetőségeket és veszélyeket.

A kistérség belső erőforrásait, adottságait vizsgálva körvonalazódnak a fejlődés lehetséges irányai, vagy éppen gátló tényezők.

A **demográfiai helyzet** tekintetében **népességszám csökkenésről** beszélhetünk, mely **természetes fogyásban és elvándorlásban** nyilvánul meg. Az elvándorlás elsősorban a fiatal, képzett munkavállaló korú lakosokat érinti.

Ettől függetlenül **magas a fiatalok lakosság aránya** és jelentős számú szabad munkaerő áll rendelkezésre, mely azonban főként a **hátrányos helyzetű lakosok magas arányával** hozható összefüggésbe. A munkaerő-piaci helyzet szintén kedvezőtlen, hiszen **alacsony a foglalkoztatottak száma**, ezzel párhuzamosan pedig **magas a munkanélküliek, ezen belül is a tartós munkanélküliek aránya**.

A humán erőforrás minőségéhez szükséges infrastrukturális feltételek adottak, hiszen a **térség oktatási intézményekkel jól ellátott**, emellett a középfokú oktatási intézmények széles képzési spektrummal rendelkeznek. Ennek ellenére **a lakosság iskolai végzettsége alacsony**, magas a gyakorlatilag analfabéták aránya. Nincs megfelelő szakképzettséggel és idegen nyelvtudással rendelkező munkaerő. Ez a tényező akadályozza a térség versenyképességének fejlődését.

A **közszolgáltatást végző intézmények infrastrukturális problémákkal küzdenek**, egyes ellátási, szolgáltatási formák megoszlása egyenlőtlen a kistérségen belül.

A kistérség **gazdaság versenyképessége alacsony**, struktúrája nem megfelelő, a kedvezőtlen feltételek, körülmények ellenére rendkívül nagy szerepet tölt be a mezőgazdaság. A **földterületek hasznosítása az erdőgazdálkodás területén célszerű**.

Az iparban központi szerepet játszik a **feldolgozó ipar**, azon belül is a faipar, az élelmiszeripar és a könnyűipar. Kedvező eredmény, hogy jelentős külföldi tulajdonú vállalatok telepedtek le, viszont ezek szinte kizárólag a kistérségi központban, Nyírbátorban valósultak meg. Az **ipari park** fejlesztésével további befektetők érkezése, letelepedése várható.

A szolgáltató szektoron belül a **turizmus** számára kedvező adottságokkal rendelkezik a kistérség, azonban még **nincs kiépítve a megfelelő infrastruktúra és szolgáltatási háttér**. Ugyan jelenleg főként Nyírbátor és Máriapócs vonzza a turistákat, de a többi településen fellelhető turisztikai attrakció fejlesztésével, hirdetésével azok is kedvelt célponttá válhatnak.

A vállalkozásokat tekintve a **vállalkozássűrűség alacsony**, rendkívül **magas a mikro- és kisvállalkozások aránya**, melyek nem képesek javítani a térség foglalkoztatási helyzetén.

A **közlekedési infrastruktúrát** tekintve a térségen belül kedvezőtlen helyzet mutatkozik, hiszen mind a településeket összekötő utak, mind a belterületi utak leromlott állapotúak, sőt az elérhetőséget nehezítik a zsáktelepülések jelenléte. A Nyírbátori kistérség elérhetőségi viszonyait az **M3-as autópálya** nyomvonalának meghosszabbítása kedvezően fogja befolyásolni, mely kezdetét jelentheti a fejlődésnek.

A **kommunális infrastruktúra** a térség legtöbb településén kiépítetlen. A **telekommunikációs** lehetőségek viszont kedvezőek.

Mindezeket összegezve a térség legfőbb problémája az alacsony képzettségi és foglalkoztatási szintből fakadó munkanélküliség, illetve a gazdaság kedvezőtlen versenyképességi helyzete.

A felzárkóztatási fejlesztési program ezen problémákra fókuszálva keresi a megoldási lehetőségeket, melyek kiegészülnek a közvetett vagy közvetlen kapcsolatban lévő problémák, azaz a közlekedési helyzet, a közszolgáltatások helyzete, a turizmus és a települési környezet fejlesztésére irányuló teendőkkel.

1.3 A Nyírbátori kistérség fejlesztési stratégiája

A stratégia kijelöli azokat a fejlesztési irányokat, amelyek a térség adottságait, belső erőforrásait és a kívülről megszerezhető forrásokat leghatékonyabban hasznosítja, illetve a külső környezet által kínált lehetőségeket kihasználja.

A Nyírbátori kistérség jövőképe az alábbiak szerint foglalható össze:

„A Nyírbátori kistérség **versenyképes**, a helyi adottságokra épülő, megfelelő mennyiségű és minőségű munkahelyet, illetve jövedelmet biztosító **gazdasági szerkezettel** rendelkezik. Ennek eredményeként **alacsony a munkanélküliség és az elvándorlás mértéke, magas az életszínvonal**. Az iparszerkezeten belül kiemelt szerep jut az élelmiszer- és a könnyűiparnak, a műszeriparnak, a terciér szektor pedig széles spektrumban kínálja szolgáltatásait a térség lakosainak és vállalkozásainak.

A térség **közlekedés-földrajzi helyzete** kedvező, melyet az autópálya közelsége mellett a **települések közötti úthálózat megfelelő minősége**, illetve a belterületi út- és kerékpárút-hálózat kiépítettsége biztosítja.

A **kulturális hagyományok, a műemlékek, a természeti értékek, természeti erőforrások szem előtt tartása** kiemelt figyelmet élvez, mely növeli a térség **turisztikai vonzerejét**.

A településeken a **közösségi terek, a közszolgáltatást nyújtó intézmények mindenkori számára elérhetőek és hozzáférhetőek**, ahol minőségi szolgáltatásnyújtás mellett **helyi identitást erősítő rendezvények** zajlanak.

A határmenti fekvést kihasználva **élénk és szoros a határon átnyúló**

együtműködések hálózata.”

A jövőkép alapján a kistérség missziója, általános célkitűzése az alábbiak szerint fogalmazható meg:

„Az életminőség, valamint a gazdasági versenyképesség javításával a kistérség népességmegtartó erejének erősítése.”

A jövőképben és a misszióban foglaltak alapján a kijelölhetőek a Nyírbátori kistérség számára legfontosabb **stratégiai célok**, melyek az alábbiak:

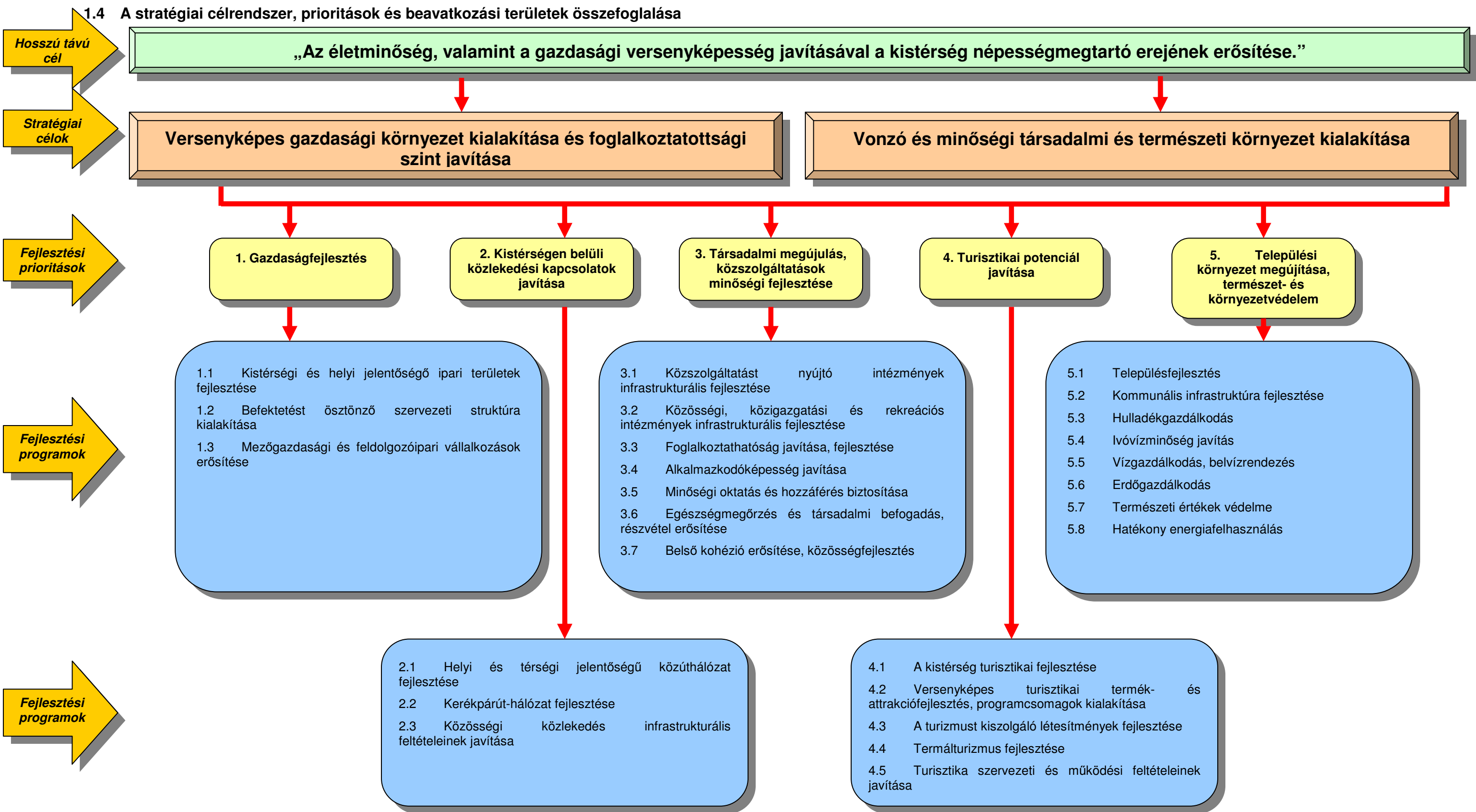
- **Versenyképes gazdasági környezet kialakítása és foglalkoztatottsági szint javítása**
- **Vonzó és minőségi társadalmi és természeti környezet kialakítása**

A felvázolt stratégiai célok megvalósítása öt prioritás köré szerveződik. A prioritások sorrendje nem jelent fontossági sorrendet, azok megvalósítása az egymással való szoros kapcsolatok miatt párhuzamosan szükséges.

A fejlesztési prioritások az alábbiak:

- 1. Gazdaságfejlesztés**
- 2. Kistérségen belüli közlekedési kapcsolatok javítása**
- 3. Társadalmi megújulás, közszolgáltatások minőségi fejlesztése**
- 4. Turisztikai potenciál javítása**
- 5. Települési környezet megújítása, természet- és környezetvédelem**

Olyan fejlesztések kerüljenek megvalósításra, melyre szükség van, kereslet mutatkozik.

1.5 A programvégrehajtás mechanizmusa

A program megvalósítása kistérségi projekteken keresztül történik, ezen projektek előkészítésében, a finanszírozási források felkutatásában jelentős szerepe lesz a kistérségnek. A megvalósítás során felmerülő operatív feladatokat a Kistérségi Társulás végzi, amely évente beszámol a Társulás tagjainak a program megvalósításának előrehaladásáról, alakulásáról. A szükséges változtatások, korrekciók meghozataláról a beszámoló alapján a Társulás határoz.

A megvalósítás sikere érdekében egyrészt szükség van a fejlesztési program térségen belüli promóciójára, ismertségének biztosítására, valamint a befektetési lehetőségek külső beruházók irányába történő kommunikálására. Másrészt szükséges a kistérség abszorpciós képességének javítása érdekében a térségi projekt-csatorna hatékony működtetése, azaz projektek generálása, projektadatbázis működtetése, projektek előkészítése és a projektek kiajánlása („csatornázása”), megvalósítása.

Tehát csak abban az esetben lesz eredményes a felzárkóztatási fejlesztési program, amennyiben a Kistérségi Többcélú Társulás – mint kompetens döntéshozó testület – folyamatos monitoring keretében koordinálja a végrehajtást. Ehhez azonban állandó mechanizmus kialakítása szükséges.

2 BEVEZETÉS

2.1 A munka háttere

Nyírbátor és Vonzáskörzete Többcélú Kistérségi Társulás (a továbbiakban: Társulás) pályázatot nyújtott be az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében az Államreform Operatív Program ÁROP-1.1.5/C „A leghátrányosabb helyzetű kistérségek fejlesztési és együttműködési kapacitásának megerősítése” pályázati felhívásra, melynek többek között egyik célja a kistérségi felzárkóztatási fejlesztési terv aktualizálása volt. A pályázat kedvező elbírálásban részesült, és pénzügyi támogatást nyert.

A **program aktualizálásának célja**, a kistérség felzárkóztatásának és fejlődésének elősegítése, valamint a rendelkezésre álló szűkös fejlesztési források koncentrációja a fő fejlesztési irányvonalak kijelölése, meghatározása révén.

▪ A program időtávja

A program időtávja többszörös elvárást kell, teljesítsen: egyrészt fel kell vázolnia a kistérség fejlesztésének főirányait középtávon, másrészt pedig keretet kell biztosítani a konkrét, rövidtávon megvalósítandó fejlesztések számára. A középtávra meghatározott célok hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a kistérség érvényesíteni tudja érdekeit egyrészt 2007-2013-as programozási periódus 2009-2010 akcióterveinek még hátralévő időszakában, másrészt az azt követő 2013-ig tartó időszakban készülő fejlesztési tervek kidolgozása során. A jelen programban meghatározott prioritások keretében az EU jelenlegi programozási periódusának végéig (2013 végéig) ismert nemzeti tervekhez illesztett és a kistérségi igényekre reagáló feladatok kerülnek kijelölésre, úgy, hogy a konkrét beavatkozási területek végrehajtása azonnal elindítható.

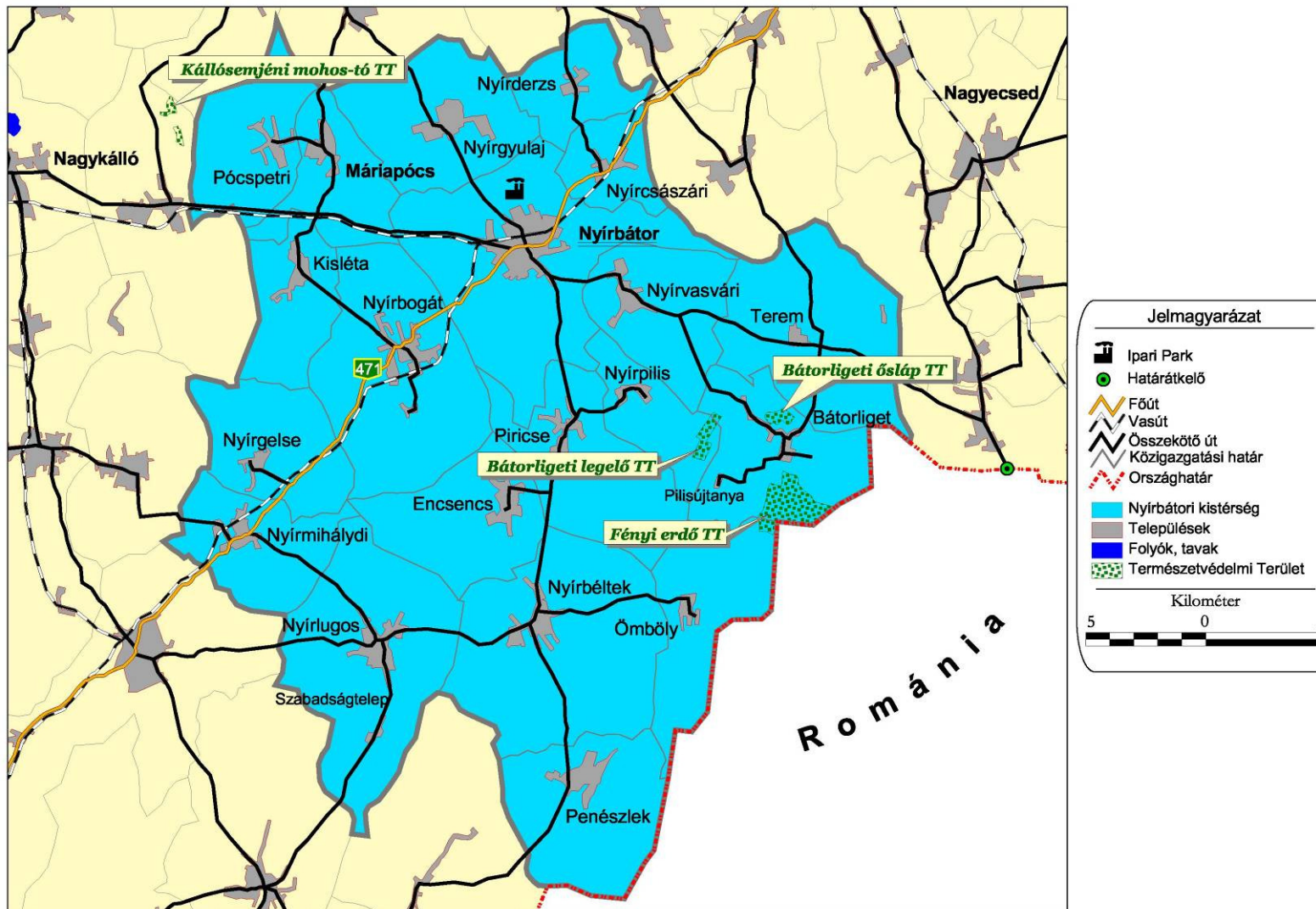
▪ A program földrajzi beavatkozási területe

A Nyírbátor és Vonzáskörzete Többcélú Kistérségi Társulás által kidolgozott pályázatkeretei között elkészülő fejlesztési program a Társulás valamennyi (20) településére kiterjed, ami jelen esetben megegyezik a 2007 óta érvénybe lépett statisztikai kistérségi lehatárolással.

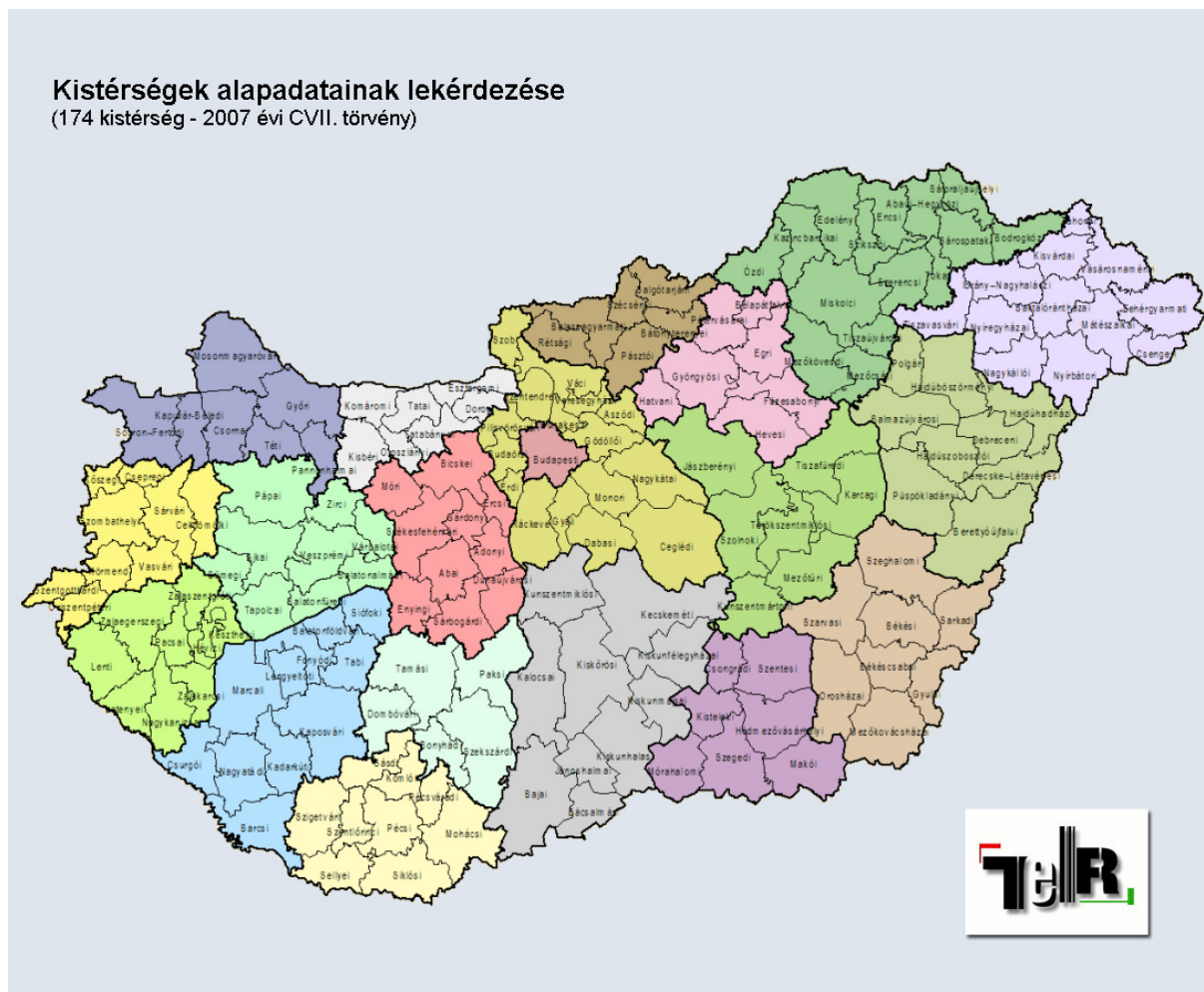
A Nyírbátori kistérség 20 tagtelepülése a következő:

Bátorliget, Encsencs, Kisléta, Máriapócs, Nyírbátor, Nyírbéltek, Nyírbogát, Nyírcsászári, Nyírderzs, Nyírgelse, Nyírgyulaj, Nyírlugos, Nyírmihálydi, Nyírpilis, Nyírvasvári, Önböly, Penészlek, Piricse, Pócspetri, Terem

1. térkép Kistérség településeinek földrajzi elhelyezkedése

2. térkép Statisztikai kistérségek rendszere Magyarországon

Forrás: VÁTI Kht., www.terport.hu

2.2 A program kidolgozásának szükségessége

Magyarországon szinte a rendszerváltás óta működnek kistérségi alapon szerveződő önkormányzati társulások, azonban szerepük az EU csatlakozás miatt egyre jobban felértékelődik, különösen a **2004. évi CVII. törvény a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról** életbelépését követően. Ezt a törvényt a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásainak intézményesítése, a kistérségek összehangolt fejlesztésének előmozdítása, az önkormányzati közszolgáltatások színvonalának kiegyenlített emelése érdekében alkották meg. Az így létrehozott kistérség a jogszabályban meghatározott feltételek szerint gondoskodhat az alábbi feladatkörbe tartozó közszolgáltatások biztosításához kapcsolódó és térségi együttműködést igénylő egyes feladat- és hatáskörök ellátásáról:

- a) oktatás és nevelés;
- b) szociális ellátás;
- c) egészségügyi ellátás;
- d) család-, gyermek- és ifjúságvédelem;
- e) közművelődési, közgyűjteményi tevékenység;
- f) helyi közlekedés, helyi közútfenntartás;
- g) ingatlan- és vagyongazdálkodás;

- h) ivóvízellátás, vízgazdálkodás, vízkárelhárítás, valamint bel- és csapadékvíz-elvezetés;
- i) kommunális szolgáltatások és energiaellátás;
- j) környezet- és természetvédelem, valamint hulladékkezelés;
- k) szennyvíztisztítás és -elvezetés;
- l) területrendezés;
- m) esélyegyenlőségi program megvalósítása;
- n) foglalkoztatás;
- o) gazdaság- és turizmusfejlesztés, valamint idegenforgalom;
- p) állat- és növényegészségügy;
- q) belső ellenőrzés;
- r) területfejlesztés.

A Nyírbátori kistérségben a Társulás az operatív feladatok ellátására költségvetési szervként működő munkaszervezetet (irodát) hozott létre.

Az önkormányzatok a Társulásra többek között az alábbi feladat- és hatásköröket ruházták át:

- Koordinálja a kistérségben működő társulások és más – a területfejlesztésben érdekelt- szervezetek együttműködését, együttműködik az állami és civil szervezetekkel,
- Folyamatos kapcsolatot tart a megyei területfejlesztési tanács munkaszervezetével, a regionális fejlesztési ügynökségekkel, a kistérségi megbízottakkal, a kistérségben működő közigazgatási szervezetekkel, intézményekkel, a fejlesztési szükségletek és a bevonandó helyi források feltárása érdekében,
- a Társulás a kistérségi területfejlesztési program figyelembevételével előzetesen véleményt nyilvánít a meghirdetett központi és regionális pályázatokra az illetékességi területéről benyújtott támogatási kérelmekkel kapcsolatban, feltéve, ha ez a jogkör a pályázati felhívásban szerepel,
- A Társulás megállapodást köthet a helyi önkormányzatokkal, az önkormányzati társulásokkal, a megyei területfejlesztési tanáccsal és a regionális fejlesztési tanáccsal a saját kistérségi fejlesztési programjai finanszírozására és megvalósítására,
- Pályázatot nyújthat be a kistérség fejlesztéséhez kapcsolódó források igényléséhez,
- Közoktatási szakmai szolgáltatás kistérségi szintű működtetése 2004. június 25.-től
- Pedagógiai szakszolgálatok kistérségi szintű működtetése az alábbiak szerint:
 - nevelési tanácsadás
 - gyógypedagógiai ellátás
 - logopédiai ellátás
 - gyógy-testnevelés
- A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 20.§ (1) bek. a.) és b.) pontjában foglaltak intézmény fenntart társulási formában történő működtetése Nyírbétek Nagyközség Önkormányzata és Ömböly, Encsencs és Penészlek, Nyírcsászári Község és Nyírbátor Város Önkormányzata által kinyilvánított szándéknyilatkozatról szóló határozatok alapján.
- Központi orvosi ügyeleti feladatok ellátása

- Jelzőrendszeres házi gondozás, családsegítés, házi segítségnyújtás, gyermekjóléti szolgálat kistérségi szintű működtetése

A Nyírbátori kistérségben a többcélú kistérségi társulás feladat- és hatásköreinek ellátása érdekében költségvetési intézményt, gazdálkodó szervezetet alapíthat. A többcélú kistérségi társulás döntést hozó szerve a társulási tanács. A társulási tanács gyakorolja a többcélú kistérségi társulási megállapodásban meghatározott feladat- és hatásköröket, melyet a társulást alkotó települések polgármesterei alkotják. A társulási tanács költségvetési szerveként elkülönült munkaszervezetet hoz létre.

A Társulás Kistérségi Fejlesztési Bizottságot is létrehozott, melynek feladata egyrészt javallattételi döntés-előkészítés a Társulási Tanács számára, másrészt közreműködik a komplex fejlesztés kistérségi folyamatában, a programozás fázisától egészen a megvalósításig.

A fent vázolt kistérségi szintű szervezetek létrehozása és közös feladatok ellátása mellett elengedhetetlen, hogy a kistérség egy széles körben elfogadott stratégiával rendelkezzen. Ezek alapján szükséges egy komplex kistérségi felzárkóztatási fejlesztési program kidolgozása és időközönkénti aktualizálása, mely egy jövőképet és missziót határoz meg a kistérség jövőbeli helyzetére, szerepére vonatkozóan, tartalmazza a kívánt jövőbeli állapot eléréséhez vezető utat (stratégia, prioritások) és azokat a beavatkozási területeket, melyekre koncentrálni szükséges a kistérség sikeres fejlődése érdekében.

2.3 A program felépítése, főbb elemei

A Nyírbátori kistérség felzárkóztatási fejlesztési programja egy átfogó helyzetelemzést, az erre épülő beavatkozási stratégiát és annak javasolt megvalósítási mechanizmusát tartalmazza.

A program első része tartalmazza a fejlesztési program készítésével kapcsolatos alapvető információkat. Ebben a részben található a vezetői összefoglaló, a bevezetés, valamint az alkalmazott módszertani alapelvek bemutatása. A bevezetésben kerül bemutatásra a program készítésének háttere, szükségessége, valamint a dokumentum felépítése.

A tanulmány második része két nagy blokkból áll:

- Fejlesztési keretek: fejlesztéspolitikai környezet, a kistérség fejlődését meghatározó hazai és nemzetközi tendenciák.
- Stratégiai helyzetfeltárás: demográfiai, gazdasági-társadalmi és környezeti tényezők részletes, összehasonlító elemzése, a térség belső erőforrásainak stratégiai szemléltető bemutatása.

A fejlesztési keretek és a helyzetfeltárás főbb következtetéseit a SWOT analízis jeleníti meg koncentrált és rendezett formában, mintegy vezérfonalat képezve a harmadik nagy tartalmi egység, a fejlesztési program (fejlesztési stratégia, prioritások és megvalósítási mechanizmus) kidolgozása felé.

3 A PROGRAM KÉSZÍTÉSE SORÁN ALKALMAZOTT MÓDSZEREK

A fejlesztés stratégiai **módszertanának** kialakításánál az a célkitűzés vezérelte a szakértőket, hogy a munka eredményeként ne egy elméleti tanulmány, hanem egy olyan szakmai anyag készüljön el, amely a gyakorlatban is alkalmazható a kistérség fejlődésének elősegítésére.

Az alkalmazott módszertan középpontjában egyrészt a kistérségben felmerülő **igények és szükségletek** komplex kezelése, másrészt a **közép- és hosszú távú** fejlesztési **célkitűzések**, valamint a rövidtávon megvalósítandó konkrét fejlesztési **beavatkozások** közötti összhang megteremtése áll. Kistérségi szinten a programozás, a fejlesztési tervezés jelentősége elsősorban abban áll, hogy az elkészülő fejlesztési dokumentumok megfelelő keretet biztosítanak a konkrét projektek számára, csatornázzák, megfelelő irányba terelik azokat, továbbá elősegítik a szűkös források koncentrációját.

Ennek megfelelően a felzárkóztatási fejlesztési program készítése során a szakértők a fejlesztési tervek készítésének széles körben ismert és elfogadott módszertanát követték.

A Nyírbátori kistérség felzárkóztatási fejlesztési programjának készítésének konkrét módszertani alapelvei a következők voltak:

▪ Reális időtáv meghatározása

A program időtávja többszörös elvárást kell, teljesítsen: egyrészt fel kell vázolnia a kistérség **fejlesztésének fő irányait középtávon**, másrészt pedig keretet kell biztosítania a konkrét, **rövidtávon megvalósítandó fejlesztési beavatkozások** számára. Ez alapján az alábbi két időszak különíthető el a 2013-ig tartó időszakban:

- **2010. december 31-ig** tart az első időszak, amely az Operatív Programok akcióterveinek jelenlegi (2009-2010) programozási időszaka (rövid táv).
- **2013. december 31-ig**, a jelenlegi Európai Unió programozási és költségvetési időszak végéig (2007-2013) tart a második időszak (közép táv).

A középtávon meghatározott célok hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a kistérség érvényesíteni tudja érdekeit a következő, 2011-2013-as programozási periódusra készülő akciótervek kidolgozása során.

▪ Gazdaságfejlesztési orientáció

A kistérségi fejlesztési program kiemelten foglalkozik a **gazdaságfejlesztés** területével, mivel a helyi gazdaság dinamizálása szükséges új munkahelyek teremtéséhez, a kistérség népességmegtartó képességének javításához. A versenyképes gazdaság által biztosított munkahelyek, jövedelmek és adók képezik az alapot a társadalmi, kulturális és környezeti feltételek javításához. A programban a gazdaság mellett elemzésre kerülnek társadalmi, szociális és környezeti folyamatok, problémák is.

▪ Primer és szekunder információk összhangja

A programkidolgozás során a hatékonyság biztosítása érdekében a lehető legnagyobb mértékben kívánunk támaszkodni szekunder információkra (statisztikai adatok, korábban elkészült fejlesztési koncepciók és programok), ugyanakkor azonban az elérhető szekunder információk, adatok **primer információkkal** való kiegészítése szintén indokolt. A primer információgyűjtés, kérdőívezés keretében történik.

▪ **Az érintettek bevonása – széles körű egyeztetés**

A programkidolgozás során jelentős hangsúlyt fektetünk arra, hogy az érintettek, a kistérség önkormányzatainak, kisebbségi önkormányzatainak, vállalkozásainak és civil szervezetinek képviselői befolyásolhassák a tervezési dokumentum tartalmát, megjeleníthessék elképzeléseiket. Ezt szolgálja a programozást kísérő egyeztetési és társadalmisítási folyamat.

▪ **Építés hatályos tervdokumentumokra**

A fejlesztési program kidolgozása során érvényesítendő fontos szempont, hogy a kistérségi program célrendszere illeszkedjen a különböző szintű **érvényben lévő tervdokumentumokhoz**. Ennek érdekében elemzésre kerülnek a különböző szintű - országos, regionális, megyei és kistérségi - fejlesztési koncepciók, programok.

▪ **Gyakorlatorientált megközelítés**

A program elkészítése során az elméleti megfelelés és a gyakorlati alkalmazhatóság egyszerre kerül figyelembevételre; törekszünk olyan program elkészítésére, amely a gyakorlatban is megvalósítható prioritásokkal rendelkezik, és alkalmas a forrásszerzésre.

4 FEJLESZTÉSI KERETEK

4.1 Fejlesztéspolitikai keretek

A fejlesztéspolitikai alfejezet a kistérség fejlődési keretét képező tervezési, normatív és szakmapolitikai tényezők bemutatását tartalmazza.

4.1.1 Tervezési keretek

A kistérségi vezetők, valamint fejlesztési elképzelések kidolgozásába bevont szakértők számára azért fontos a tervezési keretek ismerete, hogy a kistérségben megvalósítani kívánt fejlesztéseket illeszteni tudják a megyei, regionális, valamint hazai szintű tervekhez, illetve az ezek által alátámasztott fejlesztési forrásokhoz.

4.1.2 Országos fejlesztési tervek

A fontosabb országos fejlesztési tervek a következők:

Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT)

Magyarország 2004. május 1. óta az Európai Unió teljes jogú tagja, melynek eredményeként jogosulttá vált az EU Strukturális Alapok támogatási lehetőségeire. A Strukturális Alapokból igényelhető támogatás hazai felhasználásának szabályozására fejlesztési tervet kellett készíteni. A 2004-2006-os programidőszakban a Nemzeti Fejlesztési Terv tartalmazta ezen szabályozásokat. A 2007-2013 közötti időszakban az Új Magyarország Fejlesztési Terv az a stratégiai dokumentum, amely rögzíti a fejlesztési célokat és prioritásokat.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv stratégiájának **átfogó célja**: a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés, **általános célja**:

A célok elérésére specifikus célokat fogalmaztak meg:

- A foglalkoztatás bővítésének specifikus céljai
 1. az egyén foglalkoztathatóságának javítása és munkaerő-piaci aktivitásának növelése;
 2. munkaerő-kereslet bővítése;
 3. a kereslet és kínálat összhangját biztosító munkaerő-piaci környezet fejlesztése;
- A tartós növekedés specifikus céljai
 1. versenyképesség javítása, ezen belül
 - a tudásgazdaság és innováció erősítése
 - termelékenység növelése
 2. gazdaság bázisának szélesítése, ezen belül
 - területfejlesztés
 - tőkebevonási képességek fejlesztése
 - piacbővítés
 - magasabb piaci integráltsági szinthez való kapcsolódás
 - korszerű technológiák széles körű elterjesztése
 3. az üzleti környezet fejlesztése, ezen belül
 - elérhetőség megkönnyítése
 - szabályozási környezet javítása, valamint az állam szolgáltatásainak

és működésének hatékonyabbá tétele

Emellett horizontális politikák megfogalmazására is sor került

- a fenntarthatóság feltételeinek biztosítása
- kohézió erősítése

A célok megvalósítására az ÚMFT a 2007-2013 periódusra a következő 6 fejlesztési prioritást nevezi meg:

1. Gazdaságfejlesztés
2. Közlekedésfejlesztés
3. Társadalmi megújulás
4. Környezeti és energetikai fejlesztés
5. Területfejlesztés
6. Államreform
- +1. Végrehajtás

A célok és prioritások által megfogalmazott intézkedések S Operatív Programba valósulnak meg, melyek a következők:

- **Gazdaságfejlesztés Operatív Program (GOP)** fő célja a magyar gazdaság tartós növekedésének elősegítése, a produktív szektor versenyképességének erősítése révén. Ennek érdekében specifikus célok kerültek meghatározásra:
 - A kutatás-fejlesztési és innovációs kapacitás, aktivitás, illetve együttműködés növelése.
 - A vállalati kapacitások komplex fejlesztése.
 - Az üzleti környezet fejlesztése.
 - A kkv-k finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréseinek elősegítése.
- **Közlekedés Operatív Program (KÖZOP)** átfogó stratégiai célja egyrészt az elérhetőség javítása a versenyképesség növelése és a társadalmi-területi kohézió erősítése céljából, másrészt a közösségi közlekedés fejlesztése, Ezen célok elérése érdekében az alábbi specifikus célokat fogalmazták meg:
 - Az ország jobb bekapcsolása az európai gazdasági vérkeringésbe és a fejlődő piacok adta lehetőségek jobb kihasználása a közlekedési infrastruktúra fejlesztésével
 - Régiók (belső és egymás közötti) elérhetőségének javítása a társadalmi és területi kohézió erősítése érdekében
 - A közlekedés intermodalitásának fejlesztése, a vállalkozások versenyképességének segítése és a régiók alternatív megközelíthetősége céljából
 - A közösségi közlekedés környezetbarát fejlesztése
- **Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP)** átfogó célja az aktivitás növelése, melynek elérése érdekében specifikus célokat határoztak meg: egyrészt a humán infrastruktúra területi egyenlőtlenségeinek mérséklése, a hozzáférés javítása, másrészt a humán közszolgáltatások hatékonyságának növelése, átfogó reformjuk elősegítése. A lehetséges beavatkozások a következő területeket érintik: oktatási infrastruktúra fejlesztése, egészségügyi infrastruktúra fejlesztése, a munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése, a Társadalmi infrastruktúra operatív program lebonyolításának finanszírozása (technikai segítségnyújtás).
- **Környezet és Energia Operatív Program (KEOP)** célrendszere három pillérből áll:

- Az életminőség javítása a szennyezések csökkentésével
- Értékvédelem és megőrzés
- Megelőzés, takarékoság, hatékonyság

Ennek elérése érdekében fogalmazták meg prioritásait, úgy, mint az egészséges, tiszta települések; vizeink jó kezelése; természeti értékeink jó kezelése; a megújuló energia-felhasználás növelése; hatékonyabb energia-felhasználás; fenntartható életmód és fogyasztás.

- **Elektronikus Közigazgatás Operatív Program (EKOP)** célja, hogy javuljon a közigazgatás teljesítménye. Ennek érdekében fontos feladat a közigazgatási szolgáltatások eredményességének javítása, valamint a működési hatékonyság növelése.
- **Regionális Fejlesztési Operatív Programok (RFOP)** az egyes régiókon belüli társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott térségek, településrészek fejlesztését tűzte ki célul. A térségi adottságokra és stratégiákra építve a régiók életképes funkcióinak megerősítésére, erőforrásvonzó képességük javítására (vagyis relatív versenyképességük erősítésére), ezzel egyidejűleg pedig a foglalkoztatás bővítésére kell törekedni. A fejlődésben elmaradott térségek ehhez nagyobb kormányzati és regionális támogatást kapnak, ily módon a versenyképesség növelése a felzárkóztatás eszközévé is válik.
- **Végrehajtás Operatív Program (VOP)** prioritási tengelyei az ÚMFT, illetve az operatív programok végrehajtásához kötődő, stratégiai, rendszerszintű tevékenységeket hivatottak támogatni.

Új Magyarország Vidékfejlesztési Program

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) a 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Vidékfejlesztési Program, mely az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott vidékfejlesztési támogatásokról szóló 1698/2005/EK Tanácsi Rendelet 15. § (1) bekezdése alapján készült.

Az átfogó nemzeti prioritás „a szántóföldi termeléssel foglalkozó egységek fejlesztése az állattartási és a feldolgozó ágazat korszerűsítésével, valamint az energianövények és a kertészet diverzifikálásával.”

Az UMVP **4 tengely** mentén fogalmazott meg intézkedéseket:

- I. tengely A mezőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozás és az erdészeti ágazat versenyképességének javítása
- II. tengely A környezet és a vidék állapotának javítása
- III. tengely Az életminőség javítása a vidéki területeken, a diverzifikáció ösztönzése
- IV. tengely LEADER Program

Az egyes tengelyeken belül **prioritások**at határoztak meg:

- I. tengely:
 - a. Az információk és a tudás elterjesztésének szorgalmazása
 - b. Az életkor-szerkezetváltás támogatása
 - c. Gazdaságok és termelési szerkezetátalakítás
 - d. Beruházások támogatása
 - e. Infrastrukturális támogatások
- II. tengely:

- a. A Natura 2000 mezőgazdasági területeinek, valamint más, kiemelkedő természeti értéket képviselő területeknek a megóvása
 - b. KAT – kedvezőtlen adottságú területek
 - c. Mennyiségi és minőségi vízgazdálkodás
 - d. Az erdészeti erőforrások növelése és fenntartható kezelése
 - e. Energetikai célú biomassza-felhasználás
 - f. Talajvédelem
- III. és IV. tengely:
- a. gazdasági fejlődés fokozása és az életminőség növelése a vidéki térségeken, valamint a természeti és a kulturális örökség védelme;
 - b. kistérségi szintű kormányzás elősegítése;
 - c. LEADER csoportok megszilárdítása és támogatása

Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv célja a Vidékfejlesztési Program sikeres lebonyolításához szükséges keretek megteremtése a 2007-2013 közötti periódusra. A Stratégia a lisszaboni célkitűzésekkel és a Göteborgban megfogalmazott elvekkel összhangban kívánja megteremteni a mezőgazdaság fejlesztéséhez, a vidék környezeti értékeinek megőrzéséhez, a vidéki térségek gazdaságának megerősödéséhez és a vidéki társadalom kohéziójához szükséges fejlesztési kereteket.

A Stratégiai célja, hogy kijelölje az agrár-vidékfejlesztés irányait, célkitűzéseit, és meghatározza a célok elérésének módját, eszközeit.

A Stratégia átfogó célja, hogy a nemzeti sajátosságokra alapozva hozzájáruljon a vidéki térségek fenntartható fejlődéséhez az európai vidékfejlesztési politika keretei között.

A Stratégia hozzájárul a mezőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozás és erdőgazdálkodás versenyképességének növeléséhez, figyelembe véve a fenntartható fejlődés alapelveit, valamint a természeti értékek és a bio-diverzitás megőrzését. A Stratégia a vidék életminőségének emelésére törekszik, a vállalkozói készség megerősítése és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása által. A helyi kezdeményezések kulcsfontosságú szerepet játszanak a helyi közösségek ösztönzésében és a Stratégia megvalósításában.

15 beavatkozási akció került meghatározásra:

1. Az információk és tudás elterjesztésének támogatása;
2. A kor-szerkezetváltás támogatása;
3. Gazdasági és termelési szerkezetváltás;
4. Befektetés a minőségi termék-előállításba (élelmiszeripar)
5. Infrastrukturális támogatások;
6. Agrár-környezetgazdálkodási, Natura 2000 és erdő-környezetgazdálkodási támogatás;
7. A Kedvezőtlen Adottságú Területek és a hagyományos mezőgazdasági táj megőrzése;
8. Beruházási támogatás a környezeti előírások betartása a vízgazdálkodás érdekében;
9. Az erdőtelepítés és -gazdálkodás támogatása;
10. A jó minőségű és egyenletes mennyiségű víz biztosítása
11. A talajok védelmének megerősítése;
12. Az állatjóléti kifizetések
13. A diverzifikáció, mikro-vállalkozások és turizmus támogatása;

14. Az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása és a természeti és kulturális örökség megőrzése (falumegújítás);
15. A helyi kapacitásépítés támogatása;

Nemzeti Agrár-Vidékfejlesztési Stratégia 2007-2013

A Közös Agrárpolitika (KAP) 2004. júniusi és 2004. áprilisi reformja tartalmában, arányaiban és kapcsolatrendszerében módosította a piacszabályozás és vidékfejlesztés célkitűzéseit. A 2007-2013 közötti tervezési időszakban kiemelt figyelmet kap a gazdasági, társadalmi és környezeti problémák egységes kezelése, az agrárgazdaság – versenyképességben, a vidék- és tájfenntartásban, a környezetvédelemben, a kulturális, természeti örökségek megőrzésében megnyilvánuló – multifunkcionális szerepének erősítése. A célok megvalósítását az Európai Mezőgazdaság Vidékfejlesztési Alap (EMVA, KAP II. pillér) támogatja.

A Stratégia az alábbi specifikus célokat fogalmazza meg:

- Az ismeretszerzés támogatását és az emberi erőforrás javítása
- A fizikai erőforrások szerkezetátalakítását és fejlesztését valamint az innováció elősegítését célzó intézkedések
- A mezőgazdasági termelés és termékek minőségének javítását célzó intézkedések
- Átmeneti intézkedések az új tagállamok számára
- Mezőgazdasági földterületek fenntartható hasznosítása
- Erdészeti földterületek fenntartható használata

Országos Területfejlesztési Koncepció

Az Országos Területfejlesztési Koncepció (OTK 2005) célja, hogy kijelölje az ország rövid- és hosszú távú területfejlesztési politikai célkitűzéseit és prioritásrendszerét, valamint a területi szempontok konzekvens érvényesítésének feltételeit, mind az ágazati politikák, mind az országos, regionális, térségi programok kidolgozásához. Ezáltal megadja a nemzeti fejlesztési tervezés területi kereteit is.

Az OTK jövőképe a területi harmónia, melynek eléréshez az alábbi hosszú távú, átfogó területfejlesztési politikai célokat határozták meg:

1. Térségi versenyképesség
2. Területi felzárkózás
3. Fenntartható térségfejlődés, örökségvédelem
4. Területi integrálódás Európába
5. Decentralizáció és regionalizmus

Az OTK „Régiók fejlesztési irányai” fejezetben az Észak-alföldi régióra vonatkozó átfogó célként egy dinamikus-, öko-, egészséges-, agrár-, valamint esélyteremtő és felzárkózó régió létrejötte fogalmazódik meg. A területi célok között egyrészt a **regionális fejlesztési pólus és az alközpontok erősítése**, másrészt az **innovációk átvételére és továbbítására alkalmas, dinamizálható kis- és középvárosokban a térszervező erő növelése**, harmadrészt a **Tisza mentéhez kapcsolódó térségek felzárkóztatása és fejlesztése**, negyedrészt a **periférikus és hátrányos helyzetű térségekben a versenyhátrányok feloldása**, ötödrészt **Ukrajnával és Romániával szomszédos határmenti területeken a nemzetközi együttműködésben rejlő lehetőségek kiaknázása**.

Országos Fejlesztéspolitikai Koncepció

Az Országgyűlés 96/2005. (XII. 25.) határozatában fogadta el az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepciót Magyarország hosszú távú, 15 éves fejlesztési koncepciójaként. A koncepció célja, hogy Magyarország 2020-ra Európa legdinamikusabban fejlődő, az uniós átlagot meghaladó fejlettséggel rendelkező, a fenntartható fejlődés szempontjait is követő országai közé tartozzon, ahol ennek eredményeként a jelenleginél

- a) több a munkahely,
- b) magasabbak a jövedelmek,
- c) biztonságos, tiszta és jó minőségű a környezet,
- d) egészséges és hosszabb az élet.

Maga a Koncepció két részből áll: „A jövőépítés alapjai - Kiindulópontok Magyarország fejlesztéspolitikájához” és a „Célok és eszközök a sikeres Magyarországért - Magyarország fejlesztéspolitikai teendői” című dokumentumból.

Az átfogó cél eléréséhez az alábbi **stratégiai célok** kerültek megfogalmazásra:

- a) A versenyképesség tartós növekedése;
- b) A foglalkoztatás bővülése;
- c) A versenyképes tudás és műveltség növekedése
- d) A népesség egészségi állapotának javulása
- e) A társadalmi összetartozás erősödése
- f) A fizikai elérhetőség javulása
- g) Az információs társadalom kiteljesedése
- h) A természeti erőforrások és környezeti értékek fennmaradása és fenntartható hasznosulása
- i) Kiegyensúlyozott területi fejlődés

A célok elérése érdekében **prioritás csoportokat** határoztak meg:

1. „Befektetés az emberbe” prioritáscsoport:
 - i. A munkaerőpiacra való belépés és visszatérés ösztönzése és segítése, a foglalkoztathatóság javítása
 - ii. Az oktatási és képzési rendszerek tartalmi és szervezeti fejlesztése, folyamatos összehangolása a munkaerőpiac igényeivel
 - iii. A munkavállalók és a szervezetek alkalmazkodóképességének javítása az egész életen át tartó tanulás megvalósításával
 - iv. A társadalmi és területi zárványok oldása
 - v. Aktív állampolgárok, civil társadalom megerősítése
 - vi. Az esélyegyenlőség feltételeinek javítása az oktatáshoz, a műveltséghez és a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosításával.
 - vii. A társadalmi és kulturális tőke erősítése
 - viii. Értékelvű, egészségközpontú egészségpolitika kialakításához és végrehajtásához szükséges feltételrendszer valamint a népegészségügyi intézményrendszer fejlesztése
 - ix. Az egészségügyi ellátórendszer szerkezetének és működésének betegközpontú korszerűsítése, az ellátások minőségének és hatékonyságának javítása, a jelentős egyenlőtlenségek csökkentése érdekében

- x. A közigazgatás és az állami szolgáltatások korszerűsítése
- 2. „Befektetés a gazdaságba” prioritáscsoport:
 - i. A munkaerőpiacra való belépés és visszatérés ösztönzése és segítése, a foglalkoztathatóság javítása
 - ii. Az oktatási és képzési rendszerek tartalmi és szervezeti fejlesztése, folyamatos összehangolása a munkaerőpiac igényeivel
 - iii. A munkavállalók és a szervezetek alkalmazkodóképességének javítása az egész életen át tartó tanulás megvalósításával
 - iv. A társadalmi és területi zárványok oldása
 - v. Aktív állampolgárok, civil társadalom megerősítése
 - vi. Az esélyegyenlőség feltételeinek javítása az oktatáshoz, a műveltséghez és a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosításával.
 - vii. A társadalmi és kulturális tőke erősítése
 - viii. Értékelvű, egészségközpontú egészségpolitika kialakításához és végrehajtásához szükséges feltételrendszer valamint a népegészségügyi intézményrendszer fejlesztése
 - ix. Az egészségügyi ellátórendszer szerkezetének és működésének betegközpontú korszerűsítése, az ellátások minőségének és hatékonyságának javítása, a jelentős egyenlőtlenségek csökkentése érdekében
 - x. A közigazgatás és az állami szolgáltatások korszerűsítése
 - xi. Az innováció, kutatás-fejlesztés ösztönzése és infrastrukturális hátterének megerősítése
 - xii. A technológiai modernizáció előmozdítása
 - xiii. A vállalkozások működési és üzleti környezetének javítása, a hálózatosodás elősegítése
 - xiv. A dinamikus és interaktív IT tartalom- és szolgáltatásfejlesztése
 - xv. Az IT alapvető infrastrukturális feltételeinek biztosítása, fejlesztése
- 3. „Befektetés a környezetbe” prioritáscsoport
 - i. A természeti értékek és erőforrások megőrzése
 - ii. Tiszta települések, biztonságot teremtő környezetvédelem
 - iii. A megelőző, elővigyázatos környezetvédelem és a környezetileg hatékony innováció általános érvényesítése
 - iv. Hazánk nemzetközi elérhetőségének javítása, a logisztikai csatlakozások fejlesztése
 - v. A regionális és a régiók közötti elérhetőség javítása
 - vi. A helyközi közösségi és a települési közlekedés fejlesztése

Országos Területrendezési Terv (OTrT)

A Magyar Köztársaság Országgyűlése 2008. június 9-én fogadta el a 2008. évi L. törvényt az országos területrendezési tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény módosításáról, amellyel a 2003-as törvény ötvenkénti felülvizsgálatra vonatkozó rendelkezésének tesz eleget. A felülvizsgálat során a jogalkotó nem kívánta megváltoztatni a Törvény célrendszerét és szerkezetét. A hangsúlyt a tartalmi részek kibővítésére és a szabályozás pontosítására helyezte.

Az OTrT kijelöli a fejlődéshez hosszú távon az elengedhetetlenül szükséges műszaki infrastruktúra létesítmények pontos helyét, előírásokat tesz a terület-felhasználásra

vonatkozóan, amelyekkel a potenciálisan káros következményekkel járó fejlesztéseket korlátozza. Az OTTrT az ország egész területére határozza meg az egyes térségek terület-felhasználásának feltételeit. Szoros kapcsolatban van az ország hosszú távú területfejlesztési koncepciójával, valamint az ágazati és regionális fejlesztési programokkal.

Az új jogszabály meghatározta a fejlesztések irányait, a többi között infrastruktúra - energetikai kérdésekhez nyújtott szabályozást. A törvény kiemelt területei:

- Az országos gyorsforgalmi közúthálózat hosszú távú fejlesztési koncepciója
- Meghatározta a meglévő és tervezett 50 MW és annál nagyobb **erőműveket**, a **villamos energia átviteli hálózat** elemeit és a **nemzetközi szénhidrogén szállítóvezetékek** nyomvonalát.
- A Nemzeti Erdőtelepítési Programmal összhangban szabályozta az **erdőtelepítésre alkalmas területeket**.
- Új elemként bevezette (a kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek mellett) a **kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek** fogalmát.
- A páneurópai ökológiai hálózat rendszerével összhangban (NATURA 2000 területek) szabályozta az **országos ökológiai hálózatot**.
- Lehatárolta az **országos tájképvédelmi területeket**.
- A **kulturális örökség** szempontjából kiemelten kezelendő területekre bevezette az **övezet** fogalmát.
- **Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi területek meghatározása**, amelybe az ország védelmi képességét meghatározó, a NATO tagságból eredő, valamint a nemzetközi szerződéseiben vállalt kötelezettségei teljesítéséhez szükséges objektumok és területek tartoznak.

4.1.3 Regionális fejlesztési tervek

A fontosabb regionális tervek a következők:

Észak-alföldi Operatív Program

A 2007-2013 közötti programperiódusra vonatkozó Észak–Alföldi Operatív Programot az Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács 2007. május 10-i ülésén tárgyalta és hagyta jóvá. Az Európai Bizottság az egyeztetéseket követően 2007. augusztus 1-jén hivatalosan is elfogadta.

Az Észak-alföldi régió fejlesztési stratégiájának kiindulási alapját az átfogó cél jelenti, azaz:

Az Észak-alföldi régió természeti és társadalmi értékeire, településhálózati sajátosságaira építve, a regionális versenyképesség erősítése, valamint a régió belüli területi különbségek csökkentése.

Reális célként a fejlettségi differenciák növekedésének megállítását fogalmazták meg. Tehát ezen program stratégiai célkitűzése az Észak-alföldi régió leszakadásának megállítása, azaz a régiónak az országos növekedési pályán való tartása, annak érdekében, hogy a későbbiekben elindulhasson egy felzárkózási folyamat.

A stratégiai cél elérése érdekében **5 specifikus célt** fogalmaztak meg:

1. A régió kis- és középvállalkozói szektorának megerősítése
2. A turizmus jövedelemtermelő képességének javítása
3. A lakosság mobilitásának javítása
4. A régió humán erőforrásának fejlesztése
5. Az épített és természeti környezet állapotának javítása

Az operatív programok beavatkozásainak hatékonyságát növelik, az egymást erősítő fejlesztések integrált megvalósítását elősegítik a **zászlóshajó programok**:

- A Hét versenyképességi pólus,
- A XXI. század iskolája,
- A „Nem mondunk le senkiről!” (Leszakadó térségek felzárkóztatása),
- A Gyermekesély, és
- Az Akadálymentes Magyarország zászlóshajó program.

A specifikus célok elérése érdekében, valamint a helyzetfeltárás és SWOT-analízis eredményeire támaszkodva **5 fejlesztési prioritást** határoztak meg:

- **Regionális gazdaságfejlesztés**

A regionális gazdaságfejlesztés prioritás célkitűzése egyrészt a kedvező üzleti infrastrukturális környezet kialakítása, másrészt a regionális együttműködések elősegítése, harmadrészt a gazdasági szereplők információ-ellátottságának és innovációs potenciáljának javítása.

Ezen prioritás várható hatásai: javul a régió gazdaságának versenyképessége, a magasabb színvonalú üzleti környezet elősegíti a vállalkozások betelepülését és megerősödését, a vállalati együttműködések hatására javul a kkv-szektor termelékenységére, az innováció-orientált vállalatok piaci szerepe erősödik, nő a régió által megtermelt GDP, és a fejlesztések eredményeként megnő a beruházások értéke, ami a versenyképesség növelése mellett a foglalkoztatottság növekedését is eredményezi.

- **Turisztikai célú fejlesztés**

A turisztikai célú fejlesztés prioritás célkitűzése egyrészt a turisztikai szezon meghosszabbítása, amely a turizmus és az abból befolyó jövedelmek időben egyenletesebb megoszlását, ezáltal a turizmus jövedelemtermelő képességének növekedését célozzák meg; másrészt a turisztikai célterületek területi kiterjedésének növelése, amely a meglévő vonzerők közelében lévő, turisztikai potenciállal rendelkező, de még kihasználatlan területek bevonását a régió turisztikai kínálatába, valamint új turisztikai attrakciók és területek feltárását, kialakítását.

A prioritásnak köszönhetően a régióba látogató turisták száma és tartózkodási ideje, valamint a turisztikai szezon hossza nőni fog. Emellett a régió turisztikai bevételei, valamint a szálláshelyek és a turisztikai intézmények munkahelyteremtése és a helyi lakosság szakképzése hozzájárul a lakosság helyben tartásához, a régió foglalkoztatottságának bővítéséhez. Ezen kedvező hatások továbbgyűrűződnék, ezáltal a régió hátrányos helyzetű területeinek felzárkóztatása, versenyképességének növelése is lehetővé válik.

- **Közlekedési feltételek javítása**

A közlekedési feltételek javítása prioritás két fő területre helyezi hangsúlyt: egyrészt az oktatási és szolgáltatási centrumok, térségi központok elérésének javítása, másrészt a közlekedésen belül a közösségi közlekedés részarány csökkenésének megállítása.

A fejlesztések eredményeképpen javul a hátrányos helyzetű térségek elérhetősége, melynek köszönhetően az itt élő lakosság gyorsabban és kényelmesebben juthat el munkahelyére, valamint a közszolgáltatásokhoz. A közlekedési kapcsolatok javulása hatására pedig a korábban periférikus térségek is bekapcsolódhatnak a regionális gazdaság vérkeringésébe. Emellett összehangolásra kerülnek a helyi és helyközi, elővárosi és helyi, városi közösségi közlekedési rendszerek, amely az ingázók számára nyújt jobb feltételeket.

- **Humán infrastruktúra-fejlesztés**

A prioritás célja egyrészt, hogy a lakosság foglalkoztathatóságát alapvetően meghatározó, területileg kiegyenlített oktatási-nevelési és egészségügyi ellátás megfelelő színvonalú infrastrukturális feltételeit biztosítsa; másrészt, hogy megteremtse a lakosság számára a munkához, hivatali ügyintézéshez, közszolgáltatások igénybevételéhez kapcsolódó napi ügyek színvonalas, gyors és hatékony intézésének lehetőségét.

- **Város és térségfejlesztés**

A prioritás három célt tűzött ki: egyrészt az épített környezet minőségének javítása, ezáltal a régió lakosságának vonzó települési környezetet biztosít; másrészt a természeti környezet állapotának megóvása és fejlesztése, amely elősegíti a települések természeti környezetének megőrzését, állapotának javítását, a természeti környezetet szennyező források megszüntetését az ép és egészséges lakóhelyi és természeti környezet kialakítása érdekében; harmadrészt a civil szervezetek társadalmi szerepvállalásának erősítése, ezáltal ösztönözni kívánja a civil szervezetek fokozottabb bevonását a társadalmi szolgáltatások biztosításában.

- **Technikai segítségnyújtás**

A technikai segítségnyújtás prioritási tengelyei a program operatív, elsősorban projektszintű végrehajtásához kötődő tevékenységeit hivatott támogatni.

A konkrét prioritások mellett vannak olyan horizontálisnak tekinthető elvek, amelyeknek általánosan kell érvényesülniük valamennyi fejlesztés megvalósulásakor. A legfontosabbak a környezeti szempontból **fenntartható fejlődés elve**, valamint a különböző társadalmi csoportok **esélyegyenlőségének elve**. Emellett fontos szempont a területiség **és a területi szemlélet érvényesítése**.

Az Észak-alföldi Régió Stratégiai Programja és Intézkedési Terve

Az Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács 2008. március 28-i ülésén tárgyalta és 118/2008 (III. 28.) ÉARFT sz. határozatával elfogadta a 2007-2013 közötti periódusra vonatkozó aktualizált fejlesztési dokumentumokat.

A stratégia átfogó célja:

„A vízkészlet-gazdálkodás, a környezetgazdálkodás, a területhasználat összefüggésrendszerének ökológiai alapú megteremtésével és az erre alapozott versenyképes gazdaság- és humán erőforrás-fejlesztéssel, az életminőség javításával a régió Kelet- Közép-Európa egészség- és rekreációs központjává válik.”

A stratégia specifikus céljai a következők:

- 1 A régió stratégiai helyzetére és humán erőforrására építő versenyképes, piacvezérelt és innováció-orientált gazdaság továbbfejlesztése. („Dinamikus régió”)

A cél elérése érdekében az alábbi prioritásokat foglalmazták meg:

1. A regionális gazdasági környezet versenyképességének növelése
 2. A régió elérhetőségét biztosító interregionális kapcsolatrendszerek fejlesztése
 3. Versenyképes turisztikai termékek és hálózatok kialakítása
 4. A régió kulturális és közösségi innovációinak megalapozása, fejlesztése
2. A régió természeti, környezeti rendszereinek kialakítása, fejlesztése, megőrzése és fenntartható használata, a környezet értékékként való kezelése. („Öko-régió”)

A cél elérése érdekében az alábbi prioritásokat foglalmazták meg:

1. A régió környezeti állapotának megóvása és fenntartható fejlesztése, biztonságos környezet megteremtése
2. Környezeti adottságokra épülő gazdasági tevékenységek környezeti szempontból fenntartható fejlesztése
3. A régióban az egészséges élet lehetőségeinek biztosítása, a kapcsolódó endogén potenciál hasznosítása. („Egészséges-régió”)
 1. A lakosság egészségi állapotának javítása
 2. A régió potenciáljára, természeti adottságaira alapozott komplex egészségvertikum kialakítása
4. A régió versenyelőnyeire alapozott piacvezérelt és innováció-orientált agrárvertikum kialakítása. („Agrár-régió”)
 1. A mezőgazdaság regionális adottságokhoz és piaci igényekhez igazodó élelmiszeripari célú fejlesztése
 2. Nem élelmiszeripari célú mezőgazdasági termelés elterjedésének elősegítése
 3. Mezőgazdasági területek eltartó-képességének és területfejlesztésben betöltött szerepének javítása
 4. A K+F eredmények agrárgazdaságban történő alkalmazásának támogatása
5. A régió területi különbségeinek mérséklése és a társadalmi kohézió erősítése, a foglalkoztatás bővítése. („Esélyteremtő és Felzárkózó régió”)
 1. A periférikus területek bekapcsolása a régió fejlődésébe
 2. A hátrányos helyzetűek társadalmi integrációjának és reintegrációjának elősegítése
 3. A vidéki társadalom életminőségének javítása
 4. Integrált települési környezet fejlesztése

4.1.4 Megyei szintű tervek

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Fejlesztési Konceptiója, Stratégiai és Operatív Programja (2006)

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye jövőképe a következő:

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a stratégiai elhelyezkedésből származó előnyökre, a megye belső adottságaira épülő versenyképes gazdaság a tradicionális értékek megőrzésével, a fenntartható fejlődés alapelveinek érvényesítésével biztosítja a lakosság magas szintű életminőségét, a tervezhető, kiszámítható jövő jegyében.

Mind ezek alapján Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Fejlesztési Konceptiója, Stratégiai és Operatív Programja dokumentum hosszú távú, általános célja (missziója) **„Az életminőség folyamatos javítása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében”**, amely három specifikus célt tartalmaz: (i) fenntartható gazdasági-társadalmi fejlődés; (ii) magas foglalkoztatási szint; (iii) szociális biztonság.

A hosszú távú cél elérése érdekében a következő prioritásokat fogalmazták meg, melyek állnak az országos és regionális tervekkel:

- **Versenyképes gazdaság**

Stratégiai cél, hogy jelentősen javuljanak a megye gazdasága számára a gyors és megfelelő kapacitású közlekedési-szállítási, speciális elérhetőségi lehetőségek. A cél elérése érdekében törekednek a közlekedési és virtuális elérhetőség javítására, a

fejlődésre képes gazdasági struktúra kialakítására, valamint a fenntartható turizmus kiépítésére.

- **Központban az ember**

A prioritás célja a tudásalapú társadalom megteremtése, az értékes és tartalmas életlehetőségek biztosítása. Stratégiai célja, hogy a megye lakossága hosszabb, egészségben eltöltött életet tudjon megélni, fizikális és mentális egészségi állapota javuljon. A cél elérése érdekében törekednek a lakosság egészségi állapotának javítására, a szociális és gyermekvédelmi helyzet javítására, a lakosság képzettségi szintjének növelésére, a kulturális-közösségi fejlesztésekre.

- **Élhető környezet**

Stratégiai cél a lakosság megfelelő életminőségéhez szükséges környezeti állapotjellemzők javítása, az egészséges, rendezett és biztonságos természeti és települési környezet védelme, kialakítása és a hosszú távú fennmaradásának biztosítása. Ennek érdekében a következő intézkedéseket szorgalmazzák: környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése, természeti értékek, természeti erőforrások védelme, az energiagazdálkodás fejlesztése, település- és vidékfejlesztés.

- **Horizontális intézkedések**

Az általános cél a megye fejlesztését elősegítő egyéb stratégiai területek megerősítése. Az ehhez kapcsolódó konkrét célok: költséghatékony és tevékenységorientált intézményfejlesztés, a határmenti együttműködések fejlesztése, régiómarketing tevékenység fejlesztése.

A fejlesztési koncepció megyén belülről és megyén kívülről is irányul: megyén belül célja a konszenzus megteremtése, a fő fejlesztési irányok és prioritások elfogadása a döntéshozók és a megyében élők körében; megyén kívül pedig a potenciális finanszírozó szervezetek felé hordozza azt az üzenetet, hogy a megyének egyértelmű elképzelései vannak a fejlesztési politikájáról. A koncepció hosszú időtávú, a 2007-2020-as időszakra terjed ki.

Az operatív program középtávú cselekvési terv, amely a megye fejlesztési koncepciójában kijelölt célkitűzések és a javasolt fejlesztési stratégia alapján ismerteti a fejlesztési prioritásokat, meghatározza a prioritások keretében végrehajtandó alprogramokat, illetve intézkedéseket és áttekintik a megvalósítás keret- és feltételrendszerét. Az intézkedések részletes tartalmának meghatározására az operatív program keretében kerül sor.

A középtávú stratégiai program időtávja a 2007-2013-as tervezési időszakra szól.

4.1.5 Kistérségi szintű terv

A Nyírbátori kistérség felzárkóztatási fejlesztési programja (2004.)

A felzárkóztatási fejlesztési program 2004-ben készült. Végső célja a lakosság jólétének, életszínvonalának javítása. 2004-ben a kistérség az alábbi jövőképet fogalmazta meg:

"A Nyírbátori kistérség **gazdasága önfenntartó** módon működik, miközben a kistérség **kulturális hagyományainak és természeti értékeinek megőrzése** kiemelt figyelemben részesül. A kistérség fejlődésének meghatározó elemei az élelmiszer-, és könnyűipar, az **élénk határmenti kapcsolatok**, a **piacképes ismeretekkel rendelkező munkaerő**, valamint a **kulturális és történelmi turizmus.**"

A fejlesztési program helyzetelemzése feltárta a kistérség kettős jellegét: egyrészt a kistérség számos nehézséggel, problémával küszködik, másrészt viszont nagyon sok, jelenleg még kihasználatlan lehetőséggel rendelkezik.

A fejlesztési programban három fejlesztési célt fogalmaztak meg:

- munkahelyteremtés
- a munkaerő kínálat minőségi javulása
- vonzó kistérségi környezet kialakítása

A célok elérésének biztosítása érdekében 4 prioritás került meghatározásra:

- Gazdaság, vállalkozásfejlesztés
- Humán szolgáltatások fejlesztése
- Turisztikai adottságok teljes kihasználása
- Környezet és természetvédelem tudatos művelése

Nyírbátor és Vonzáskörzete Többcélú Kistérségi Társulás Közoktatás feladat-ellátási intézményhálózat-működtetési és fejlesztési terve (2008-2013)

A közoktatási program célja a közoktatás hatékonyságának növelése, melynek érdekében elengedhetetlen a szoros együttműködés a települési önkormányzatok között. Az intézkedési terv meghatározza a közoktatási prioritásokat, szervezeti és strukturális változtatásokat, és orientálja az ebben érintett önkormányzatokat, óvodákat, általános iskolákat, középiskolákat, kollégiumokat, fenntartói hovatartozás nélkül.

A közoktatás területén az alábbi rövidtávú célokat fogalmazták meg:

- Egységes adatszolgáltatási és nyilvántartási rendszer bevezetése a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekről, részvételükről az óvodai nevelésben, iskolai oktatásban, eredményességükről, továbbtanulásukról.
- Az intézmények alapidokumentációinak felülvizsgálata, melyben az esélyegyenlőség biztosítása összhangban áll a közoktatási esélyegyenlőségi intézkedési tervben megfogalmazottakkal.
- A társulás területén lakó, óvodai nevelésben nem részesülő (3-5 éves) gyermekek, illetve tanulói jogviszonnyal nem rendelkező, nappali iskolarendszeren kívüli tankötelesek és gondviselőik személy szerinti felkeresése családsegítő szolgálat vagy más illetékes szervezet szakemberének/szakembereinek rendszeres családlátogatása útján, szükség szerint a helyi kisebbségi önkormányzat vagy civil szervezet segítőinek közreműködésével. Környezettanulmány végzése, különös tekintettel az óvodáztatást/iskoláztatást akadályozó tényezőkre.
- Intézkedési terv készítése a családi napközi, házi gyermekfelügyelet, családok átmeneti otthona, gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és fejlesztő felkészítés biztosítására.
- A rendszeres iskolába járás alóli felmentésre, illetve magántanulóvá nyilvánításra vonatkozó gondviselői kérelmek felülvizsgálata az illetékes iskola képviselője és külső szakemberek (családsegítő szolgálat) bevonásával. A felmentés, illetve magántanulóvá nyilvánítás indokainak azonosítása, az iskoláztatást biztosító lehetőségek azonosítása a családdal közösen.
- Azon családok azonosítása, amelyekben van olyan gyermek, aki nem részesül óvodai nevelésben (lakossági és védőnői települési nyilvántartások alapján) minden naptári év január-február hónapban az előző naptári év december 31-ei adatok alapján.
- Tájékoztató az érintett gondviselők körében az óvodáztatási szándékról és az óvodáztatás esetleges akadályairól minden év március-április hónapban családlátogatás keretében. (A családlátogatást családsegítő szakember és óvodapedagógus végzi, szükség szerint szociálpedagógus, pszichológus vagy szociális munkás, kisebbségi képviselő stb. bevonása.)

- Intézkedések kezdeményezése az óvodáztatást akadályozó egyedi tényezők elhárítására, pl. beóvodázás támogatásának biztosítása, étkezés, utazás stb. költségeinek átvállalása.
- Az óvodai beíratást elmulasztott szülők ismételt személyes megkeresése a nevelési év kezdetéig vagy kezdetén és tájékoztatásuk egyedi óvodáztatási problémáik megoldásának lehetőségeiről.
- Fel kell tárni az érintett intézmény esetében fennálló szegregáció létrejöttének okait, melyben egyebek közt vizsgálni kell a társuláson belüli és azon kívülre irányuló tanulói ingázást, az egyes intézmények egymáshoz mért távolságát, elérhetőségét, valamint az érintett települések lakossági összetételét.
- Az óvodáztatás feltételeinek és körülményeinek továbbfejlesztése a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek minél teljesebb körű és eredményes óvodáztatása érdekében, egyéni fejlesztés.
- Intézményi tartalmi-módszertani-, infrastrukturális és humán-erőforrás felmérés és intézkedések tervezése az optimális feltételek biztosítására.

Helyi Vidékfejlesztési Stratégia – Nyírség Fejlődéséért HK (2008.)

Az Európai Unió Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottsága 2007. szeptember 19-én hagyta jóvá a 2007-2013-as időszakra vonatkozó Új Magyarország Vidékfejlesztési Programot. Az ÚMVP intézkedésein keresztül mintegy 1300 milliárd forintnak megfelelő támogatás hívható le, jórészt az agrárium versenyképességét javító, illetve a természeti és a vidéki épített környezet értékeinek megőrzését célzó beruházásokra.

Az ÚMVP intézkedésein keresztül elérhető források hatékony felhasználásának érdekében jött létre a Nyírség Fejlődéséért Helyi Közösségünk, mely 2008-ban készítette el a térség Helyi Vidékfejlesztési Stratégiáját.

A Stratégiai keretében az alábbi prioritásokat fogalmazták meg:

- "A Nemzet Szentélye - Mária Út és a Nyírség értékei" - Turizmusfejlesztés"
- "Városi életminőség falun" - A nyírségi vidéki élet javítása, vonzó térségi környezet kialakítása."
- "Adj esélyt magadnak és másoknak!" - Humán erőforrás-, gazdaság- és vállalkozásfejlesztés."
- "Hogy unokáink is láthassák" - Kulturális örökség megőrzése, fejlesztése."
- "Egyedül nem megy..." - Határokon átívelő, településen belüli és azok közötti kapcsolatok elmélyítése."
- „Öko-san - okosan" - Környezetvédelem és természetvédelem fejlesztése."

Nyírbátori kistérségi tervdokumentum és projektcsomag (2008.)

Az egyes kistérségek közötti fejlettségbeli különbségek generációról generációra öröklődő társadalmi igazságtalanságokat szülnek. Számos kistérségben ma még növekvő probléma a szegénység, a munkanélküliség, a működő vállalkozások és a minőségi közszolgáltatások hiánya, az esélytelenség. E folyamatok különösen érintik a roma lakosságot. Ennek orvoslására 2007 végén a kormány a fejlettségbeli hiányosságokat jelző statisztikai adatok alapján kijelölte az ország lakossága egytizedének otthont adó, 33 leghátrányosabb helyzetű kistérséget.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség a 33 leghátrányosabb helyzetű kistérség számára újszerű támogatási rendszert alakított ki, amelynek keretében a kistérségek javaslatot tehetnek az előre meghatározott forrásból megvalósítandó projektek komplex csomagjára.

A leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatására szánt 96,9 milliárd forintnyi forrásból a Nyírbátori kistérség számára 2,747 milliárd forint dedikált támogatási forrás állt rendelkezésre. Ennek a pénzügyi keretnek a hatékony felhasználására kellett a kistérségnek megfelelő projektsomagot összeállítania. A tervezési folyamat tétje ennek megfelelően az volt, hogy a rendelkezésre álló források felhasználásával megvalósított projektek a kistérségben felmerülő alapvető gazdasági és társadalmi problémákra nyújtsanak megoldást, és a lehető legnagyobb mértékű pozitív hatást fejtsék ki a kistérség fejlődésére és a lakosság életminőségére.

Az alábbi fejlesztési irányvonalak kerültek meghatározásra:

1. Vonzó üzleti és vállalkozói infrastruktúra kialakítása
2. A kistérségen belüli közlekedési kapcsolatok javítása
3. A helyi humán erőforrás fejlesztése az oktatási infrastruktúra javításával, a minőség emelésével és a szakképzési kínálat bővítésével
4. A népesség egészségi állapotának javítása
5. A mélyszegénységben élők életkörülményeinek javítása és a társadalmi kirekesztettség csökkentése a szociális szolgáltatások átfogó fejlesztésével
6. A lakosság életminőségének javítása a települési környezet megújításával
7. A foglalkoztathatóság és a munkaerő-piaci alkalmazkodóképesség javítása

4.1.6 Normatív keretek

Az Európai Unió legfontosabb rendeletei a következők:

Az Európai Parlament és a Tanács 1080/2006/EK rendelete (2006. július 5.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapról és az 1783/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

Az Európai Parlament és a Tanács 1081/2006/EK rendelete (2006. július 5.) az Európai Szociális Alapról és az 1784/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

Az Európai Parlament és a Tanács 1082/2006/EK rendelete (2006. július 5.) az európai területi együttműködési csoportosulásról

A Tanács 1083/2006/EK rendelete a (2006. július 11.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

A Tanács 1084/2006/EK RENDELETE (2006. július 11.) a Kohéziós Alap létrehozásáról és az 1164/94/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

Legfontosabb hazai törvények, rendeletek:

1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről

A területfejlesztési politika célja az országon belüli **társadalmi-gazdasági kohézió erősítése**, a lemaradó régiók, megyék, kistérségek elmaradottságának csökkentése marad.

A területfejlesztés feladatai pedig a hatályos 1996. évi XXI. törvény 3.§ (2) bekezdése alapján

- a társadalmi és gazdasági megújulást elősegítő fejlesztéspolitika kidolgozása, összehangolása és érvényesítése;
- az elmaradott térségek felzárkózásának elősegítése;
- az ipari és mezőgazdasági területeken a szerkezetváltás elősegítése és a munkanélküliség csökkentése;
- az innovatív kezdeményezések feltételeinek javítása;

- a kiemelt térségek sajátos fejlődésének elősegítése;
- a vonzó vállalkozói környezet kialakítása.

A területfejlesztési politikában egyre fontosabb lesz az EU regionális politika alapelveinek való megfelelés, a Strukturális Alapok támogatásainak lehívásához szükséges feltételek és követelmények teljesítése. 2003-ban készült egy módosító javaslat a területfejlesztési törvényre vonatkozóan a magyar területfejlesztés hatékonyságának növelése és az EU követelményeknek való nagyobb megfelelés érdekében, amit végül az országgyűlés nem fogadott el, így megghiúsult több, a területfejlesztés hatékonyságát növelő indítvány. Többek között nem alakult meg a törvényi kerete a Kistérségi Területfejlesztési Tanácsok létrehozásának, melynek feladata a kistérségi területfejlesztési feladatok összehangolása, a kistérségi területfejlesztési koncepció elfogadása, és közös területfejlesztési programok kialakítása lett volna.

A **kistérségi statisztikai körzetet** a Központi Statisztikai Hivatal vezette be 1994-ben a statisztikai folyamatok területi mérésére. Ezek a körzetek szolgálták a statisztikai adatok gyűjtésének alapjául, de nem kapcsolódott hozzájuk szervezet, tevékenység. A térségi szervezési feladatokat a mai napig a települések önkormányzatai által létrehozott és működtetett **Területfejlesztési Önkormányzati Társulások** folytatják. Ezen társulások határa azonban ritkán esik/esett egybe a statisztikai körzetekével.

A **244/2003. (XII. 18.) Korm. rendelet** felülvizsgálta a statisztikai kistérségeket, aminek eredményeként 18 új kistérség létrehozása valósult meg, így összesen 168 kistérség fedte le az ország területét. Egy település közigazgatási területe csak egy kistérségbe tartozhat. Azonban a társulási szabadság jegyében továbbra sem tiltja semmi, hogy egy település több társulásnak is tagja legyen.

A hatékony ösztönzés alapvető formájaként a kormány megalkotta a többcélú kistérségi társulások támogatására vonatkozó **65/2004. (IV.15.) Korm. rendeletét**. Ez alapján a kistérségek az államigazgatási hatáskörök területi egységei, hozzájárulnak az önkormányzati közszolgáltatások megszervezéséhez, valamint bekapcsolódnak a területfejlesztés intézményrendszerébe, ebből kifolyólag volt szükséges az illetékességi határuk (területük) pontos meghatározása. Ennek következményeként jelenleg egyfajta tisztulási folyamat megy végbe, melynek során az önkéntesen alakult önkormányzati társulások igyekeznek „azonosulni” a statisztikai kistérségekkel.

Az Országgyűlés a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásainak intézményesítése, a kistérségek összehangolt fejlesztésének előmozdítása, az önkormányzati közszolgáltatások színvonalának kiegyenlített emelése érdekében alkotta meg a **2004. évi CVII. Törvényt** a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról.

A **2007. évi CVII. Törvény** a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról szóló 2004. évi CVII. törvény módosításáról alapján tovább bővült a kistérségek száma: a korábbi 168-ról 174-re emelkedett.

218/2009. (X. 6.) KTM rendelet a területfejlesztési koncepciók, programok tartalmi követelményeiről című dokumentumban előírt formai követelmények figyelembevétele elengedhetetlen „A Nyírbátori kistérség felzárkóztatási fejlesztési programja” aktualizálása során. A program felépítése logikájában követi a rendelet előírásait, valamennyi szükséges tartalmi elem megtalálható a programban.

Kistérségek besorolása:

A Nyírbátori kistérség a **91/2001. (VI. 15.) Korm. rendelet a területfejlesztés kedvezményezett térségeinek jegyzékéről** 1. számú melléklet szerint Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott, valamint vidékfejlesztési térség.

A 64/2004. (IV. 15.) Korm. rendelet a területfejlesztés kedvezményezett térségeinek jegyzékéről 1. számú melléklete szerint továbbra is Társadalmi- gazdasági szempontból elmaradott, valamint vidékfejlesztési térség, míg a 3. számú melléklete alapján a leghátrányosabb helyzetű kistérségek egyike.

A 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet a kedvezményezett térségek besorolásáról 1. számú melléklete alapján leghátrányosabb helyzetű, komplex programmal támogatandó kistérség. Ennek eredményeként a 2,747 milliárd Ft dedikált forrás megszerzésére 2008. december 1-én a kistérség benyújtotta a Nyírbátori kistérségi tervdokumentum és projektsomag című dokumentumot.

Támogatásokra vonatkozó keretek:

255/2006. (XII. 8.) Korm. rendelet a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának alapvető szabályairól és felelős intézményeiről

A rendelet tartalmazza a területfejlesztési intézményrendszer, úgy, mint a Kormány, a Nemzeti Fejlesztési Tanács, Fejlesztéspolitikai Irányító Testület, fejlesztéspolitikáért felelős miniszter, Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, miniszterek, közreműködő szervezetek, államháztartásért felelős miniszter és a Monitoring Bizottságok II. Nemzeti Fejlesztési Terv keretében ellátandó feladatait. Emellett programozásra vonatkozó rendelkezéseket is meghatároz.

16/2006. (XII. 28.) MeHVM-PM együttes rendelet a 2007-2013 időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának általános eljárási szabályairól

A rendelet meghatározza a projekt kiválasztás eljárásrendjét, meghatározza a kétfordulós pályázat első fordulójában az előzetes projekt javaslatok szelekcióját, a részletes projekt javaslatok kiválasztását nagyprojekt, kiemelt projekt, egyfordulós pályázat esetén, kétfordulós pályázat második fordulójában. Emellett a támogatási szerződések megkötéséről, illetve módosításáról, a közbeszerzési eljárások lebonyolításáról, a megvalósítás nyomon követéséről, a projekt fenntartásáról, dokumentumainak nyilvántartásáról és megőrzéséről, a közmű beruházások támogatására vonatkozó speciális szabályokról, a közvetett támogatásra és pénzügyi eszközre vonatkozó speciális szabályokról is rendelkezik. Valamint tartalmazza a projekt adatlapban egységesített adatmezőket.

4.1.7 Szakmapolitikai keretek

4.1.7.1 Közlekedéspolitika

Európai Közlekedési Hálózat (TEN)

A Bizottság első közlekedéspolitikával kapcsolatos állásfoglalása a „Schaus memorandumban” leírt közösségi cselekvés célja még általános célkitűzéseket tartalmazott.

Az 1970-es évekre az alapcélkitűzés a piac megnyitása lett és az, hogy a közös közlekedéspolitika hangsúlyt kapjon más politikákkal kapcsolatban. A szándék az volt, hogy kibontakozzon a közlekedési szolgáltatások szabadsága, valamint megvalósuljon a közlekedési politika és regionális politika koordinációja.

1981-ben új alapelvekkel bővültek a célkitűzések. Az alapelvek többek között magukba foglalták:

- a vasutak helyzetének javítását,

- a határátlépés elősegítését,
- a szállítás hatékonyságának és biztonságának javítását.

Az 1980-as évek második felétől intenzív jogalkotási gyakorlat kezdődött a szállítási piacok fokozatos megnyitása érdekében. A liberalizációs intézkedések megvalósíthatósága egységes versenyfeltételeket igényelt.

Az egyes közlekedési módok esetében azonban eltért a piac egységesítésének fokozatossága. A harmonizáltság foka még az 1990-es végén is különbözött az egyes közlekedési ágazatokban.

A közúti közlekedésben a Tanács 1841/88/EGK illetve a 881/92/EGK rendeleteinek végrehajtásából adódott az 1993. január 1-jei korszakhatár. A közúti közlekedéssel kapcsolatos intézkedések a következők szerint csoportosíthatók:

- piacra jutás,
- szakmához jutás,
- pénzügyi szabályozás,
- szociális rendelkezések,
- környezetvédelmi és biztonsági intézkedések,
- műszaki harmonizáció.

A vasúti közlekedés esetében mérföldkőnek a Tanács 91/440/EGK irányelve számít. Az irányelv a piacra jutás tekintetében arról rendelkezett, hogy a kombinált fuvarozást végző vagy szoros nemzetközi együttműködést létrehozó vasúttársaságok számára biztosítani kell az infrastruktúrához való hozzájutást, illetve az áthaladási lehetőséget. A 2001-ben hozott újabb irányelvek új fejezeteket nyitottak a közösségi vasúti közlekedés terén. Szigorúbb szabályokat fektettek le a vasútbiztonság terén, meghatározták a Transzeurópai Vasúti Teherszállítási Hálózatot.

A TEN kialakulásához a megfelelő jogi alapot a Maastrichti Szerződés jelentette. 1993 decemberében, az Európai Tanács jóváhagyta a „Növekedés, versenyképesség és foglalkoztatás” című Fehér Könyvet, melynek értelmében az EU rövid és középtávú céljai között szerepel a nagy infrastrukturális projektek beindítása. Majd 1994 végén Essenben az Európai Tanács kijelölte azt a 14 legfontosabb projektet, melyet a TEN fejlesztésének keretei között kívánnak megvalósítani. Ezek többsége gyorsvasút-hálózatok fejlesztésére vonatkozott.

A közlekedési hálózatok fejlesztésére vonatkozó iránymutatásokat az Európai Tanács és az Európai Parlament 1996-ban fogadta el (1692/96/CE). A kitűzött cél egy integrált szárazföldi, tengeri és légi közlekedési infrastruktúra-hálózat létesítése a Közösség területén 2010-ig.

A célok elérése lehetetlen megfelelő finanszírozási háttér biztosítása nélkül, ezért erre a kérdéskörre már a Maastrichti Szerződés is kitért, s létrehozta a Kohéziós Alapot. A TEN másik fő pénzforrása az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERDF), de számos más finanszírozási lehetőség is létezik.

A Bizottság 2001-ben tízéves időszakra szóló cselekvési programot, Az európai közlekedéspolitika 2010-ig címet viselő Fehér Könyvet tett közzé. A dokumentum 2006-os féldős felülvizsgálata nyomán az Európai Bizottság a vasutak versenyképességének növelését, a kikötőket szabályzó politika kialakítását, a legújabb technológiával működő szállítási rendszerek kifejlesztését, az infrastruktúra használatáért fizetendő díjak bevezetését, fokozott bioüzemanyag-termelést, illetve a városi zsúfoltság enyhítésére irányuló módszerek kidolgozását tűzi célul maga elé.

A Transzeurópai Hálózatok (Trans-European Networks: TEN) kifejezés az Európai Unió közlekedési, távközlési és energetikai infrastruktúráját, ezek hálózatát jelenti. A TEN kialakulásához a megfelelő jogi alapot a Maastrichti Szerződés jelentette. 1993 decemberében, az Európai Tanács jóváhagyta a „Növekedés, versenyképesség és

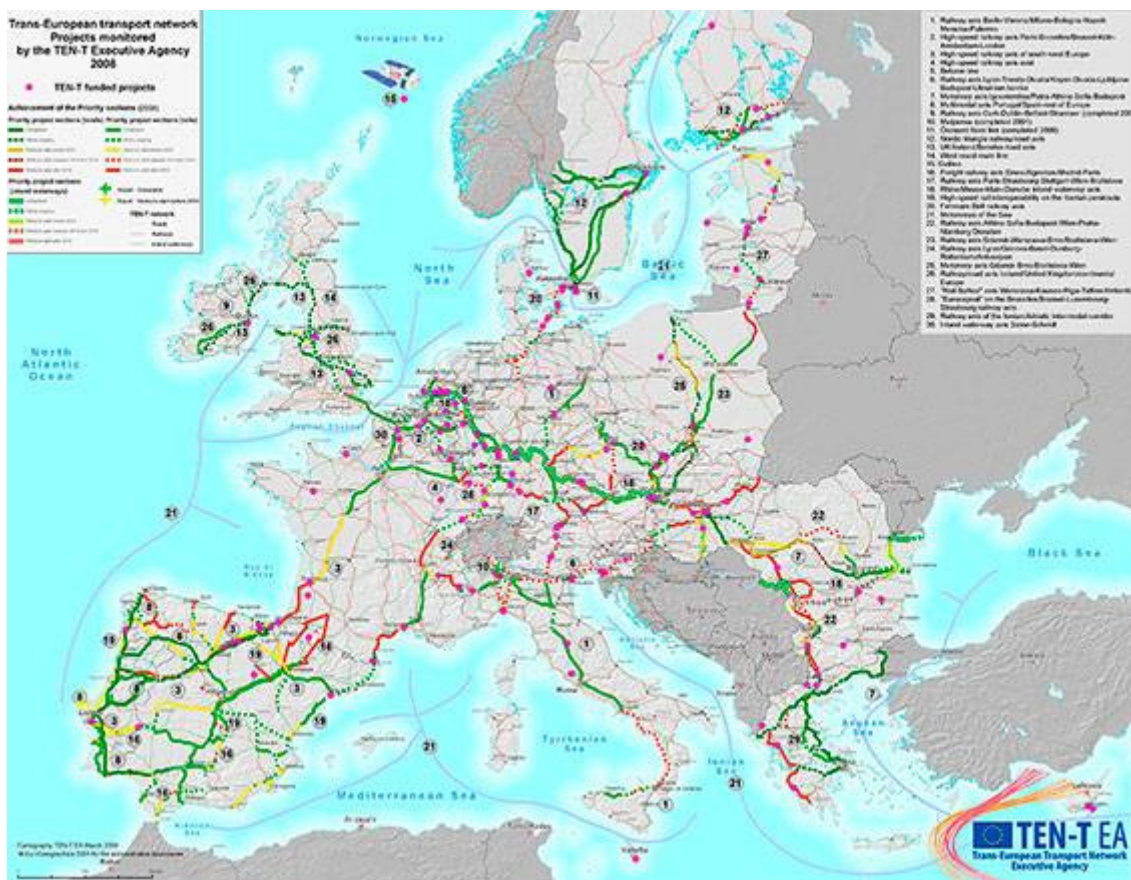
foglalkoztatás” című Fehér Könyvet, melynek értelmében az EU rövid és középtávú céljai között szerepel a nagy infrastrukturális projektek beindítása. Majd 1994 végén Essenben az Európai Tanács kijelölte azt a 14 legfontosabb projektet, melyet a TEN fejlesztésének keretei között kívánnak megvalósítani. Ezek többsége gyorsvasút-hálózatok fejlesztésére vonatkozott. A TEN célja, hogy a közlekedési, energiaszállítási és telekommunikációs hálózatok koordinációja révén segítse a gazdaság működését.

A TEN három részből áll:

- TEN-T: közlekedési folyosók hálózata
- TEN-E: energiaszállítási hálózat
- eTEN: telekommunikációs hálózat.

A TEN-T programok egy részét a Közösség finanszírozza (akár a központi költségvetésből, akár az Európai Befektetési Bank kedvezményes kölcsönein keresztül), másik részét az érintett állam, és be lehet vonni a magántőkét is.

3. térkép TEN-T 30 kiemelt projektje 2009-ben

Forrás: http://tentea.ec.europa.eu/en/ten-t_projects/30_priority_projects/

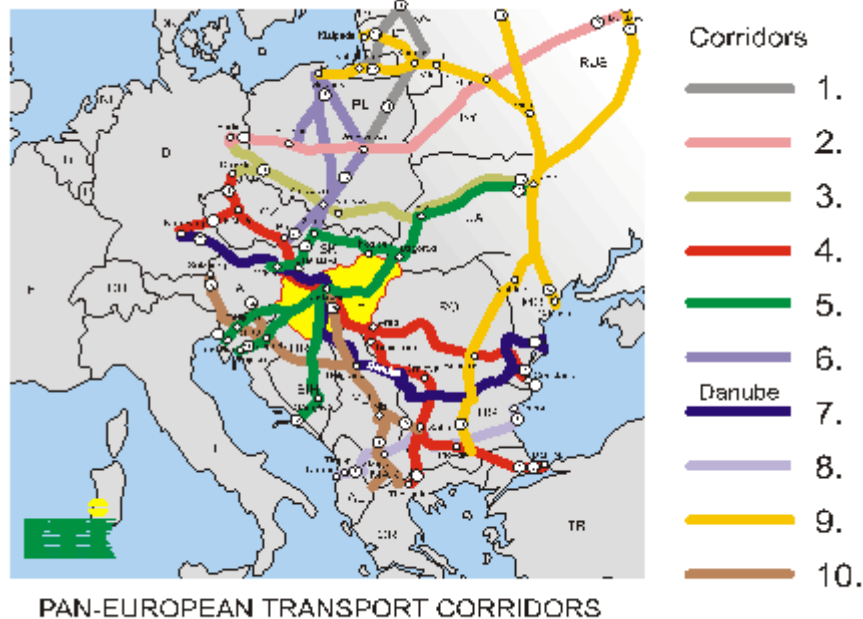
A Helsinki folyosóként is emlegetett Pán-Európai Közlekedési Folyosók tervét a Közlekedési Miniszterek Európai Konferenciája (European Conference of Ministers of Transport - ECMT) elnevezésű kormányközi szervezet dolgozta ki. Tíz ún. Helsinki folyosót jelöltek ki, melyek behálózják az Unió, a Balkán és egyes szovjet utódállamok területét is.

A Pán-Európai Közlekedési Folyosók rendszere az alábbi összetevőkből áll:

- Az Európai Unió területén a TEN-T hálózat.
- A TINA hálózat.
- A tíz korridor Unión kívül eső része.
- Négy ún. "közlekedési térség", mely jelentős kikötői területeket foglal magában.

- Eurázsiai hálózat, különösen az Európa-Kaukázus-Ázsia összekötő folyosóra.

4. térkép Páneurópai hálózat

Forrás: www.khm.gov.hu

2005. július végén hat európai koordinátort - köztük Balázs Péter volt uniós biztost - nevezett ki az Európai Bizottság a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) program megvalósításának felgyorsítására.

Magyarország és a TEN

Magyarország területén, mivel az Alpok és Kárpátok hegyeit elkerülő, fontos szállítási útvonalak metszéspontjában fekszik, négy páneurópai közlekedési folyosó halad keresztül, érintve Budapestet.

A Transz-Európai Közlekedési Hálózat magyar elemei:

- A IV. folyosó az osztrák és szlovák határtól Budapesten keresztül Románia felé halad, 487 km vasútvonalat és 410 km közutat tartalmaz.
- Az V. folyosó a délnyugati országhatártól észak-keleti irányban halad. A fő ág Szlovénia, az V/B ág Horvátország, míg az V/C ág Bosznia-Hercegovina felől lépi át az országhatárt, és Budapesten egyesülve folytatódik Ukrajna felé. A vasúthálózat 996 km, a közúthálózat 784 km hosszú.
- A VII. folyosó a Duna Ausztriától Romániáig terjedő vízi útja, mely magyarországi szakaszának hossza 378 km.
- A X. folyosó X/B ága Budapestről indul, Szerbia és Montenegró határáig a vasúti szakaszok hossza 156 km, a közúti szakaszoké 171 km.
- Három repülőtér: Budapest- Ferihegy, Debrecen, Sármellék
- Hét kikötő: Győr-Gönyű, Komárom, Budapest-Csepel, Dunaújváros, Baja, Mohács, Szeged

5. térkép Helsinki folyosók és a TEN-T hálózat elemei Magyarországon

Forrás:

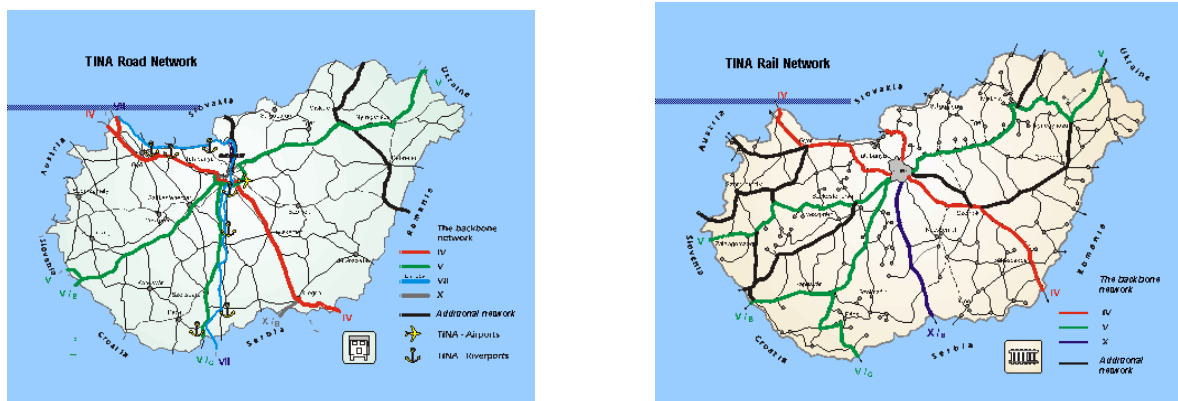
<http://www.kti.hu/index.php?mact=Album,m5,default,1&m5albumid=28&m5page=2&m5returnid=95>

A pán-európai folyosókat bővítendő elindították 1995-től az ún. TINA-folyamatot (Transport Infrastructure Needs Assessment).

A TINA hálózat a páneurópai közlekedési folyosókkal azonos gerinchálózatból, és kiegészítő hálózati összetevőkből áll. A program zárójelentése pontosan megjelölte a hazai közlekedési infrastruktúra azon elemeit, melyeket fejleszteni szükséges:

- Vasúti gerinchálózat és „kiegészítő hálózati elemek” (vonalvezetése, hossza, becsült költség)
- Közúti gerinchálózat és „kiegészítő hálózati elemek” (vonalvezetése, hossza, becsült költség)
- Belvízi úthálózat (vonalvezetése, hossza, becsült költség)
- Repülőterek (pontos helyszíne, becsült költség)
- Folyami kikötők (pontos helyszíne, hossza, becsült költség)
- Terminálok (pontos helyszíne, száma, becsült költség)

6. térkép Magyarország TINA közúti hálózata, légi és belvízi kikötők; vasúti hálózata

Forrás: www.khm.gov.hu

4.1.7.2 Közös Agrárpolitika

A stratégiailag elfogadhatatlan élelmiszerimport-függőség megszüntetése, az egységes piac kiterjesztése, a parasztgazdaságok helyzetének javítása érdekében az Európai Gazdasági Közösség alapítói speciális intézkedések meghozatalát határozták el.

A Római Szerződés a Közös Agrárpolitika alapelveit a 39. cikkelyében rögzíti. A KAP létrehozásáról folytatott tárgyalásokon megfogalmazták a Közös Agrárpolitika alapelveit:

- A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek egységes piaca: Az egységes piacon a tagországokban előállított termékek korlátozásoktól mentesen jelenhetnek meg. Az egyenlő piaci esély érdekében a termelést és a piacot szabályozó, a keresletet-kínálatot befolyásoló eszközöket, a támogatásokat, a termékek minőségi, állat-egészségügyi stb. előírásait egységesíteni kellett.
- A közösségi preferencia elve szerint biztosítani kell, hogy az egységes piacon a Közösségen belül termelt termékek előnyt élvezzenek a harmadik országokból behozottakkal szemben. Ennek érdekében a hazai termékeket támogatják, emellett erős importvédelmet alkalmaznak.
- A pénzügyi szolidaritás elve szerint a tagországok a KAP működtetési költségeit mezőgazdasági termelésük nagyságától és nemzetgazdasági súlyától függetlenül, egységes érvényű szabályok szerint megállapított pénzügyi hozzájárulással viselik. A termelők részére egységes, a közösségi szinten megszabott normatívák szerinti támogatások kerülnek kifizetésre.

A 2000-től bevezetett Agenda 2000 reform célja az európai mezőgazdaság nemzetközi versenyképességének fokozása, a családi alapokon nyugvó európai mezőgazdasági modell fenntartása, a WTO követelményeknek való megfelelés biztosítása, valamint a kibővítésre való felkészülés volt. Kiemelt szerepet kapott a vidékfejlesztés, a termelés intenzitásának csökkentése, a környezetvédelmi szempontok figyelembe vétele. Meghatározó szempont volt, hogy az agrárkiadások nem növekedhettek.

A tagállamok miniszterei 2003-ban fogadták el a Közös Agrárpolitika újabb, alapvető reformját. A reform teljesen átszabja a mezőgazdasági támogatások rendszerét, melyek nagy részét függetlenítik a termelés mennyiségétől (kettéválasztás).

A KAP reform egyes elemeit 2004 és 2005 között vezették be, az egységes mezőgazdasági támogatások 2005-től léptek életbe. Az egységes mezőgazdasági támogatási rendszer (Single Payment Scheme - SPS) elsődleges célja, hogy a gazdálkodók minél biztosabb jövedelemhez jussanak. A gazdálkodók annak tudatában dönthetik el, hogy mit szeretnének termelni, hogy a nekik szánt támogatás összege független attól, hogy mit termelnek, így a kereslethez tudnak igazodni. A gazdálkodóknak ahhoz, hogy egységes támogatásban részesülhessenek, támogatási jogosultságokra van szükségük. Ezeket a jogosultságokat a referencia-időszak során kapott támogatások alapján, vagy az egységes támogatási rendszer végrehajtásának első évében a gazdálkodó birtokában lévő, támogatásra jogosult hektárok száma alapján számítják ki. Az áttérés fogyasztói, társadalmi érdekeket is szolgál, hiszen a támogatás feltétele 19 környezetvédelmi, állatjóléti és élelmiszerhygiéniai előírás maradéktalan betartása.

A Közös Agrárpolitikában bekövetkezett reform módosítások hatására 2007-ben megszüntetésre került az EMOGA finanszírozási alap, helyette két új finanszírozási keret került bevezetésre:

- Európai Mezőgazdasági Garancia Alap (EMGA) – piaci és más intézkedések finanszírozása,
- Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) – vidékfejlesztési programok finanszírozása.

Az agrár- és vidékfejlesztés céljainak megvalósítására uniós és nemzeti források is rendelkezésre állnak. A közösségi fejlesztési források felhasználása az **Új Magyarország**

Vidékfejlesztési Terv alapján történik, amely az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból támogatható intézkedéseket tartalmaz.

4.1.7.3 LEADER

A KAP rendeleteivel, intézkedéseivel párhuzamosan létező, az Európai Közösség közösségi kezdeményezési programja (LEADER), amely gazdasági, társadalmi és környezeti problémák helyi megoldásával törekszik a fenntartható fejlődést biztosítani. A LEADER program bevezetésének célja az volt, hogy megállítsák az elszegényedő és elöregedő vidéki térségek további leszakadását. A LEADER programok 4-5 éves tervezési időszakokra vonatkozó feladatokat, célkitűzéseket jelöltek ki, amelyek a turizmusra, képzési programokra kisipari- és mezőgazdasági tevékenységekre vonatkoztak.

A LEADER programot a 2007-2013 közötti időszakban integrálták a Közös Agrárpolitikába, és nagyobb forrással gazdálkodhat. Az uniós vidékfejlesztési kezdeményezés célja a térségi belső erőforrások fenntartható és innovatív felhasználása, az aktív vidéki szereplők közötti együttműködés megalapozása, a fenntartható helyi fejlesztési stratégiák előkészítése és megvalósítása.

A LEADER programot Magyarországon 2002 és 2004 között kísérleti jelleggel vezették be. A program során tucatnyi vidékfejlesztési programot valósítottak meg. A program sikerességét bizonyítják a vidékfejlesztésben, az ágazatok diverzifikációjában bekövetkező változások, ennek következményeként Magyarországon az ÚMVP IV. tengelyeként bevezették a LEADER programot, amely a helyi közösségi fejlesztésekre irányul.

A Nyírbátori kistérség gazdasági fejlesztései, a települések vidékfejlesztési tevékenységei számos esetben a LEADER programból valósulnak meg. Koordinációjáért a Nyírség Fejlődéséért LEADER Egyesület, valamint a Helyi Vidékfejlesztési Iroda a felelős.

4.1.7.4 Természetvédelem

NATURA 2000 hálózat

A NATURA 2000 az Európai Unió két természetvédelmi irányelvén – a Madárvédelmi (79/409/EEC) és az Élőhelyvédelmi Irányelven (92/43/EEC) – alapuló, az Unióban kötelezően megőrzendő élőhely típusok, állat- és növényfajok védelmére kijelölt területek hálózata. A Natura 2000 hálózatot a madarak védelmére kijelölt Különleges Madárvédelmi Területek (SPA), valamint az élőhelyek, növény- és más állatfajok védelmére kijelölt Különleges Természetmegőrzési Területek (SCI ill. SAC) alkotják.

A **madárvédelmi irányelv** célja az összes vadon élő madár védelme az Európai Unióban. Az irányelv foglalkozik védelmükkel, kezelésükkel, szabályzásukkal és hasznosításukkal. Vonatkozik a madarakra, fészkeikre, tojásaikra és élőhelyeikre.

Az irányelv alapvetően három témával foglalkozik:

- ki kell jelölni a közösségi szempontból jelentős fajok esetében élőhelyük védelmére a NATURA 2000 hálózat tagját képező különleges madárvédelmi területeket, és fenn kell tartani azok természetvédelmi állapotát;
- általános tiltást kell bevezetni az európai vadon élő madárfajok szándékos pusztításának megakadályozására (a vadászat és néhány egyéb indokolt kivételtől eltekintve);
- a madarak vadászatának módja és a vadászható fajok körének megállapítása az egyes tagállamokban kizárólag a Közösség által meghatározott módon és kereteken belül történhet.

Az **élőhelyvédelmi irányelv** az Európai Unió egyik legfontosabb jogi eszköze a biológiai sokféleség megőrzésére. Ez az irányelv a természetes élőhelytípusok és fajok élőhelyeinek, valamint maguknak a fajoknak a szigorú védelmét hivatott biztosítani. felsorolja azokat az élőhelytípusokat, növény- és állatfajokat, amelyek ún. közösségi jelentőséggel bírnak, és amelyeknek a védelmét közösségi szinten biztosítani kell. A természetes élőhelytípusok túlnyomó része valamilyen növénytársulással jellemezhető. Ezek az élőhelytípusok és fajok az irányelv különböző mellékleteiben kerülnek felsorolásra. A cél az, hogy a tagállamok biztosítsák ezen fajok és élőhelytípusok ún. „kedvező természetvédelmi helyzetét”.

Natura 2000 területek Magyarországon

A Natura 2000 hálózat kijelölése és fenntartása valamennyi uniós tagállam számára kötelező. Az újonnan csatlakozott tagországok számára a saját Natura 2000 hálózatuk kijelölése a csatlakozás feltétele volt.

A magyarországi Natura 2000 területek kijelölésére vonatkozó jogszabályi háttér a **275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet** az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről dokumentum adja, amely a hazánkban kijelölt Natura 2000 területeket, az irányelvekben meghatározott közösségi jelentőségű fajokat és élőhelytípusokat, a kijelölt területek térképét a rendelet mellékletei tartalmazzák - nemzeti park igazgatóságok szerinti csoportosításban.

A hazai területek kijelölése az irányelvben előírt kritériumok messzemenő figyelembe vételével történt. A kijelölt Natura 2000 területek a különleges madárvédelmi területek és a különleges természet-megőrzési területek mintegy 1,95 millió hektárt tesznek ki, mely az ország területének 21%-a. A két területtípus átfedése közel 42%. A Natura 2000 hálózat részben a védett természeti területek már meglévő hálózatára épül (a jelölt területek 39%-a), de eddig még nem védett területek is részét képezik. Figyelembe véve hazánk egyedülálló természeti adottságait és a természeti értékeknek a legtöbb nyugat-európai országénál jobb megőrzöttségét, a hazai területkijelölés nagysága valamivel az EU átlag fölötti.

Az EU-15-ök területén található 6 biogeográfiai régió kiegészült többek között a pannon régióval, amely legnagyobb részt Magyarország területén található. A pannon biogeográfiai régióban számos olyan faj és élőhelytípus található, amely a 15 tagú uniós területén nem fordul elő. Erre vonatkozik a Bizottság határozata (2008. december 12.) a 92/43/EGK tanácsi irányelv értelmében a pannon biogeográfiai régió közösségi jelentőségű természeti területeit tartalmazó, első alkalommal frissített jegyzék elfogadásáról (2009/90/EK) dokumentum, amely magában foglalja, hogy a Cseh Köztársaság, Románia, Szlovákia egyes részei, valamint Magyarország teljes területe a pannon biogeográfiai régió régióba tartozik.

Az irányelvek a Natura 2000 területekre monitorozási és kutatási feladatokat is előírnak. A közösségi jelentőségű fajok és természetes élőhelyek védelmi helyzetének rendszeres ellenőrzése céljából azok állományát, hazai elterjedését és természetvédelmi állapotát rendszeresen ellenőrizni kell, és különleges figyelmet kell fordítani a közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kutatására. Az Európában vadon élő madárfajok állományának védelméhez, kezeléséhez és hasznosításához szükséges kutatást is elő kell segíteni. A monitorozás tekintetében még nincsenek egységesített előírások és módszerek, de a hazánkban 1997 óta működő Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében kidolgozott mintavételi eljárások jó alapot nyújtanak majd a Natura 2000 területek monitorozásához.

A Natura 2000 hálózat jelentős mértékben hozzá fog járulni a vidék fenntartható fejlődéséhez, a vidéki munkaerő foglalkoztatásának növelésével, alternatív jövedelemszerzési lehetőségek teremtésével, a vidék turisztikai vonzerejének növelésével, biotermékek kereskedelmével és az agrár-környezetvédelmi intézkedésekkel. A természeti értékek megőrzése és gondozása is járhat gazdasági előnyökkel, amit már Magyarországon is számos példa bizonyít.

A hálózat felállításának legnagyobb előnye, hogy Magyarország természeti értékei, egy az eddiginél magasabb szintű, európai uniós jogi védelmet kapnak, ami nagymértékben támogatja a hazai természetvédelmi törekvéseket és munkákat, elősegítve páratlanul gazdag természeti értékeink hatékonyabb védelmét.

4.1.7.5 Az EU foglalkoztatáspolitikája

A szociális politika sokáig háttérbe szorult a gazdasági prioritásokkal szemben. Fokozatos előtérbe kerülését az 1997-ben aláírt Amszterdami Szerződés erősítette meg, ekkor vált a foglalkoztatás igazán "közösségi kérdéssé". 1997-ben elindították az Európai Foglalkoztatási Stratégiát (EES), amely alapján a tagállamok összehangolják tevékenységüket. 2004. május 1-től Magyarország is csatlakozott a folyamathoz. A tagállamok által meghatározott irányvonalakat minden évben a Parlament elé terjesztik.

Bár minden tagállamban más a helyzet, alapvetően ugyanazokkal a kihívásokkal kell szembenéznie valamennyi kormánynak: a népesség előregedése, regionális egyenlőtlenségek, a szociális rendszerek tartósságának biztosítása olykor kedvezőtlen gazdasági környezetben.

A 2000. márciusi lisszaboni csúcson egy átfogóbb stratégiát határoztak meg, amely célja nem csupán az, hogy 2010-re Európát a világ legversenyképesebb gazdaságává alakítsa, hanem egy olyan gazdasággá, amely "tartós gazdasági növekedésre képes, amelyet a munkahelyek mennyiségi növekedése és minőségi javulása, valamint egy erősebb társadalmi kohézió kísér. A kitűzött cél a teljes foglalkoztatásra való törekvés".

2005-ben az Európai Tanács megvonta a lisszaboni folyamat félidős mérlegét, és megszabta a stratégia újraindításának elveit. Az új irányvonalak a makrogazdasági irányvonalakkal és a mikrogazdasági reformokra vonatkozó előirányzatokkal együtt az úgynevezett *integrált irányvonalak* részét alkotják. Ennek az integratív szemléletnek megfelelően 2005 őszétől a tagországok nem külön készítik el foglalkoztatási akciótervüket, hanem azt a „*Nemzeti Akcióprogram a növekedésért és foglalkoztatásért*” című nemzeti stratégia részeként dolgozzák ki.

A foglalkoztatáspolitikai legfontosabb elemei:

- Teljes foglalkoztatottság
- Munkanélküliség csökkentése:
- Minőségi munkahelyek teremtése
- Társadalmi kohézió és beilleszkedés
- Nemek közötti esélyegyenlőség

4.1.7.6 Az EU energiapolitikája

Az energiapolitika szakpolitikája feladatának tekinti a társadalmi-gazdasági fejlődéshez szükséges energia megbízható, gazdaságos és környezetkímélő szolgáltatását, a felhasználók számára az energiatermékekhez való zavartalan hozzájutást a piacon, figyelembe véve a környezetkímélő módok és a fenntartható növekedés felé történő elmozdulást.

Az Európai Unió vezetése 2008-ban újabb intézkedéseket fogalmazott meg, amelyben célul tűzték ki az Unió fokozottabb szerepvállalását a megújuló energiaforrások hatékonyabb felhasználásában, az energiaiimport függőségétől való mentességében és az akadálymentes ellátásban. További célnak tekintik, hogy 2020-ra 20%-kal csökkentsék az üvegházhatást kiváltó gázok kibocsátását.

A vállalatok a következő területeket érintik:

- fenntartható fejlődés biztosítása: a környezetvédelem alapjait figyelembe véve az energiatakarékos, megújuló energiahordozók felhasználásával;
- versenyképesség: energiatakarékosság eszközeivel a költségek mérséklése;
- ellátás biztonság: energiahordozókkal szembeni importfüggőség mérséklése.

Az EU átfogó célkitűzései az ún. „Zöld Könyv”-ben kerültek meghatározásra, kijelölve a fejleszteni kívánt területeket. A Zöld Könyvben több konkrét javaslat fogalmazódott meg, amely az Európai Unió tagállamai közötti hatékony energiafelhasználás alapjaira vonatkozik, hangsúlyozva az Unión belüli területi különbségeket.

Hatékony energia felhasználás konkrét javaslatai:

- belső energia és gáz piac kialakításának befejezése,
- zöld energiaforrások célkitűzése (a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos kutatás-fejlesztés támogatása),
- biztosítani kell az állampolgárok jólétét és a gazdaság megfelelő működését, valamint az energiatermeléshez való zavartalan hozzájutást a piacon.

4.2 A kistérség fejlődését meghatározó nemzetközi és hazai tendenciák

A globalizáció hatására számos olyan hazai és nemzetközi folyamat van, melyek jelentős hatást gyakorolnak egy térség gazdaságára, fejlődésére. Minden egyes tényezőt nehézkes lenne külön-külön megvizsgálni, de beazonosíthatóak azok a fő tendenciák, melyek a legnagyobb hatást fejthetik ki a Nyírbátori kistérségre.

4.2.1 A magyar közlekedéspolitika stratégiai fő irányai

A 2004-ben elfogadott, jelenleg is hatályos magyar közlekedéspolitikát, amely a 2003-2015 közötti időszakra fogalmazta meg a közlekedési stratégiai fő irányvonalait:

- az életminőség javítása, az egészség megőrzése, a területi különbségek csökkentése, a közlekedésbiztonság növelése, az épített és természeti környezet védelme,
- az Európai Unióba való sikeres integrációnk elősegítése,
- a környező országokkal való kapcsolatok feltételeinek javítása, és ezen kapcsolatok bővítése,
- a területfejlesztési célok megvalósításának előmozdítása,
- a hatékony üzemeltetés és fenntartás feltételeinek megteremtése a szabályozott verseny segítségével.

Ezen túlmenően három csoportba foglalja azon területeket, melyek teljesítésével megvalósíthatóak a fent említett irányvonalak.

A három csoport:

1. Általános közlekedéspolitikai elemek, melyek megvalósítása elsődleges, és összhangban áll az EU-közlekedéspolitika prioritásaival;
2. Kiemelten kezelt fejlesztések a 2006-ig terjedő szakaszban;
3. A 2015-ig prioritást élvező további fejlesztések

A társadalmi-gazdasági igényeket hatékonyabban kell kielégíteni, melynek érdekében a magyar közlekedési rendszernek az alábbi tényezőket kell biztosítani:

- Fenntartható fejlődést: megvalósítandó cél az áruszállításban a közúti, személyszállításban a személygépkocsi forgalom növekedési ütemének lassítása; kombinált szállítás fejlesztése; szennyezőanyag kibocsátás csökkentése; a

- meglévő rendszer és infrastruktúra kapacitásának és kihasználtságának növelése; az infrastruktúra környezetbarát fejlesztése;
- Közlekedésbiztonság javítása: cél, hogy a 2001. évi személysérüléses balesetszám 2010-re 30%-kal, a balesetekben elhunytak száma legalább 30%-kal csökkenjen. 2015-re pedig ugyanezen értékek 50%-kal csökkenjenek.
 - az ország védelmi képességének erősítését,
 - magas színvonalú, korszerű technológián alapuló kiszámítható, biztonságos és pontos szolgáltatást,
 - a meglévő közlekedési hálózatok, hálózati elemek (csomópontok, egyéb létesítmények) biztonságos és hatékony kihasználását, minőségének megőrzését és fejlesztését,
 - a hiányzó infrastrukturális elemek mielőbbi kiépítését, a szűk keresztmetszetek megszüntetését: 2015-ig az európai hálózatokhoz kapcsolódó hiányzó infrastrukturális elemek kiépítése elsődleges fontosságú.
 - a közlekedés -üzemeltetés, -fenntartás és -fejlesztés számára alkalmas kiszámítható finanszírozási rendszert,
 - a versenyképességet és hatékonyságot nemzeti és nemzetközi szinten,
 - a szaktudást, a korszerű technológia, fejlett technika alkalmazását.

Várható hatások:

A 2007-2013 közötti időszakra tervezett közlekedés fejlesztési projektek listája alapján az Észak-alföldi régió, és ezáltal Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és a Nyírbátori kistérség elérhetőségi helyzete tovább javul, amely egyrészt az M3-as autópálya Nyíregyháza-Vásárosnamény közötti gyorsforgalmi szakaszának megépítésének, másrészt a Szolnok-Debrecen-Záhony vasúti vonal fejlesztésének lesz köszönhető. Ezek hatására lerövidül az ország keleti és nyugati végének összeköttetése, amely hozzájárulhat a térség versenyképességének javításához.

A fejlesztések és az autópálya közelsége miatt a kistérségen áthaladó közúti forgalom várhatóan növekedni fog, amely magával vonzza a környezet terhelésének emelkedését is.

A keleti és nyugati országrész, illetve országhatár autópályával történő összeköttetése révén az Európai Unió tagállamainak, valamint nem EU-s országok nemzetközi tranzitforgalmának növekedésére is lehet számítani.

Szükséges lépések:

Az autópálya továbbépülése, az ebből fakadó forgalomnövekedés és a nyerhető gazdasági előnyök kihasználása érdekében nélkülözhetetlen a kistérség közúthálózatának fejlesztése, különösen az átmenő forgalmat lebonyolító utak fejlesztése, felújítása, elkerülő nyomvonalak, csomópontok kiépítése pl. a kistérséget keresztüljelző 471. számú út, valamint az M3-as autópályára felvezető és a román határhoz vezető 4911. számú út. Ehhez azonban szükséges a települések közötti alacsonyabb rendű útvonalak felújítása is.

Megfelelő befektetési környezet biztosítása a potenciális újonnan érkező vállalkozások számára annak érdekében, hogy versenyképességét a kistérség megtarthassa, illetve tovább növelje. Ehhez azonban nem elegendő az autópálya közelsége. Szükséges egyrészt közművel kiépített, a fő közlekedési útvonalak mellett létesített ipari területek kialakítása, másrészt befektetési kedvezmények biztosítása, harmadrészt megfelelő képzettséggel rendelkező munkavállalók jelenléte.

4.2.2 Területfejlesztés, regionális politika

Magyarország 2004-es Európai Unió csatlakozásának köszönhetően kinyílt a lehetőség és a támogatási forrás a területfejlesztésre. Jelenleg a 2007-2013 közötti programperiódus

közepénél tartunk, de már elkezdődtek a következő időszakra vonatkozó tárgyalások és egyeztetések.

Várható hatások, szükséges lépések

- *Új Magyarország Fejlesztési Terv:* a 2007-2013-as programozási időszak fejlesztési forráskerete várhatóan csökkenni fog a periódus végére. Ezért elengedhetetlen a még kihasználható forráslehetőségek pontos ismerete, valamint a következő programozási időszakra vonatkozó forrást allokáló dokumentum kidolgozásában a kistérségi szükségletek megjelenése.
- *Területfejlesztési intézményrendszer:* Mivel ezen intézmények menedzselik az ÚMFT-ben megfogalmazott stratégiai alapján kijelölt intézkedések végrehajtását, így fontos tevékenységük, feladataik figyelemmel kísérése, a változások nyomon követése, valamint a kapcsolattartás.
- *Projektekkel szembeni elvárás:* A támogatás megítélésének előfeltétele a szükséges dokumentumok, tanulmányok készítése, engedélyek beszerzése. Emellett kiemelt a horizontális szempontok (esélyegyenlőségi, környezeti fenntarthatóság) érvényesítése, valamint a tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása a projekt előkészítése, megvalósítása és a fenntartási időszak alatt. A minőségi projektek generálásához, továbbfejlesztéséhez, megvalósításához szükséges a menedzsment kapacitás bővítése.
- *Határon átnyúló együttműködések támogatása:* A Nyírbátori kistérség jogosult a Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program, illetve a Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna Európai Szomszédsági és Partnerségi Eszköz Határon Átnyúló Együttműködési Program által kiírásra kerülő konstrukcióira pályázni, mely tovább bővíti a kistérség fejlődési lehetőségeit, illetve lehetőséget teremt a határ másik oldalán partnerségi kapcsolatok kialakítására, ápolására, együttműködések létrehozására. Ezért fontos a meglévő partnerkapcsolatok ápolása, újak kiépítése.

5 STRATÉGIAI HELYZETFELTÁRÁS

5.1 Demográfiai jellemzők

A Nyírbátori kistérség az Észak-alföldi régióban, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében fekszik. Délnyugatról határos Hajdú-Bihar megyével, délkeleten Romániával, északkeleten a Mátészalkai, északon a Baktalórántházai, nyugaton a Nagykállói kistérséggel. A tagtelepüléseket az 1996-ban önkéntesen létrehozott Dél-kelet Nyírségi Fejlesztési Társulás határolta le, melyeknek köre nem változott a 2004. január 1-től érvényes statisztikai kistérségi lehatárolás hatására sem:

Bátorliget, Encsencs, Kisléta, Máriapócs, Nyírbátor, Nyírbéltek, Nyírbogát, Nyírcsászári, Nyírderzs, Nyírgelse, Nyírgyulaj, Nyírlugos, Nyírmihálydi, Nyírpilis, Nyírvasvári, Önböly, Penészlek, Piricse, Pócspetri, Terem

A kistérségben 3 város található: Máriapócs, Nyírbátor, Nyírlugos. A kistérség központi szerepét Nyírbátor városa tölti be.

A kistérség településeinek együttes területe megközelíti a 696km²-t (1. táblázat), amely a megye területének közel 12%-a. Népessége 43528 fő, amely a megye lakosságának 7,7%-a. A népsűrűséget tekintve a kistérség 62,55 fő/km² értékkel elmarad a megyei és a régiós értékektől, azaz a ritkábban lakott területek közé tartozik.

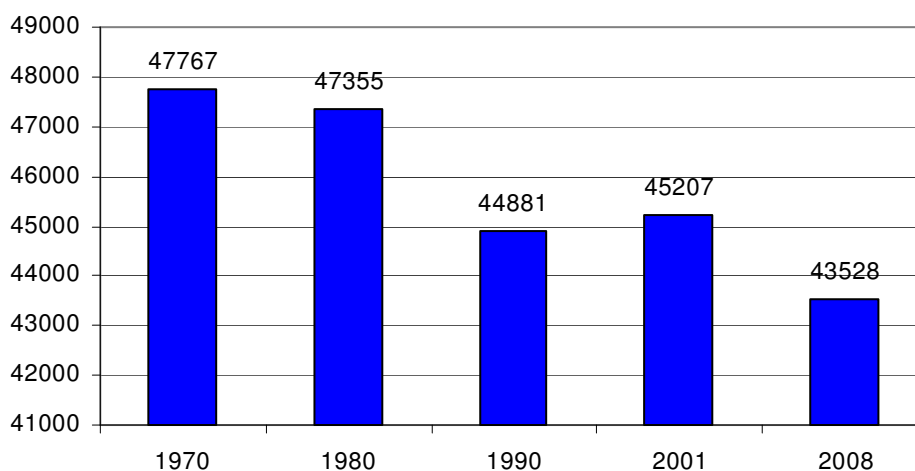
1. táblázat A kistérség területe és népessége, 2008

Település	Terület	Lakónépesség az év végén	Népsűrűség
Bátorliget	33,30	710	21,32
Encsencs	31,91	1 986	62,24
Kisléta	22,00	1 896	86,18
Máriapócs	22,09	2 130	96,42
Nyírbátor	66,73	12 522	187,65
Nyírbéltek	62,17	2 815	45,28
Nyírbogát	55,36	3 279	59,23
Nyírcsászári	13,23	1 166	88,13
Nyírderzs	17,01	598	35,16
Nyírgelse	27,61	1 117	40,46
Nyírgyulaj	35,76	2 000	55,93
Nyírlugos	58,38	2 837	48,60
Nyírmihálydi	25,48	2 005	78,69
Nyírpilis	16,34	836	51,16
Nyírvasvári	28,43	1 944	68,38
Önböly	30,35	425	14,00
Penészlek	36,92	959	25,98
Piricse	36,99	1 891	51,12
Pócspetri	26,37	1 762	66,82

Település	Terület	Lakónépesség az év végén	Népsűrűség
Terem	49,51	650	13,13
Nyírbátori kistérség	695,94	43528	62,55
Sz-Sz-B megye	5 936,55	565 326	95,23
Észak-Alföldi régió	17 728,81	1 502 409	84,74
Ország összesen	93 027,59	10 030 975	107,83

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2008)

1. ábra A Nyírbátori kistérség lakónépességének alakulása (1970-2008)

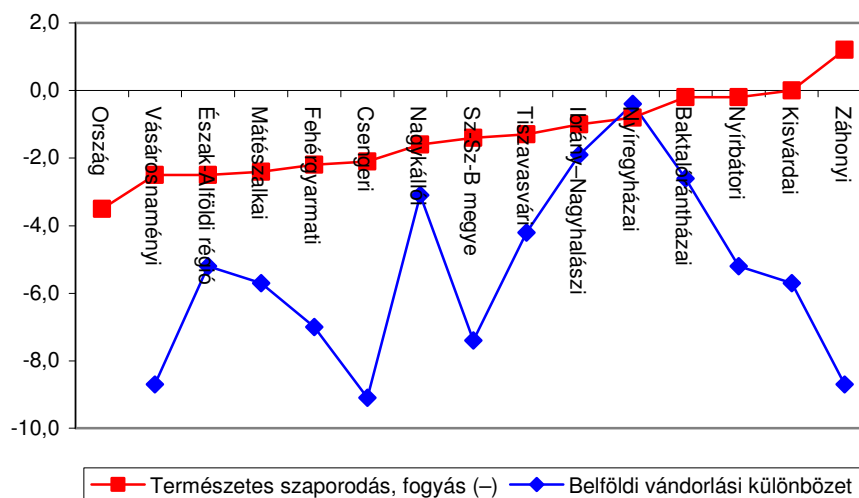
Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2008) alapján saját szerkesztés

A kistérség lakónépességének változását az 1. ábra szemlélteti. 1970 és 1990 között drasztikus mértékben, megközelítőleg 2900 fővel csökkent a kistérség lakossága. A következő vizsgált időszakban, 1990 és 2001 között enyhe emelkedés volt megfigyelhető, majd 2008-ra az 1990-es állapotot sem érte el a kistérségi lakosságszám.

A települések esetében 2001 és 2008 között a legnagyobb mértékű lakosságszám csökkenés Bátorliget településen volt megfigyelhető, ahol több mint 10%-kal csökkent a népesség száma. További jelentős csökkenést felmutató települések: Penészlek, Önböly, Terem, Nyírcsászári. Ezzel szemben kiemelkedik Nyírpilis település, ahol közel 20%-kal nőtt a népesség 2001 és 2008 között. Emelkedés volt tapasztalható még Piricse és Nyírmihálydi esetében. A többi településen stagnálás, vagy kismértékű csökkenés volt jellemző.

A lakosságszám alakulását alapvetően a természetes szaporodás/fogyás, illetve a vándorlási különbözet határozza meg.

2. ábra Természetes szaporodás, fogyás, illetve a belföldi vándorlási különbözet alakulása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, 2007 (2000–2007. évi átlaga ezer lakosra)

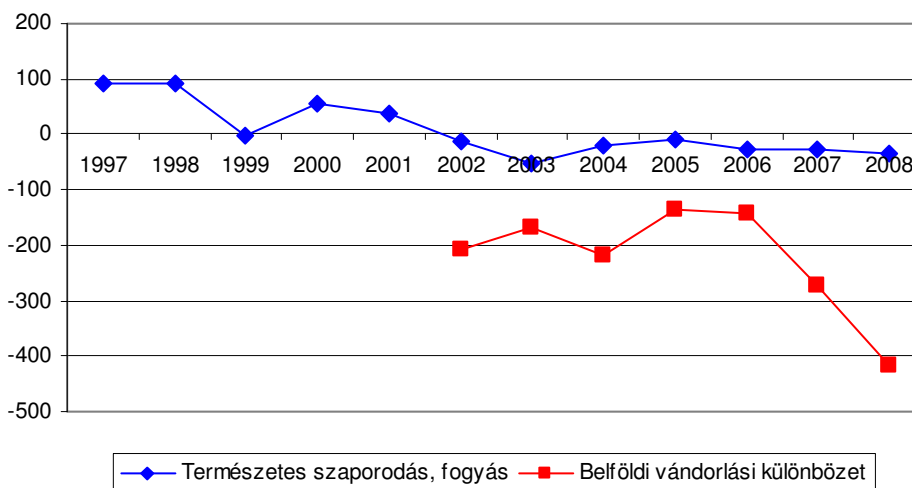

Forrás: KSH adatok, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye statisztikai évkönyve (2007) alapján saját szerkesztés

A természetes szaporodást/fogyást tekintve (2. ábra) a megyei kistérségek közül a Nyírbátori kistérség a harmadik helyen található, azaz míg a Záhonyi kistérség esetében természetes szaporodásról, a Kisvárdai esetében pedig stagnálásról beszélhetünk, addig a Nyírbátori kistérségben már fogyás figyelhető meg, amely azonban a többi Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kistérséggel szemben a legenyhébbnek mutatkozik. A természetes fogyás mértéke jelentősen elmarad mind az országos, mind a régiós, mind a megyei értékektől.

A belföldi vándorlási különbözet esetében azonban a megyei kistérségek között a 6. helyen áll, azaz meghatározó mértékű elvándorlás sújtja a kistérséget. Jellemzően a megyeszékhelytől való távolsággal nő az elvándorlás mértéke.

3. ábra Természetes szaporodás, fogyás, illetve belföldi vándorlási különbözet a Nyírbátori kistérségben (1997-2008)

Forrás: KSH adatok: T-Star adatbázis 2008, saját szerkesztés

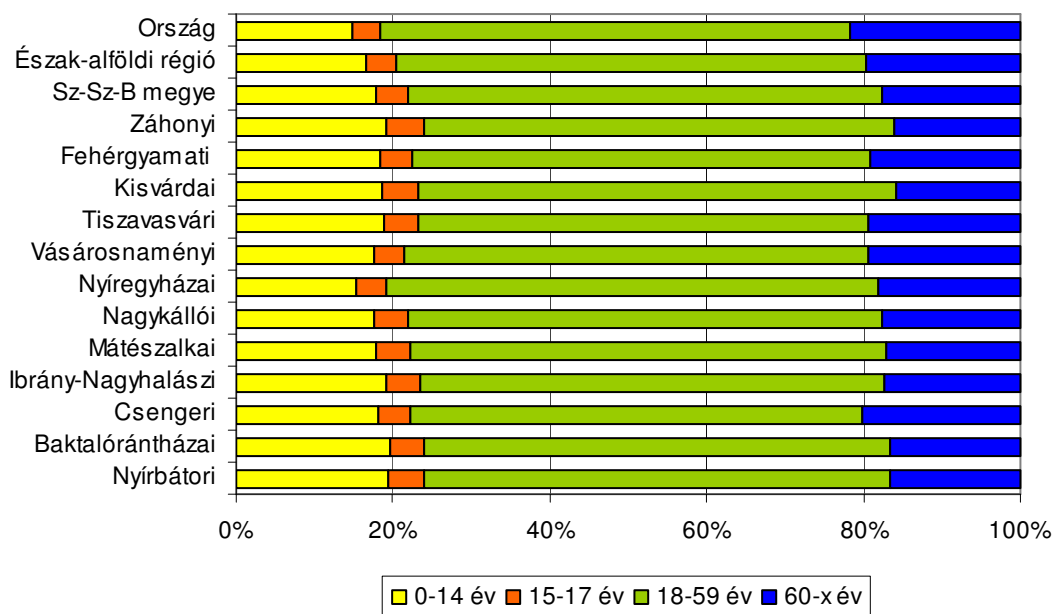
A 3. ábra már csak a Nyírbátori kistérség demográfiai mutatóit szemlélteti. A vizsgált időintervallum első felében, azaz 1997 és 2002 között az ingázás ellenére természetes

szaporodásról beszélhetünk. A második szakaszban, 2002-től azonban természetes fogyás folyamata jellemző a kistérségre.

A belföldi vándorlási különbözetet 2002-től vizsgálva elmondható, hogy az elvándorlók száma minden évben meghaladta az odavándorlók számát. 2006 óta a negatív vándorlási különbözet közel háromszorosára emelkedett. Az elvándorlók jelentős részét a munkaképes, képzett fiatalok teszik ki, akik egy jobb élet reményében hagyják el szülőföldjüket. A települések többségénél ez a vándorlás már középszintű korban megkezdődik, amikor a fiatalok középfokú tanulmányaikat a kistérségi központban, vagy a megyeszékhelyen, vagy megyén kívüli más városban folytatják. A középiskolai végzősök egy jelentős része már tér vissza, különösen igaz ez a felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében. Ennek hatására a kistérségben megmaradó, vagy esetleg visszatérő lakosok körében egyre alacsonyabb a fiatal, képzett munkaerő száma, így a szegényebb, hátrányos helyzetű, képzetlen lakosság kumulálódik.

Összességében tehát elmondható, hogy a '90-es évekkel ellentétben a kistérségben a születések száma az elvándorlás mértékével nem tud lépést tartani, ami **a lakónépesség folyamatos csökkenését eredményezi.**

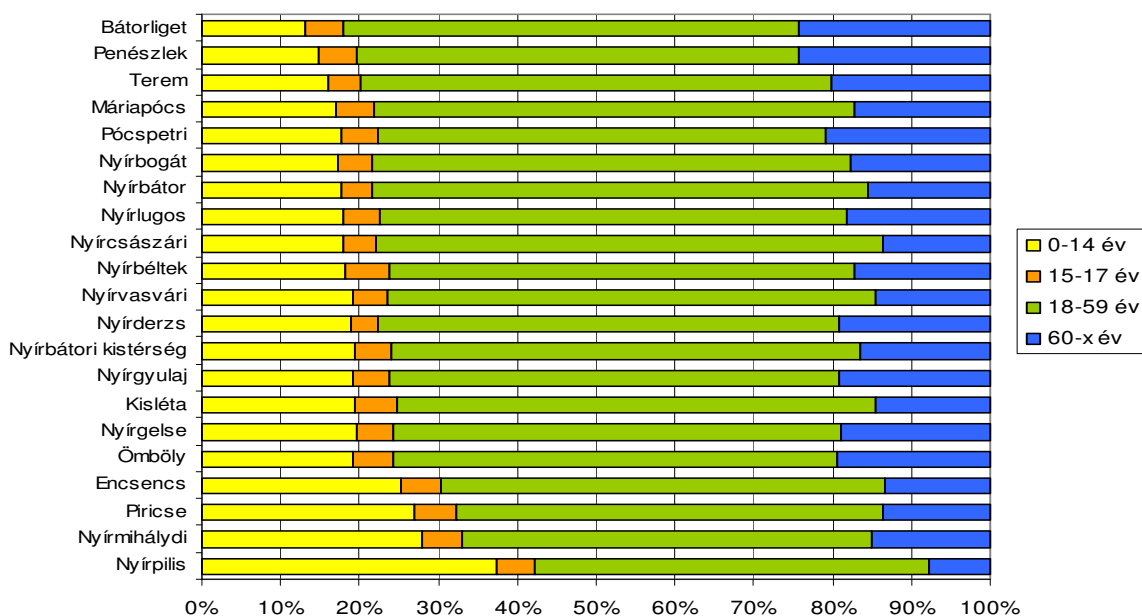
4. ábra A lakónépesség korösszetétele az egyes kistérségekben, 2008

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis 2008, alapján saját szerkesztés

A korösszetétel esetében a megyei kistérségekkel, valamint a megyei, régiós és országos értékekkel összehasonlítva (4. ábra) a legkedvezőbb helyzetben van, hiszen **a Nyírbátori kistérségben az egyik legmagasabb a fiatalkorú lakosság aránya.** A 0-14 éves és a 15-17 éves korosztály együttes aránya megközelíti a lakosság 24%-át. Ezzel párhuzamosan pedig a 60 év feletti korosztály aránya alig haladja meg a 16%-ot.

5. ábra A lakónépesség korösszetétele, 2008

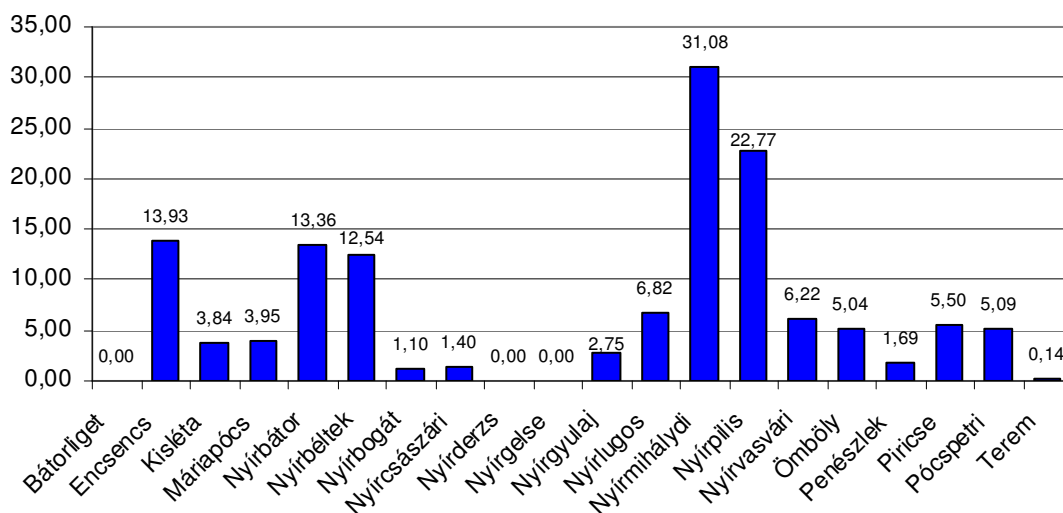

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis 2008, alapján saját szerkesztés

A kistérségen belüli korösszetételt az 5. ábra szemlélteti, amely a kistérség kedvező korszerkezetének háttérére ad rávilágítást. Nagy különbségek figyelhetők meg az egyes települések értékei között. A fiatalkorúak arányát vizsgálva kiemelkedik **Nyírpiilis** település, ahol **a lakosság több mint 40%-a 17 éves vagy fiatalabb**, a 60 évesnél idősebb népesség aránya viszont a 10%-ot sem éri el. Megemlítendő még Nyírmihálydi, Piricse, Encsencs és Önböly települések, ahol szintén magas a fiatalkorúak aránya. Jellemzően ez a mutató a roma lakosság magas arányával hozható összefüggésbe.

Ezzel ellentétben egyes településeken előregedő lakosság jellemző pl. Bátorliget, Penészlek, Pócspetri, Terem, ahol eléri vagy meghaladja a 60 évesnél idősebb korosztály aránya a 20%-ot.

6. ábra A roma lakosság aránya a népességben belül településenként, 2001

Forrás: KSH adatok, Népszámlálás 2001, alapján saját szerkesztés

A 6. ábra mutatja a roma lakosság arányát a Nyírbátori kistérség településein. A Népszámlálás felmérésének adatai egyéni bevalláson alapulnak, de egyetlen megbízható adatgyűjtésünk sincs a roma népesség létszámáról és arányáról. A települési önkormányzatok körében végzett kérdőíves felmérés keretében polgármesterek csak érzékelésük alapján tudtak számadatokat közölni.

A Népszámlálási adatok tükrében a roma lakosság legnagyobb arányban Nyírmihálydiban és Nyírpilisén van jelen. A bevallás alapján pedig 4 településen nem élnek romák: Bátorliget, Nyírderzs, Nyírgelse, Terem.

2. táblázat Települési lakossági adatok

Település	Roma lakosság becsült aránya (%)	Általános iskola első osztályába beiratkozott roma tanulók aránya (%)	Szociális támogatásban részesülők száma a településen (fő)	Szociális támogatásban részesülők aránya a munkaképes korú lakosság körében (%)
Bátorliget	3,6%	10%	79 fő	20%
Encsencs	37,8	3,2%	289 fő	22,72%
Kisléta	19%	65%	182 fő	17,5%
Máriapócs	17%	21%	277 fő	19 %
Nyírbátor	28,8%	40 %	1484	72 %
Nyírbéltek	29%	50%	155 fő	11,3%
Nyírbogát	15,3%	10%	270 fő	12,6%
Nyírcsászári	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Nyírderzs	10%	20%	80 fő	21%
Nyírgelse	0%	0	49 fő	3,5%
Nyírgyulaj	11,6%	27,3%	284fő	21,15%
Nyírlugos	6,7	20%	432	24,6
Nyírmihálydi	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Nyírpilis	79%	96%	185 fő	80%
Nyírvasvári	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Önböly	11%	0,07%	67	0,73%
Penészlek	20%	90%	84 fő	20%
Piricse	52%	98%	274 fő	14%
Pócspetri	9%	35%	165 fő	16%
Terem	4%	n.a.	20 fő	80%

Forrás: A települési önkormányzatok körében végzett kérdőíves felmérés

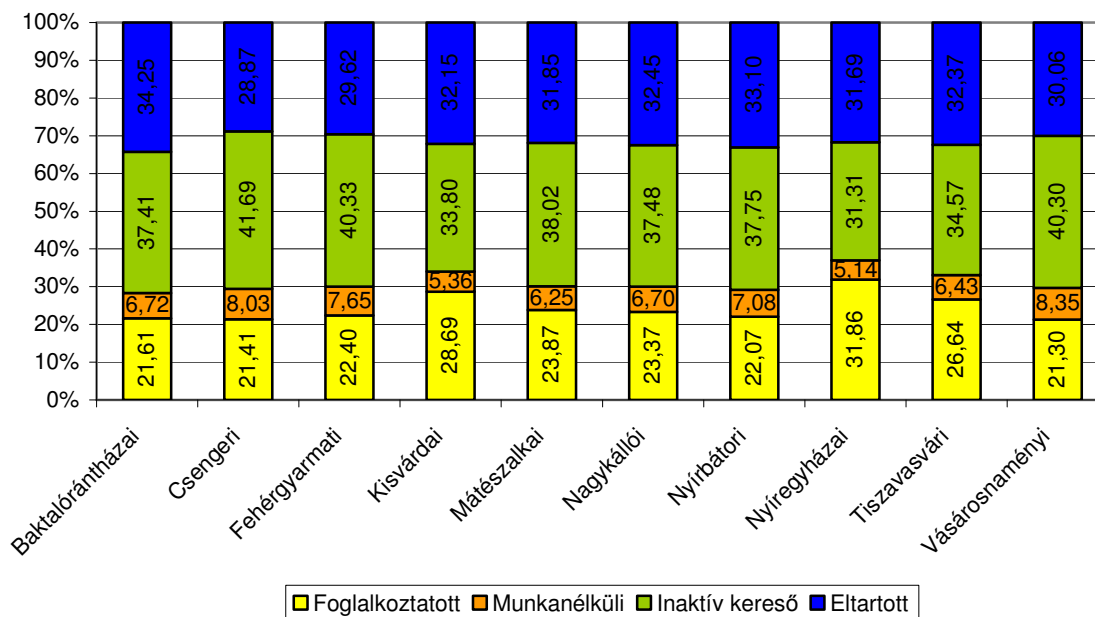
A Népszámlálási és az önkormányzatok becslésén alapuló adatokat összehasonlítva megállapítható, hogy a roma lakosság többszörösét érzékelik a település vezetői, mint amennyit a Népszámlálási adatok tükröznek.

5.2 Munkaerőpiac, humán erőforrás

5.2.1 Foglalkoztatottság

A **foglalkoztatottak aránya** Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (42,4%) nemcsak az országos (50,9%), de a régiós (45,3%) értéktől is jelentősen elmarad. Az Észak-alföldi régióban fekvő három megye közül a legrosszabb helyzetben van. Ezzel párhuzamosan pedig a munkanélküliségi ráta az országos átlagnak duplája, még a régiós átlagot is jelentősen meghaladja, és jóval fölül van a Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar megye értékeinek.

7. ábra A népesség gazdasági aktivitása (az összes népesség %-ban), 2001¹

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001. Területi adatok, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye adatok alapján saját szerkesztés

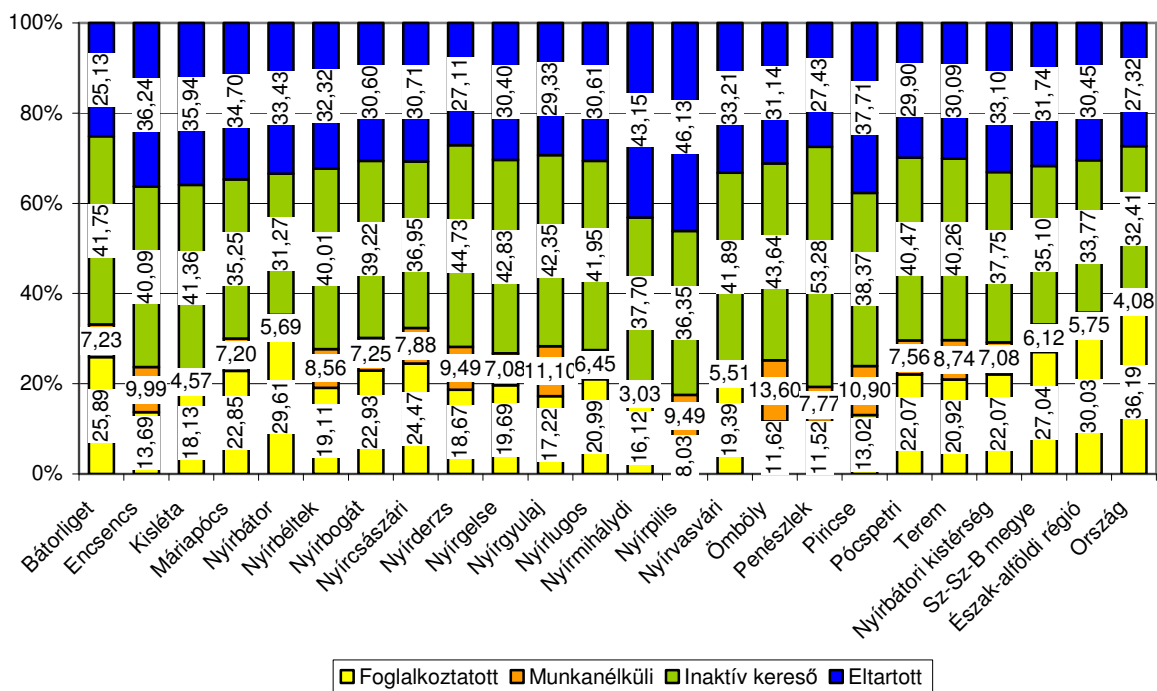
A **megyei kistérségek** összehasonlításakor a foglalkoztatottak arányának vizsgálatakor a Nyírbátori kistérségben elért 22,07% a kedvezőtlenebb térségek közé sorolandó. Rosszabb értéket csak a Baktalórántházai (21,61%), a Csengeri (21,41%) és a Vásárosnaményi (21,3%) kistérségek produkáltak. Hasonlóan kedvezőtlen helyzetben van a munkanélküliek arányát (7,08%) vizsgálva, hiszen a megyei kistérségek között a 4. helyen található. Az inaktív és eltartottak együttes aránya pedig megközelíti a 71%-ot.

A **Nyírbátori kistérségben** az egyes települések népességének gazdasági aktivitását vizsgálva a foglalkoztatottak aránya a megyei átlagot egyedül Nyírbátorban haladja meg. Ezzel szemben néhány település még a megyei érték felét sem éri el: Nyírpilis (8,03%), Penészlek (11,52%), Ömböly (11,62%), Piricse (13,02%), Encsencs (13,69%).

¹ A Záhonyi kistérség adatai a 2007-es megalakulás miatt a Kisvárdai kistérség adatai között szerepelnek

Ezzel párhuzamosan a munkanélküliek aránya a 20 településből 16 településen meghaladja a megyei átlagot (6,12%), míg az inaktív keresők aránya Nyírbátor kivételével valamennyi településen meghaladják a megyei átlagot. Különösen Penészleken magas ez az érték, ahol az inaktív keresők aránya meghaladja az 50%-ot. 10% feletti a munkanélküliek aránya Piricsén (10,9%), Nyírgyulajon (11,1%) és Ömbölyön (13,6%).

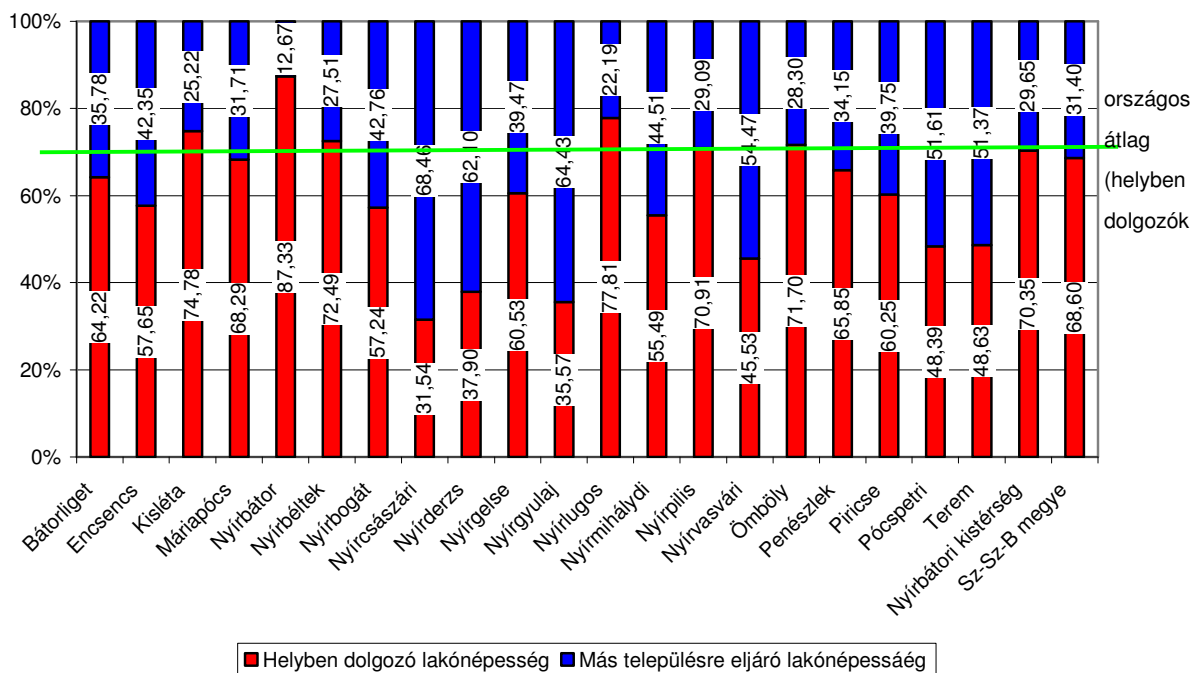
8. ábra A népesség gazdasági aktivitása (az összes népesség %-ban), 2001

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001. Területi adatok, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye adatok alapján saját szerkesztés

A **munkavégzés helyének vizsgálata** egy újabb problémára világít rá: a kistérség településein – kivéve Nyírbátor és Nyírlugos - a megyei átlagot meghaladó mértékben jellemző az ingázó munkavállalók aránya. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a foglalkoztatottak mindössze 31,4%-a jár el más településre dolgozni, míg az országos átlag 29,9%. A települések majdnem felében a más településre eljáró munkavállalók aránya meghaladja a 40%-ot. A 60%-t leginkább azon települések haladják meg, melyek Nyírbátor közvetlen szomszédságában és ezáltal vonzáskörzetében fekszenek: Nyírcsászári, Nyírderzs, Nyírgyulaj, Nyírvasvári. Ezzel szemben a legalacsonyabb az ingázók aránya Nyírbátorban (12,67%), Nyírlugoson (22,19%), Kislétán (25,22%) és Nyírbélteken (27,51%). Az önkormányzatok körében végzett kérdőíves felmérés kimutatta, hogy elsősorban Nyírbátorban, Nyíregyházán, Debrecenben és Mátészalkán vállalnak az emberek munkát, valamint megjelenik Budapest is, mint munkavégzés helye. Valószínűsíthető, hogy Budapestről hetente és nem naponta jár haza a dolgozó. Előfordul, de nem igazán jellemző, hogy Nyírbátoron kívül más kistérségi településen vállalnak munkát az emberek: Nyíradonyba (kistérségen kívüli) járnak át dolgozni Nyírgelsérről.

9. ábra A helyben dolgozó és más településeken munkát vállaló népesség megoszlása a foglalkoztatottak között, 2001

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001. Területi adatok, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye adatok alapján saját szerkesztés

A kistérségben nemek és korcsoport szerint vizsgálva az ingázás mértékét megállapítható, hogy a 15-29 éves korosztály körében a legmagasabb az ingázók aránya (39,4%). Nemek tekintetében pedig elmondható, hogy a férfiak több mint egyharmada (36,6%-a) nem lakóhelyén dolgozik, míg a nőknek kevesebb, mint egynegyede (21,8%-a).

Az **alkalmazásban állók nemzetgazdasági megoszlását** a következő táblázat mutatja, mely a munkavégzés helyére vonatkozó bontást is tartalmaz. Valamennyi településen a szolgáltatási szektor részaránya a legmagasabb. Ezen belül is kiemelkedik Nyírpilis, ahol a foglalkoztatottak több mint 78%-a dolgozik ebben a szektorban, melyből 61,8% lakóhelyén. Emellett említést érdemel Nyírcsászári, ahol a terciér szektorban dolgozik a munkavállalók 58,1%-a, melyből 33,6% más településre jár el.

A szektorok között a második pozíciót az ipar, építőipar foglalja el, de jelentős eltérések mutatkoznak az egyes települések között. Míg Nyírgelsen a munkavállalók 45,2% ezen szektorban tevékenykedik, addig Nyírpilisen mindössze 14,5%. Természetesen a munkavégzés helyét tekintve is tapasztalhatóak eltérések. Míg a korábban említett Nyírgelsen ezen szektorban dolgozó munkavállalókból 28,1%-a helyben, 17,1%-a más településen dolgozik, addig Nyírpilisen mindösszesen 1,8% dolgozik helyben és 12,7% jár el más településre. Az iparban, építőiparban a legmagasabb a helyben dolgozók aránya Önbölyön (30,2%), míg a más településre eljárók aránya Nyírderzsen a legmagasabb (37,1%).

A kistérségen belül a mezőgazdaságban dolgozók aránya megyei viszonylatban magasnak tekinthető, hiszen a 6%-os megyei értéknél szinte valamennyi települést magasabb arány jellemzi. A legalacsonyabb Nyírmihálydiban, ahol a foglalkoztatottaknak mindösszesen 4,1%-a dolgozik a mezőgazdaságban, ezzel szemben a legnagyobb értékkel Piricse (18%) rendelkezik, ahol a megyei érték háromszorosa figyelhető meg. Magas arány mutatkozik még Önbölyön (15,1%), Nyírvászáriban (12,6%), Kislétán (12,5%), Encsencsen (11%) és Nyírlugoson (10,7%).

3. táblázat A foglalkoztatottak megoszlása nemzetgazdasági ágak és ingázás szerint, 2001

Megnevezés	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás		Ipar, építőipar		Szolgáltatás	
	Helyben dolgozók aránya	Más településre eljárók aránya	Helyben dolgozók aránya	Más településre eljárók aránya	Helyben dolgozók aránya	Más településre eljárók aránya
Bátorliget	4,4%	2,9%	18,1%	14,2%	41,7%	18,6%
Encsencs	5,0%	6,0%	9,3%	24,2%	43,4%	12,1%
Kisléta	11,3%	1,2%	6,7%	12,8%	56,8%	11,3%
Máriapócs	5,5%	2,6%	12,2%	8,9%	50,6%	20,1%
Nyírbátor	4,4%	0,7%	26,1%	4,0%	56,9%	8,0%
Nyírbéltek	6,7%	3,4%	16,4%	11,6%	49,4%	12,5%
Nyírbogát	6,6%	2,1%	9,0%	23,6%	41,6%	17,0%
Nyírcsászári	1,0%	5,0%	6,0%	29,9%	24,5%	33,6%
Nyírdersz	2,4%	4,8%	4,0%	37,1%	31,5%	20,2%
Nyírgelse	3,5%	1,3%	28,1%	17,1%	28,9%	21,1%
Nyírgyulaj	3,1%	2,8%	3,4%	31,9%	29,1%	29,7%
Nyírlugos	9,8%	0,9%	14,1%	10,6%	51,5%	13,1%
Nyírmihálydi	1,9%	2,2%	12,2%	21,0%	41,4%	21,3%
Nyírpilis	7,3%	0,0%	1,8%	12,7%	61,8%	16,4%
Nyírvasvári	7,9%	4,7%	5,0%	27,4%	32,6%	22,4%
Önböly	5,7%	9,4%	30,2%	11,3%	35,8%	7,5%
Penészlek	7,3%	0,8%	0,8%	20,3%	57,7%	13,0%
Piricse	12,1%	5,9%	4,2%	22,2%	43,9%	11,7%
Pócspetri	8,9%	1,2%	6,7%	23,8%	32,8%	26,6%
Terem	4,8%	4,1%	1,4%	28,1%	42,5%	19,2%
Nyírbátori kistérség	5,6%	2,0%	16,5%	13,4%	48,0%	14,4%

Forrás: KSH, Népszámlálás, 2001 adatai alapján saját számítás

A nemzetgazdasági ágak megoszlását Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében vizsgálva elmondható (4. táblázat), hogy a Nyírbátori kistérség a középmezőnyben helyezkedik el, azaz egyik nemzetgazdasági ágban sem tartozik a kiemelkedően alacsony, vagy magas részarányal rendelkező kistérségek közé.

4. táblázat Foglalkoztatottak megoszlása nemzetgazdasági áganként Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében²

Kistérség	A mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	Az ipar és az építőipar	A szolgáltatások
	foglalkoztatottjai az összes foglalkoztatott százalékában, 2001. február 1.		
Baktalórántházai	7,4	35,5	57,1
Csengeri	10,7	36,9	52,4
Fehérgyarmati	7,4	29,8	62,7
Ibrány–Nagyhalászi	7,6	42,1	50,3
Kisvárdai	4,0	31,5	64,5
Mátészalkai	7,5	33,7	58,8
Nagykállói	10,8	35,1	54,2
Nyírbátori	7,6	30,0	62,3
Nyíregyházai	3,4	25,9	70,7
Tiszavasvári	8,8	43,1	48,0
Vásárosnaményi	5,4	29,0	65,6
Záhonyi	1,7	13,2	85,1

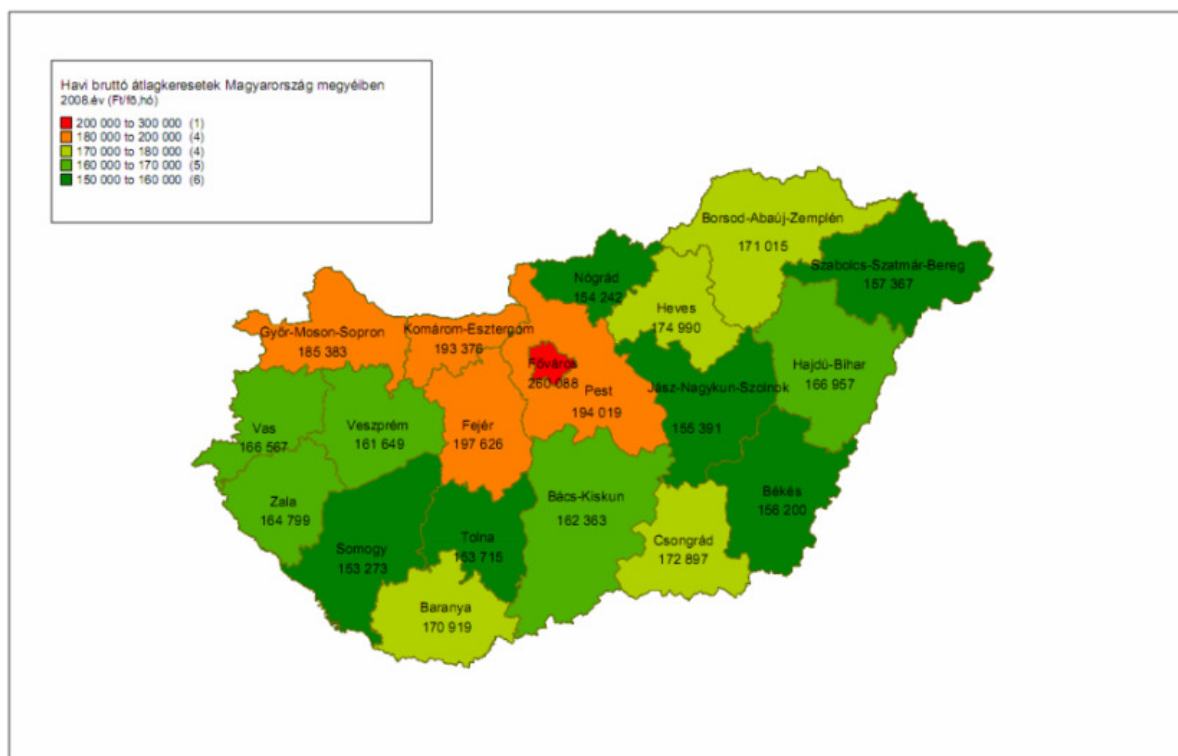
Forrás: KSH, Népszámlálás, 2001 adatai alapján saját számítás

5.2.2 Keresetek, jövedelmi viszonyok

2007-ben az országos **havi bruttó átlagkereset** 179.934Ft volt, míg az Észak-alföldi régióban 146.282Ft, mellyel a régió a legalacsonyabb értékkel jellemezhető. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében pedig 141.007Ft, melyet csak Bács-Kiskun megye múlja alul. 2008-ra, ahogy az alábbi térkép is mutatja, némileg javult a helyzet, hiszen a megyében a havi bruttó átlagkereset 157.367Ft-ra növekedett, aminek köszönhetően már négy további megyének volt alacsonyabb az értéke.

² A Záhonyi kistérség adatai a 2007-es megalakulás miatt a Kisvárdai kistérség adatai között szerepelnek

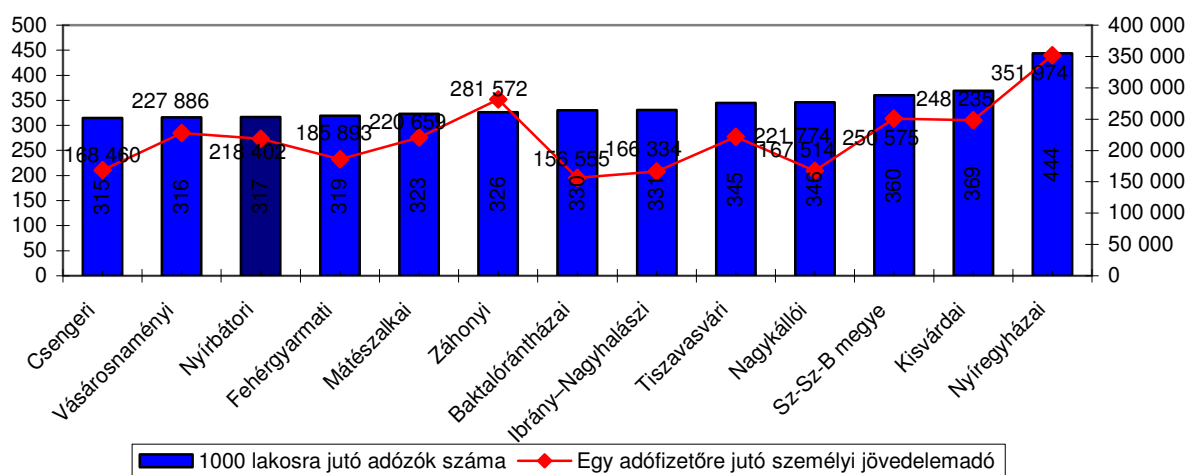
7. térkép Havi bruttó átlagkeresetek Magyarország megyéiben (2008)

Forrás: www.afsz.hu

A lakosság jövedelmi viszonyáról a legjobb képet a személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem ad. A következő ábra a megyei kistérségek jövedelmi helyzetét szemlélteti.

10. ábra A megyei kistérségek jövedelmi helyzete, 2007³

Forrás: KSH adatok, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Statisztikai Évkönyve (2007) alapján saját szerkesztés

A Nyírbátori kistérségben az **1000 lakosra jutó adózók száma** mindössze 317, amely jelentősen elmarad a megyei értéktől, és a kistérségek között a harmadik legrosszabb helyzetben van (Csengeri 315, Vásárosnaményi 316). Ettől függetlenül a 2002-es értékhez képest (306 fő) kismértékű előrelépés történt, akkor ugyanis a legrosszabb helyzetben lévő

³ A Záhonyi kistérség adatai a 2007-es megalakulás miatt a Kisvárdai kistérség adatai között szerepelnek

kistérség volt a megyében. Jellemző tehát, hogy **a Nyírbátori kistérségben nagyon szűk azon munkavállalók köre, akiknek legális jövedelemből származik bevételük.** Az **egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó** 218.402Ft, amely szintén elmarad a megyei átlagtól, de a kistérségek összehasonlításakor már a középmezőnyben található.

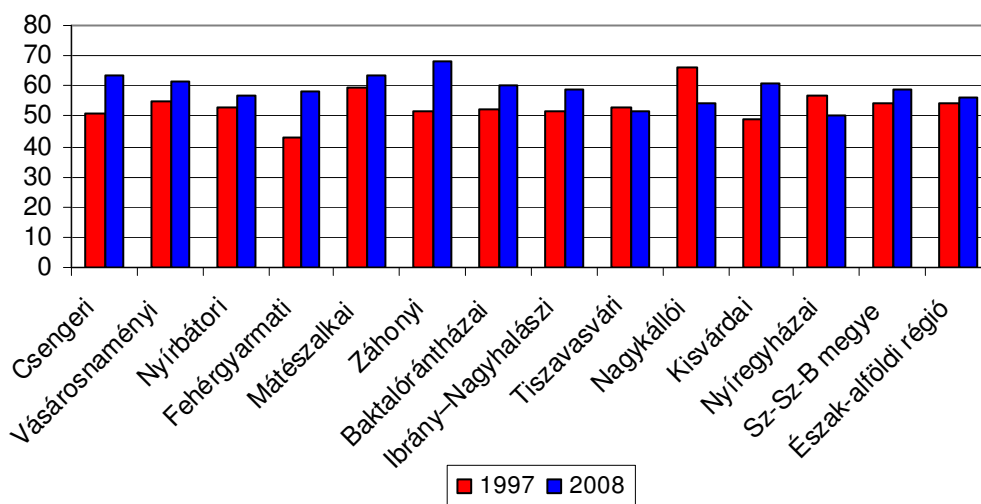
Ezen két adat vizsgálatával arra a következtetésre lehet jutni, hogy a kistérségben magas a munkanélküliek, alkalmi munkavállalók, illetve a be nem jelentett foglalkoztatottak száma és aránya, akiknek jövedelme nem jelenik meg a statisztikai sorokban. Az informális gazdaság rendkívül fontos megélhetési forrást biztosít, különösen a hátrányos, leghátrányosabb helyzetben lévő települések, térségek lakosai számára.

5.2.3 Munkanélküliség

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a munkanélküliségre vonatkozó adatok mindig is elmaradtak az országos átlagtól, amely elsősorban a térség periférikus fekvéséből és az ebből is fakadó hátrányos helyzetéből vezethető le. A munkanélküliség alakulása nemcsak gazdasági, hanem társadalmi szempontból is döntő, hátráltató tényező, hiszen egyrészt magával vonja a térség alacsony gazdasági versenyképességét, tőkevonzó képességét, másrészt negatívan hat a lakosság életszínvonalára, életminőségére, jólétére.

A munkanélküliségre vonatkozó adatokat a Központi Statisztikai Hivatal és a munkaügyi központok is szolgáltatnak, azonban eltérések figyelhetők meg a két intézménytől kapott információkban, amely az eltérő fogalomrendszerből és az alapvetően különböző megfigyelési, mérési módszerekből adódik.⁴ A regisztrált munkanélküliek a munkaügyi központok adatbázisában szerepelnek, a KSH felmérés viszont az Európai Unióban is használt módszerek alapján számított érték.

11. ábra Tartósan (180 napon túl) munkanélküliek aránya a munkanélküliek körében

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2008) alapján saját szerkesztés

A 11. ábra a KSH adatok alapján készült, és a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kistérségekben **a tartósan munkanélküliek arányának** változását hasonlítja össze 1997 és

⁴ A Központi Statisztikai Hivatal 1992-ben vezette be a lakosság gazdasági aktivitásának vizsgálatára a munkaerő-felmérést, amely a magánháztartásokra kiterjedő adatgyűjtés és a 15-74 éves korosztály gazdasági aktivitásáról nyújt információkat. A KSH definíciója szerint munkanélküli az a személy, akire egyidejűleg érvényesek a következő feltételek:

- az adott héten nem dolgozott (s nincs olyan munkája, amelytől átmenetileg távol volt),
- aktívan keresett munkát a kikérdezést megelőző négy hét folyamán,
- rendelkezésre áll, azaz két héten belül munkába tudna állni, ha találna megfelelő állást vagy talált már munkát, ahol 90 napon belül dolgozni kezd.

2008 között. A kistérségek közül mindössze háromnál – Tiszavasvári, Nagykállói és Nyíregyházai - figyelhető meg aránycsökkenés, a többi kistérségben a 11 év távlatában nőtt a tartós munkanélküliek aránya. 1997-ben a legnagyobb aránnyal a Nagykállói kistérség (66,02%), míg a legalacsonyabbal a Fehérgyarmati kistérség (42,7%) rendelkezett. A Nyírbátori kistérségben ekkor a regisztrált munkanélküliek valamivel több, mint felét (52,74%) tették ki a tartós munkanélküliek. 2008-ra a legnagyobb arány 68,34% lett, melyet a Záhonyi kistérség ért el, míg a legalacsonyabb 50,1% a Nyíregyházai kistérségben. A két év összehasonlításakor kitűnik, hogy mind a legmagasabb, mind a legalacsonyabb arány emelkedett. Azaz összességében mind a megyében, mind a Nyírbátori kistérségben **a tartós munkanélküliek egyre nagyobb mértékben teszik ki a munkanélküliek körét.**

A Nyírbátori kistérségben a 11 év leforgása alatt 52,74%-ról 57,17%-ra nőtt a tartós munkanélküliek aránya. A megyei arányt egyik vizsgált évben sem haladta meg (1997. - 54,15%; 2008. - 58,6%).

A következő táblázat a Nyírbátori kistérség településeinek munkanélküliségre vonatkozó legfrissebb (2010. január) adatait mutatja be. A települések összehasonlításakor kitűnik Nyírpilis, ahol a relatív mutató, azaz a nyilvántartott álláskeresők aránya az aktív korú népesség arányában meghaladja a 37%-ot. Tehát ezen a településen minden harmadik munkavállalási korú lakos munkanélküli, mely az országos átlag közel négyszerese. Továbbá Piricse, Nyírderzs, Nyírvasvári településeken haladja meg a 21%-ot. Ezzel szemben a relatív mutató Nyírbátorban a legalacsonyabb, viszont ez is közel másfélszerese az országos értéknek. Két településen (Piricse és Nyírpilis) meghaladja a 10%-ot a munkavállalói korú lakosság körében a tartósan munkanélküliek aránya, míg Nyírlugoson az 1%-ot sem éri el.

5. táblázat Munkanélküliség alakulása a kistérségben (2010. január)

	Nyilvántartott munkanélküliek összesen (fő)	Nyilvántartott munkanélküliek 365 napon túl (fő)	Munkavállalói korú népesség (fő)	Relatív mutató ⁵	Arányszám ⁶
Bátorliget	67	11	456	14,69	1,51
Encsencs	263	81	1281	20,53	2,11
Kisléta	209	80	1179	17,73	1,82
Máriapócs	248	78	1491	16,63	1,71
Nyírbátor	1287	451	9001	14,3	1,47
Nyírbétek	445	109	1978	22,5	2,31
Nyírbogát	450	169	2216	20,31	2,09
Nyírcsászári	181	51	892	20,29	2,09
Nyírderzs	112	36	412	27,18	2,8
Nyírgelse	161	42	765	21,05	2,17
Nyírgyulaj	254	93	1324	19,18	1,97
Nyírlugos	386	16	1975	19,54	2,01
Nyírmihálydi	177	33	1212	14,6	1,5

⁵ Relatív mutató: A nyilvántartott álláskeresők a munkavállalási korú népesség %-ában.

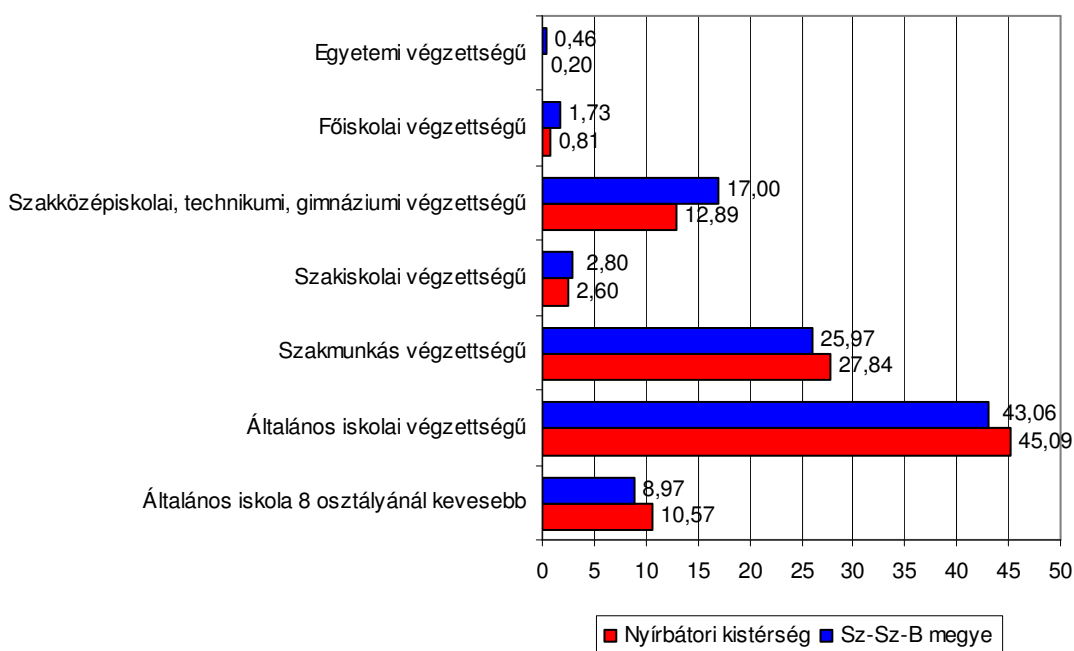
⁶ Arányszám: a relatív mutatóhoz az országos relatív mutatóhoz viszonyított aránya

	Nyilvántartott munkanélküliek összesen (fő)	Nyilvántartott munkanélküliek 365 napon túl (fő)	Munkavállalói korú népesség (fő)	Relatív mutató ⁵	Arányszám ⁶
Nyírpilis	182	63	485	37,53	3,86
Nyírvasvári	340	81	1365	24,91	2,56
Ömböly	58	12	303	19,14	1,97
Penészlek	110	20	636	17,3	1,78
Piricse	319	162	1164	27,41	2,82
Pócspetri	206	44	1112	18,53	1,91
Terem	94	36	449	20,94	2,15

Forrás: www.afsz.hu

A nyilvántartott munkanélküliek iskolai végzettség szerinti megoszlását a Nyírbátori kistérségben és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a 12. ábra szemlélteti. A kistérségben a megyeihez hasonló arányok jellemzőek az egyes végzettségek esetében. Sajnálatos módon **a munkanélküliek legnagyobb arányát az általános iskolai végzettségűek jelentik.** Ha hozzávesszük az általános iskolai 8 osztállyal sem rendelkezőket, akkor mind a megyében, mind a kistérségben meghaladja a munkanélküliek több mint, 50%-át. A szakmunkás és szakiskolai végzettségűek jelentik a következő nagyobb kategóriát, akik a munkanélküliek közel harmadát teszik ki. Ezekben a kategóriákban – kivéve a szakiskolai végzettségűek – a Nyírbátori kistérség magasabb arányt ér el, mint a megyei érték. A szakközépiskolai, technikai, gimnáziumi végzettségűek esetében a megyei érték magasabb a kistérséginél. A főiskolai vagy egyetemi végzettségű munkanélküliek aránya a Nyírbátori kistérségben mindössze 1%-ot ér el, amely adódhat egyrészt abból, hogy a felsőfokú végzettségűek könnyebben jutnak munkához, másrészt ebben a térségben jellemző ezen rétegek elvándorlása.

12. ábra Nyilvántartott munkanélküliek megoszlása iskolai végzettség szerint

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2008) alapján saját szerkesztés

A települési önkormányzatok igyekeznek harcolni a településükön jelentkező munkanélküliséggel szemben közfoglalkoztatás és közmunkaprogramok segítségével. Azonban nem tudnak annyi munkát biztosítani, mint ahány személynek szüksége lenne rá.

5.2.4 Oktatás, képzés

A 2001-es Népszámlálás eredményei azt mutatták, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a lakosság iskolai végzettsége az országos átlag alatti. A legmagasabb volt az általános iskola első osztályát sem elvégzők aránya, valamint a legalacsonyabb a legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya. A diplomások aránya pedig az országos átlag kétharmadát sem érte el.

A megyén belül jelentős a településhierarchia, illetve a kistérségek közötti különbség, a megyeszékhelyen és a városokban magasabb, a községekben alacsonyabb a népesség iskolai végzettsége a megyei átlagnál.

Habár 2007-ben a **lakosság iskolai végzettségének tekintetében** az országos értékekkel megegyezik, vagy ahhoz nagyon közel helyezkedik el a régiós és a megyei érték, a Nyírbátori kistérségben jóval rosszabb képet látunk. **Az ezer lakosra jutó középiskolai tanulók száma az országos, a régiós és a megyei értéknek is csak a felét közelíti meg vagy éri el.** A megyei kistérségek között pedig a harmadik legalacsonyabb értékkel rendelkezik. Kiugróan magas a Nyíregyházai kistérség értéke (78).

A Nyírbátori kistérségben az érettségizettek aránya a lakosságszámhoz viszonyítva az országos érték fele, alacsonyabb értéket csak az Ibrány-Nagyhalászi kistérség ért el.

6. táblázat A lakosság iskolai végzettsége kistérségenként, 2007⁷

Megnevezés	1000 lakosra jutó középiskolai tanulók száma	Érettségizettek aránya ⁸
Baktalórántházai	18	0,47
Csengeri	22	0,45
Fehérgyarmati	28	0,52
Ibrány-Nagyhalászi	15	0,27
Kisvárdai	40	0,72
Mátészalkai	40	0,78
Nagykállói	33	0,61
Nyírbátori	20	0,36
Nyíregyházai	78	1,34
Tiszavasvári	22	0,41
Vásárosnaményi	29	0,57
Sz-Sz-B megye	41	0,75
Észak-alföldi régió	43	0,80
Ország	43	0,76

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2007)

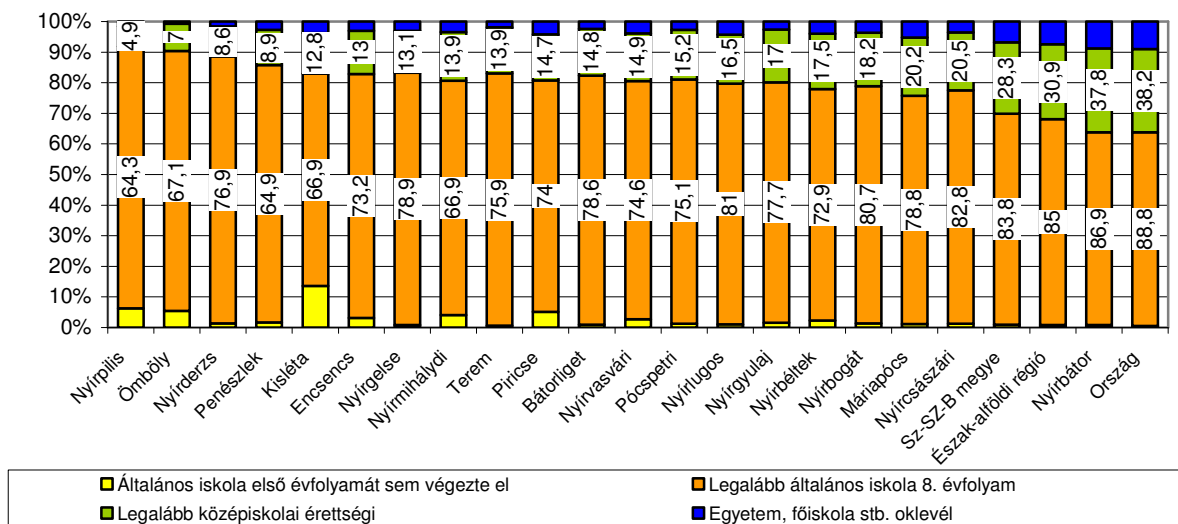
⁷ A Záhonyi kistérség adatai a 2007-es megalakulás miatt a Kisvárdai kistérség adatai között szerepelnek

⁸ A 2007-ben a nappali oktatásban sikeres érettségi vizsgát tett tanulók aránya a lakosságszámhoz viszonyítva.

A kistérségen belül az egyes települések lakosainak iskolai végzettségét a következő ábra mutatja. Ilyen bontású adat csak a Népszámláláskor keletkezik, így jelenleg 2001-nél frissebb nem áll rendelkezésre. A 13. ábra a legalább középiskolai érettségivel rendelkezők sokasága szerint rangsorolja a településeket, és összehasonlítja a megyei, regionális és országos adatokkal. Megállapítható, hogy Nyírbátorban az iskolázottság szintje az országos szintet közelíti, mind a középfokú, mind a felsőfokú végzettek tekintetében. A kistérség többi települése azonban jelentősen elmarad mind az országos, mind a régiós szinttől. Nyolc településen **az általános iskola első osztályát sem elvégzők aránya** – akik ezáltal gyakorlatilag analfabéták - **meghaladja a 2%-ot**. Különösen magas ez az érték Kislétán, ahol 13%. Ez a magas érték abból adódik, hogy a községben működik a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Ápoló-Gondozó Otthon, melyben 210 fogyatékos gyermeket gondoznak, akik iskolai tanulmányokat nem tudnak folytatni.

A legalább általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya csak Nyírbátorban haladja meg a megyei és a régiós értéket, de megemlítenéd még Nyírcsászári, Nyírlugos és Nyírbogát, ahol a 80%-ot meghaladja ez az érték. A többi településen viszont nagyon alacsony, a kistérségben átlagosan 75%, ami azt jelenti, hogy **a kistérség lakosságának háromnegyede csak általános iskolai végzettséggel rendelkezik**.

13. ábra A lakosság iskolai végzettsége a megfelelő korúak arányában, 2001

Forrás: KSH adatok, Népszámlálás (2001) alapján saját szerkesztés

Középiskolai érettségivel rendelkezők aránya a kistérségben 15% körüli, amely a fele a regionális átlagnak. Egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya (3,4%) is a fentiek függvényében alacsony, egyedül a kistérségi központban éri el az országos szintet.

Összességében megállapítható, hogy **a kistérség települései és Nyírbátor között jelentős különbségek mutatkoznak az iskolázottság tekintetében**, és több település (Nyírpilis, Önböly, Nyírderzs, Penészlek) egy nagyon alulképzett társadalmi szintet reprezentál.

A 2005-ben készített mikrocenzus alapján az iskolai végzettségek a megfelelő korúak arányában a következőképpen alakul: a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei értékek elmaradnak az országos és a régiós szinthez képest, különösen nagy lemaradás figyelhető meg a legalább érettségivel rendelkező lakosság tekintetében.

7. táblázat Iskolai végzettségek a megfelelő korúak arányában (2005)

	A 15 éves és idősebb népességből legalább az általános iskola 8. évfolyamát végezte (%)	A 18 éves és idősebb népességből legalább érettségizett (%)	A 25 éves és idősebb népességből egyetemi, főiskolai stb. oklevelet szerzett (%)
Ország	91,6	42,6	14,7
Észak-alföldi régió	88,6	35,2	11,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	87,9	33,7	10,4

Forrás: KSH adatok, Mikrocenzus⁹ (2005)

A kistérség **oktatási intézményekkel való ellátottsága** jónak mondható. A kistérség valamennyi településén működik óvoda, ahol a férőhelyek kihasználtsága jó.

Az általános iskolai nevelés Nyírderzs kivételével valamennyi településen biztosított. A közoktatási feladatokat kilenc település intézményi társulásban látja el az alábbiak szerint:

1. Nyírcsászári- Bátorliget- Terem
2. Nyírderzs - Nyírbátor
3. Nyírbéltek - Ömböly
4. Encsencs - Penészlek

A települések zömében az iskolai tanulólétszám eléri és meghaladja azt a minimumot, mely a biztonságos működéshez elegendő. Azonban a hektikusan és kiszámíthatatlanul változó gyereklétszám sokszor olyan helyzeteket produkál, hogy egy-egy évfolyamon a gyereklétszám egy tanulócsoportban sok, kettőhöz pedig kevés. Az általános iskolai osztályteremek száma öt településen nem éri a 8, így valószínűsíthetően a felsőbb évfolyamos tanulók más településre járnak át, vagy vannak olyan általános iskolák, ahol egyes évfolyamokat nem indítanak kellő létszám hiányában. Néhány településen (Nyírbogát, Nyírbéltek, Piricse) az egy osztályteremre jutó diákok száma zsúfoltságra mutat.

Az egy pedagógusra jutó gyermekek száma nagy eltéréseket mutat az egyes településeken. Legtöbb diák Nyírpilisen jut egy pedagógusra, míg a legkevesebb Teremen.

8. táblázat Alapfokú oktatás a kistérségben, 2008

Megnevezés	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban	Általános iskolai osztályteremek száma	Egy osztályteremre jutó tanulók száma	Általános iskolai főállású pedagógusok száma	Egy pedagógusra jutó tanulók száma
Bátorliget	36	6	6,00	5	7,20
Encsencs	240	16	15,00	21	11,43
Kisléta	191	9	21,22	16	11,94
Máriapócs	157	10	15,70	22	7,14
Nyírbátor	1 628	74	22,00	151	10,78
Nyírbéltek	326	10	32,60	31	10,52

⁹ A gazdasági és társadalmi események felgyorsulása miatt mind a nemzetközi statisztikai szervezetek, mind a népszámlálási adatok felhasználói már a XX. század közepén javasolták az adatok gyakoribb frissítését. Magyarországon 1960 óta a két népszámlálás között mintavételes kis népszámlálást, úgynevezett mikrocenzust tartanak, és annak eredményeit matematikai-statisztikai módszerekkel kivétve az ország egészére népszámlálási jellegű adatokat biztosítanak az évtized közepéről is.

Megnevezés	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban	Általános iskolai osztálytermek száma	Egy osztályteremre jutó tanulók száma	Általános iskolai főállású pedagógusok száma	Egy pedagógusra jutó tanulók száma
Nyírbogát	281	6	46,83	20	14,05
Nyírcsászári	128	7	18,29	11	11,64
Nyírderzs	-	0	-	0	-
Nyírgelse	138	8	17,25	12	11,50
Nyírgyulaj	231	10	23,10	16	14,44
Nyírlugos	323	18	17,94	26	12,42
Nyírmihálydi	275	12	22,92	22	12,50
Nyírpilis	170	8	21,25	9	18,89
Nyírvasvári	149	8	18,63	15	9,93
Ömböly	16	2	8,00	2	8,00
Penészlek	114	8	14,25	11	10,36
Piricse	244	8	30,50	16	15,25
Pócspetri	211	11	19,18	17	12,41
Terem	27	4	6,75	5	5,40
Nyírbátori kistérség	4885	235	20,79	428,00	11,41
Sz-Sz-B megye	57 244	2 758	20,76	5107	11,21
Észak-alföldi régió	140 092	6 409	21,86	12581	11,14
Ország	788 639	37 952	20,78	75606	10,43

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2008)

A kérdőíves felmérés alapján az utóbbi néhány évben több település is nagy hangsúlyt fektetett az oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztésére. Többek között az UMFT keretében került megújításra Nyírbátor, Nyírbétek és Nyírmihálydi oktatási-nevelési intézményei. Emellett több település is jelezte, hogy ezen a területen vagy elbírálás alatt lévő pályázattal rendelkezik (Bátorliget, Kisléta, Nyírgyulaj, Nyírpilis, Penészlek, Pócspetri), vagy a következő 5 év fejlesztési elképzelései között szerepel (Terem).

Óvoda- és Iskolaszövetség működik Nyírbátorban, amely különféle szakmai, módszertani feladatokat lát el (pl. mérés, értékelés, dokumentumrendszerek kidolgozása, koordináció, továbbképzés, együttműködések).

A kistérségben a **középfokú oktatás** bázisa Nyírbátorban van. A városban 2 középfokú intézmény működik a megyei önkormányzat fenntartásában. A vidéki gyerekek kollégiumban kaphatnak elhelyezést, melynek 63%-os a kihasználtsága. A Báthory István Gimnázium és Szakközépiskola 635 fővel négy, öt és nyolc évfolyamos osztályokkal működik. Beiskolázási körzete Nyírbátor és vonzáskörzete, azonban az általános iskolásokat jelentős csábításnak teszi ki Debrecen, Nyíregyháza, Mátészalka középiskolái, melyhez a vasúti közlekedés jelentős előnyöket kínál. Bethlen Gábor Középiskola, Szakképző Iskola öt évfolyamos

oktatásával 748 tanulót képez. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szakképzési lehetőséget kínál az Éltes Mátyás Szakiskola Nyírbátorban. Báthory István Középiskola és Szakiskola néven a Sziltop KHT Budakalászi központtal üzemeltet középiskolát, Nyírlugoson 95, Máriapócson 175 fővel.

A fent megnevezett intézményekben folyamatban lévő szakmai képzések széleskörűek és alapvetően piacképes kínálatot nyújtanak:

- Bethlen Gábor Szakképző Iskola és Kollégium:
 - o Szakiskolai képzés: asztalos, élelmiszer-vegyi áru kereskedő, kőműves, nőruha-készítő, géplakatos, karosszerialakatos, ipari és kereskedelmi hűtőgépszerelő, szellőző- és klímaberendezés szerelő, villanszerelő, villamos gép és készülékszerelő;
 - o Szakközépiskolai képzés: informatika (belügyi rendészeti fakultáció), kereskedelem-marketing;
 - o Érettségi utáni OKJ-s képzés: rendszerinformatikus, kereskedő;
- Báthory István Gimnázium és Szakközépiskola: idegenforgalom-vendéglátás;
- Báthory István Középiskola és Szakiskola Máriapócsi Tagintézménye: gazdasági informatikus, pénzügyi-számviteli ügyintéző;
- Báthory István Középiskola és Szakiskola Nyírlugosi tagintézménye: gazdasági informatikus, kereskedelmi ügyintéző, logisztikai ügyintéző;

2007-ben a középiskolai diákok 52%-a gimnáziumba járt, amely 6%-kal magasabb a megyei szinthez képest. A kistérségben a tanulók több mint fele naponta ingázik lakóhelye és középiskolája között.

5.3 Társadalmi, szociális környezet

5.3.1 Egészségügyi, szociális ellátás

A Nyírbátori kistérségben az **egészségügyi szolgáltatások** elérhetősége és minősége egyenlőtlenségeket mutat. 2007-ben a működő háziorvosok száma 20 volt, néhány településen (Nyírpilis, Nyírderzs, Penészlek, Ömböly, Terem) egyáltalán nincs jelen ez a fajta egészségügyi alapellátás. Ezzel szemben Nyírbátorban és Nyírbélteken több praxis is működik (Nyírbátor 5, Nyírbéltek 2). Még alacsonyabb a működő házi gyermekorvosok száma, ebből ugyanis a kistérségben mindössze 4 van (Nyírbátorban 3, Nyírlugoson 1). Gyógyszertár 8 településen, míg fiókgyógyszertár további 5 településen működik. Az **egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma a kistérségben 1845**, ami meghaladja mind a megyei (1730), mind a régiós (1642) szintet. Egy nemzetközileg elfogadott mutató szerint ideális esetben 1300 lakos/orvos lenne.

Az egészségügyi intézmények kedvezőtlen infrastrukturális helyzetét jól mutatja, hogy Bátorligeten és Nyírbátorban jelenleg is folyamatban van a fejlesztés, míg más települések (pl. Nyírbéltek, Nyírgelse, Penészlek) fejlesztési elképzelései között szerepel.

A **járóbeteg szakellátást** a kistérségben a Szatmár-Beregi Kórház és Gyógyfürdő nyírbátori szakrendelője biztosítja 18 szakmában. Mentőállomás a kistérségben Nyírbátorban és Nyírlugoson működik. Kórházi ellátás azonban nem működik a kistérségben, legközelebb Nyíregyházán és Mátészalkán vehető igénybe. Emiatt fontos lenne az egynapos sebészet kialakítása.

9. táblázat Szociális intézmények a kistérségben, 2008

	Időskorúak otthonai			Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények			Idősek nappali intézményei		
	Száma	Működő férőhelyeinek száma	Ellátottak száma	Száma	Működő férőhelyeinek száma	Gondozottak száma	Száma	Engedélyezett férőhelyeinek száma	Ellátottak száma
Bátorliget									
Encsencs							1	30	30
Kisléta	2	32	33	2	249	250	1	30	30
Máriapócs	2	108	101	2	123	116	1	20	27
Nyírbátor	1	50	50	1	72	68	1	20	5
Nyírbéltek	1	28	28	2	158	159	1	30	29
Nyírbogát	1	26	26	1	26	26			
Nyírcsászári									
Nyírdérzs									
Nyírgelse	1	14	12		14	12			
Nyírgyulaj	1	30	30	1	30	30			
Nyírlugos									
Nyírmihálydi	1	25	25	1	25	25			
Nyírpilis							1	20	4
Nyírvasvári	1	30	31	1	30	31			
Önböly									
Penészlek									
Piricse									
Pócspetri	1	31	31	1	31	31	1	20	21
Terem									
Nyírbátori kistérség	12	374	367	12	758	748	7	170	146
Sz-Sz-B megye	76	3 110	2978	90	5386	5219	118	3736	3597

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2008)

A **szociális ellátás** keretében a települések többségében megtalálható valamilyen idősek ellátását nyújtó intézmény, melyek maximális kihasználtsággal működnek, sőt egyes esetekben még a gondozottak száma meghaladja a férőhelyek számát is.

A kistérségben csak Nyírbátorban működik **bölcsőde**, ahol a 20 férőhelyen 2007-ben 31 volt a beiratkozott gyermekek száma. Nemcsak a többi településen, de Nyírbátorban is további férőhelybővítésre lenne szükség, hiszen ez megnehezíti a kisgyermekes anyukák újbóli munkavállalását.

A sokrétű **pedagógiai szakszolgálati** tevékenységet a kistérségben a **Nyírbátor és Vonzáskörzete Többcélú Kistérségi Társulás Szociális és Pedagógiai Szakszolgálat**a végzi. Ellátott szakfeladatuk: nevelési tanácsadás, logopédiai ellátás, pszichológiai tanácsadás. Alapfeladatai közé tartozik: étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, családsegítés, támogató szolgáltatás, közösségi ellátások, gyermekjóléti szolgáltatás, átmeneti elhelyezés, védőnői ellátás, iskola- egészségügyi ellátás, anya-, gyermek- és csecsemővédelem, pedagógiai szakszolgáltatás, nevelési tanácsadás, gyógypedagógiai szolgáltatás, gyógy-testnevelés, nappali ellátás, ápoló –

gondozó otthoni ellátás. A vállalt kistérségi feladatokat az alábbi létszámmal látják el: 2 fő pszichológus, 1 fő gyógypedagógus fejlesztőpedagógus, intézményvezető, 2 fő pszichopedagógus, tanító, 1 fő óvodapedagógus, fejlesztő pedagógus, 3 fő gyógypedagógus, logopédus, 1 fő gyógytestnevelő.

5.3.2 Helyi társadalmi szervezetek

A civil szervezetek jelentős társadalmi erőt képviselnek a kistérségben, bár legtöbbször kevés tapasztalattal felvértezve, forráshiánnyal küszködve, de végzik vállalt tevékenységüket. Igyekeznek a helyi közösség érdekeit szem előtt tartva **együttműködni az önkormányzatokkal és a gazdasági élet helyi szereplőivel.**

Az egyesületi törvény hatálybalépésétől számítva a korábbi egyesületek mellett sorra alakultak non-profit szervezetek kistérségben is. A települési önkormányzatok körében végzett kérdőíves felmérés visszaérkezett válaszai alapján a kistérségben a civil szervezetek száma jelenleg 51. Az egyes településeken működő szervezetek számát, és tevékenységi területét, a következő táblázat mutatja be.

10. táblázat A kistérségben működő civil szervezetek száma, tevékenységi köre

Település	Szervezetek száma	Tevékenységi kör
Bátorliget	n.a.	n.a.
Encsencs	4	Idősek egyesülete, sport, nőegylet, szabadidős tevékenység, ifjúsági turizmus
Kisléta	1	nyugdíjas klub
Máriapócs	17	Közbiztonság, labdarúgás, idősek otthona lakóinak támogatása, horgásztavak üzemeltetése
Nyírbátor	2	Idegenforgalmi és kulturális tevékenységek
Nyírbélték	5	Sport, néphagyományőrzés, tűzoltás, nyugdíjas klub, közbiztonság,
Nyírbogát	2	n.a.
Nyírcsászári	n.a.	n.a.
Nyírdérzs	n.a.	n.a.
Nyírgelse	4	Sport, szabadidős tevékenység, közbiztonság, idősgondozás
Nyírgyulaj	5	Szabadidős tevékenység (4), közbiztonság
Nyírlugos	4	sport, közbiztonság, nyugdíjas klub, hagyományőrzés
Nyírmihálydi	n.a.	n.a.
Nyírpilis	1	közbiztonság
Nyírvasvári	n.a.	n.a.
Önböly	1	Családsegítés, nevelés, oktatás, kulturális tevékenység

Település	Szervezetek száma	Tevékenységi kör
Penészlek	1	közbiztonság
Piricse	3	közbiztonság, sport, hagyományőrzés
Pócspetri	1	nyugdíjas klub
Terem	0	-

Forrás: kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés

A kistérségben számos, különböző tevékenységi körű civil szervezet van jelen. Megtalálható mind az oktatás, és ifjúságvédelemhez kötődő, mind a sportoláshoz fűződő, mind a kulturális tevékenységi körrel bíró, mind a közbiztonságot célzó egyesület.

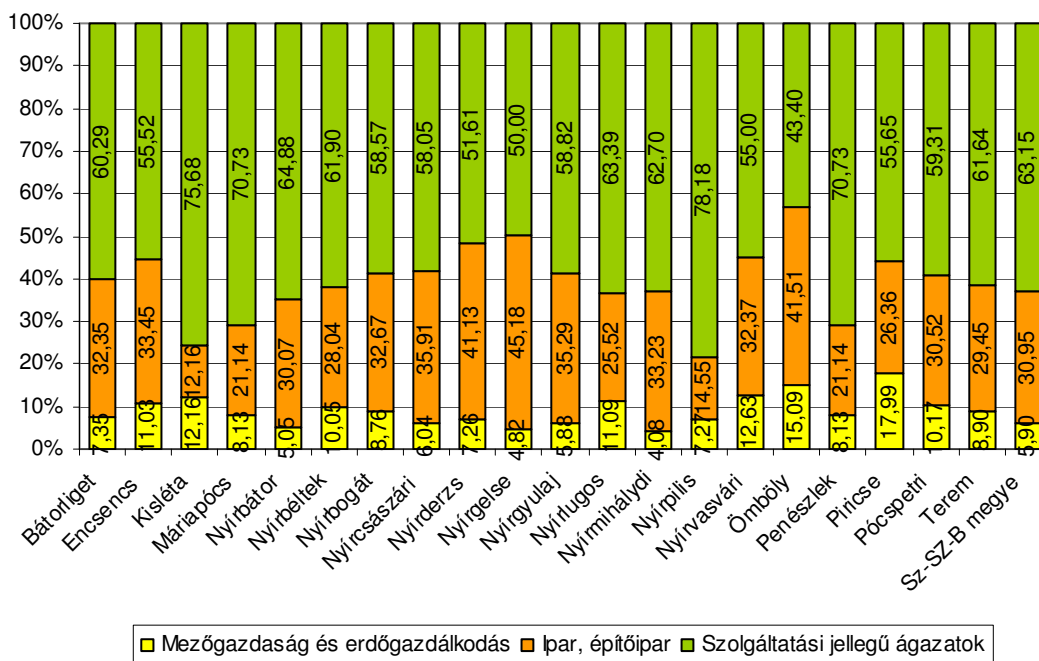
A helyi társadalmi szervezetek tevékenységi körüktől függetlenül közösségépítő, közösségerősítő szereppel bírnak, így különösen fontos jelenlétük a kistérségben és a településeken egyaránt.

5.4 Gazdasági szerkezet

A Nyírbátori kistérség foglalkoztatottságát nemzetgazdasági ágak szerint vizsgálva megfigyelhető, hogy kistérségi szinten a mező- és erdőgazdálkodásban dolgozók aránya (9,1%) meghaladja a megyei szintet. Viszont mind az ipar, építőipar (30,1), mind a szolgáltatás (60,8%) tekintetében elmarad attól.

A **mezőgazdaságban foglalkoztatottak** arányában az egyes települések között jelentős különbségek figyelhetők meg: legnagyobb az arány Piricsén (17,99%), de magas Ömbölyön (15,09%), Nyírvasváriban (12,63%), Kislétán (12,16%), Nyírlugoson (11,09%) és Encsencsen (11,03%). Ezek az értékek az országos átlag (5,5%) két-háromszorosai.

14. ábra A foglalkoztatottak megoszlása nemzetgazdasági ág szerint (%), 2001

Forrás: KSH, Népszámlálás 2001. (Területi adatok, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) adatok alapján saját szerkesztés

Az iparban, építőiparban több mint, harminc százalékos különbség mutatkozik a legmagasabb és a legalacsonyabb arányú település között. Míg Nyírgelsén ez a szint 45,18%, addig Kislétán már csak 12,16%.

Hasonlóan magas különbség (28%) jellemzi a szolgáltatási szektort is, míg Nyírpilisen 78,18%, addig Nyírgelsén 50%.

5.4.1 Mezőgazdaság

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye gazdaságában nagyon fontos szerepet tölt be a mezőgazdaság, melyet több adat is alátámaszt. Egyrészt a megyében a **GDP gazdasági ágak szerinti alakulását** vizsgálva mezőgazdaság hozzájárulása meghaladja az országos érték kétszeresét (2006-ban az országos szint 4%, a megyei 9%). Másrészt a megyében a mezőgazdaságban, vad-, erdő- és halgazdálkodásban tevékenykedő **regisztrált vállalkozások aránya** szintén az országos szint közel kétszeresét éri el. (Az országos szint 2,6%, míg a megyei 5%.) Harmadrészt 2007-ben a **beruházások irányát** a gazdasági ágak főbb csoportjai szerint vizsgálva, megállapítható, hogy a megyében másfélszer annyi beruházás irányul a mező-, erdő-, vad- és halgazdálkodásba, mint országosan. (Az országos arány 3,4%, a megyei 5,2%). A Nyírbátori kistérségben a regisztrált vállalkozások között mezőgazdaságban tevékenykedők aránya 25,5%

2007-ben a megyei összes földterületének 82%-a volt termőterület, ennek pedig 76%-át hasznosították mezőgazdasági területként. Mely utóbbi az Észak-alföldi régió szintjéhez (85,8%) hasonlítva alacsonyabb, míg az országos értékkel pedig közel megegyezik.

A következő táblázat a földterület művelési ágak szerinti megoszlását mutatja kistérségi, megyei, régiós és országos bontásban. Az adatokból megállapítható, hogy a megyében és a **kistérségben** jelentősebb területeken folyik **gyümölcsstermesztés**, mint regionális és országos szinten. A kistérség **erdővel** borított területe is jóval magasabb az országos átlagnál, a művelés alól kivont terület aránya viszont kifejezetten alacsony.

11. táblázat A földterület művelési ágak szerinti megoszlása

Megnevezés	Szántó	Konyhakert	Gyümölcsös	Szőlő	Gyep	Erdő	Nádas, halastó	Művelés alól kivont terület
Nyírbátori kistérség	38,19	1,6	4,38	0,52	7,02	39,62	0,73	7,94
Sz-Sz-B megye	45,1	1,0	5,8	0,2	10,4	18,7	0,7	18,1
Észak-alföldi régió	53,4	0,8	2,3	0,2	12,8	11,2	1,3	18,0
Magyarország	48,4	1,0	1,1	0,9	10,9	19,6	1,0	17,0

Forrás: KSH adatok, Területi Statisztikai Évkönyv (2007) alapján saját számítás¹⁰

A kistérségben betöltött pozíciója ellenére **alacsony versenyképesség jellemzi a mezőgazdaságot**, amely az elaprózódott birtokszerkezettel, az alacsony jövedelemtermelő képességgel és a részben elavult technikai felszereltséggel magyarázható.

¹⁰ Nyírbogát, Nyírmihálydi, Nyírvasvári és Nyíracsászári adatai nélküli számítás

A rendszerváltás után a **megművelhető földterületek** elaprózódtak. A kistérségben az átlagos birtokméret 0 és 5ha között mozog (a gazdaságok 87%-a gazdálkodik ilyen méretű területen) és az 50ha feletti táblák aránya a gazdaságoknak csak 1,14%-át teszi ki.

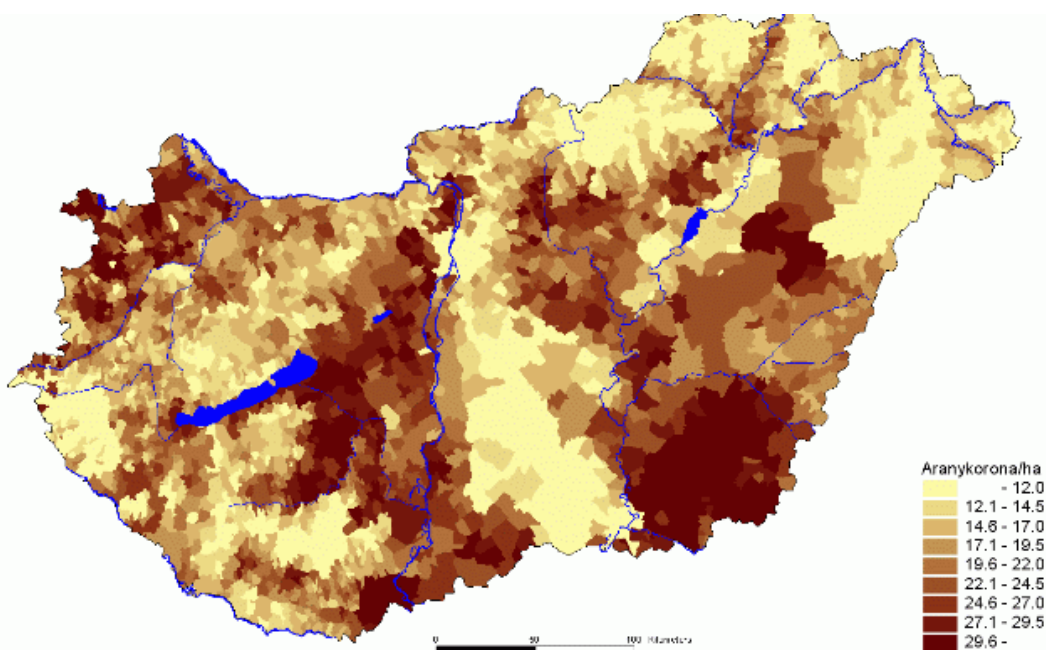
A nyírbátori **Bátorcoop Szövetkezet** több céggel kötött társvállalkozást, így a termelést és az értékesítést egy kézben koncentrálni teljes körű szolgáltatást képes nyújtani. 1992-ben alakult, mint új típusú szövetkezet. Az alapító tagok a nyírbátori Új Barázda termelőköréből csoportosan kivált közel 900 fő természetes személyből és 14 jogi személyből tevődött össze. A cégek egymásra épülve szoros együttműködési kapcsolatban gazdálkodnak. A vállalat csoport tevékenységei közé tartozik 3000ha saját tulajdonú földterület, melynek 1/3 gyeperdő, 2/3 része pedig szántó, ahol főleg szilva és tömegtakarmány termelése; 10000ha-on integrációs formában kalászos, kukorica és olajos növények termelése; 8.000.000 liter tejtermelés; 9.000.000 db broiler csirke feldolgozás; 120 000 to alapanyagból biogáz termelés; építőipari tevékenység.

Az Agrárunió Mezőgazdasági Termelői Szövetkezet véglegesen elismert Termelői Csoport. A szövetkezet 41 alapító taggal 2004. február 17-én alakult Nyírbátori székhellyel. Az alapító tagok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye 18 településéről szántóföldi növények (GOF) termelésével foglalkozó önálló gazdálkodó őstermelők, mezőgazdasági vállalkozók, családi gazdálkodók. A Termelői Szerveződés 25. évi közel 500 millió Ft-os nettó árbevétele alapján sikeresen pályázott a gabonafélék termelésére szakosodott Termelői Csoport cím végleges elismerésére. Jelenlegi taglétszáma 159 szövetkezeti tag, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 45 településéről több mint 12.000 ha szántó területen gazdálkodnak a termelői csoport tagjai. Az alakulás évétől jó kapcsolatot alakított ki a Termelői Csoport a Bátorcoop Szövetkezettel.

Emellett Piricsén működik a Holland Alma Kft., mely azzal a céllal jött létre, hogy a régió gyümölcsültetvényeinek szaporítóanyag igényét kielégítse. A cég alapító tagja két új típusú szövetkezetnek: az előállított szaporítóanyagot az ELSŐ METÉSZ Faiskolai Termelői Csoport Szövetkezeten keresztül-, a termő ültetvényeink gyümölcsét pedig, a "KERT-TÉSZ" Szövetkezeten keresztül értékesítik.

A termőföldek minőségét illetően elmondható, hogy a **megyében** a mezőgazdasági terület **átlagos aranykorona-értéke** elmarad az országos átlagtól, a megyék közül itt a legalacsonyabb az országban (Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 12,31 AK, míg az országos átlag 18,15 AK).

8. térkép Szántóterületek átlagos aranykorona értéke (agrárpotenciál)

Forrás: <http://www.ktg.gau.hu/~podma/zona/images/map4.gif>

A megyéhez hasonlóan a **kistérségi** termőföldek minősége szintén nem túl jó, főként a homokos talajok miatt. A térség természeti adottságai a mezőgazdasági termelésnek nem nagyon kedveznek. Csak a magas aranykorona-értékű földeken lehet kimagasló eredményt elérni. A térségben a **szántók AK-értéke átlagosan 8,98**; a legmagasabb Nyírbátor (14,7 AK) és Máriapócs (14,2 AK) területén, a legalacsonyabb Nyírbétek területén (5,4 AK). A kistérség **természeti erőforrásai** közül **az építőipari nyersanyag, a homok és a fa** alapanyag a legjelentősebb.

A térség területének 60%-a homoktalaj, melynek kedvezőtlen tulajdonságai között szerepel a rossz vízmegtartó képesség. További problémaforrás a talajvíz mélysége, így a növényzet rétegvízből történő vízfelvétele nehézkes. Ebből kifolyólag a biztos termés érdekében öntözésre van szükség. A kistérségben azonban jelentős felszíni víz nem található, így az **öntözéshez** szükséges mennyiséget a felszín alól emelik ki.

Gyümölcs-, és zöldségtermesztés, állattenyésztés

A kedvezőtlen adottságok ellenére Szabolcs-Szatmár-Bereg megye jelentős szerepet tölt be az ország növénytermesztésében. Az idők folyamán különböző termékek termesztése vált tradícióvá, így például jellegzetes a szabolcsi alma, nyírségi burgonya, dohány, napraforgó és a szatmári szilva. Ezek termőhelyi körzeteiben speciális szakismeret halmozódott fel.

A mostoha talajadottságok és a kedvezőtlen éghajlati viszonyok csak a **magas tűrőképességű, igénytelenebb növények** termesztését teszi lehetővé. Az igényesebb szántóföldi kultúrák csak a jobb adottságokkal rendelkező talajokon, vagy igen nagy ráfordítással (trágyázás, öntözés, stb.) termelhetők meg.

A kistérségben termelt jellegzetes gyümölcsök az alma, a meggy és a szilva, de a kevésbé hagyományos málnával és ribizlivel való foglalkozás is jelen van. A bogyós gyümölcsök termesztésének minden feltétele adott, főként ribizlit, köszmétét, szedret, málnát termesztenek.

A Nyírbátori kistérségben **nem igazán jellemző a kertészeti termelés**. Ennek a természeti adottságok korlátozott lehetőségei szabnak gátakat.

A kistérség állattenyésztése nagymértékben visszaesett, a hagyományos nagyüzemi állattartás pedig lényegében megszűnt. Egyedül a Bátortrade Kft-ben működő tehenészet említhető pozitív példaként a térségből, ami pedig az ország egyik legjobb tehenészete és a lucernatermesztés is a figyelem középpontjába került a sokszínű betakarítási módszerek kifejlesztése miatt.

A családi gazdaságokban a **baromfi** tenyésztése iránt mutatkozik érdeklődés és piaci kereslet. A Nyírbátorban működő baromfifeldolgozó hosszú távú és biztos felvevő piacot jelent a kistérség baromfitenyésztői számára.

Szántóföldi növénytermesztés

Jelentős a **gabonatermesztés** (kalászosok és kukorica) a területen. Ez azt bizonyítja, hogy **a Nyírbátori térségre nem jellemző nyírségi tájtermelés**, hiszen a burgonya termesztése elenyésző a gabonához képest. Ezen kívül, amíg a megyében inkább búza és kukorica termesztése dominál a gabonafélék között, addig a Nyírbátori kistérségben a **kukorica** termesztése a kiemelkedő, és búza helyett a természeti adottságnak megfelelően **rozst és tritikálét** termelnek.

Az **ipari növények** közül jelentős a **napraforgó**. A napraforgó termesztését meghatározta a térség központjában, Nyírbátorban működött a Cereol növényolajgyár, amely integrátorként funkcionált az ágazatban, jelenlegi helyén már csak egy magtár üzemel, ott már csak felvásárlást és raktározást végeznek. A korábban nagy hagyományokkal rendelkező

dohánytermesztés hanyatlik. Egyre kevesebben foglalkoznak a dohány szántóföldi termesztésével, inkább kis mennyiségben termesztik háztáji formában.

12. táblázat Fontosabb mezőgazdasági termények és tenyésztett állatok

Termesztett növény	A termesztett növényt fontos helyi terméként említő települések száma	Tenyésztett haszonállatfaj	Az állatfajt fontos helyi tenyésztett állatként említett települések száma
Napraforgó	Nyírderzs, Nyírbéltek, Bátorliget kivételével mindenhol	Juh	Bátorliget, Encsencs, Máriapócs, Nyírbátor, Nyírbéltek, Nyírderzs, Nyírgelse, Nyírgyulaj, Önböly Piricse, Pócspetri
Kukorica	Minden településen jellemző	Sertés	Bátorliget, Encsencs, Kisléta, Nyírbéltek, Nyírderzs, Nyírgelse, Nyírgyulaj, Önböly, Terem
Kalászosok (rozsa, búza, zab)	Bátorliget, Kisléta, Nyírbátor, Nyírbéltek, Nyírderzs, Nyírgyulaj, Piricse, Terem	Szarvasmarha	Bátorliget, Encsencs, Kisléta, Nyírbátor, Nyírbéltek, Nyírgelse, Nyírpilis, Önböly, Piricse,
Tritikálé	Nyírderzs és Nyírbéltek kivételével minden településen jellemző	Baromfi (tojótyúk, pulyka)	Encsencs, Kisléta, Nyírbátor, Nyírgelse, Önböly, Pócspetri
Dohány	Encsencs, Kisléta, Máriapócs, Önböly, Pócspetri	Méh	Encsencs, Máriapócs, Nyírbátor, Nyírgyulaj, Önböly, Pócspetri, Terem
Meggy	Máriapócs, Nyírderzs	Ló	Kisléta
Alma	Máriapócs, Nyírbátor, Nyírbéltek, Nyírgyulaj	Pecsenyebárány	Kisléta
Ribizli	Nyírbéltek		
Málna	Nyírbéltek		
Szilva	Nyírderzs		
Szántóföldi zöldségek	Nyírgelse (dinnye)		

Forrás: A települési önkormányzatok körében végzett kérdőíves felmérés

Alternatív mezőgazdasági tevékenységek

Az ipari napraforgó mellett az **étkezési napraforgó** termesztésére is adottak a lehetőségek a kistérségben. Az étkezési napraforgó jobb áron értékesíthető viszont kézimunka igényes. Egyre többen foglalkoznak **cirok** termesztésével.

A kistérséget talajadottságai alkalmassá teszik a **gyógynövények** termesztésére. A természetben közel 80 fajta gyógynövény előfordulását regisztrálták.

Jelentős tartalékot jelent a térségben a **méhészet** fejlesztése, a méz értékesítése, a bio- és EU-szabványoknak megfelelő feldolgozása kiegészítő jövedelemhez juttathatná a gazdákat.

Alternatív munka- és jövedelem-lehetőséget jelenthet a **nád- és a fűzfatelepítés**. Ma az alternatív növénytermesztést a térségben szinte kizárólag az **erdőtelepítés** képviseli.

Alternatív tevékenységeket vizsgálva külön figyelmet érdemel az a magánvállalkozás, mely **egyedülálló hulladékfeldolgozási módszert** alakított ki. A Nyírbátorban működő **Bátortrade Kft.** olyan környezetvédelmi célú beruházást valósított meg (**biogáz üzem**), mely méreteit és fermentálási technológiáját tekintve is egyedi a maga nemében. Az üzem elsődleges feladata a környezetterhelés csökkentése a környezetvédelmi szempontból problémás, szerves hulladéknak minősülő anyagok energetikai célú újrahasznosításával.

Erdőgazdálkodás

A nyírbátori kistérség területét nemcsak a nyírségi, de megyei szinten is nagy kiterjedésű erdők jellemzik. Az Általános Mezőgazdasági Összeírás alapján 2000-ben a kistérség erdőterületeinek nagysága megközelítette a 25500ha-t. A települések közül a legnagyobb területű erdővel Terem (2459ha), Nyírbéltek (2421,4ha), Nyírbogát (2416,4ha), és Nyírlugos (2370,1ha) rendelkezik.

Az erdőterületek kialakulásában a mezőgazdasági növénytermesztés számára kedvezőtlen adottságok játszották a döntő szerepet. Egyre többen döntenek amellett, hogy szántóföldjeiket állami támogatással beerdősítik, hiszen a rossz minőségű talajon a megfelelő termés elérése nem garantált.

Az erdészet nem tartozik a munkaigényes ágazatok közé, mivel a telepítés és a betakarítás időszakai között alig-alig teremt munka- és megélhetési lehetőséget. A foglalkoztatási problémára megoldást

13. táblázat A Nyírbátori kistérség településeinek erdő területe

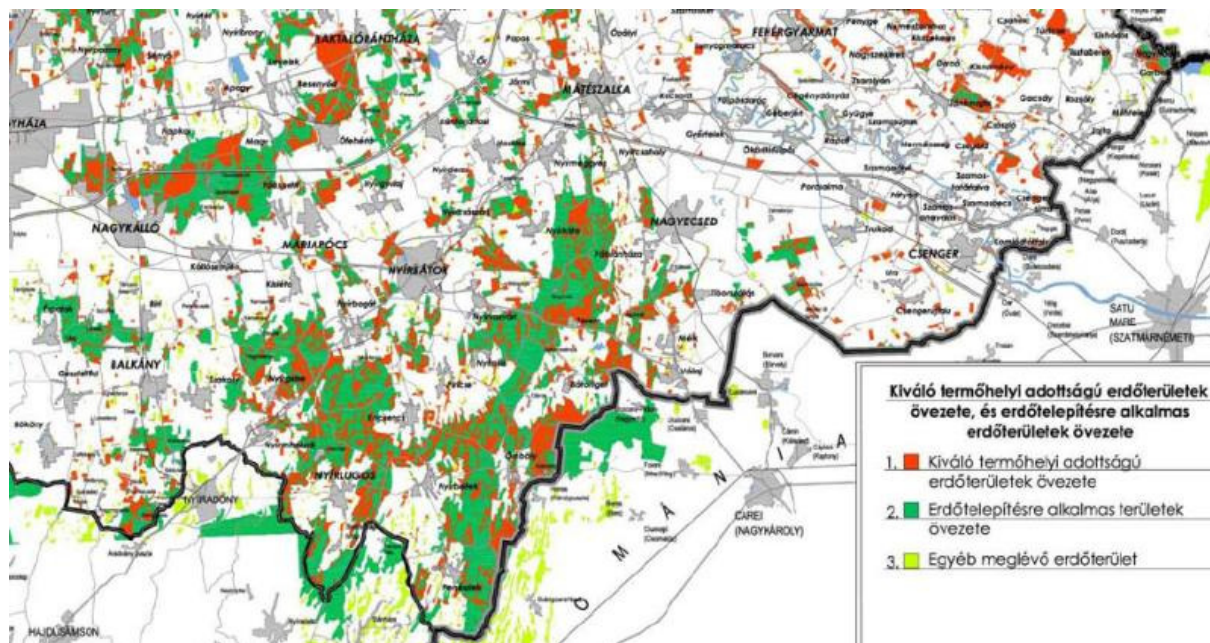
Település	Erdő terület
Bátorliget	952,30
Nyírderzs	226,90
Nyírcsászári	276,00
Nyírpiilis	504,10
Máriapócs	552,00
Pócspetri	570,10
Nyírgyulaj	626,00
Kisléta	641,10
Nyírvasvári	723,80
Nyírmihálydi	739,90
Penészlek	1045,80
Piricse	1264,20
Encsencs	1320,00
Nyírgelse	1672,10
Ömböly	1780,40
Nyírbátor	1905,20
Nyírlugos	2370,10
Nyírbogát	2416,40
Nyírbéltek	2421,40
Terem	2459,00
Összesen	24467

Forrás: ÁMÖ, 2000

jelentene a gyorsan érő fafajták, és alternatív felhasználási lehetőségeket nyújtó fa és más növényifajták (fűz, gyékény) telepítése.

Az erdőgazdálkodásból származó hulladék energetikai célra történő hasznosítása is az ültetvények további bővítését irányozzák elő.

9. térkép A Nyírbátori kistérség kiváló termőhelyi adottságú erdőterületei

Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Területrendezési terve

14. táblázat Az erdősültség statisztikai körzetenkénti alakulása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, 2000

Statisztikai körzet	Összterület (km ²)	Erdőterület (ha)	Erdősültség (%)
Baktalórántházai	317,99	9.669,3	30,4
Csengeri	246,56	1.444,5	5,9
Fehérgyarmati	696,40	6.048,5	8,7
Kisvárd-Záhonyi	528,34	6.723,5	12,7
Mátészalkai	624,74	8.721,4	14,0
Nagykállói	377,41	6.082,2	16,1
Nyírbátori	695,94	25.275,9	36,3
Nyíregyháza-Újfehértói	1.438,15	14.520,4	10,1
Tiszavasvári	381,66	3.021,2	7,9
Vásárosnaményi	629,45	10.579,1	16,8
Összesen:	5.936,64	92.086,0	15,5

Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye erdőgazdálkodási koncepciója, 2001

A NYÍRERDŐ Rt-nek két egysége is működik a kistérségben. Az egyik a **Nyírlugosi Erdészet**, mely hét község határában, a Nyírség szívében, 5 511ha-on folytat hagyományos erdőgazdálkodási tevékenységet. Az erdészet a NYÍRERDŐ Zrt. egyik legváltózatossabb termőhelyi viszonyokon gazdálkodó egysége. A buckavonulatok között megbúvó „nyírvízlaposok” harmonikus egymáshoz való kapcsolódása teremti meg a táj sokszínűségét. A térség erdősültsége kétszerese az Alföld átlagának. Uralkodó fafaj az akác, ezt követi a fenyő és a nyár, valamint a kocsányos tölgy. Az erdészet évente 25 ezer m³ fát termel ki. A

széles választékskála főbb választékai az akác oszlopféleségek, illetve a nemes nyár érték ipari-fa választékok (fűrészipari rönk, épületfa, kivágás).

A másik a **Nyírbátori Erdészet**, melynek működési összterülete 11 444ha, amely 19 helység határában összesen 5 981,7ha területet kezel. Ebből 5 791,9ha erdőterület és 189,8ha egyéb terület. A Nyírbátori Erdészet kezelésében lévő terület a Nyírség erdőgazdasági tájon helyezkedik el, valamint Tiborszállás helység révén érinti a Szatmár-Beregi síkság erdőgazdasági tájait is. A térség talaját a futóhomok épp úgy jellemzi, mint a mészben szegény humuszos homok. A buckaközi mocsarak, a fűz- és nyírlápok sokasága tarkítja a tájat. Ennek megfelelő erdőtársulások alakultak ki, mint a tölgy-kőris-szil ligeterdők homokon és kötött talajon, a gyertyános tölgyesek homokon, gyöngyvirágos és homoki tölgyesek, éger- és fűzlápok. Jellemző fajták a tölgy, az akác és a nyár. Erdőfelújítást évente mintegy 200ha-on végeznek, illetve megközelítően kb. 30 000m³ fát nyernek ki.

Nyírbátorban működik a NYÍRERDŐ RT **fafeldolgozó üzeme** is. Az Üzem Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a Debrecent és Mátészalkát összekötő 471-es főút mellett helyezkedik el, Nyírbátor város északkeleti részén. A termelt fűrészáru egy része értékesítésre kerül, nagyobbik részét bútorigipari illetve parkettagyártási alapanyaggá dolgozza fel az üzem. A feldolgozott fafajok megoszlása: akác 54%, tölgy 36%, kőris 6%, egyéb 4%.

Az erdőszetre épülő másik gazdasági ág a **vadgazdálkodás**. A kistérségben összesen 12 darab vadásztársaság működik. A vadászati törvény előírja, hogy egy társaságnak minimum 3000 hektár területtel kell rendelkeznie. A 12 vadásztársaság 3000-9000 hektár közötti vadászterülettel rendelkezik. Jellemzően itt meglevő, vadon élő állatok az őz, az apróvad (nyúl, fácán), a vaddisznó és a szarvas.

5.4.2 Ipar

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az ipar jóval kisebb szerepet játszik mind a megyei, mind az országos átlagtól. Az **ipar és az építőipar 2007-ben GDP 28%-át adta**, míg a régiós arány 31,5%, az országos pedig 30,1% volt. Az ipar magában a megyében GDP 21,2%, a régióban 25,5%, míg az országban 25,3%.

Az országos **ipari foglalkoztatottak létszámának** Szabolcs-Szatmár-Bereg megye a 4,2%-át teszi ki, az ipari termelésnek pedig mindössze az 1,7%-át, ami elmarad a megye országon belüli területi (6,4%) és népességi (5,7%) arányától. Az egy alkalmazásban állóra jutó termelés tekintetében 2000-ben még utolsó volt a megyék rangsorában, 2007-re viszont 7 megyénél jobb eredményt produkált. Ekkor az **ipari termelés volumenindexe** 98,3% volt.

A megyéhez hasonlóan a kistérségben is alacsony az iparosodottság foka. A kistérségben **az iparban foglalkoztatottak aránya** 30,1%, amely hasonló az országos és a megyei szinthez. A legalacsonyabb (12,16%) Kislétán, de 20% körüli Nyírpilis, Máriapócs és Penészlek. Kiemelkedően magas viszont Nyírgelsén (45,8%), Ömbölyön (41,51%) és Nyírderzsen (41,13%).

Az ipar területi elhelyezkedésére a koncentrálttság jellemző, azaz Nyírbátor központi funkcióját erősíti, mely az ipar szempontjából a begyűjtő és feldolgozó tevékenységek koncentrálttságát jelenti. Emellett az ipari park jelenléte is Nyírbátort helyezi előtérbe.

Az ipar szerkezetét vizsgálva a megyében a feldolgozóipar túlsúlya jellemző, azaz az iparban foglalkoztatottak 94%-a a feldolgozóiparban tevékenykedik, amely kissé felülmúlja a régiós (93,6%) és az országos (93,3%) szintet. A **kistérségben** is erőteljes a **feldolgozóipar** jelenléte, alapvetően a mezőgazdasági termékfeldolgozás és a könnyűipari tevékenységek dominálnak. A könnyűipar esetében azonban az utóbbi években visszaesés figyelhető meg, mely elsősorban gyárbezárásokkal magyarázható (pl. Ruggeri Cipőgyár bezárása). Ettől függetlenül továbbra is leginkább az **élelmiszeripar**, a **fafeldolgozás** és a **könnyűipar**

(textil, ruházati illetve cipőipari termékek gyártása, csomagolás) határozza meg az ipari struktúrát. A következő táblázat alátámasztja mindezt.

15. táblázat Fontosabb ipari vállalkozások a kistérségben

Település	Iparág megnevezése	Vállalkozások neve	Foglalkoztatottak száma
Bátorliget	Könnyűipar Fafeldolgozás	Szamos Cipőipari Kft	30
		Hordó és Fatermék gyártó Kft	12
Encsencs	Feldolgozóipar Fűrészüzem	Pro-Team Kht.	70
		Family-Wood Kft	25
Kisléta	Feldolgozóipar Kereskedelem	RAND Kft	6
		NYÍRZEM ZRT	4
Máriapócs	Feldolgozóipar Áruszállítás	Gloster Kft.	74
		Rabócsi Kereskedelmi és Szolgáltató Kft	15
Nyírbátor	Feldolgozóipar Tisztítószergyártás Gépgyártás Műanyagtermék gyártás Orvosi segédeszközgyártás	Bátortex Kft	83
		Unilever Magyarország Kft	130
		MSK Hungary Kft.	250
		Serioplast	63
		Coloplast	628
Nyírbélték	Feldolgozó ipar	PRO-TEAM Rehabilitációs Kft	28
Nyírbogát	Fafeldolgozás Élelmiszeripar	Kraszkó E. Bt.	15
		Bogát 2001. Kft	10
Nyírcsászári		Ungarotre Kft.	
Nyírgelse	Feldolgozóipar Fafeldolgozás	Nyírségi Szárnyas Kft.	279
		Akác-Centrum Kft	10
Nyírgyulaj	Mezőgazdaság Gépgyártás	Kelet-Grain Kft.	8
		Csepel Radiál Kft	3
Nyírlugos	Fafeldolgozás Élelmiszeripar	Lugosi Fafeldolgozó Kft.	14
		Cserfood és a B&L vállalat Agrosprint Kft	59
Nyírmihálydi			
Piricse	Mezőgazdaság	Holland Alma Kft	15
Pócspetri	Fafeldolgozás Mezőgazdaság Szerszámgyártás	RUZSA Kft	15
		Petri Mg. és Szolg. Szövetkezet	36
		Esztergakés Kft	12

Forrás: A települési önkormányzatok körében végzett kérdőíves felmérés

Az elmúlt években nagy beruházások valósultak meg a kistérségben, ezen belül is Nyírbátorban **jelentős külföldi ipari vállalatok telepedtek le**, vagy bővítették már meglévő gyáregységeiket. Az új vállalat letelepedésére jó példa egyrészt a dán **Coloplast**, mely Nyírbátorban 2007-ben avatta fel második magyarországi gyárát. A 20 ezer négyzetméter

alapterületű nyírbátori gyárban gyógyászati segédeszközöket gyártanak, s 2009 tavaszáig megközelítőleg 600 munkahelyet teremtettek.

Másrészt az olasz **Serioplast**, amely a nyírbátori ipari parkban hat hektáros területet vásárolt, ahol műanyagflakon-gyárat hozott létre.

A gyártóegység bővítésre az **Unilever** említendő meg, melynek nyírbátori gyára 2009 szeptemberében Európa egyik legjelentősebb Unilever gyárává lépett elő. A bővítési munkálatok során az új gyártósorok beállításával a kapacitás több mint másfélszeresére nőtt. A gyárterület külsőségeiben is megújult: elkészült az új kamion és személygépkocsi parkoló, valamint új porta is épült. A fejlesztések érintették a palackozó részleget is: a gyár területére települt új flakonfúvó üzemben a termelés már három műszakban zajlik. Ezzel a fejlesztéssel Nyírbátor az Unilever háztartási tisztítószer-üzletágát kiszolgáló gyárak sorában előkelő helyre lépett.

Emellett sajnos több, a foglalkoztatásban fontos szerepet játszó vállalkozás fejezte be működését: pl. Bátor Produkt Kft., vagy a már korábban is említett Ruggeri Cipőgyár.

Mezőgazdasági termékek feldolgozása

Az egykori mezőgazdasági üzemek közül a nyírbátori Bátorcoop Szövetkezet és Társvállalkozásaiban maradt meg a nagyüzemi gazdálkodás, és így maradt esélyük a fejlődésre. Ezek a cégek képesek a modern technológiák átvételére, alkalmazására, az ezekhez kapcsolódó beruházások elvégzésére és így versenyképes mezőgazdasági termék előállítására. Gazdasági súlyuk, szakembereik révén képesek alanyai lenni a mezőgazdaság fejlesztési, beruházási támogatásoknak is.

A Bátorcoop legutóbbi nagy beruházása a **biogáz üzem**, melyet a cégcsoporthoz tartozó Bátortrade Kft építette. A nyírbátori biogáz üzemben jelenleg 110000m³ vegyes alapanyagot dolgoznak fel, mely 85%-a növénytermesztési és állattenyésztési hulladékból tevődik össze. A rendelkezésre álló fermentor kapacitás 17000m³, melyben naponta 20-25000m³, 60-65%-os metán tartalmú biogázt állítanak elő. A termelt biogáz egy részét közvetlenül tüzelésre használják a baromfifeldolgozóban és más üzeimben, míg a nagyobb részéből villamos energiát állítanak elő a 2 500 kW kapacitású blokkfűtő kiserőműben, mely 4 db gázmotorból áll. A biogáz gyártás mellékterméke évente 100 000t biotrágya, melyet a biogáz üzem mellett lévő szántóföldön, tápanyag utánpótlásra hasznosítják. Az üzemben termelt biogáz kisebb részét közvetlenül hőtermelésre, nagyobb részét /jelenleg 86%-át/ villamos energia előállítására használják.

Mezőgazdasági feldolgozó tevékenység keretében hűtőház több településen is működik: Encsencs, Kisléta, Nyírbéltek és Nyírbogát. Emellett vízi-szárnyas feldolgozó működik Nyírgelsén, valamint tejfeldolgozó Penészleken.

Fafeldolgozás

Az erdő, mint megújuló természeti erőforrás legfontosabb produktuma a fa. A fa az emberiség egyik legrégebbi, és ma is egyik legfontosabb nyersanyaga, felhasználása ma már nagyon sokoldalú. Gazdaságilag jövedelmezőbb, ha minél magasabb mértékben feldolgozott formában történik a faárak értékesítése. Nemzetközi tendencia a faanyag teljes körű feldolgozására és felhasználására való törekvés, illetve a hulladékmentes technológiák alkalmazásának irányába történő elmozdulás.

A kistérség **legnagyobb fafeldolgozó vállalata Nyírbátorban a Nyírerdő Nyírségi Erdészeti Rt. egysége**. A feldolgozott fafajokból a termékínálat a következő:

- szélezetlen és szélezett fűrészáru, nyers, illetve műszáritott állapotban
- export és belföldi minőségű bútortéc és parkettfríz

- fűrészelt oszlopok és karók, hegyezett kivitelben is
- az összeszáradás veszélye nélkül beépíthető jó minőségű csaphornyos parketta.

Nyírbátori ipari park

A **nyírbátori ipari parkot 1998-ban alapították**. Összes hasznosítható alapterülete 58hektár, amelyből még 18hektár vevőkre vár. A város ugyanis az ipari parkban lévő **területeket nem bérbé adja, hanem értékesíti**. Az ipari park területén kialakított valamennyi értékesíthető terület rendelkezik valamennyi közművel (ivóvíz, szennyvíz, csapadékvíz, gáz, villamos energia). Az ipari park közvetlenül a 471-es fő közlekedési út mellett található, amelyre külön lehajtó épült és **valamennyi terület az ipari parkban műúttal ellátott**. Jelenleg az ipari parkban működő vállalkozások száma 21.

A park közvetlen **közúti kapcsolatban** van a 471-es főúttal, valamint az M3-as autópálya Nyíregyházaig történő megépítésével a település távolsága az autópályától 27km, amely a nyíregyházi lehajtón keresztül érhető el. Az autópálya további Nyíregyháza-Vásárosnamény közötti szakaszának megépítését követően pedig tovább javul mind Nyírbátor, mind az ipari park elérhetősége. A pályaudvar 3km távolságra van, de egy iparvágány segítségével közvetlen összeköttetésben vannak. A pályaudvaron vasúti átrakó is működik.

Az alábbi táblázat az ipari parkban tevékenykedő legfontosabb vállalkozásokat és tevékenységi területüket mutatja be.

16. táblázat Ipari parkban tevékenykedő legfontosabb vállalkozások

Vállalkozás pontos megnevezése	Iparág, tevékenységi terület
1) Kelet-Boksz Kereskedelmi és Szolgáltatói Kft.	karton és hullámkarton doboz gyártás
2) Nyírerdő Nyírségi Erdészeti Rt.	erdészeti fafeldolgozás
3) Agroker Kereskedelmi Rt.	Vegyai áru nagykereskedelem
4) Trend-Papír	Háztartási cikk nagykereskedelem
4) Nyírzem Rt.	Nagy és kiskereskedelem
5) Bátorgép „92” Bt.	Fémtartály gyártás
6)Jksz Bt.	Szerszámgépek felújítása
7) Azol Kft	Fémmegmunkálás
8) Cupák Bt.	Használt autóalkatrész kereskedelem
9) Tóth Imre	Textil nagykereskedelem
10) Trans-Vidia Kft	Vasáru és építőanyag kiskereskedelem
11) Fülep Imre	Gyümölcsstermesztés
12) Tésztaipari Kft.	Száraztészta készítés
13) Coloplast	gyógyászati segédeszköz gyár
14) OMH Hungary Kft.; bérlő Serioplast	Műanyag termék-gyártás
15) Böszörményi Kft	Takarmány kis és nagykereskedelem
16) Gliba autóház	Autójavítás

Forrás: A települési önkormányzatok körében végzett kérdőíves felmérés

5.4.3 Szolgáltatás

A megye GDP-jének vizsgálata szerint mezőgazdaság aránya 9%, az iparé 28%, míg a szolgáltatásé a legnagyobb arány, azaz 63%. A régió többi megyéjéhez képest a szolgáltatás aránya Hajdú-Bihar megyében közel azonos, míg Jász-Nagykun-Szolnok megyében jóval alacsonyabb szint (54%) jellemző. Összességében a régiós szintet (60%) meghaladja, viszont az országos szinttől (66%) elmarad.

A szolgáltatások szakterületenkénti megoszlása azonban jelentős eltéréseket mutat az országos átlagtól. A társas vállalkozások gazdasági ág szerinti megoszlását vizsgálva Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében különösen a kereskedelem, javítás terület aránya tér el az országos szinttől (megyei 36,4%, országos 23,7%). Ebből a szempontból az országban a megyék összehasonlításában az első helyen található.

A kiskereskedelmi egységek számának növekedése különösen szembeötlő a megyében. Eleinte kis üzletek jelentek meg tömegesen, majd pedig fokozatosan teret nyertek a nagy áruházláncok. A kiskereskedelmi üzletek száma 2000-tól folyamatosan emelkedett a megyében, 2000-ban még 9223 volt, 2008-ra pedig már 9352, amely meghaladja a régió többi megyéjében elért szintet. Az ezer lakosra jutó kiskereskedelmi egységek száma 15-ről 16,5-re emelkedett, amely már meghaladja az országos szintet.

Az élelmiszer vagy élelmiszer jellegű üzletek aránya 24%, amely meghaladja a megyei (21,4%) és az országos (19,8%) szintet.

Az egyes településeken működő kereskedelmi egységek száma az alábbi táblázatban látható. Egyes kereskedelmi egységek szolgáltatásai csak néhány településen érhetők el pl. ruházati szaküzletek, gépjárműalkatrész-szaküzlet, cipő-, és bőráruszaküzlet, számítástechnikai szaküzlet, optikai üzletek. Még tovább korlátozódik a bútór-, háztartáscikk- és világítástechnikai szaküzletek és az elektromos háztartási készülékek szaküzleteinek elterjedése.

17. táblázat Szolgáltatások

Megnevezés	Kiskereskedelmi üzletek száma	Élelmiszer vegyesüzletek és áruházak száma	Ruházati szaküzletek száma	Vendéglátóhelyek száma	Éttermek, cukrászdák száma
Bátorliget	5	1		1	1
Encsencs	10	5		6	5
Kisléta	8	5		4	2
Máriapócs	30	8	5	14	10
Nyírbátor	284	25	41	88	60
Nyírbétek	36	10	4	14	11
Nyírbogát	37	10	5	17	13
Nyírcsászári	12	5		3	2
Nyírderzs	6	3		1	1
Nyírgelse	9	4		3	2
Nyírgyulaj	18	9	1	8	4
Nyírlugos	44	16	4	14	6
Nyírmihálydi	24	7		8	1
Nyírpilis	4	2		2	1
Nyírvasvári	13	6	1	7	6
Ömböly	2	2		1	

Megnevezés	Kiskereskedelmi üzletek száma	Élelmiszer vegyesüzletek és áruházak száma	Ruházati szaküzletek száma	Vendéglátóhelyek száma	Éttermek, cukrászdák száma
Penészek	10	5	1	4	1
Piricse	14	7		5	2
Pócspetri	13	7	2	6	4
Terem	7	3		2	1
Nyírbátori kistérség	586	140	64	208	133
Sz-Sz-B megye	9352	2005	1162	3122	1935
Észak-alföldi régió	23484	4655	2876	8045	4867

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2008)

Idegenforgalmi szempontból Szabolcs-Szatmár-Bereg megye sokszínű és változatos adottságokkal rendelkezik. A megyét elsősorban a belföldi turisták, valamint a határ közelsége miatt a szomszédos országokból érkező vendégek jelentik. A legtöbb turisztikai vonzerő a megye keleti részén koncentrálódik, ettől függetlenül a megye idegenforgalmának nagyobb részét Nyíregyháza bonyolítja, mely a rendelkezésre álló minőségi turizmus és hatékony marketinggel hozható összefüggésbe, illetve a megfelelő infrastrukturális ellátottságú szolgáltatások jelenlétével.

A megye idegenforgalmának javítása érdekében a következő adatokon lenne szükséges javítani: a kereskedelmi férőhelyeken belül a szállodák férőhelyeinek aránya mindössze 16%, mely jelentősen elmarad a régiós szinttől (22%) és még inkább az országos értéktől (36%). A magán-szállásadáson belül a **falusi szállásadás férőhelyei** ugyan 56%-ot tesznek ki, amely lényegesen meghaladja az országos értéket (19%), viszont az országos kínálatból csak 2,9%-t jelent. A magán-szállásadás tekintetében az országos kínálatból a megye még az 1%-ot sem éri el. A fizetővendéglátás esetén még rosszabb a helyzet, ugyanis a megyében megtalálható fizető-vendéglátóhelyek férőhelyei az ország férőhelyeinek 0,5%-t jelentik.

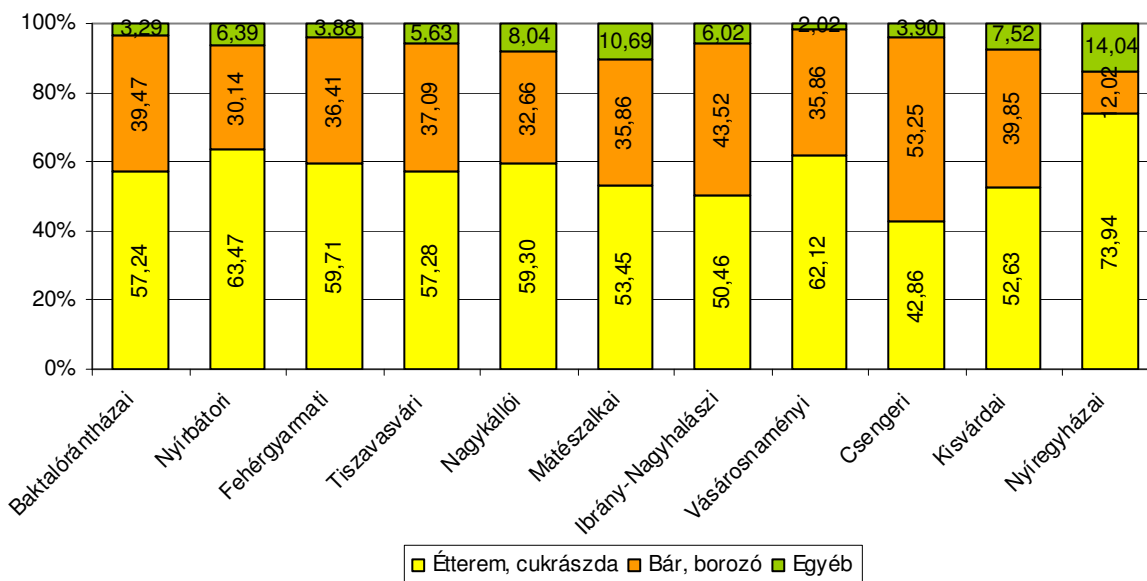
A Nyírbátori kistérségben annak ellenére, hogy turisztikai attrakciókban bővelkedik, **vendéglátóhelyekben**, illetve kereskedelmi és magánszállásokban nem. Csak néhány településen biztosított az ide látogató turisták elszállásolása. Magán-szállásadás Máriapócson és Piricsén működik. Az utóbbi esetében falusi vendéglátás formájában. Kereskedelmi szálláshely 4 településen biztosított: Nyírbogát, Bátorliget, Máriapócs, Nyírbátor. Szálloda csak Nyírbátorban (2 darab) és Máriapócson (1 darab) működik.

Ezekon kívül panzió működik Nyírbátorban és Nyírbogáton, turistaszállás Bátorligeten, valamint egy 250 férőhelyes kemping Nyírbátorban.

A **szálláshelyek forgalmát** tekintve elmondható, hogy amíg országosan **egy férőhelyen egy évben** 23,7 fő fordul meg, addig a megyében 11,5, míg a kistérségben pedig **14 fő**. Tehát a megyei értéket meghaladja, de az országostól lényegesen elmarad. A **vendégéjszakák** tekintetében a kistérségi érték (2,21) közel megegyezik a megyeivel (2,2), viszont az országostól (2,7) ebben az esetben is elmarad. A kistérségben regisztráltak az összes megyei kereskedelmi szálláshelyeken töltött vendégéjszakák 7,3%-át, a külföldi vendégek által töltött vendégéjszakáknak pedig 4,1%-át. A külföldi vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken 2007-ben 971 fő volt, akiknek 95%-a szállodában szállt meg.

Összességében elmondható, hogy a kistérségben a megyei átlaghoz közelítenek az értékek, viszont az országostól lényegesen lemaradások jellemzőek.

15. ábra Vendéglátóhelyek típusai és arányuk a megye kistérségeiben¹¹

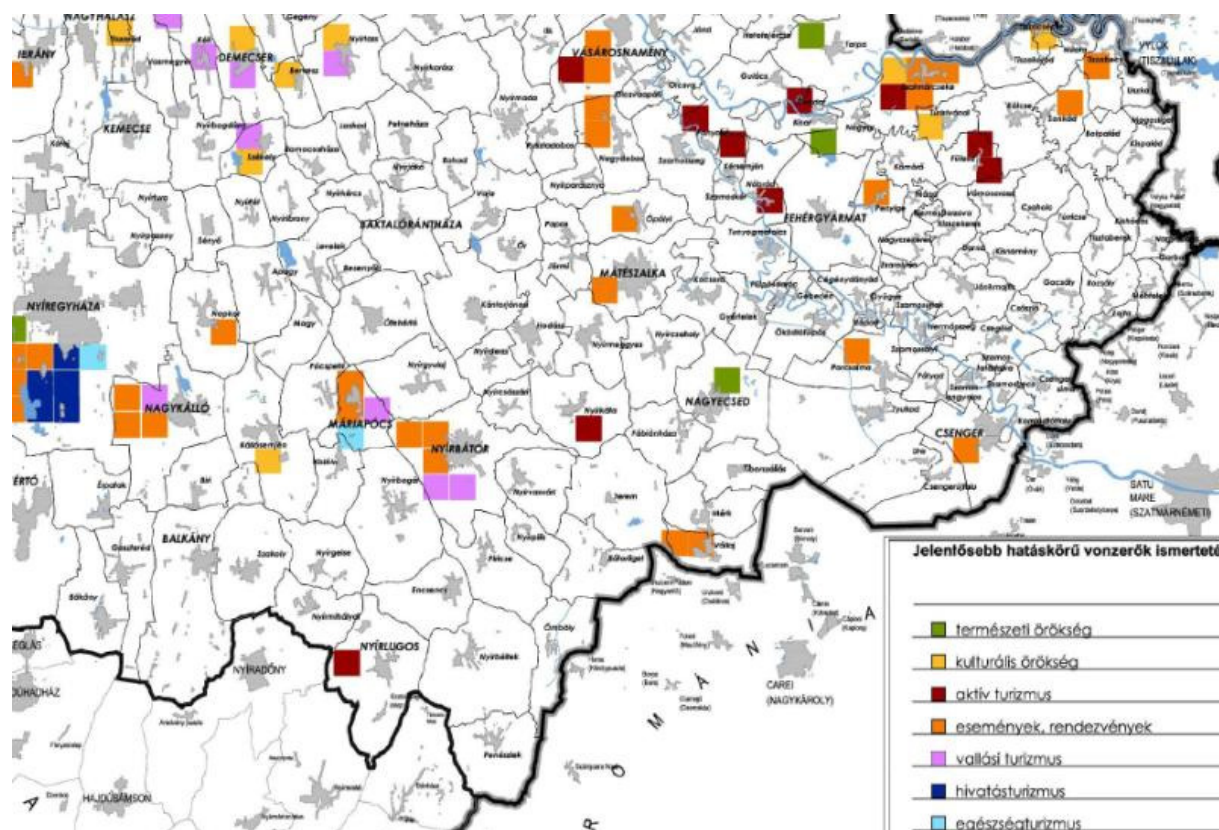
Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2007) alapján saját szerkesztés

A kistérségben a **vendéglátóhelyek számát ezer főre vetítve** (4,94) jóval alatta marad mind az országos (5,69), mind a megyei (5,62) átlagnak. A kistérségek közül a Baktalórántházai, Mátészalkai, Nagykállói és Ibrány-Nagyhalászi kistérségben alacsonyabb ez az arány. A települések közt Nyírderzsen van a legkevesebb vendéglátóhely, Nyírbátorban pedig a legtöbb ezer főre vetítve. A 15. ábra a kistérségek viszonylatában ábrázolja a vendéglátóhelyek arányát. Valamennyi kistérségben az éttermek, cukrászdák vannak a legnagyobb arányban. A legkisebb arány az Ibrány-Nagyhalászi kistérségen, míg a legnagyobb a Nyíregyházi kistérségben. A bárók, borozók esetében is nagy eltérések mutatkoznak: Nyíregyházaiban 12%, a Csengeriben 53,25%.

A kistérség településeinek adatait a már korábban említett [17. táblázat](#) mutatja. Minden településen van valamiféle vendéglátó egység, melyeknek döntő többségét az éttermek, cukrászdák jelentik.

¹¹ A Záhonyi kistérség adatai a 2007-es megalakulás miatt a Kisvárdai kistérség adatai között szerepelnek.

18. térkép A Nyírbátori kistérségben jelentősebb hatáskörű turisztikai vonzerők

Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Területrendezési Terve, 2008

A kistérségben számos **műemlék jellegű épület**, többnyire templomok találhatóak, melyek a térség turisztikai vonzerejét jelenthetik. Többségük azonban ma még leromlott fizikai állapotban van, és jelentős felújításra szorul.

Sokszínű **építészeti látnivalót** kínálnak a környék görög, illetve római katolikus templomai (Encsencsen, Máriapócs, Nyírbélteken, Nyírcsászáriban, Nyírderzsen, Nyírpilisen és Penészleken), valamint a református templomok (Nyírbátorban, Encsencsen, Nyírgelsén, a XII. századi ref. templom Nyírmihálydiban és Piricsén). Jelentősebb turisztikai vonzerő **Nyírbátorban az 1640 körül épült faszindelyes harangtorony**, valamint az 1480-as években épült **minorita kolostortemplom**. **Máriapócs kiemelt egyházi zarándokhely**, Mária-kegyhelyét minden évben Európa számos pontjáról látogatják. Szent Bazil rendi kolostora és a Szent Makrina apáca zárdája úgyszintén turisztikai látványosság.

Jelenleg az egyik legnagyobb beruházás a három történelmi egyház és Nyírbátor Város Önkormányzatának összefogásával valósul meg. A „*Hit és Egészség*” kiemelt projekt keretében megtörténik a Máriapócsi Bazilika és környezetének restaurálása és turisztikai fejlesztése, a Nyírbátori Református Templom restaurálása, a Nyírbátori Római Katolikus Minorita Templom restaurálása, a Nyírbátori Gyógyfürdő és Tanuszoda fejlesztése Gyógy- és wellness központtá, a Báthori Várkastély turisztikai fejlesztése, a Nyírbátori Várostörténeti Sétány kialakítása. A projekt eredményeként komplex turisztikai programcsomag kialakítása valósul meg.

Az épített örökségek mellett látványos **természeti értékekben** is gyönyörködhet az ide látogató, ilyen Bátorligeten a Botanikus kert, a Nyomári Nagylegelő és a Fényi-erdő, Máriapócs a Pápa tér, a Keresztelő Szent János termálkút és a szabadidőpark, Nyírgelsén a baromlaki természetvédelmi terület, valamint a Hopolyó, ami Nyírgelse (és a megye) legmagasabb pontja, és a Piricsei Júlia-liget. Szép látványt kínál ezen kívül Nyírpilisen a Lógata, a Gánás környéki természetvédelmi terület és a Kopaszdomb a 167méter tengerszint feletti magasságban fekvő földvárával, valamint a Penészleki horgásztó.

A térség turizmusforgalmát több **idegenforgalmi jelentőségű rendezvény** is mozgásban tartja. Ezek közül legtöbb Máriapócson zajlik és a Mária-kegyhely zarándoklatokhoz kapcsolódik, de a kistérség többi településén is vannak rendszeresen szervezett események. Az alábbi táblázat ezeket mutatja be.

19. táblázat Fontosabb idegenforgalmi jelentőségű rendezvények

Település	Rendezvény	Időpontja
Bátorliget	Fogathajtó versennyel egybekötött falunap	Július utolsó hétvégéje
Penészlek	Falunapi rendezvény	
Pócspetri	Szomszédolás	
	Sváb települések találkozója	Május 1.
Máriapócs	Búcsúrendezvények	Március 28. - november 21.
	Pócsi Karácsony	December 24.
	Szomszédolás	Szeptember
	Városévforduló	December 1.
Nyírbátor	Szárnyas Sárkány utca Színház	Június
	Zenei Napok	Szeptember
	Blues fesztivál	Augusztus
	Amatőr zenekarok fesztiválja	Augusztus
Nyírbélték	Zenei napok	Augusztus
Nyírbogát	Bogáti forgatag	Augusztus 15-16.
Önböly	Falunap	Augusztus
Terem	Falunap	Július
Penészlek	Falunap	n.a.
Nyírlugos	Városnap	Augusztus utolsó szombatja

Forrás: A települési önkormányzatok körében végzett kérdőíves felmérés

A **vadászturizmus** nagyon elterjedt a kistérségben, hiszen a vadállomány a nagyarányú erdősültség miatt nagyszámú és jó minőségű. A terület vadtartó képessége rendkívül jó. A turizmusban részt vevők kb. 75%-a külföldi vendég, a maradék belföldi bérvadász.

A turizmus természetesen szezonális; a vadászati törvény és a vad biológiája szabályozza az időszakokat, de ezen belül a következőképpen alakul a térségben:

- Őz: április 15. – május 15. között és az üzekeedés időszakában.
- Apróvad (fácán és nyúl): október közepétől december végéig – ez adja a legjelentősebb hányadát a bevételnek.
- Vaddisznó: szinte egész évben vadászható, de leginkább a téli időszakban jellemző.
- Szarvas: a térségben nem nagyon jellemző, ritka állat, leginkább Nyírlugos környékén fordul elő. A gímszarvas nagyon ritka, a dámszarvas pedig ősz végétől január végéig vadászható.

A vadászturizmus vadászati irodákon keresztül szerveződik.

Nagy gondot okoz az ágazatban az orvadászat és a mezőgazdasági területeken okozott vadkár. Utóbbi a térségben jelentős, mert nem mindenhol zárt a terület.

5.5 Vállalkozások

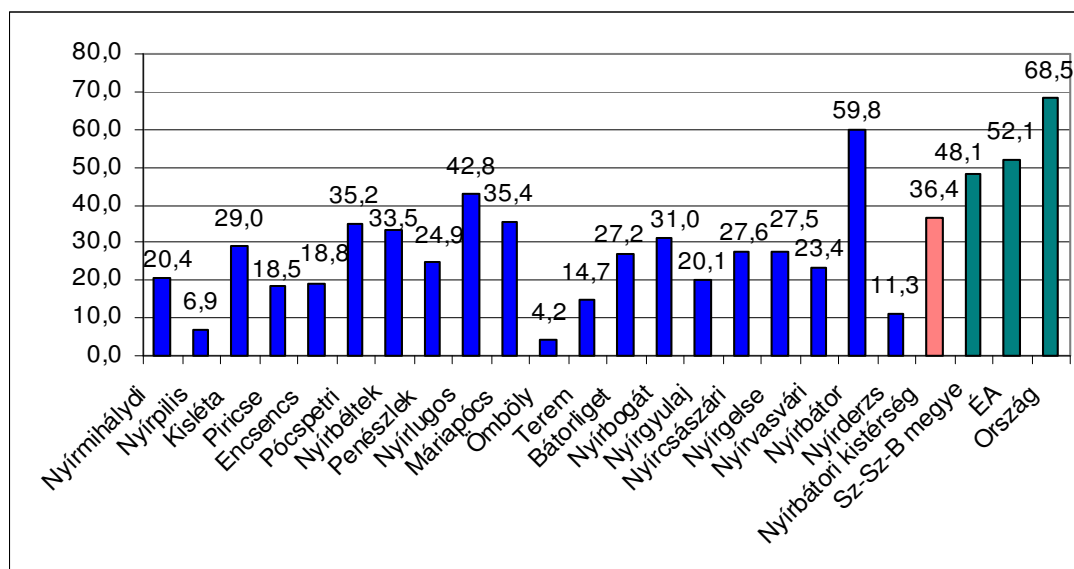
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 2006-ban az ország összes működő vállalkozásának 4,12%-át adta, ami elmarad a megye területi (6,4%) és népességi (5,8%) arányától: összesen 28 763 működő vállalkozás volt. Az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma az országos átlagnak csak a 72,5%-a (Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 50,4, míg országosan 69,5 működő vállalkozás jut ezer lakosra).

A kistérségben 2006-ban 1 673 vállalkozás működött, míg a 2007-ben regisztrált vállalkozások száma 2117. Az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma a kistérségben 37,8, ami jelentősen elmarad nemcsak az országos (annak 54,4%-a), hanem a megyei átlagtól is (annak 75%-a). A vállalkozói aktivitás a kistérség legtöbb településén alacsony.

A 16. ábra az **ezer főre vetített működő vállalkozások számát** mutatja az egyes településeken. Legmagasabb értékekkel Nyírvasvári (63,7), Nyírbátor (63,2) és Nyírlugos (61,8) rendelkezik. Ezen települések megközelítik az országos átlagot, ezáltal pedig 20-25%-kal meghaladják a megyei átlagot. Meglepő, hogy míg korábban (2002-ben) csak Nyírbátor tudott felmutatni a megyei átlagnál magasabb értéket, addig 2006-ra két település megközelítette (Nyírgelse és Nyírbétek) és a már korábban említett három település jelentősen meg is haladta.

Ezzel szemben az ezer lakosra vetített vállalkozói arány tekintetében a legalacsonyabb értékkel (3,5) Nyírpilis rendelkezik. 10 alatti még Nyírderzsen (5,8), Önbölyön (6,3), és Nyírcsászárban (9,3). Összesen 9 olyan település van, melyek a megyei átlag felét sem érik el. Sajnálatos módon nemcsak a vállalkozások aránya alacsony, hanem a meglévő vállalkozások versenyképessége is.

16. ábra Működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma településenként, 2007

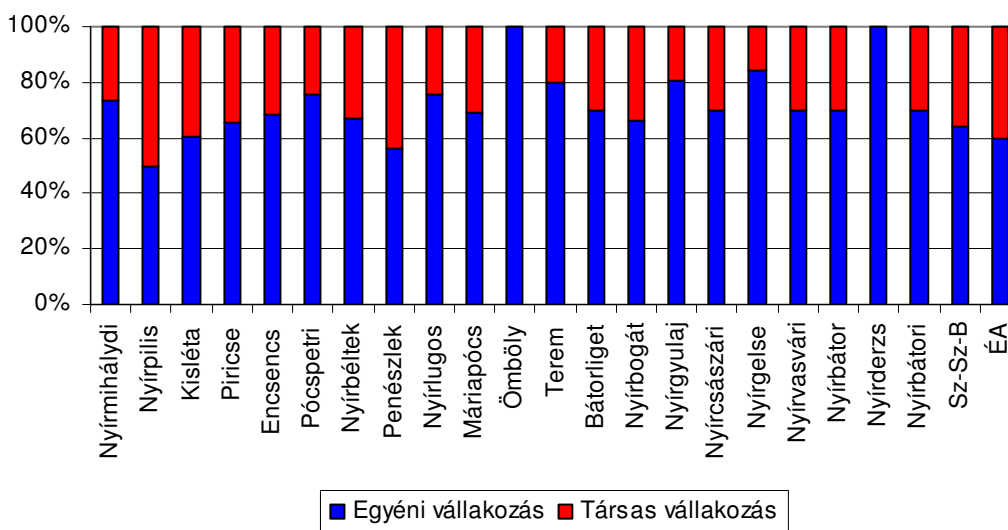

Forrás: KSH adat, T-Star adatbázis (2007) alapján saját szerkesztés

A kistérségben **az egyéni vállalkozók száma két és félszerese a társas vállalkozóknak**, tehát a működő vállalkozásoknak az 71,25%-át az egyéni vállalkozások adják. Ez az arány az országos arányokat tekintve jóval magasabb, hiszen országos szinten a működő vállalkozások között az egyéni vállalkozások aránya alig több mint 50%. Emellett a megyei arányt (64,8%) is meghaladja a kistérség. A társas vállalkozások aránya tehát meglehetősen alacsony a kistérségben: Nyírgelsén 9,68%, Nyírderzsen pedig egyetlen egy társas

vállalkozás sem működik. Ez problematikus abból a szempontból, hogy inkább a társas vállalkozások lennének képesek felszívni a térségben megjelenő munkaerő-kínálatot.

17. ábra Egyéni és társas vállalkozások aránya a működő vállalkozásból, 2007

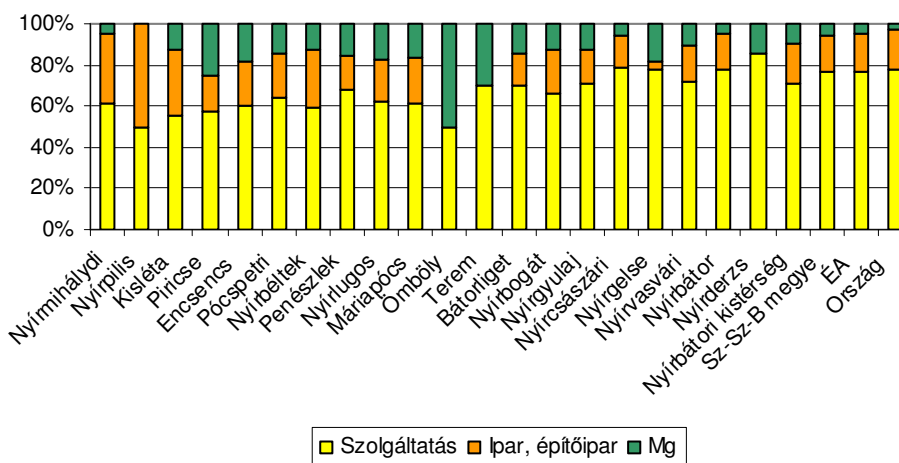

Forrás: KSH adat, T-Star adatbázis (2007) alapján saját szerkesztés

A **társas vállalkozásokat gazdasági forma szerint vizsgálva** a betéti társaságok aránya a kistérségben 48,2%, míg a korlátolt felelősségű társaságok aránya 47%, a szövetkezeteké 2,3%. Megyei szinten a Bt-k aránya 46,4%, a Kft-ék aránya 49,4%, a szövetkezeteké 1,3%, az országos átlag pedig 45,3%, 50,1% és 0,8%.

A kistérségben a **szövetkezetek** nagyobb arányban vannak jelen, mint az országos átlag. A 2006-os adatok alapján 11 szövetkezet működik a kistérségben, melyből 3 Nyírbátorban, 2-2 Nyírbélteken és Piricsén, míg 1-1 Bátorligeten, Máriapócsban, Nyírbogáton és Pócspetriben.

18. ábra Működő vállalkozások gazdasági ágak szerinti aránya, 2007

Forrás: KSH adat, T-Star adatbázis (2007) alapján saját szerkesztés

A működő vállalkozások gazdasági ágak szerinti vizsgálata alapján (a társas- és egyéni vállalkozásokat egyaránt figyelembe véve) megállapítható, hogy **a kistérségben a mezőgazdaság, erdőgazdaság és halászati ágban működő vállalkozások aránya (9,38%)** majdnem háromszorosa az országos aránynak (3,37%), és majdnem kétszerese a megyeinek (5,25%).

Az **iparban és az építőiparban tevékenykedő vállalkozások aránya** 18,71, amely az országos (19,05%) szintet ugyan nem éri el, de a megyei szintet meghaladja (18,07%).

A **szolgáltatás területén** a kistérségben a vállalkozások 72%-a működik, míg a megyei érték 76,7, az országos pedig 77,6%.

A kistérségi **települések vizsgálatakor** kiderül, hogy egyedül Nyírpilisen nem működik vállalkozás a mezőgazdaságban, a többi településen viszont mindenhol meghaladja az országos értéket. A legmagasabb Ömbölyön és Teremen (33,33%).

Az ipar és építőipar esetében is vannak olyan települések, ahol ebben az ágazatban nem tevékenykednek vállalkozások: Ömböly, Terem, Nyírderzs. Ezzel szemben a legmagasabb arányt (42,86%) Nyírpilis, majd Nyírmihálydi (35,9%) érte el.

A szolgáltatói tevékenységet folytató vállalkozások természetesen minden településen megtalálhatóak. Legalacsonyabb Nyírmihálydi (56,41%), Nyírpilis (57,14%), Kisléta (58,93%) és Piricse (58,97%) településeken, míg a legmagasabb Nyírbátorban (78,65%) és Nyírderzsen (85,71%), ahol az országos arányt is meghaladja.

A Nyírbátori kistérségben a szolgáltató ágak közül a **kereskedelem és javítás** terén működő vállalkozások aránya 41,3%, amely jelentősen meghaladja az országos értéket (28,04%). Az **ingatlanügyletek és gazdasági szolgáltatások** aránya 17,9%, ami az országos érték (35,9%) fele. A szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás nemzetgazdasági ág, valamint a szállítás, raktározás, posta, távközlés ág közelíti meg a kistérségben a 10%-ot, ezáltal közel kétszeresei az országos értéknek (6,6% és 5,9%). A kistérségben a vállalkozások tehát többségében a kereskedelemben és meglepő módon az ingatlan és gazdasági szolgáltatások terén tevékenykednek.

A Nyírbátori kistérségben a **működő vállalkozások foglalkoztatásban betöltött szerepe** hasonló a megyeihez: a legmagasabb aránnyal az 1-9 főt foglalkoztató mikro- és kisvállalkozások szerepelnek, de a közepes méretű vállalkozások aránya is nagyobb, mint a megyei átlagos szint: A 10-49 fős vállalkozások aránya a kistérségben 3,83%, míg a megyei átlag 3,73%. A kistérségben a 2006-os statisztikai adatok szerint 10 olyan vállalat működött, ahol a foglalkoztatottak száma 50 és 249 fő közötti, ez kistérségi szinten a vállalkozások 0,6%-a, a megyében hasonló foglalkoztatási létszámmal működő vállalkozások 5,1%-t teszi ki, amely elmarad a kistérség megyében betöltött népességi arányától (7,76%). A primerkutatás során 100 főnél nagyobb foglalkoztatotti létszámot 5 vállalkozás tud felmutatni, melyből a Nyírbátorban működő Coloplast a 600 fős létszámot is meghaladja.

A kistérség több településén is van használaton kívüli ingatlan, pl. Encsencsen az egykori szeszgyár épülete, magtár épülete; Nyírbátorban több ingatlan; Nyírgyulajon magtár; Nyírlugoson volt pékház, volt varroda épülete, egykori konzervüzemek ingatlanjai; Nyírpilisen az egykori TSZ major, Ömbölyön ipari mezőgazdasági területek, Pócsperiben volt autóbuszgarázs.

Inkubátorház a kistérségben jelenleg nem található, a megyében is mindössze két településen, Mátészalkán és Nyíregyházán működik a főként kis- és középvállalkozások számára irodákat, műhelyeket és különböző szolgáltatásokat biztosító inkubátorház – ilyen típusú szolgáltatásokra a Nyírbátori kistérségben is jelentős vállalkozói szükséglet mutatkozik. Ezt az igényt a Nyírbátori ipari parkban szándékoznak kielégíteni, mellyel a kezdő és inkubációra szoruló vállalkozásokat kívánják segíteni.

Ezer lakosra jutó **tudományos kutatók-fejlesztők száma** 2005-ben 0,02 volt – ez nemcsak az országos átlaghoz (1,58) képest alacsony, de a megyei átlaghoz is (0,14).

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a rendszerváltás óta az országos átlaghoz képest nagyon kevés **külföldi tőke** áramlott be. Az egy lakosra jutó befektetett külföldi tőke országosan 1 375,2 ezer forint volt 2006-ban, míg Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében ez az összeg csupán 144,2 ezer forint volt, ami az országos érték 10,5%-a. Ezzel a megyék rangsorában az ötödik legrosszabb helyet foglalja el (Tolna, Békés, Bács-Kiskun, Baranya

megyéket előzi meg). Ez pozíció javulást mutat a 2001-es állapothoz képest, amikor csak Tolna megyét előzte meg, azaz az utolsó előtti helyet foglalta el.

A megyében található **külföldi érdekeltségű vállalkozások** száma 2006-ban 374 volt, ami az országos érték 1,5%-a. A megyében működő külföldi vállalkozások külföldi tőkéje 83,1 milliárd forintot tett ki (az országos 13 843,3 milliárd forintból). A megyében működő vállalkozások közül a külföldi érdekeltségűek aránya 1,3%, míg országosan ez az arány 3,7%.

A kistérség külföldi tulajdonú, vagy rész tulajdonú vállalatairól a [20. táblázat](#) ad áttekintést. Látható, hogy a kistérségben telepedett külföldi vállalkozások a térség legnagyobb foglalkoztatói is egyben.

20. táblázat Külföldi vállalkozások a kistérségben

Település	Külföldi tulajdonú vagy rész tulajdonban lévő vállalkozások a településeken			
	Vállalkozás pontos neve	Termékek/Ágazat	Tulajdonos	Foglalkoztatottak száma
Nyírbátor	Coloplast Hungary Kft	Orvosi segédeszkögyártás	dán	628 fő
	Serioplast Hungary Kft	Műanyagpalack gyártás	olasz	63 fő
	Msk Hungary Kft	gépgyártás	német	250 fő
	Unilever	Tisztítószergyártás	holland/ angol	130 fő
Nyírlugos	Lugosi Fafeldolgozó Kft	fűrészáru	Románia	14 fő
Összesen	5			1085 fő

Forrás: A települési önkormányzatok körében végzett kérdőíves felmérés

5.6 Műszaki infrastruktúra

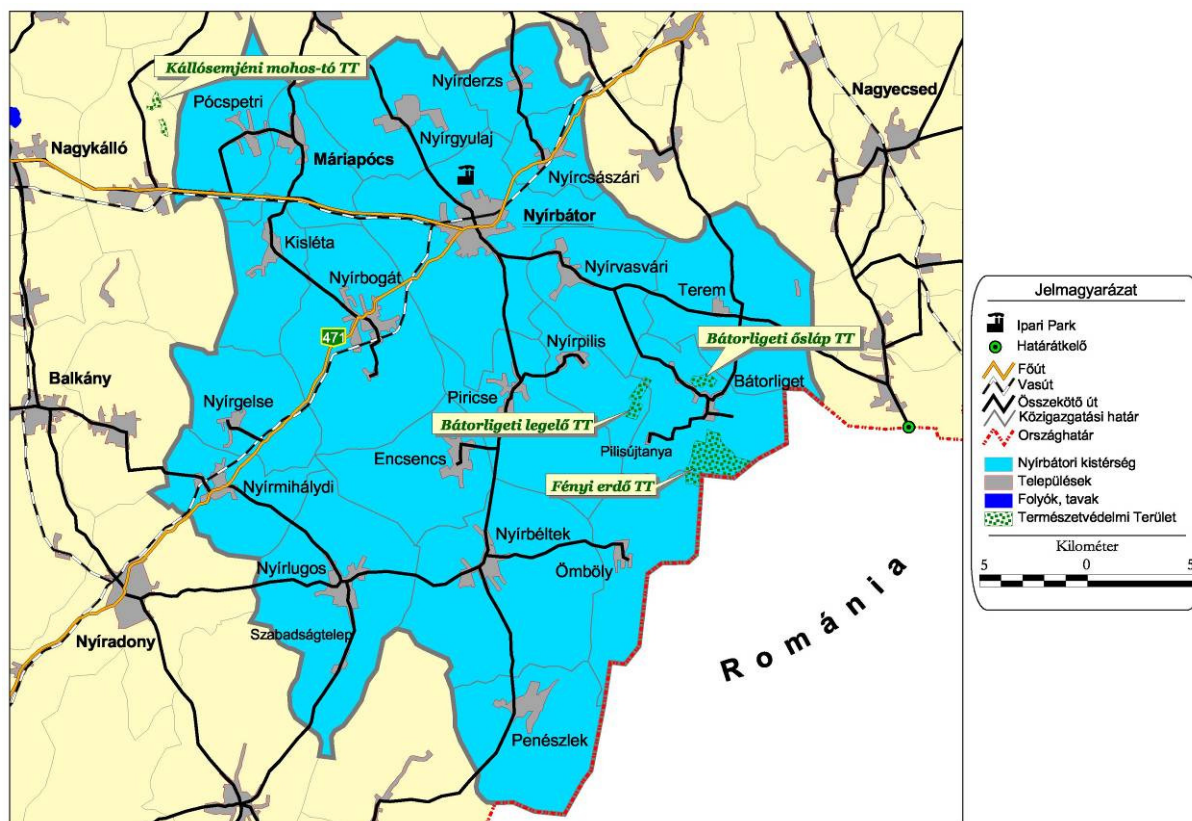
5.6.1 Közlekedés

A kistérség országos összehasonlításban **kedvezőtlen elérhetőségi viszonyokkal** rendelkezik. Ezt alapvetően meghatározza, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében fekszik. A megye kedvezőtlen helyzetét az ország nyugati határától, illetve a fővárostól való távolság határozza meg. A Nyírbátori kistérség a megye legdélebbi részén fekszik, keletről határos Romániával.

A **Nyírbátori kistérség** települései **Budapesttől** 255 és 350km közti távolságra esnek. Közúton átlagosan 3 óra szükséges a főváros eléréséhez az M3-as autópálya Nyíregyházát elérő szakaszának átadása révén. Vasúton ugyanez a távolság 3 és 5 óra alatt tehető meg.

A megyeszékhelyhez, **Nyíregyházához** legközelebb Pócspetri fekszik, mindössze 27km távolságra. A legtávolabbi település pedig Penészlek, amely 60km távolságra fekszik. A megyeszékhely eléréshez közúton fél-egy óra szükséges, míg vasúton elérheti a 4 órát is, főleg azokról a településekről, ahol nincs vasútállomás.

10. térkép A kistérség közúthálózata

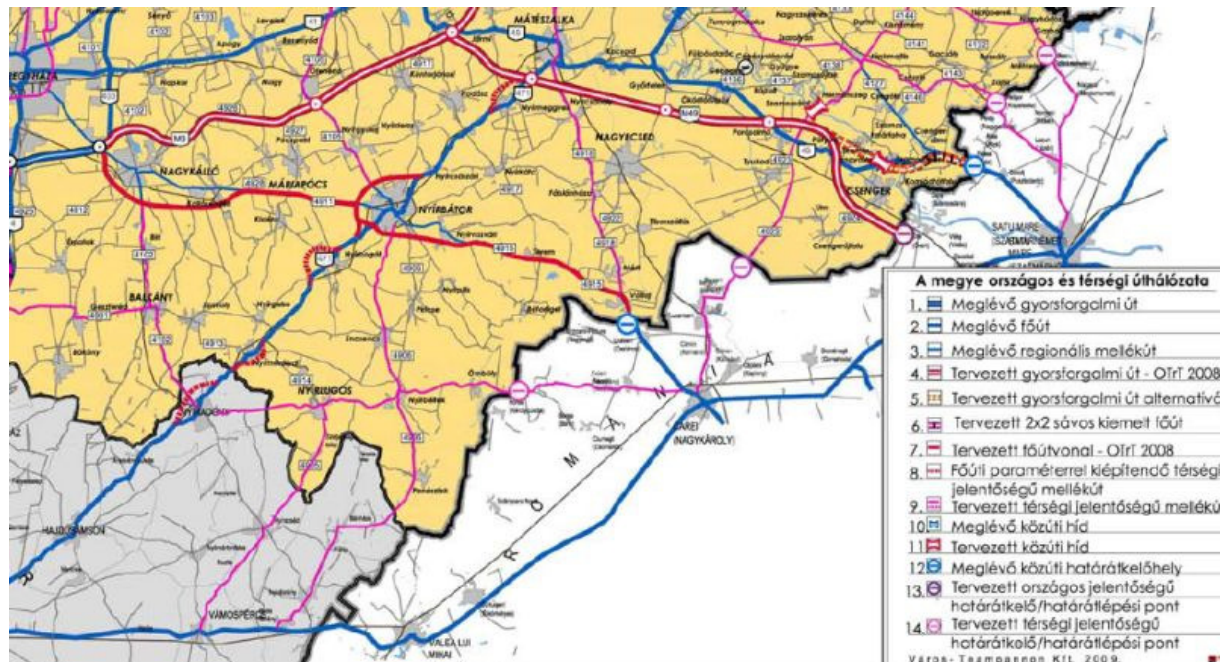
A **kistérségi központhoz** időben legközelebb, 6 percre Nyírcsászári és Nyírvasvári települések helyezkednek, míg legmesszebb, 26 percre Penészlek található. Ez az idő azonban lényegesen hosszabb tömegközlekedési eszközök igénybevétele esetén, azaz a centrumfunkciót betöltő Nyírbátor megközelíthetősége és a város által nyújtott szolgáltatások elérhetősége a kistérség többi településéről nem minden esetben kedvező. Sajnos hasonló helyzetben van a kistérség másik két városa, Máriapócs és Nyírlugos is.

A közlekedési és szállítási feltételek meghatározó úthálózat főbb jellemzőit vizsgálva kiderül, hogy az **M3-as autópálya** Nyíregyházát elérő szakaszának megépítése, valamint a további folytatása Vásárosnamény felé kimozdíthatja mind a megyét, mind a kistérséget a hátrányos helyzetből. Az autópályához, azaz jelenleg a Nyíregyháza elkerülő úthoz legközelebb fekvő település a kistérségben Máriapócs, de a kistérségi központ, Nyírbátor is mindössze 27km-re fekszik a legközelebbi felhajtótól. Az autópályát jelenleg a 4911. számú főúton tudják megközelíteni a kistérségből, amelynek műszaki állapota jelenleg nem biztosítja a megnövekedett forgalmat. A Nyíregyháza-Vásárosnamény közötti szakasz megépülésével az M3-as autópálya közvetlenül fogja érinteni a kistérséget, ezáltal még közelebb kerül hozzá.

Az **egyetlen főútvonal** a Debrecen Mátészalkával összekötő 471-es számú kétsávos út, amely párhuzamosan fut az országhatárral. Ez az út délnyugat-északkelet irányban kettémetszi a kistérséget, így Nyírbátort is, innen pedig további négy irányban futnak sugarasan a helyközi utak. Összekötő utak hiányában a kistérségben több **zsáktelepülés** is található: Encsencs, Nyírtilis és Óboly. Óboly és a romániai Szaniszló között összekötő út létesítése javítaná mind a település, mind a kistérség külső közlekedési kapcsolatait. A belterületi utak részben szilárd burkolatúak, részben földutak. Az aszfaltozott utak aránya és minősége településenként igen változó.

Az **Országos Területrendezési Tervben** szerepel a 471-es számú út településeket elkerülő szakasza Nyírbátor közelében, valamint a 4911-es Nyíregyháza-Nyírbátor közötti szakaszának felújítása.

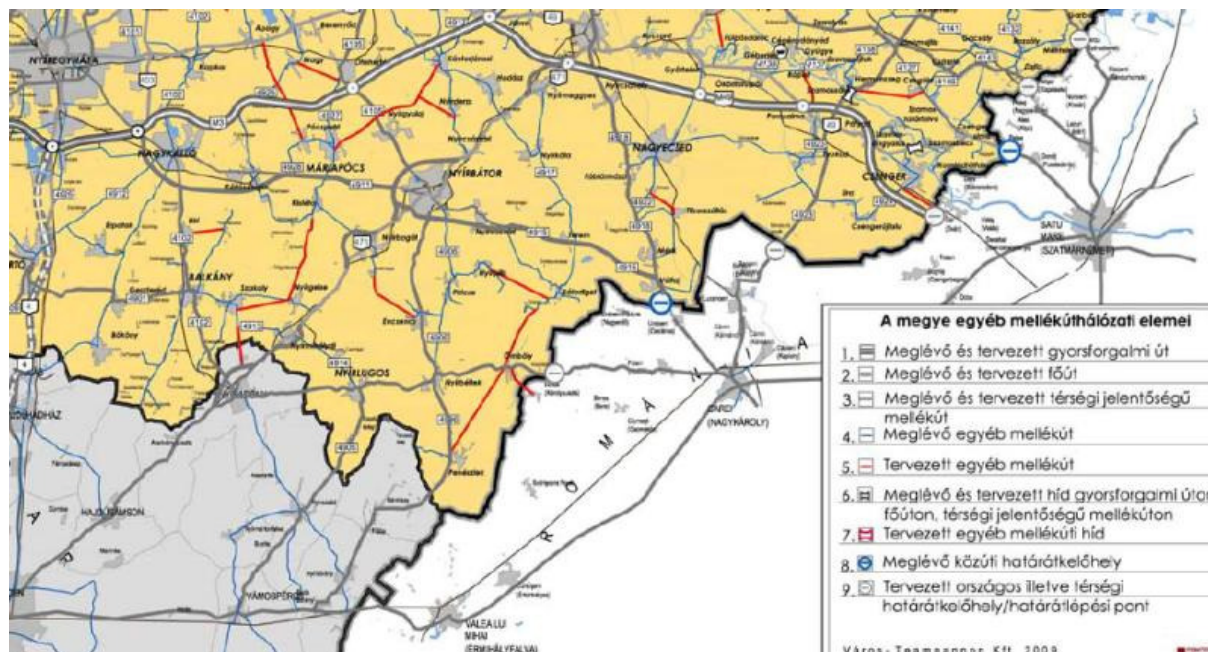
11. térkép A Nyírbátori kistérség tervezett országos és térségi közúthálózata

Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Területrendezési Terve, 2008

A **Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Területrendezési Tervében** az országos és nagytérségi kapcsolat közötti hálózat elemei között kerül megemlítésre a 471. számú főút Nyírmihálydi és Nyírbogát elkerülő szakasza, az M3-Nyírbátor-Vállaj főútvonal nyomvonalának kialakítása, valamint a Nyírbátort észak-nyugatról elkerülő út továbbvezetésével Nyírbátor és Nyírvasvárit elkerülő út építésének javaslata. A térségi jelentőségű mellékutak esetében a kistérséget érinti a Kisvárdá-Nyírbátor, illetve a Nyírbátor – Penészlek - Nyírábrány közötti útvonalak térségi jelentőségű mellékutakká fejlesztése, valamint a Nyíradony – Nyírlugos – Ömböly - országhatár útvonal fejlesztése.

12. térkép A Nyírbátori kistérség tervezett egyéb mellékúthálózata

Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Területrendezési Terve, 2008

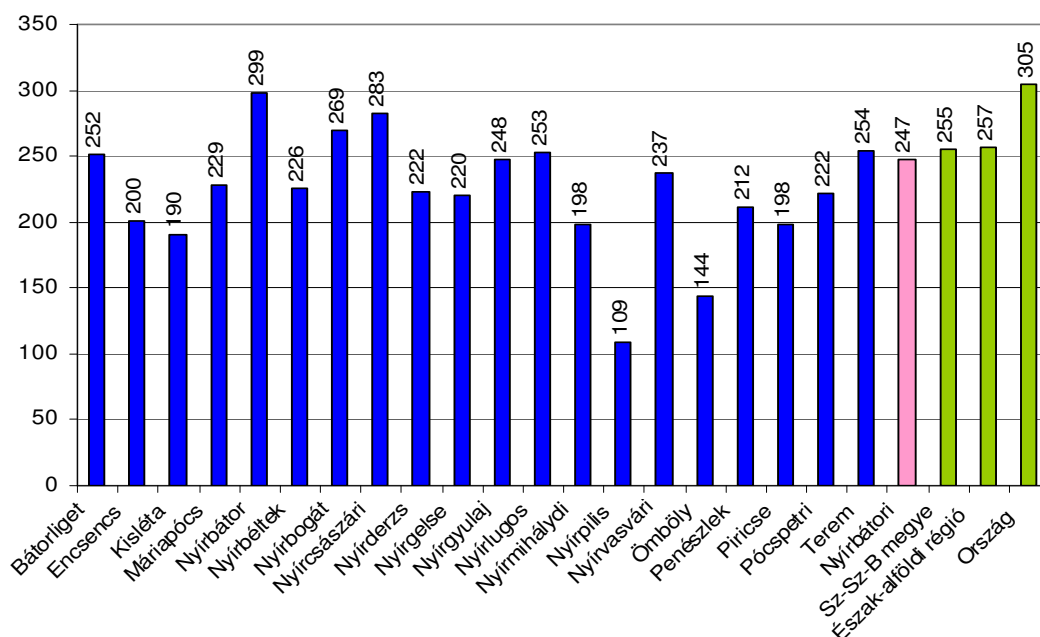
A kistérségen **egyetlen vasúti fővonal** fut át (Debrecen felől halad Mátészalka, Záhony felé), illetve egy ágazik le (Nyíregyháza-Nyírbátor-Mátészalka másodrendű vasútvonal). Ennek ellenére a húsz településből mindössze hat (Máriapócs, Nyírbátor, Nyírcsászári, Nyírmihálydi, Nyírgelse, Nyírbogát) képes kihasználni a vasút adta lehetőségeket, és rendelkezik vasútállomással és megállóhellyel. A vasútvonalak megszüntetésének folytatása kedvezőtlen helyzetbe hozhatja a térséget, ha ez a vonal is áldozatul esik, hiszen a 2009 őszi megszüntetésnél épphogy megmenekült. A kistérség valamennyi településen jelen vannak a Szabolcs Volán **autóbuszjáratjai**. A tömegközlekedési infrastruktúra állapotára jellemző, hogy mind a közúti, mind a vasúti **tömegközlekedést kiszolgáló építmények** (buszmegállók, várótermek, buszöblök) fejlesztésre szorulnak. A **teherforgalom** lebonyolítását a Nyírbátori Ipari Park területén egy iparvágány, Máriapócson pedig egy vasúti átrakó segíti.

A **kerékpáros közlekedés**, mint a legkisebb környezeti terheléssel járó közlekedési mód támogatása szerepel a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Környezetvédelmi Programjában (2003.) is. A kistérségben Nyírcsászáriban, Nyírlugoson és Máriapócson található 2; 0,5 illetve 0,9km hosszú belterületi kerékpárút, Máriapócsot pedig összeköti Pócspetri településsel egy 2,3km hosszú kerékpárút. A kerékpáros közlekedés környezeti szempontból nagyon kedvező, ugyanakkor rendkívül olcsó közlekedési mód.

A kistérségen keresztül halad az országos kerékpárút törzshálózat részét képező Budapest - Fót - Mogyoród - Szada - Gödöllő - Zagyvaszántó - Gyöngyöspata - Gyöngyös - Markaz - Kiszána - Egerszalók - Eger - Mezőkövesd - Poroszló - Tiszafüred - Hortobágy - Nádudvar - Hajdúszoboszló - Debrecen - Nyírábrány - Nyírbátor - Csengersima – Tiszabecs vonal.

A kistérségben élők **személygépkocsival való ellátottságáról** megállapítható, hogy az országos átlagnál alacsonyabb, a megyei átlaggal pedig megegyező, ezer lakosra 251 személygépkocsi jut. Települések szerint vizsgálva Nyírpilisen és Önbölyön a legalacsonyabb a személygépkocsik lakosságárányos száma, míg átlagosan Nyírbátorban rendelkeznek a legtöbb személygépkocsival, ezer főre vetítve közel háromszor annyian, mint Nyírpilisen. A személygépkocsival való ellátottság közvetetten a lakosság jövedelmi viszonyait is tükrözi.

19. ábra Személygépkocsival való ellátottság, 1000 lakosra jutó személygépkocsi száma

Forrás: KSH adat, T-Star adatbázis alapján (2008) saját szerkesztés

5.6.2 Közműellátottság

Az 1990-es években jelentős kommunális **infrastruktúra-fejlesztések** történtek Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, elsősorban a gáz- és telefonellátottság vonatkozásában. Az **elektromos árammal** történő ellátás már a hetvenes-nyolcvanas évektől általánosnak mondható hazánkban, és ebből a szempontból a kistérség nem a rangsor végén helyezkedik el, a lakások és közületek szinte kivétel nélkül rá vannak kötve a hálózatra. A szolgáltatás teljesítménye és biztonsága azonban nem mindenütt jó. A villamos energiát fogyasztók száma Encsencsen, Nyírbélteken, Nyírmihálydiban, Nyírpilisen, Piricsén, Pócsperiben és Teremen kevesebb, mint a lakásállomány.

Vezetékes gázellátással a megye – és így a vizsgált kistérség – valamennyi települése rendelkezik. 2007-ben a vezetékes gázt fogyasztók aránya a lakásállomány %-ában a Nyírbátori kistérségben 62,2% volt, ami elmarad Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei (72,2%) és az országos átlagtól (76,3%) is.

A **vezetékes ivóvízzel való ellátás** megoldott, minden településen van vezetékes vízhálózat, összesen 315km kiépített vízvezeték található a kistérségben. Jellemzően a lakások 80-90%-a be van kötve a vízhálózatba, de itt is tapasztalhatók szélsőségek: míg Kisléta, Máriapócs, Nyírbogát, Nyírcsászári, Nyírderzs, Nyírgyulaj, Nyírmihálydi, Nyírvasvári, és Nyírlugos esetében a rákötés aránya meghaladja a 90%-ot, Nyírbátorban pedig csaknem 100%, addig Bátorligeten és Nyírpilisen csak a lakások 62-64%-a kapcsolódott be a vízhálózatba. A **kistérségi átlag 90,1%**, de ez elmarad az országos 94,9%-os, a regionális 94,6%-os, de még a megyei 93,5%-os átlagtól is. A megye kistérségei közül a **közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya** ebben a kistérségben a **harmadik legalacsonyabb**, 90% alatti érték a Csengeri és az Ibrány–Nagyhalászi kistérségben található.

21. táblázat A kistérség közműellátottsága, 2008

Megnevezés	Lakás- állomány (db)	Háztartási villamos energia fogyasztók (db)	Háztartási gázfogyaszt ók száma (db)	Közüzemi ivóvízvezeték- hálózat hossza (km)	Közüzemi ivóvízvezeték -hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	Közüzemi szennyvízcsatorn a-hálózat hossza (km)	Közüzemi csatornahálózat ba bekapcsolt lakások száma (db)
Bátorliget	353	358	110	9,4	222		
Encsencs	678	649	355	12,1	548		
Kisléta	574	585	388	11,4	541		
Máriapócs	728	751	512	12,5	670	13,7	524
Nyírbátor	4764	5144	3735	66	4762	63,7	4710
Nyírbéltek	1119	1103	644	17,7	903		
Nyírbogát	1287	1299	741	22,7	1268		
Nyírcsászári	430	456	253	10,2	398		
Nyírdersz	266	276	156	5,4	242		
Nyírgelse	504	519	269	13,3	415		
Nyírgyulaj	786	786	421	16,6	713		
Nyírlugos	1226	1258	660	30,6	1152	35,2	928
Nyírmihálydi	638	600	337	15,5	633	17,8	486
Nyírpilis	243	211	67	7,8	157		
Nyírvasvári	743	765	469	15,3	678		
Ömböly	200	197	92	6,2	135		
Penészlek	503	510	235	12,3	372		
Piricse	642	634	333	14,2	517		
Pócspetri	669	665	480	11,6	606	11,5	376
Terem	306	303	141	4,2	225		
Nyírbátori kistérség	16659	17069	10398	315	15157	141,9	7024
Sz-Sz-B megye	219 326	243426	158 216	3 836,30	205 102	2 131,90	115 233
Észak-alföldi régió	615 717	702551	451 988	9 859,60	582 732	5 831,70	366 098
Ország	4 302 827	5033778	3 291 554	65 194,10	4 083 630	41 897,40	3 066 861

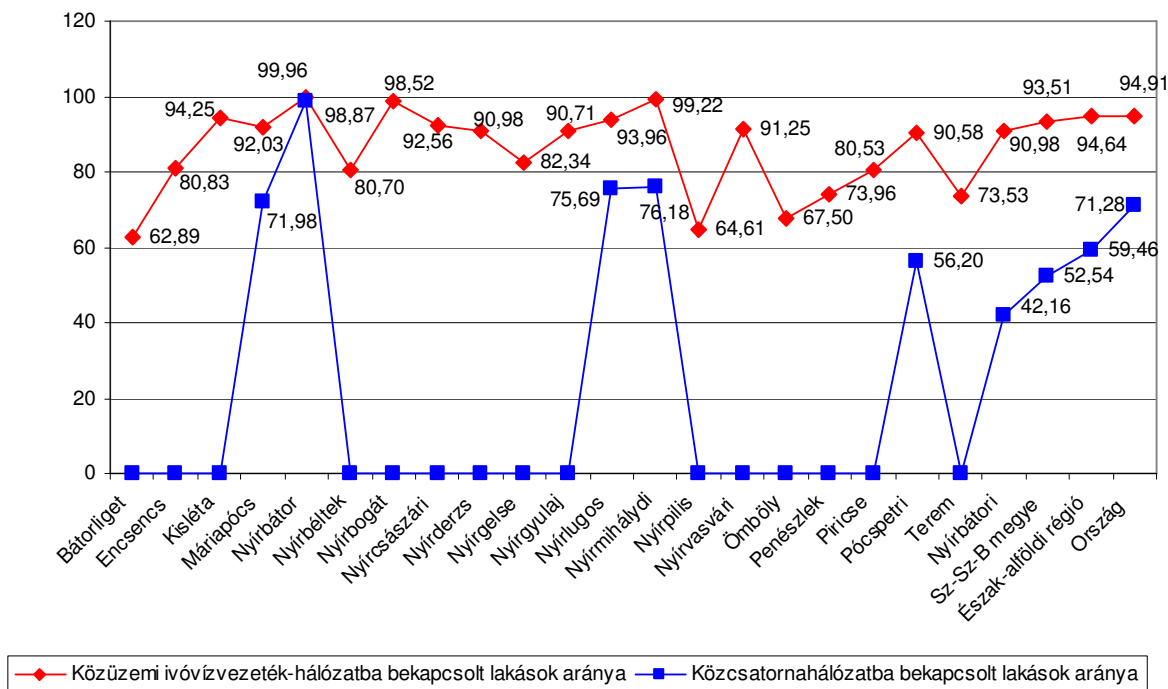
Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2008)

2000 és 2007 között rohamosan nőtt Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a **szennyvízcsatorna-hálózat növekedési üteme**, majdnem kétszeresére nőtt a hálózat hossza. Ennek ellenére a **közüzemi szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások arányát** tekintve a megyei rangsorban a harmadik legkedvezőtlenebb helyen áll – 51,1%-kal - Bács-Kiskun és Békés megye után, ami lényegesen elmarad az országos átlagtól (69,8%). Ezen a téren az Európai Unió elvárásai miatt és a felszíni és felszín alatti vizek védelme érdekében még jelentős beruházások szükségesek. A szennyvízcsatorna hálózat alacsony kiépítettsége miatt az elfolyó szennyvíz környezeti veszélyt jelenthet.

A közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya megyén belül, a kistérségek között is jelentős eltéréseket mutat. A Nyírbátori kistérségben a bekapcsolt lakások aránya **41,3%, ami a közepes értéket jelenti** a legalacsonyabb Csengeri 29,8% és

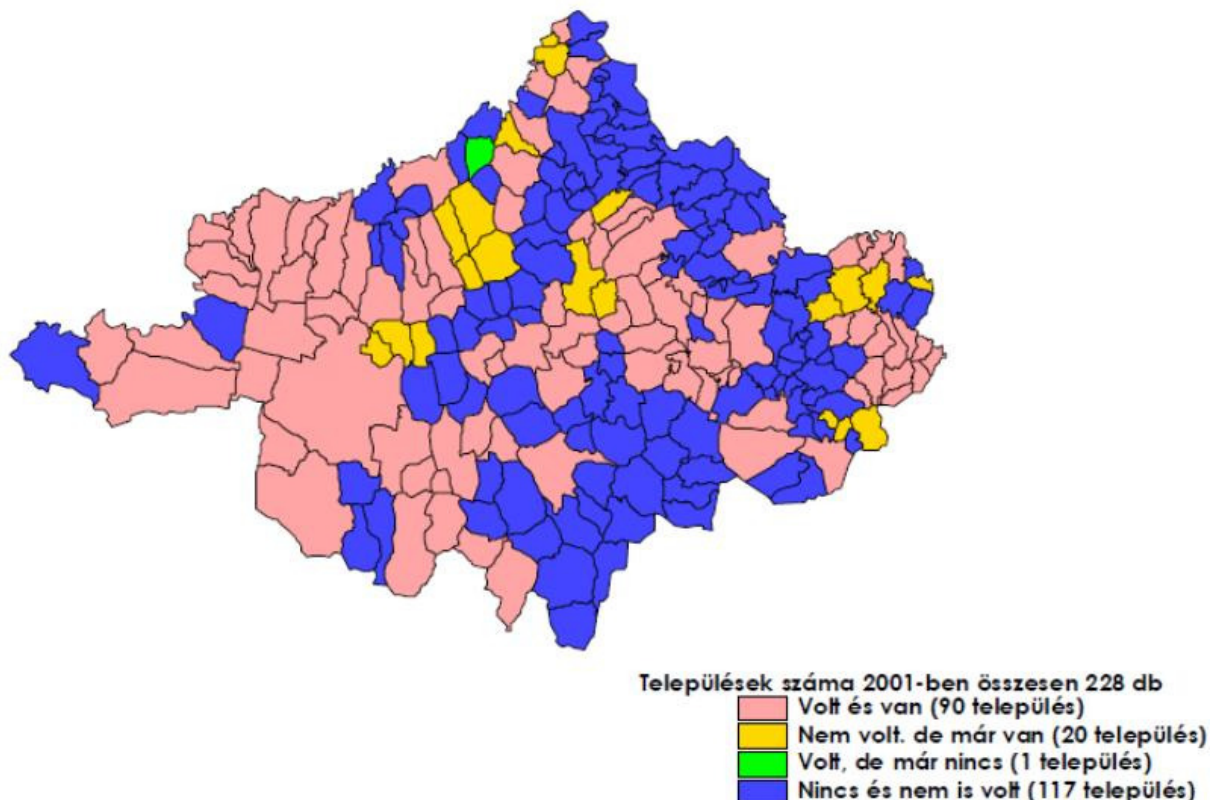
a legmagasabb Nyíregyházi 74,9%-os értékek közt. A **Nyírbátori kistérségben** mindössze öt településen volt **kiépített szennyvízcsatorna hálózat** 2008-ban: Máriapócson, Nyírbátorban, Nyírlugoson, Nyírmihálydiban és Pócspetrin. Az öt település összesen 142km hálózattal rendelkezik, és ennek közel fele (64km) Nyírbátorban található. **Tizenöt településen azonban továbbra sincs kiépítve a szennyvízcsatorna-hálózat**, ami remélhetőleg a következő időszakban eltérő ütemezésben orvoslásra kerül. A kistérségben a vízhálózatba és a szennyvízcsatorna hálózatba kapcsolt lakások településenkénti arányát az alábbi ábra mutatja be.

20. ábra **Víz- és szennyvízcsatorna hálózatba kapcsolt lakások aránya, 2008 (%)**

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2008), Terület Statisztikai évkönyv (2008) alapján saját szerkesztés

13. térkép Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakással rendelkező települések számának alakulása 2001 és 2007 között

Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Területrendezési Terve, 2008

A kistérségben a **közműolló mértéke** a megyei átlaghoz hasonló, de annál nagyobb: jellemző a közüzemi vízhálózat és a szennyvízcsatorna-hálózat kiépítettségének jelentős eltérése, azaz a fentebb már említett szennyvízcsatorna-hálózat alacsony kiépítettsége (a Nyírbátori kistérségben a szennyvízcsatorna hálózat hossza a vízvezeték hálózat hosszának 45%-a, a megyei átlag 55,1%, míg az országos átlag 62,1%). A kistérségi települések közül kiemelendő Nyírbátor, ahol közel megegyezik a közüzemi vízhálózatba és szennyvízcsatorna-hálózatba kapcsolt lakások aránya, valamint Nyírmihálydi és Nyírlugos, ahol 21-22% a különbség.

A működő csatornahálózatok és szennyvíztelepek legtöbbje az optimális kihasználtságtól eltérően működik, mert a lakosság részéről alacsony a rákötések száma, vagy éppen ellenkezőleg, a szennyvíztisztító telepek túlterheltsége jelent problémát.

A kistérségen belül hat település (Dél-Nyírségi Víziközmű Beruházás Társulás - Nyírbátor, Nyírgyulaj, Nyírvasvári, Encsencs, Piricse, Nyírbétek) fogott össze a szennyvízelvezető-hálózat bővítése és szennyvíz tisztító telep létesítése végett. Minden érintett településen bővül a csatornahálózat, emellett Nyírbátorban korszerűsítésre kerül a jelenlegi szennyvíz tisztító telep, Encsencs településen egy új szennyvíz tisztító telep építésére kerül sor.

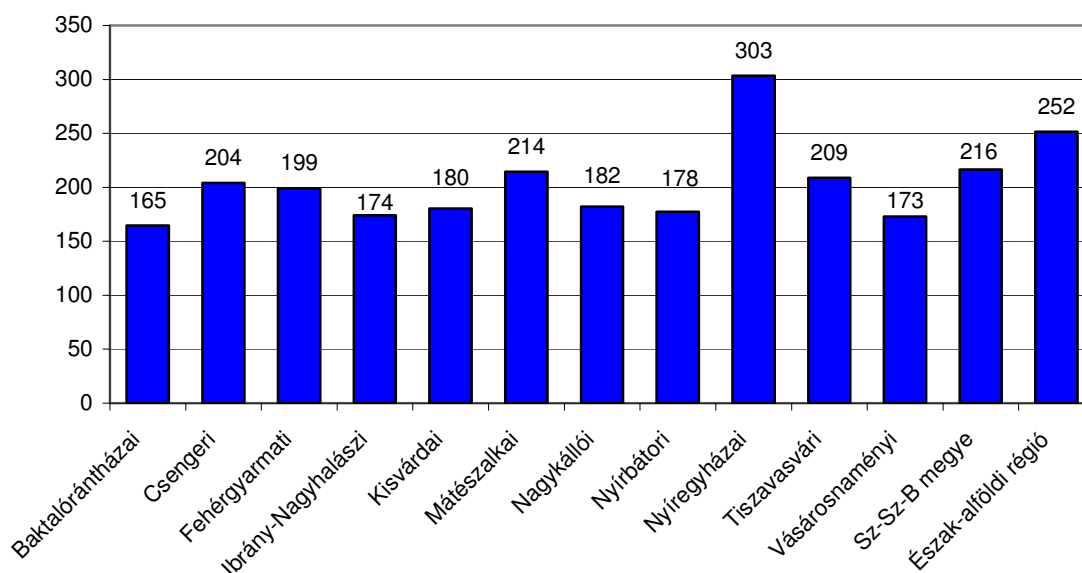
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szilárdhulladék-gazdálkodási Rendszer keretében a megyében három regionális hulladéklerakó működik Nyíregyháza, Kisvárd, Nagyecsed közigazgatási területén. A megye területén veszélyes hulladék lerakó és veszélyes hulladék-égető Tiszavasvári területén üzemel. A Nyírbátori kistérség települései a Nyíregyházi lerakó gyűjtőkörzetébe tartoznak. A kistérség területén található települési kommunális szilárd hulladéklerakókat a 20/2006. (IV. 5.) KvVM rendelet 19. §. (4) bekezdése alapján a FETIKÖVIZIG felszólítására 2009 júniusában be kellett zárni.

A **rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya** Nyírbátori kistérségben 97,2%, amely meghaladja a megyei átlagot, sőt a megyei kistérségek közül csak a Záhonyi és a Nagykállói mutat nagyobb arányt.

5.6.3 Telekommunikáció

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye telefonellátottsága – az 1000 lakosra jutó távbeszélő fővonalak száma – Békés megye után **a második legalacsonyabb az országban**. 2000 és 2007 között a távbeszélő vonalak száma 80%-ra csökkent a megyében, ami nem meglepő a mobiltelefonok térhódítása és könnyű elérhetősége miatt. A megyén belül a **kistérségek közti különbségek nagyok**, melyet a 21. ábra szemléltet. A megyében átlagosan 216 távbeszélő vonal jut ezer lakosra. Ez az érték a megyei kistérségek között a Baktalórántházai kistérségben a legalacsonyabb. A Nyírbátori kistérség a negyedik legalacsonyabb értékkel rendelkezik, amely a megyei érték 84,3%-a.

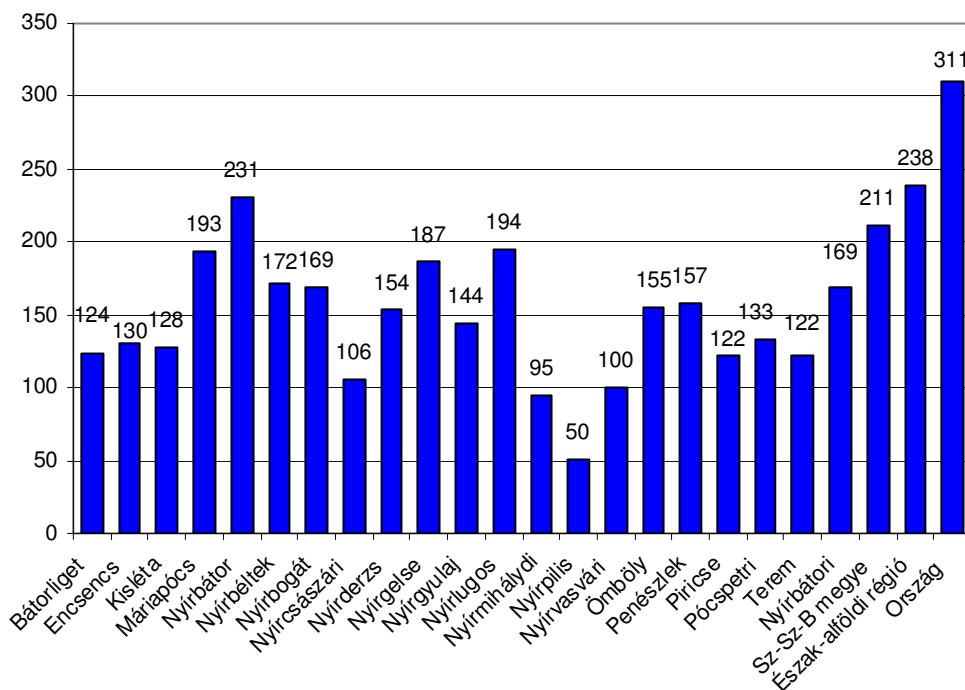
21. ábra Távbeszélő vonalak száma ezer lakosra, 2007

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2007) alapján saját szerkesztés

A **Nyírbátori kistérségben** a távbeszélő fővonalak ezer lakosra jutó számát a 22. ábra mutatja be. Az országos értéktől valamennyi település elmarad. A megyei átlagot csupán Nyírbátor távbeszélő fővonalainak ezer lakosra vetített aránya haladja meg. Ezzel szemben nagyon alacsony Nyírpilisen a telefonvonalak száma, ahol a kistérségi értéknek csupán a 29,5%-át éri el.

22. ábra Távbeszélő vonalak száma ezer lakosra, 2008

Forrás: KSH adatok, T-Star adatbázis (2008) alapján saját szerkesztés

Internet hozzáférés a települési kérdőívek alapján a kistérség 20 településéből egyben problematikus: Nyírderzsen egyáltalán nincsen mód a használatára.

Az Internet hozzáférés módja a legtöbb településen telefonos kapcsolat révén valósul meg, **Teleház** a települések közel felén működik: Encsencsen, Máriapócs, Nyírbélteken, Nyírgyulajon, Nyírlugoson, Piricsén, Pócspetriben. **Helyi kábeltelevíziót** a két városban üzemeltetnek. Rádiótelefonos rendszerek is használhatóak a körzetben. A **GSM rendszerek** esetében egyes mikro-körzetekben (településeken) az alacsony térerő okoz vételi problémákat.

Összességében tehát egy **vegyes kistérségi telekommunikációs öszkép** mutatkozik meg, melynek összehangolása és továbbfejlesztése mindenképpen szükséges. A kommunikációs infrastruktúra kiépítettsége alapvető fontosságú egy település számára, hiszen egyfelől hozzájárul a kistérség külső kapcsolatrendszerének ápolásához, illetve bővítéséhez, másfelől a lakosok életminőségének javulásához, ezáltal a térség megtartóerejének növekedéséhez.

5.7 Környezeti állapot

2004-ben készült el a Nyírbátori kistérség Agrár és Vidékfejlesztési Programja, amely részletes információkat tartalmaz a térség környezeti állapotáról, és területének agrár-környezetvédelmi hasznosításáról. Ezen fejezet megírásakor nagyban támaszkodtuk a fenti programban megfogalmazottakra.

5.7.1 Víz

A Nyírbátori kistérség a hazánk második legnagyobb futóhomok területén, a Nyírségben található, melynek vízálózatát többnyire mesterségesen létrehozott „nyírvíz-csatornák” alkotják. Természetes **felszíni vízfolyás**, illetve víztározó elenyészve van a kistérségben. A

felszín alatti vizek minőségéről megállapítható, hogy a felszín közeli rétegek az egész térségben elszennyeződtek, emberi fogyasztásra alkalmatlanok. A mélyebb rétegekben a természetes, geológiai eredetű szennyező anyagok mellett (vas, mangán) egyre több helyen megfigyelhető a felszínről érkező ammónium-szennyeződés. A kommunális szennyvíz szikkasztása a **talajvíz** folyamatos szennyezését eredményezi, így indokolt a csatornahálózat építése valamennyi településen. A települések belterületén a talajvizek ivóvízként való fogyasztásra alkalmatlanok. Gondot jelent a települések külterületén található mezőgazdálkodási területek **belvizeinek** elvezetése. Egyes helyeken a belvízelvezető csatornák rendszere kiépült, viszont azok karbantartására fokozott figyelmet kell fordítani.

Fontos megemlíteni, hogy Nyírbátorban a földfelszín alatt minősített **gyógy- és termálvíz** található. A gyógyvíz jelenléte jelenleg még nincs kihasználva, de a Hit és Egészség - Máriapócs és Nyírbátor összefogása a vallási turizmus fejlesztéséért című projekt keretében gyógyfürdő fejlesztésre is sor kerül. Máriapócsra is található a nyírbátoritól egy kisebb kapacitású termálkút, melynek vizét fogyasztásra használják a helyi és környékbeli lakosok.

5.7.2 Növényzet

A kistérség a magyar flóratartomány Alföld flóravidék Nyírség flórajárásába tartozik. A Nyírség homokvidéke növénytakaróját tekintve egykoron hazánk egyik legváltozatosabb tája volt. Eredetileg olyan **erdős táj** volt, amely az erdők között gyepeknek és lápi vegetációnak nyújtott otthont. Erdőként gyöngyvirágos és pusztai tölgyesek, valamint láp- és ligeterdők fordultak főleg elő, megosztva egymás között a vízellátásnak megfelelően a teret. A buckaközökben a körülményektől függően **lápok, láprétek, láp és ligeterdők**, míg a fentebbi térszinteken gyöngyvirágos, még feljebb pedig pusztai tölgyesek éltek. A **homoki gyepek** a homokbuckák szárazabb részein nyílt és zárt homokpuszta gyepeként fordultak elő. Néhol természetes eredetű szikesek is találhatóak a Nyírségben. A vegetáció gazdagságából a természetes erdők már szinte teljes egészében eltűntek. Helyüket kultúrerdők – akácosok, nyárosok, fenyvesek – foglalták el. A lecsapolásokkal a mocsári, lápi, vegetációk kis területekre szorultak vissza.

Az egykori kiterjedt lápvilág emlékét idézi néhány nagyobb és jobb állapotú élőhely (Bátorligeti láp, Piricsei Júlia-liget lánya), valamint számos kis lápfolt szerte a Nyírségben. Gyöngyvirágos és pusztai tölgyesek elsősorban már csak a Dél-Nyírségben fordulnak elő (pl. Ömbölyi-erdő). A homoki gyepek egyik legszebb darabját szintén Bátorliget mellett találjuk a Bátor legelőn, de több katonai lőtér is megőrzött egy-egy darabot a Nyírség e jellemző élőhelyéből.

A kistérségben a természetvédelmi területek súlypontja Bátorliget és környékére esik. A település környezetében három országos jelentőségű természetvédelmi terület van: a Bátorligeti-ösláp, a Nyomári-nagylegelő, és a Fényi-erdő. Mindhárom a Hortobágyi Nemzeti Park (HNP) igazgatása alá tartozik.

Bátorligeti-ösláp Természetvédelmi Terület:

Bátorliget mellett a legértékesebb területekből négy különálló foltban néhány hektárt, már 1938-ban "természeti emlékké" nyilvánítottak, amely az 1950-ben létrehozott, összefüggő, 53 hektáros Bátorligeti-ösláp Természetvédelmi Terület alapját képezte. A védett terület közvetlenül Bátorliget település mellett, attól északra található. A terület túlnyomórészt homokbuckák közti mélyedésekben fekszik, ahol a talajvíz közelsége, felszíni kibukkanása, illetve ennek párolgása hűvös mikroklímát eredményez. A területet körbeölelő, erdős homokbuckák pedig segítenek megtartani a hűvösebb levegőt. Ez a – Nyírségben másutt is működő - jelenség biztosította, hogy a több ezer évvel ezelőtti hidegebb, az akkor az egész Alföldön elterjedt növények és állatok a klíma melegedésével ezekben a "természetes hűtőszekrényekbe" vonuljanak vissza, ahol utódaikat ma is megtalálhatjuk.

Fényi-erdő Természetvédelmi Terület:

A hajdani hatalmas kiterjedésű fás vadonok legszebb fennmaradt képviselője a Fényi-erdő, jelenleg a védett terület kiterjedése 297,7ha. Az erdő Bátorliget településtől délkeletre található, a magyar-román országhatár mellett. Korábban a láppal még összefüggő egységet alkotott, míg a település középük nem ékelődött. Az erdő kialakulását meghatározó tényezők rokonok a Bátorligeti-láppal. A régen elhagyott, ősi folyómedrekre homok települt, így vizes laposok, buckaoldalak és száraz buckatetők láncolatából álló, változatos felszín jött létre. Az Ecsedi láp közelében fekvő erdő a talaj vízviszonyaitól függően mozaikos: tisztásokkal, illetve nyírláppokkal változó őstölgyes. A Fényi erdő tovább folytatódik Románia területén.

Dél és Kelet Nyírség Érzékeny Természeti Terület:

A Hortobágyi Nemzeti Park által kijelölt Érzékeny Természeti Területek között szerepel a **Dél és Kelet Nyírségi Érzékeny Természeti Terület**, mely 12 települést érint a Nyírbátori kistérségből. Védett területek nagysága összesen 7130 ha.¹²

A környezetileg érzékeny területek rendszerrel (ESA) fenntartani kívánt természeti értékek:

A térség fontos madártani értékei a haris, a szalakóta. Vonuló madarak (vadludak, daru, stb.) számára megfelelő táplálkozó területek tarthatók fenn. Kiemelkedően értékesek a területen található glaciális flómaradványokat őrző lápok, láprétek, homoki gyepek és természetközeli állapotú erdők. Természetvédelmi szempontból megfelelő állapotuk fenntartása mellett egyes élőhelytípusok (lápok) megőrzését segítő védőzónák kialakítása, erdők esetében pedig a természetközeli állapotú erdők arányának növelése a Hortobágyi Nemzeti Park (HNP) célja.

A HNP megfogalmazott javaslatokat a támogatásra jogosult gazdálkodási módokra, melyekről részletesen a HNP honlapján lehet tájékozódni.

Ez a terület szerepel az UMVP **Természetvédelmi körzetek, Natura 2000 területek és érzékeny természeti területek listáján.**

22. táblázat NATURA 2000 területek a Nyírbátori kistérségben

Település	Nemzetipark-igazgatóság	Különleges madárvédelmi terület	Különleges természet-megőrzési terület	Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület
Bátorliget	Hortobágyi NPI		Bátorligeti-lápok	Önbölyi-erdő és Fényi-erdő; Bátorligeti Nagy-legelő; Újtanyai-lápok
Kisléta	Hortobágyi NPI		Csikós-láp	
Máriapócs	Hortobágyi NPI		Csikós-láp	
Nyírbétek	Hortobágyi NPI			Bika-rét
Nyírgyulaj	Hortobágyi NPI			Nyírgyulaji Kis-rét

¹² A régió a Délkelet-Nyírséget teljes egészében, valamint a Dél-Nyírség kistáj jelentős részét foglalja magába. Észak-keleti végében, Vállaj mellett az országhatártól indulva a Mérk-Nagyecsed-Nyírcsaholy vonalhoz a Mátészalka-Sáránd vasút vonal szakasszal kapcsolódva, folytatólagosan a Hosszúpályi-Létavértes-Kokad-Álmosd körvonallal lehatárolható terület Bagamér település határában érintkezik ismét az országhatárral. A hozzávetőleg 1270 km² kiterjedésű terület magába foglalja a Hajdúsági Tájvédelmi körzetet, valamint és a Bátorligeti ősláp, Bátorligeti legelő és Fényi erdő természetvédelmi területeket.

Település	Nemzetipark-igazgatóság	Különleges madárvédelmi terület	Különleges természet-megőrzési terület	Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület
Nyírlugos	Hortobágyi NPI			Gúti-erdő
Nyírmihálydi	Hortobágyi NPI			Nyírmihálydi-legelő
Nyírpilis	Hortobágyi NPI			Újtanyai-lápok
Önböly	Hortobágyi NPI			Önbölyi-erdő és Fényi-erdő
Piricse	Hortobágyi NPI		Júlia-liget	
Pócspetri	Hortobágyi NPI		Csikós-lápos	
Terem	Hortobágyi NPI		Bátorligeti-lápok	Teremi-erdő, Nyírség-peremi-égeresek

5.7.3 Talaj

A Nyírség természetes élővilága mészmentes, enyhén **savanyú homoktalajon** fejlődött ki. A Nyírségben a homok az uralkodó talajtípus, amely nagyon rossz tápanyag és vízgazdálkodású. Talajára a savasodás folyamata egyértelműen és tendenciózusan jellemző, mely egyrészt a mezőgazdasági termelés szempontjából káros folyamat, másrészt kihatással van a természetes, illetve féltermészetes élőhelyek élővilágára is. A **szélerózió** (defláció) a megye területének egyhatodán, azaz kb. 100.000ha-on veszélyezteti a termőtalajt. A nagymértékű defláció oka elsősorban az uralkodó talajtípusainkhoz helytelenül kiválasztott művelési ágakban (túlzott arány a szántó művelési ág javára, valamint a deflációval kiemelten veszélyeztetett területek esetében is a szántó művelés erőtetése és támogatása), valamint a helytelenül kiválasztott agro-technikai módszerekben keresendők (pl. gyümölcsstermesztés esetén a sorközök tárcsázása füvesítés helyett). E kedvezőtlen természeti hatás, a laza szerkezetű homoktalajokon fokozottabban károsít, egyre vékonyítva a nyírségi talajok amúgy is igen sekély termőrétegét, egyben levegőszennyező anyaggá válva egyéb környezetvédelmi problémát is felvet. A defláció elleni védelem alapvető módja a mezővédő erdősávok szakszerű telepítése.

5.7.4 Hulladék

Ugyan az elmúlt években több kistérségi **hulladéklerakó** épült, azonban a hulladékgazdálkodás megyei rendszere nem lett kidolgozva. Kellő összehangolás nélkül az egyes kistérségi, települési lerakók összessége nem alkot egy jól működő megyei, vagy regionális rendszert. Így a hulladékgazdálkodás fajlagos költségei megnövekednek (felesleges szállítások, egyes területeken túl nagy lerakó kapacitás, más területeken lerakók hiánya). A korszerű hulladékgazdálkodás komplex, megyei szintű megoldása céljából jelenleg folyamatban van az EU Kohéziós Alapjából egy összetett projekt, melynek I. ütemét a 2006-ban megalakított **Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Szilárdhulladék-gazdálkodási Társulás** vezényli. Az I. ütemben kerül sor többek között 2 zöldmezős regionális hulladéktelep (Nagyecsed, Kisvárd) megépítésére, nyíregyházi hulladékválogató telep megépítésére, valamint bezárt elhagyott, szabálytalan hulladéklerakók rekultivációjának tervezésére.

Szervezett **szelektív hulladékgyűjtés** a térségben sajnos még **nem alakult ki**, hiányoznak a szelektív hulladékgyűjtő udvarok.

Az egész megyére kiterjedő begyűjtés megvalósításához eddig három körzeti gyűjtőt alakítottak ki, s ebből az egyik Nyírbátor és térsége. A térség települései a hulladék lerakását

helyben oldották meg, általában elhagyott homokbányákban. **Ezen települési lerakók**, melyek műszaki védelem nélkül épültek, és melyek közül sok sérülékeny vízbázison, illetve magas vízállású területen található, potenciális **szennyező-forrásnak tekinthető**. Ahogy az [5.6.2 Közműellátottság](#) fejezetben részletezésre került, ezen települési hulladéklerakók bezárásra kerültek.

5.7.5 Környezetterhelés

A kistérség környezetterhelése a fentiek ellenére általánosságban alacsonynak mondható. A térség viszonylagos fejletlensége, az alacsony fokú iparosodottság, a zsúfolt főutaktól való mentesség, valamint az, hogy a kistérség nem turisztikai célterület, környezeti szempontból előny, hiszen kisebb a levegő, talaj szennyezések mértéke, valamint a zajhatások is mérsékeltek. Nincs jelentős szennyezőanyag kibocsátó telep, és az alacsony népsűrűség is kevesebb terhelést jelent. A közúti közlekedés következtében a kistérség területén áthaladó 471-es főút mentén és az egyes települések átvezető szakaszain alakulhat ki magasabb szennyezőanyag kibocsátás.

5.8 A kistérség kapcsolatrendszere

A Nyírbátor és Vonzáskörzete Többcélú Kistérségi Társulás 2004-ben jött létre a Dél-Kelet Nyírségi Fejlesztési Társulás jogutódjaként a **2004. évi CVII.** a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról szóló törvény értelmében.

A kistérségi társulás célja a térség gazdasági, társadalmi, infrastrukturális helyzetének feltárása, térségfejlesztési program elkészítése, a térségfejlesztési prioritások meghatározása a táji, környezeti adottságok figyelembevételével és a lakossági közszolgáltatások minél magasabb szinten történő ellátása.

23. táblázat Közös fejlesztések a kistérségben

Együtműködő települések	Fejlesztés jellege
Encsencs, Nyírbátor, Nyírbéltek, Nyírgyulaj, Nyírvasvári, Píricse	Dél-Nyírség Szennyvízelvezetési és Tisztítási Társulás
Kisléta, Pócspetri	Egységes településkép
Kisléta, Máriapócs, Pócspetri	Digitális Információs Tábla
Máriapócs, Pócspetri	Szennyvízberuházás, Ivóvízminőség javítás
Máriapócs, Nyírbátor	„Hit és Egészség” kiemelt projekt
Nyírmihálydi, Nyírgelse	Összekötő út építés
Nyírlugos, Nyírmihálydi, Nyírgelse	Földgáz hálózat építése
Píricse, Nyírvasvári	Közfoglalkoztatás szervezők foglalkoztatása

Forrás: A települési önkormányzatok körében végzett kérdőíves felmérés

A települések **külföldi kapcsolatai** elsősorban testvérvárosi vagy kulturális kapcsolatokat jelentenek. 9 település rendelkezik valamilyen külföldi kapcsolattal: Bátorligetnek Kálmánddal (Románia), Máriapócsnak Mezőpetrivel (Románia), Nyírbátornak Nagykarollyal (Románia), Nagyszőlőssel (Ukrajna), Rawa Mazowiecka-val (Lengyelország), Nyírbélteknek Krasznabéltekkel, Érmihályfalvával, Erdőddel (Románia), Nyírpilisnek Csanálóssal (Románia), Önbölynek Szaniszlóval (Románia), Píricének Piskolttal (Románia), Pócspetrinek Eggstáttal (Németország), Mezőfényvel és Mezőteremmel (Románia).

5.9 Eddig megvalósult és folyamatban levő fejlesztések a kistérségben

A Nyírbátori kistérség települései a 2004 és 2006 közötti programperiódusra vonatkozó időszakban a következő támogatásban részesültek:

24. táblázat NFT támogatások

Operatív Program	Összes támogatás mértéke
AVOP	1.892.078.469 Ft
GVOP	791.432.649 Ft
HEFOP	253.323.548 Ft
ROP	1.392.642.825 Ft

Forrás: www.nfu.hu

A 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó ÚMFT keretében kistérségi települések 2010. március 17-ig az alábbi OP-kban nyertek támogatást:

25. táblázat UMFT támogatások

Operatív Program	Összes támogatás mértéke (milliárd Ft)
ÁROP	0,036
ÉAOP	5,58
GOP	3,60
KEOP	0,04
TÁMOP	0,35
TIOP	0,06

Forrás: www.nfu.hu

A Nyírbátori kistérségben 2007 óta az egyes operatív programok keretében az alábbi fő fejlesztési területek jelentek meg:

- ÁROP: egyrészt a kistérség térségfejlesztési kapacitásainak megerősítése, másrészt a Nyírbátori Polgármesteri Hivatal szervezet fejlesztése valósul/valósult meg.
- ÉAOP:
 - o az üzleti infrastruktúra területén telephelyfejlesztés, klasztermenedzsment szervezet létrehozása történt,
 - o a turizmusban természeti és környezeti értékek szem előtt tartása, versenyképes turisztikai termék- és attrakciófejlesztés („Hit és egészség”) történt;
 - o önkormányzati utak fejlesztése, kerékpárút-hálózat bővítése valósul meg;
 - o 3 települést (Nyírbátor, Nyírbétek, Nyírmihálydi) érint az oktatási intézmények fejlesztése, egészségügyi intézmények is korszerűsödtek (Bátorliget, Nyírbátor), illetve akadálymentesítési munkálatok folytak a közszolgáltatások egyenlő esélyű hozzáférése érdekében 6 településen,
 - o a településfejlesztés keretében megújul Nyírlugos és Máriapócs belvárosa
- GOP: ezen operatív program keretében eddig összesen 81 projekt támogatása mellett döntöttek. A projektek egyrészt mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztésére, másrészt munkahelyteremtést eredményező komplex beruházásokra (pl. Coloplast) vonatkoztak.

- KEOP: a program keretében szennyvízelvezetésre és tisztításra, valamint világításkorszerűsítésre vonatkozó projektek támogatása valósult meg.
- TÁMOP: többek között a kompetencia alapú oktatás megvalósítása, valamint képzési programok valósultak meg.
- TIOP: ezen program keretében bentlakásos intézmény korszerűsítése történt meg.

A már megvalósított, vagy támogatási szerződéssel rendelkező és megvalósítás alatt álló projektek mellett számos döntésre váró pályázat, vagy előkészítés alatt lévő projektjavaslat fogalmazódott meg a kistérségben. Ezen pályázatok, projektjavaslatok többsége az alábbi területekre fókuszál:

- Közszolgáltatást nyújtó, közösségi intézmények felújítása, korszerűsítése (pl. Polgármesteri Hivatal, óvoda, általános iskola, orvosi rendelő, művelődési ház);
- Közlekedési infrastruktúra fejlesztések: belterületi útfelújítások; összekötő út felújítás, építés; kerékpárút építés, buszvárók felújítása;
- Településközpont megújítás, városközpont rehabilitáció;
- Szennyvízhálózat kiépítése;

6 SWOT ANALÍZIS, KÖVETKEZTETÉSEK

1. Erősségek	2. Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - Fiatalkorú lakosság magas aránya; - Jelentős számú szabad munkavállaló jelenléte; - Oktatási intézményekkel való ellátottság jó; - A középfokú oktatási intézmények széleskörű képzési spektrummal rendelkeznek; - Járóbeteg szakellátás biztosított a kistérségi központban; - Egyes közszolgáltatások biztosítása több település összefogásával, társulás formájában valósul meg; - A pedagógiai szakszolgálati tevékenységet a kistérségben a Nyírbátor és Vonzáskörzete Többcélú Kistérségi Társulás Szociális és Pedagógiai Szakszolgálata végzi; - Civil jelenlét a kistérségben; - Ipari park jelenléte Nyírbátorban; - Jelentős külföldi ipari vállalatok letelepedése Nyírbátorban; - Jelentős a kis- és középvállalkozások száma; - Biogáz üzem létesítése; - Sokszínű turisztikai attrakciók jelenléte (természeti, épített, kulturális, vallási); - Mezőgazdasági hagyományok megléte; - A regisztrált vállalkozások között magas mezőgazdaságban tevékenykedők aránya; - Termelői Szövetkezet és Termelő Csoport jelenléte; - Alternatív mezőgazdaság elterjedése; - A megye erdőterületének ¼-e a kistérségben található, az erdővel borított területek aránya nő; - Kiváló minőségű vadállományra épülő vadgazdálkodás; - Minősített gyógy- és termásvíz jelenléte; - Természetvédelmi területek (Bátorligeti ősláp, Bátorligeti Nagylegelő, Fényi erdő, NATURA 2000 területek) találhatóak a kistérségben; - A kistérség környezetterhelése alacsony; - Internet elérhetőség biztosított a kistérségben; - Települések közel felén működik teleház; 	<ul style="list-style-type: none"> - Népszámszám csökkenés (természetes fogyás, elvándorlás); - Hátrányos helyzetű lakosok magas aránya; - Alacsony a foglalkoztatottak aránya; - Magas az ingázni kényszerülő munkavállalók aránya; - Adófizetők köre szűk; - Magas a munkanélküliek, ezen belül a tartós munkanélküliek száma, akik többsége alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik; - Alacsony a lakosság iskolai végzettsége (a kistérség lakosságának háromnegyede csak általános iskolai végzettséggel rendelkezik; jelentős különbség van Nyírbátor és a kistérség többi települése között); - Magas a gyakorlatilag analfabéták aránya; - Az ezer lakosra jutó középiskolai tanulók száma az országos, a régiós és a megyei értéknek is csak a felét közelíti meg vagy éri el; - Nincs elegendő szakképzett és idegennyelv-tudással rendelkező munkaerő; - Közszolgáltatást nyújtó intézmények infrastrukturális állapota kedvezőtlen; - Az egészségügyi szolgáltatások elérhetősége és minősége egyenlőtlenségeket mutat; - Kórházi ellátás nincs a kistérségben; - Bölcsőde csak Nyírbátorban működik; - A mezőgazdaság kistérségben betöltött pozíciója ellenére alacsony versenyképesség jellemzi; - A termőföldek AK értéke alacsony; - Turizmust kiszolgáló létesítmények száma kevés, színvonaluk alacsony; - Alacsony vállalkozói kedv és aktivitás; - Társas vállalkozások alacsony száma; - A kistérségben a mezőgazdaság, erdőgazdaság és halászati ágban működő vállalkozások aránya majdnem háromszorosa az országos arálynak, és majdnem kétszerese a megyeinek; - Magas a mikro- és kisvállalkozások aránya; - Alacsony az iparosodottság foka; - Inkubátorház a kistérségben nem található; - Alacsony a K+F-ben dolgozók száma; - Kistérségen belüli elérhetőség kedvezőtlen, zsáktelepülések problémája; - Közösségi közlekedés rossz infrastrukturális helyzete (buszvárók, buszöblök, várótermek állapota);

	<ul style="list-style-type: none"> - Szennyvízcsatorna-hálózat 15 településen teljesen kiépítetlen; - Szelektív hulladékgyűjtés kiépítetlen, hiányoznak a szelektív hulladékgyűjtő udvarok;
3. Lehetőségek	4. Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> - Közlekedés-földrajzi fekvés: határmenti fekvés (Önböly-Szaniszló összekötő út), M3-as autópálya nyomvonalának közelsége; - Alternatív mezőgazdasági termékek iránti keresletnövekedés; - Faáruk, fatermékek iránti kereslet növekedése várható; - Befektetői érdeklődés további növekedése; - A térség turisztikai kínálata iránti igény fokozódása hazai és külföldi tekintetben egyaránt; - A szakképzési rendszer kínálatának, valamint a vállalkozások igényének közeledése; - Távmunka és részmunkaidős foglalkoztatás támogatása; - Európai uniós és hazai támogatási források rendelkezésre állása; - Egynapos sebészet kialakítása; - Szomszédos kistérségekkel közös projektek kialakítása; - Határon túli településekkel hatékony együttműködés, határon átnyúló együttműködési programokban közös projektek megvalósítása; 	<ul style="list-style-type: none"> - A képzett munkaerő elvándorlása fokozódik; - Foglalkoztatási problémák fokozódása az elvándorlás miatt, mely szociális gondokat generál; - Nő a gazdasági leszakadás az ország nyugati részéhez képest; - Fokozódik a kistérségen belüli „szakadék” a kistérségi központ és a többi település között; - Vasútvonalak további bezárásával az elérhetőségi viszonyok visszafordíthatatlan romlása; - Csökken a befektetői és a turisztikai érdeklődés Kelet-Közép-Európa és Magyarország iránt; - A fejlesztési források nem lesznek elegendők a felzárkózási folyamat elindítására; - Az oktatási kínálat továbbra sem alkalmazkodik a piaci elvárásokhoz; - Európai Unió szinten tovább növekszik a mezőgazdasági termékek közötti verseny; - A természeti-környezeti értékek károsodnak az ökológiai szemlélet hiánya következtében; - A regionális fejlesztési elképzelések között nem szerepelnek kellő súllyal a kistérség szükségletei, igényei;

Következtetések

A Nyírbátori kistérség helyzetelemzésének főbb megállapításait foglalja össze a SWOT analízis Erősségek és Gyengeségek oszlopa. A kistérségben már mutatkozó, vagy nagy eséllyel bekövetkező tendenciáit, melyek pozitív vagy negatív hatással lesznek a térség életére a Lehetőségek és a Veszélyek mutatják be. Annak érdekében, hogy a veszélyek bekövetkezési valószínűségét minimális csökkentsék, vagy éppen ellenkezőleg, a lehetőségeket minél inkább kihasználják, a kistérségi szereplőknek fel kell tudni ismerni ezeket a folyamatokat, és tudatosan kezelni kell őket.

A kistérség lakónépességét tekintve az utóbbi évtizedben **folyamatosan csökkent a lakosság számát**. Egyrészt köszönhető ez annak, hogy a halálozások száma meghaladja a születések számát. Ugyan egyes településeken az ellenkezőjét tapasztaljuk, azaz nő a népesség, de ez elsősorban azon településeken figyelhető meg, ahol magas a hátrányos helyzetű lakosok aránya. Ez azért különösen veszélyes, mert ha nem kezelik kellően a képzés és foglalkoztatás problémáit, akkor rövid idő alatt „újratermelődik” egy hátrányos helyzetű generáció, mely **súlyos szociális problémák** generálásához vezet.

A lakosságcsökkenés másik oka az elvándorlás. A **munkavállaló korú, képzett munkaerő elvándorlása** már fiatal korban megkezdődik. Olykor a gyermekek már a középiskolát sem a kistérségben végzik, így egyre inkább nő annak a veszélye, hogy egyrészt folyamatosan tovább csökken a népesség, másrészt nem lesz kellő számú megfelelő képzettséggel rendelkező munkavállaló a kistérségben. Ez annak a problémáját is felveti, hogy egyfajta népességkicserélődés folyamata is beindulhat a térségben, azaz egyre inkább csökkenni fog

a képzett munkavállalók köre és ezzel párhuzamosan nő a hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettséggel rendelkező, szociális problémákkal küszködő lakosok aránya.

A másik nagy problémát az **alacsony foglalkoztatottság** jelenti. Hátterében egyrészt az alacsony iskolázottsági szint található, hiszen rendkívül magas az általános iskolát sem elvégzők, valamint ezen túlmenően az analfabéták száma. Képzettség hiányában ezen rétegek vagy csak fizikai, alkalmi munkából tudják fenntartani magukat és családjukat, vagy a munkanélküliek táborát bővítik. Ez pedig egy újabb súlyos problémát eredményez: rendkívül **magas a munkanélküliek száma**, akik többségét a tartós, azaz 365 napnál hosszabb ideje munkát kereső személyek teszik ki. Összegezve egy „ördögi kör” alakul ki, hiszen ugyan lenne kellő számú munkavállaló a kistérségben, de megfelelő képzettség hiányában nem tudnak munkát vállalni, azaz csökken a foglalkoztatottság, ezáltal nő a munkanélküliség. Sajnálatos módon ezen túlmenően az adófizetők szűk köre, valamint a bérek alacsony szintje súlyos gazdasági elégtelenségre utal. A foglalkoztatás kérdéskörét nehezíti, hogy a kistérségben lévő legtöbb település esetében az önkormányzat és intézményei lépnek elő fő foglalkoztatóként.

Ezen probléma megoldásának kulcsa az **emberi tőke, a humán erőforrás fejlesztésében** keresendő. Ha helyben megfelelő számú és képzettséggel rendelkező munkavállalót képes felmutatni a térség, akkor magával vonzza a befektetők letelepedését, mely elősegíti a munkahelyteremtést, ezáltal megfelelő életminőséget biztosít. A megfelelő életszínvonal biztosításához viszont elengedhetetlen a **közszolgáltatás színvonalának javítása**, valamint a szolgáltatások számára helyszínt biztosító **intézmények infrastrukturális állapotának javítása**. Ugyanakkor, ha megfelelő életszínvonalat, jövedelmet biztosító munkahelyek vannak a térségben, akkor az csökkenti az elvándorlás mértékét, így újabb befektetők megjelenését generálhatja. Ha az oktatási, képzettségi problémák nem oldódnak meg, akkor a gazdasági-társadalmi fejlődés visszaesik, tovább fokozódik a képzett munkaerő elvándorlása, mely növeli a kistérség és az ország többi része közötti gazdasági-társadalmi, jövedelmi különbséget, valamint egyes települések teljes leszakadását eredményezheti.

Az **ipar** jelenlegi kedvezőtlen helyzetének hátterében egyrészt a mezőgazdaság és az élelmiszeripar foglalkoztatásban betöltött szerepének jelentős visszaesése áll. Az ezen ágazatokban szerzett korábbi évek tapasztalatai és hagyományai előnyt jelenthetnek, azonban az egyre szigorúbbá vált előírások, a megváltozott piaci folyamatok, a megnövekedett piaci verseny egyre inkább nehezebb helyzetbe sodorja a termelőket. A mezőgazdaság fennmaradása érdekében elengedhetetlen az innovatív eljárások, technológiák átvétele és alkalmazása, ehhez azonban szükség lenne mezőgazdasági és élelmiszeripari szakképzés jelenlétére a kistérségben. Emellett a hatékony gazdálkodáshoz és értékesítéshez, valamint a támogatások megszerzéséhez szükséges a gazdaság összefogása szövetkezésekkel, integrálódásokkal.

Sajátos adottságnak és kiváló erősségnek tekinthető a **magas erdőültetési szint**, mely alapját képezi a feldolgozásnak és faipari tevékenységnek. A mezőgazdasági termelők az utóbbi években felismerték, hogy kedvezőtlen adottságú, alacsony termőképességű földeken nincs értelme növénytermesztéssel foglalkozni. Egyre többen telepítettek erdőt földjeiken.

A térség **alacsony iparosodottságú**, erősséget mindössze a feldolgozóipar, azon belül is az élelmiszeripar, könnyűipar és a feldolgozás, valamint néhány külföldi vállalkozás tud felmutatni, melyek nagy szerepet vállalnak a térség lakosainak foglalkoztatásában. Ezen vállalatok főként az alábbi területeken működnek: gyógyászati segédeszkögyártás; műanyagipar; háztartás-vegyipar; csomagolás, fóliázás, szállítás. Az újonnan letelepülő vállalkozások Nyírbátorban jelennek meg, így tovább fokozzák a koncentrálttságot a kistérségen belül.

Az üzletei infrastruktúra kistérségi központban történő koncentrációját tovább erősíti a Nyírbátorban található **Ipari Park** is. Az ipari park területén valamennyi értékesíthető terület közművesített, közvetlen közelében található a 471-es fő közlekedési út. A park jelentős része még befektetőkre vár. Annak érdekében, hogy akár beszállító háttérre is igényt tartó

befektető telepedjen le, szükség van a már korábban is hangsúlyozott munkaerő-piaci követelményeknek megfelelő képezéssel rendelkező munkavállalókra.

A térség **infrastrukturális helyzete** az országon belüli periférikus fekvésének köszönhetően kedvezőtlen. A jelenlegi közúti elérhetőség gyenge, a vasúti közlekedés pedig szinte lehetetlen. Ez a fekvés azonban erőseget is tartalmaz, hiszen a határmenti elhelyezkedés jó gazdasági és kulturális kapcsolatok kialakításának teremti meg a lehetőségét. Emellett az **M3-as autópálya** kistérséget közvetlenül érintő nyomvonala mindenképpen javítani fogja az elérhetőséget, és csökkenti a periférikus fekvésből adódó hátrányokat. A közlekedés szempontjából azonban kardinális kérdés a kistérségen belüli mobilitás lehetőségének biztosítása, melyhez nélkülözhetetlen egyrészt a **településeket összekötő utak műszaki állapotának javítása**, új utak építése, mely a térségben található zsáktelepülések helyzetén javítana, másrészt a **településeken belüli közlekedési feltételek biztosítása**. A munkavállalás miatti ingázást nem teszi lehetővé a **közösségi közlekedés**, hiszen egyrészt a vasúti közlekedés csak a települések egy részét érinti, a járatok sűrűsége nem megfelelő és a Nyíregyháza-Nyírbátor szárnyvonal épphogy megúsza a forgalomszüneteltetést; másrészt a távolsági buszjáratok nem közlekednek kellő sűrűséggel, illetve az utak rossz infrastrukturális állapota miatt járat beszüntetés is előfordulhat (Encsencs-Nyírbétek). Emellett a **közösségi közlekedés infrastrukturális háttere**, úgymint buszvárók, buszöblök, várótermek jelenlegi állapota egyrészt nem biztonságos, másrészt többségük elavult, rossz műszaki állapotban van. Az **alternatív közlekedési módok** (kerékpár) infrastrukturális feltételeinek hiánya az aktív turizmusban rejlő lehetőségeket is akadályozza.

A közlekedés mellett kiemelten fontos a **kommunális infrastruktúra** helyzetének kezelése. Habár az utóbbi időben javult a szennyvízcsatorna-hálózat kiépítettségének mértéke, még így is a települések többségénél nem megoldott a probléma. A hulladékgazdálkodás problémája a megyén belül létesített három regionális hulladéklerakóval megoldottá válik, ezzel párhuzamosan pedig az illegális hulladéklerakó-telepek felszámolásra kerülnek.

A kistérség erősségeinek egy részét a **turizmus** fejlesztésének irányába lehet terelni. Többek között kiemelt fontosságú a térségben elhelyezkedő, a Hortobágyi Nemzeti Parkhoz tartozó **természetvédelmi területek** védelme, ahol őshonos növény és állatfajok figyelhetőek meg. A turizmuson belül ez a részterület - természeti turizmus – egyre inkább teret nyer hazánkban is. Ezt lehet ötvözni a környezeti- és természetvédelmi szemlélet terjesztésével. További részterület a **rendezvény turizmus**. A kistérségben, főként Nyírbátorban és Máriapócsan évről-évre megrendezésre kerülnek olyan programok, melyek évtizedes hagyományokra vezethetőek vissza. Ezek tudatos marketingtevékenységgel, komplex programcsomagok kialakításával, a kiszolgáló létesítmények és szolgáltatásaik színvonalának emelésével további gazdasági lehetőségeket hordoznak magukban. Ezeket kiegészítendő, a programcsomagokban helyet kaphatnak a szinte minden településen megtalálható **építészeti emlékek**, valamint a szintén a két említett városban fellelhető **termálfvízforrás**. Ezen adottságok ötvözéséből olyan komplex szolgáltatásnyújtásra lehet képes a kistérség, mely vonzó helyszínné teszi a pihenésre, aktív, vagy éppen kulturális kikapcsolódásra vágyó turisták számára.

A helyzetfeltárásból egyértelműen kitűnik a kistérségen belül **Nyírbátor központi szerepe**. Mint kistérségi központ fontos, hogy továbbra is integráló fejlesztési húzóerőt tudjon képviselni, mely a térség többi településére is ösztönzőleg hat. A **belső kohézió** azonban néhány önkormányzati feladat közös ellátásán túl nem jellemző. Az alacsony együttműködési hajlandóság előidézheti a térségen belüli jövedelmi különbségek növekedését, az egyes települések teljes leszakadását. Fontos a **kistérségen belüli érdekek összehangolása, egyeztetése**, hiszen magasabb fórumokon csak összefogással lehet képes érvényesíteni azokat. Az összefogásnak meg kell nyilvánulnia a támogatásokért és a befektetőkért folytatott harcban is. A fejlesztések hatékony megvalósítása érdekében szükséges megfelelő humán erőforrás kapacitás biztosítása is.

7 FEJLESZTÉSI PROGRAM

7.1 Jövőkép és misszió

A stratégia kiindulópontját a **jövőkép** megfogalmazása jelenti, amely a kistérség jövőbeni, elérni kívánt állapotát mutatja. A jövőkép kialakításánál fontos szempont, hogy az reális és közérthető legyen. A jövőképre építhetőek a stratégiai célok és a javasolt fejlesztési prioritások.

„A Nyírbátori kistérség **versenyképes**, a helyi adottságokra épülő, megfelelő mennyiségű és minőségű munkahelyet, illetve jövedelmet biztosító **gazdasági szerkezettel** rendelkezik. Ennek eredményeként **alacsony a munkanélküliség és az elvándorlás mértéke, magas az életszínvonal**. Az iparszerkezeten belül kiemelt szerep jut az élelmiszer- és a könnyűiparnak, a műszeriparnak, a tercier szektor pedig széles spektrumban kínálja szolgáltatásait a térség lakosainak és vállalkozásainak.

A térség **közlekedés-földrajzi helyzete** kedvező, melyet az autópálya közelsége mellett a **települések közötti úthálózat megfelelő minősége**, illetve a belterületi út- és kerékpárút-hálózat kiépítettsége biztosítja.

A **kulturális hagyományok, a műemlékek, a természeti értékek, természeti erőforrások szem előtt tartása** kiemelt figyelmet élvez, mely növeli a térség **turisztikai vonzerejét**.

A településeken a **közösségi terek, a közszolgáltatást nyújtó intézmények mindenki számára elérhetőek és hozzáférhetőek**, ahol minőségi szolgáltatásnyújtás mellett **helyi identitást erősítő rendezvények** zajlanak.

A határmenti fekvést kihasználva **élénk és szoros a határon átnyúló együttműködések hálózata**.”

Egy ambiciózus jövőkép tárul elénk, mely azt hangsúlyozza, hogy a kistérség diverzifikált gazdasági szerkezettel rendelkezik, és a térségben működő vállalkozások képesek elegendő számú munkalehetőséget biztosítani a lakosság számára. A tercier szektor uralma mellett domináns szerepe van az élelmiszeriparnak, a könnyűiparnak és a műszeriparnak, mely versenyképes termékeket képes előállítani. A kedvező munkalehetőségek biztosítják a fiatal, versenyképes képesítéssel rendelkező lakosok helyben tartását, így magas a foglalkoztatottság mértéke és a térség lakosságának csökkenése mérséklődik.

A gazdasági és foglalkoztatási helyzet mellett a közlekedési hálózatok is kiemelt szerepet kapnak, melyek közvetve hozzájárulnak az előbb részletezett kedvező gazdasági helyzet alakulásához és fenntartásához. A kiépült kerékpárút-hálózat biztosítja az alternatív közlekedési eszközök térhódítását.

A különböző közösségi, közszolgáltatási intézmények infrastrukturális feltételeinek javítása, minőségi szolgáltatások nyújtása is kiemelt szempont.

Románia és Ukrajna közelségét kihasználva külön figyelmet fordítanak a határon átnyúló kapcsolatok fejlesztésére, ápolására.

A jövőkép alapján a kistérség missziója, általános célkitűzése az alábbiak szerint fogalmazható meg:

„Az életminőség, valamint a gazdasági versenyképesség javításával a kistérség népességmegtartó erejének erősítése.”

A misszió a **fejlesztés alapcélja**, a későbbiekben kijelölt valamennyi stratégiai cél, prioritás a misszióban foglaltak elérését célozza.

Egy átfogó kistérségi koncepciónak a fő célja, mint azt a misszió is megfogalmazza a megfelelő életminőség biztosítása a kistérség lakosai számára. Fontos hangsúlyozni, hogy az életminőség javítása komplex és bonyolult feladat, amely csak hosszú távon hozhat eredményeket. A fejlesztések végrehajtásának eredményeként keletkező előnyökből és lehetőségekből a kistérség valamennyi településének részesednie kell, törekedve a kistérségi különbségek mérséklésére.

Az életminőség javításának központi feltételei: a megfelelő számú és minőségű munkahely biztosítása, a kistérség gazdasági szerkezetének diverzifikációja, valamint a tőke, a befektetések térségbe vonzása.

A kistérségben a foglalkoztatottsági és aktivitási ráta rendkívül alacsony, a társadalom széles rétegei szorultak ki a munkaerőpiacról. Továbbá a munkaerő-piaci szempontból aktív lakosok körében is igen magas munkanélküliség figyelhető meg. Mindezek érdekében szükség van egyrészt az aktív lakosság piacképes ismeretekkel, szakmákkal való felruházására, másrészt az inaktív, a munkaerőpiacról kivonult lakosok munkaerő-piaci reintegrációjának segítésére. Ennek során fejleszteni kell az alap és középfokú oktatás, szakképzés intézményeit, az oktató szakmákat, képzési, átképzési és továbbképzési programokat kell szervezni, és speciális tanácsadással, szolgáltatásokkal kell támogatni a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci reintegrációját.

A jelenlegi gazdasági szerkezet fejletlen, amely a gazdasági átalakulás folyamatában megrekedt állapotot tükrözi. A kistérség mezőgazdasága döntően önellátásra és jövedelemkiegészítésre rendezkedett be, az áruterelő mezőgazdaság feltételei nem adóttak. Problémát jelent, hogy a mezőgazdaságban nem, vagy csak kis mértékben jelennek meg az alternatív tevékenységek (biogazdálkodás, agrár-környezetvédelem, falusi turizmus), melyek a hagyományos termékeknél magasabb jövedelmi szintet biztosíthatnának a termelőknek. Gond az is, hogy a térségben működő szervezetek (vendéglátó-ipari, élelmiszeripari, feldolgozóipari vállalkozás) számára nem áll minden esetben rendelkezésre helyi alapanyag, így azokat a térségen kívülről kell beszerezniük.

A kistérség szolgáltató szektora is hátrányokkal küzd, az ágazat alacsony részesedése magas foglalkoztatási és növekedési potenciált hordoz magában. Az idegenforgalmi szolgáltatások összehangolásának hiánya szembeötlő, így a kistérség idegenforgalmi potenciálját nem képes kellő mértékben hasznosítani. A turizmus jellegéből fakadóan fontos jövedelem-kiegészítő lehet a vidéki településeken.

A kistérségben működő nagyobb vállalatok és a kisméretű, alacsony tőkeerejű KKV-k önmagukban nem képesek elegendő munkahelyet létrehozni a lakosság részére, ezért szükség van további, térségen kívülről érkező befektetésre is a munkalehetőségek bővítéséhez. Ehhez megfelelő minőségű üzleti infrastruktúrára és szolgáltatásokra van szükség.

Az életminőség további feltétele a társadalmi és természeti környezet minősége. Ezek egy része alapvető feltétele a vállalkozások versenyképes működésének, másrészt a mindennapi élet létesítményei elengedhetetlenek egy település, kistérség vonzóvá tételéhez. A biztonságos élet megteremtéséhez szükséges infrastruktúra kiépítését egyenlőre a hiányosságok pótlása jelenti, mely közvetve hozzájárul a kistérség tényleges fejlődéséhez.

A megfelelő infrastruktúra (szennyvíz, ivóvíz, közlekedés, stb.) a modern társadalom alapját képezi, ezek hiányában a települések lakosságmegtartó képessége csökken. Ezek biztosítása tehát a stratégia megvalósításának egyik alapját jelenti.

Azonban az életminőség szempontjából meghatározó magának a társadalmi környezetnek a minősége is, az alapokon felül szükség van minőségi tényezőkre is. Ilyen például a településkép, a rendezett közterek látványa, a települési zöldfelületek és parkok megléte, de ide tartoznak a településeken kívüli erdők, természeti területek, melyek az ember érintetlen természet iránti igényét elégítik ki. Valamint a rendelkezésre álló természeti erőforrásokkal (pl. termálvíz) való fenntartható gazdálkodás, és hasznosítás. Szükség van rekreációs

lehetőségekre, a szabadidő (kulturális élet, sportolási lehetőségek, rendezvények, stb.) kulturált eltöltésének biztosítására. Ugyanakkor rendkívül fontos magának a közösségnek az összetartása, valamint a közösség által nyújtott szolgáltatásoknak az elérhetősége és minősége. A szociális ellátás, az alapfokú oktatási intézmények megléte szükségesek a megfelelő életfeltételek biztosításához.

7.2 Stratégiai célok

A jövőképpen és a misszióban foglaltak alapján a kijelölhetőek a Nyírbátori kistérség számára legfontosabb **stratégiai célok**, melyek az alábbiak:

- **Versenyképes gazdasági környezet kialakítása és foglalkoztatottsági szint javítása**
- **Vonzó és minőségi társadalmi és természeti környezet kialakítása**

Versenyképes gazdasági környezet kialakítása és foglalkoztatottsági szint javítása

A helyzetfeltárás részletesen elemzi a Nyírbátori kistérség gazdasági-társadalmi helyzetét, folyamatait. Összegzésként elmondható, hogy a kistérség legfőbb problémáját az **alacsony foglalkoztatottsági szint**, ezzel párhuzamosan pedig a **magas munkanélküliség** jelenti. Ennek oka egyrészt a korábbi nagyüzemek bezárása, másrészt a meglévő munkaerő képzettségének alacsony szintje, harmadrészt a fiatal, képzett munkaerő elvándorlása.

A kistérség gazdasági szerkezete kedvezőtlen. A **mezőgazdaságnak** továbbra is **magas a részesedése**. Ez különösen az alacsony termőképességű földek, az elaprózódott birtokstruktúra, az alacsony jövedelemtermelő képesség és az elavult technikai felszereltség okozta alacsony versenyképesség tudatában hátránynak tekinthető. Habár a kistérségben megjelentek a multinacionális vállalkozások, de mivel ezek szinte kizárólag a kistérségi központban telepedtek, telepednek le, **nem képesek dinamizálni az egész térség gazdaságát**. A vállalkozások száma alacsony, melynek közel háromnegyede a terciér szektorban tevékenykedik. Legtöbbjük költséghatékony szervezeti formában, alacsony létszámot foglalkoztatva működik. A térségen kívülről érkező tőke vonzását a nem megfelelő üzleti infrastruktúra, illetve a szakképzetlen munkaerő akadályozza, melyet a térség fővárostól való távolsága is csökkent.

A foglalkoztatási problémák leküzdését, a munkahelyek teremtését szolgálja a **gazdasági szerkezet diverzifikációja**, melynek alapját a helyi adottságok tudatosítása, ezekre építése, és nagyobb mérvű kihasználása jelenti. Ezt kiegészítendő szükséges a térség tőkevonzó képességének javítása, a hátrányok fokozatos leküzdése.

A gazdasági szerkezet modernizáláshoz elengedhetetlen a **helyi beszállítói és partneri kapcsolatok, hálózatok kiépítése**, ápolása a jelenlévő multinacionális vállalatok és a helyi kis- és középvállalkozások között. Emellett fontos feladat **az újonnan létrejövő vállalkozások számára inkubációs, megerősödési lehetőség biztosítása**, mely előidézheti a vállalkozói kedv növekedését, ezáltal a gazdasági aktivitás javulását.

Mindezek mellett a hagyománnyal, magas részesedéssel rendelkező **mezőgazdaság modernizálása** is szükséges. Hangsúlyozni kell a kistérség adottságaira épülő, azt kihasználó termelési ágak életképességét, továbbá az alternatív mezőgazdasági tevékenységek lehetőségeit.

Természetesen a legnagyobb részesedéssel rendelkező terciér szektor fejlesztésére is szükség van, kiemelt figyelmet szentelve a turisztikai adottságok hasznosítására, a turizmust szolgáló szolgáltatások megfelelő számának és színvonalának biztosítására.

Annak érdekében, hogy a külföldi befektetők vonzónak ítéeljék meg a kistérséget, elengedhetetlen a **letelepedési feltételek biztosítása**, mely magába foglalja mind az infrastrukturális feltételeket (ipari, szolgáltató területek; kommunális infrastruktúra), mind a

megfelelő képzettséggel rendelkező humán-erőforrás szükségletet. Ezen túlmenően fontos a pozitív kép kialakítása, mely aktív befektetés-ösztönzési tevékenységgel érhető el.

A humánerőforrás bázis biztosítása érdekében szükséges **az oktatási, szakképzési rendszer, valamint az ezt kiszolgáló infrastrukturális háttér gazdasági igényekhez történő igazítása**, azaz a piacképes szakmák és ismeretek szem előtt tartása, prioritása.

Annak érdekében, hogy a kistérségben élő valamennyi társadalmi réteg egyenlő mértékben részesüljön a kitűzött gazdasági és foglalkoztatási helyzet javulásából, szükséges a hátrányos helyzetű rétegek érdekében a **kistérségi összefogás**, melynek célja a munkaerőpiacról kiszorult csoportok, kiemelten a tartós munkanélküliek, nők és romák integrációja, az esélyegyenlőség megteremtése. Ezt képzési, átképzési és felzárkóztatási programok indításával, foglalkoztatási programokkal és tehetséggondozással lehet segíteni.

Vonzó és minőségi társadalmi és természeti környezet kialakítása

Ez a stratégiai cél az életminőség egy másik oldalára koncentrálna. A bennünket körülölelő társadalmi és természeti környezet hiányosságai, szolgáltatásai, a közösség és intézményeinek működése mind befolyásolják az élet minőségét. Az idilli, jövőképpen megfogalmazott állapot eléréséhez számos infrastrukturális hiányosságot kell felszámolni, valamint meg kell teremteni a lakosság magasabb szintű elvárásainak feltételeit.

Az életminőség javításához alapvető a **környezeti veszélyek megszüntetése** vagy minimalizálása. A kommunális és egyéb infrastruktúrák hiánya a mindennapi élet alapjait veszélyezteti.

Fontos feladat a **csapadékvíz és belvíz elvezetésének megoldása** mind a települések belterületein, mind a külterületeken. A vízbázisok védelme érdekében rendkívül fontos a **szennyvízhálózat** lehető legnagyobb mértékű **kiépítése** a térség valamennyi településén, hiszen ennek kiépítése megóvja a felszíni és felszín alatti vizeket a szennyeződéstől, másrészt az alapvető higiénés feltételek is biztosítottá válnak. Emellett minden településen kiemelt feladat az **ivóvízminőség javítása**.

A **közlekedési feltételek javítása** is kiemelt szempont. Egyrészt a településeket összekötő utak, másrészt a településen belüli önkormányzati utak műszaki állapota miatt nem megoldottak a biztonságos közlekedés feltételei. A közúti közlekedést kiegészítendő alternatív közlekedési módok, úgymint pl. a kerekpáros közlekedés feltételeinek javítása is szükséges. Emellett indokolt és szükséges a **közösségi közlekedés műszaki, infrastrukturális feltételeinek javítása**, azaz buszvárók, buszöblök kialakítása, fejlesztése, vasúti várótermek felújítása.

A lakosok számára a lakóhelyük közvetlen környezete jelentősen befolyásolja életminőségüket. Egy **vonzó, egységes településkép** hozzájárul egyrészt a népesség megtartásához, másrészt a turisztikai fejlesztések megvalósításának elengedhetetlen feltétele a rendezett környezet kialakítása. A települések központjának megújítását, rekonstrukcióját, fejlesztését a hagyományokat tükröző módon kell elvégezni. A közterek és középületek felújítása, megújítása mellett a lakók bevonására is szükség van, hogy ingatlanjaik udvara is illeszkedjen a településképbe. Az épített környezet helyreállítása mellett elengedhetetlen a települési zöldfelületek növelése, parkok kialakítása, melyek közösségi színtérként szolgálhatnak a települések életében.

A **szabadidő kulturált eltöltésének biztosításához** szükséges a rekreációs lehetőségek fejlesztése. Egyrészt az aktív pihenéshez, sportolásra alkalmas infrastruktúra fejlesztése, másrészt a pihenést, kikapcsolódást szolgáló parkok, zöldfelületek kialakítása.

Kiemelt feladat a kistérségben található **természeti értékek védelme**, a természetes állapot megőrzése, mely hozzájárul a turisztikai potenciál erősödéséhez. A természetvédelemre irányuló feladatok összekapcsolódnak a környezeti, kommunális beruházásokkal, hiszen

mindkét cél a természet védelmét, a lakókörnyezet megóvását, egészséges életkörülmények kialakítását szolgálja.

A térség társadalmának fejlődéséhez elengedhetetlen a **közösségfejlesztés**, ennek részeként pedig az alapfokú nevelés és oktatás, az egészségügyi és szociális intézmények megfelelő működése, az általuk nyújtott szolgáltatások minőségi színvonala. A hatékony működés érdekében szükséges a feltételek (infrastruktúra, eszközök, szakemberek) megteremtése.

A térség összetartó erejének, **belső kohéziójának erősítés** érdekében segíteni kell a hátrányos helyzetű rétegek társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációját. Felzárkóztatási és képzési programokat kell szervezni, foglalkoztatási programokkal kell elősegíteni a munkaerő-piacra történő visszajutásukat. Ezzel párhuzamosan a tehetséggondozást is el kell indítani, mely lehetőséget teremt a tehetséges fiatalok számára a további fejlődésre, tudások bővítésére.

Emellett a közösségfejlesztés másik részeként szükséges települési és térségi szinten is a **pozitív image kialakítása**, mely hozzájárul a belső kohézió kialakulásához.

7.3 Fejlesztési prioritások

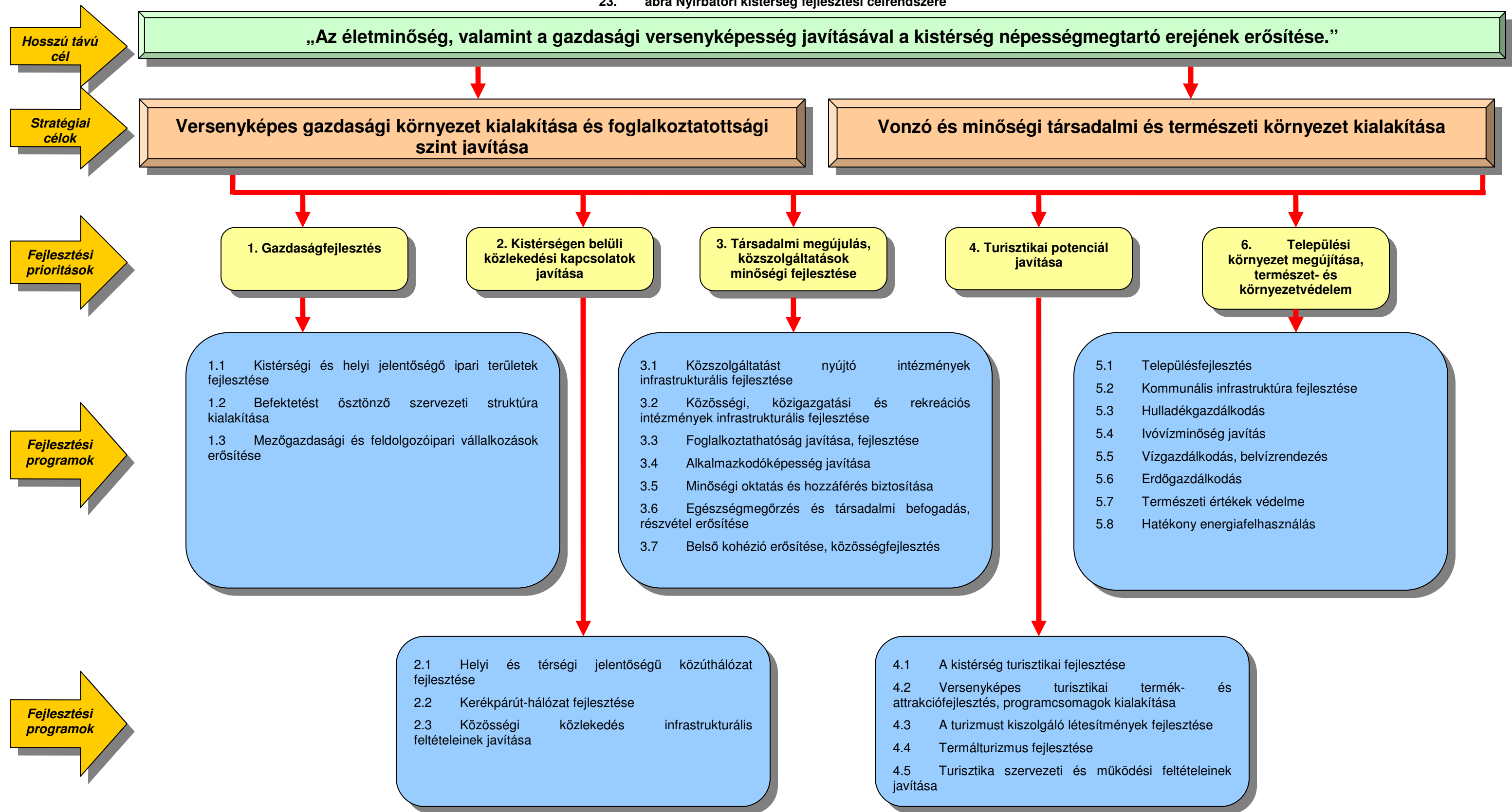
A felvázolt stratégiai célok megvalósítása öt prioritás köré szerveződik. A prioritások sorrendje nem jelent fontossági sorrendet, azok megvalósítása az egymással való szoros kapcsolatok miatt párhuzamosan szükséges.

A fejlesztési prioritások az alábbiak:

1. **Gazdaságfejlesztés**
2. **Kistérségen belüli közlekedési kapcsolatok javítása**
3. **Társadalmi megújulás, közszolgáltatások minőségi fejlesztése**
4. **Turisztikai potenciál javítása**
5. **Települési környezet megújítása, természet- és környezetvédelem**

A fejlesztési prioritások és fejlesztési programok kidolgozása és megvalósítása során kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy olyan fejlesztések kerüljenek megvalósításra, melyre szükség van, kereslet mutatkozik.

23. ábra Nyírbátori kistérség fejlesztési célrendszere

7.3.1 Gazdaságfejlesztés

A gazdaságfejlesztés, mint prioritás mindkét stratégiai célhoz hozzájárul, hiszen az ezen prioritáshoz kapcsolódó fejlesztési programok közvetlenül lehetőséget teremtenek a versenyképes gazdasági környezet kialakításához, ezáltal a foglalkoztatottság javításához, közvetve pedig a társadalmi környezet fejlesztéséhez.

Ezen prioritás átfogó célja tehát a térség gazdasági fejlődése, diverzifikációja, mely hosszútávon fenntartható és versenyképes, emellett a fizikai és humán tőke minőségi javítása, valamint a kistérség mikro-, kis- és középvállalkozásainak működési hatékonyságának javítása, az alacsony gazdasági aktivitás növelése.

Mindezek pedig hozzájárulnak a térség népességmegtartó erejének növeléséhez.

A jelenlegi gazdasági szerkezet fejletlen. A kistérség mezőgazdasága döntően önellátásra és jövedelem-kiegészítésre rendezkedett be. A kistérségben működő nagyobb vállalatok és a kisméretű, alacsony tőkeerejű KKV-k önmagukban nem képesek elegendő munkahelyet létrehozni a lakosság részére, ezért szükség van további, térségen kívülről érkező befektetésre is a munkalehetőségek bővítéséhez. Ehhez megfelelő minőségű üzleti infrastruktúrára és szolgáltatásokra van szükség.

A problémák kiküszöbölése érdekében az alábbi fejlesztési programok kerültek kijelölésre.

7.3.1.1 Kistérségi és helyi jelentőségű ipari területek fejlesztése

A fejlesztési program célja a kistérségi és helyi jelentőségű ipari területeken a korszerű termelési kapacitások kiépítésének és betelepülésének elősegítése, amely hozzájárul az elmaradott területeken történő munkahelyteremtéshez.

A befektetők egyik alapvető elvárása bármely térséggel szemben, hogy képes legyen infrastruktúrával megfelelően ellátott, jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkező telephelyet lehetőleg kedvező feltételek mellett biztosítani.

A Nyírbátori Ipari Park még nem tudott betölteni erőteljes gazdaságfejlesztési szerepet. Az infrastruktúra folyamatos fejlesztése, az új betelepülők szolgáltatási igényeinek figyelembe vétele, valamint a megfelelő szakképesítéssel rendelkező munkaerő elengedhetetlen feltétel.

Az M3-as autópálya Nyíregyháza-Vásárosnamény nyomvonalának megépülése további javulást idézhet elő a befektetők vonzásában, melyhez szükséges az Ipari Parkon kívül olyan ipari területek, üzleti szolgáltatások kialakítása, melyek akár nemzetközi szinten is versenyképesek.

Annak érdekében, hogy a térségben a vállalkozási kedv növekedjen szükséges az újonnan létrejövő vállalkozások számára inkubációs, megerősödési lehetőség biztosítása, mely hozzájárul a gazdasági aktivitás javulásához.

Összességében tehát szükséges egy egységes és versenyképes telephelykínálat megteremtése egyrészt a már meglévő területek fejlesztésével, másrészt új területek kialakításával, harmadrészt az ipari területeken üzleti, inkubációs szolgáltatások létesítésével, negyedrészt kedvező bérleti és értékesítési konstrukciók biztosításával. Új ipari területek kialakítása előtt szükséges a térségben jelenleg kihasználatlan ingatlanokra támaszkodva ingatlan-gazdálkodási, ingatlan-fejlesztési projektek kidolgozása.

Mindezek hozzájárulnak a foglalkoztatási szint emelkedéséhez, a munkanélküliség csökkenéséhez, ezáltal a térség életszínvonalának növekedéséhez.

7.3.1.2 Befektetést ösztönző szervezeti struktúra kialakítása

Célja a már meglévő ipari területtel rendelkező, vagy kialakítás előtt álló települések befektetési, illetve üzleti szolgáltatási struktúrájának fejlesztése, hiszen a külső források

vonzásának a minőségi telephelykínálat mellett fontos feltétele az is, hogy a potenciális és a már letelepedett befektetők magas színvonalú szakmai, üzleti kiszolgálásban részesüljenek. A befektetők vonzásában sikeres régiók tapasztalata azt mutatja, hogy a befektetői döntéseket alapvetően befolyásolja, hogy a befektetők hogyan értékelik a kapott üzleti szolgáltatások minőségét (információk, adatok, ügyintézés gyorsasága és rugalmassága, stb.).

Annak érdekében, hogy ez a szakmai szolgáltatás az elvárt színvonalon működjön stabil intézményi háttér és idegen-nyelv ismerettel rendelkező szakember gárda szükséges.

A magas hatékonyság elérése érdekében egy egész kistérséget átfogó szervezet felállítása indokolt, akár a Társulás keretein belül az érintett települési önkormányzatok összefogásával, hiszen egy leendő befektető számára sokkal kedvezőbb, ha egy szervezettel kell kapcsolatban állnia és nem azok sokaságával.

7.3.1.3 Mezőgazdasági és feldolgozóipari vállalkozások erősítése

A térség gazdaságának kedvezőtlen szerkezete nagyrészt a mezőgazdaság iparban betöltött magas részesedésével magyarázható. Sajnálatos módon azonban a mezőgazdaság alacsony versenyképessége miatt hátrányt szenved. Jellemzően egyéni gazdaságok formájában, elavult technológiával, elaprózódott birtokszerkezettel jellemezhetőek, melyek nem képesek megfelelni a kor követelményeinek. Habár a mezőgazdaság a foglalkoztatásban még mindig jelentős szerepet tölt be, az ebből élők jövedelme folyamatosan csökken, így nehezebbé váltak életfeltételeik.

Mind a mezőgazdaságot, mind a feldolgozóipart hátrányosan érintette az Unió okozta megnövekedett verseny, mely jelentősen lecsökkentette a hazai keresletet.

Annak érdekében, hogy továbbra is életképesek maradjanak, modernizálásra van szükség, mely magában foglalja a kistérség adottságaira épülő, illetve az azt kihasználó termelési ágak előtérbe helyezését, valamint az alternatív mezőgazdasági tevékenységek szem előtt tartását, illetve az együttműködési hajlandóságot.

A gazdák egyénileg kevésbé tudják a modernizáláshoz szükséges fejlesztéseket megvalósítani, így indokolt mezőgazdasági együttműködések kialakítása, mely termelői csoportok kialakításában, beszállítói hálózatok építésének ösztönzésében valósulhat meg. A kistérség csak közvetetten tud ehhez hozzájárulni az által, hogy részletes listát készít az egyes termelési ágazatokra specializálódott termelőről, akiket tájékoztatnak az együttműködési lehetőségekről, az ehhez jelenleg rendelkezésre álló támogatási forrásokról.

Az alternatív vagy bio-gazdálkodás elterjedése érdekében segítségnyújtás, információ átadás, fejlesztési elképzelések összegyűjtése, valamint támogatási lehetőségekről folyamatos tájékoztatás szükséges.

A feldolgozóipar fenntartása, fejlesztése érdekében szükséges a termeléshez használt korszerű eszközök, gépek beszerzése, melyhez a kistérség szintén csak közvetett eszközökkel, információ átadással, projektjavaslatok összegyűjtésével, ezekből egységes térségi programjavaslat kidolgozásával járulhat hozzá.

7.3.2 A kistérségen belüli közlekedési kapcsolatok javítása

Egy térség gazdasági fejlődését, versenyképességét, valamint az ott élők életminőségét nagymértékben befolyásolja mind a külső elérhetőség, mind a térségen belüli, települések közötti, vagy településen belüli közlekedési lehetőségek megléte és műszaki állapota.

Az ország ezen részében több térségre jellemző a kedvezőtlen elérhetőségi viszonyok, valamint a belső közlekedési kapcsolatok hiánya, zsáktelepülések jelenléte. Mindezek következtében egyes településekről mind a kistérségi centrum, mind a környező közép, vagy

nagyvárosok nehezen közelíthetők meg, melynek hatására csökken a lakosság mobilitásának mértéke, ezáltal fokozódik a népesség elvándorlását.

7.3.2.1 Helyi és térségi jelentőségű közúthálózat fejlesztése

A program célja egyrészt a térségben megtalálható rossz műszaki infrastrukturális állapottal rendelkező közutak felújítása, fejlesztése, balesetveszélyesség megszüntetése, másrészt a térségben lévő zsáktelepülések kedvezőtlen helyzetének megszüntetése új utak építésével.

A térséget a 471-es számú út szeli ketté, Nyírbátorból pedig sugarasan, 4 irányba fut további 4 számjegyű közút. A sugarakat összekapcsoló vonalak híján a kistérségben több zsáktelepülés is található: Encsencs, Nyírpilis, Ömböly. A kistérség belső fejlődésében gondot jelent tehát a belső úthálózat részleges kiépítettsége, és az, hogy néhány szomszédos település csak mezőgazdasági földúttal van egymással összekötve, melyek esős idő esetén járhatatlanok.

A 417-es számú út közlekedésbiztonsági szempontból nagy kívánni valót maga után. Nemcsak a Nyírbátori kistérség, hanem ezen térségi közlekedési útvonal által érintett valamennyi kistérség és település kiemelt feladatként kezeli ezen közút fejlesztését, felújítását, melynek jelentős részét képezi a településeket elkerülő nyomvonalak kialakítása.

Az M3-as autópálya Nyíregyháza-Vásárosnamény nyomvonalának megépítésével jelentősen javulnak az elérhetőségi feltételek. Ehhez azonban elengedhetetlen egy a kistérségen belül elérhető felhajtó kiépítése.

A határmenti fekvésből adódóan kiemelt figyelmet kell szentelni a határon túli kapcsolatok élénkülését is elősegítő a határ két oldalán lévő települések összeköttetésére. Az egyik ilyen lehetőség Ömböly és Szaniszló között összekötő út létesítése, illetve a Nyírbátor-Vállaj(-Csanáros) út felújítása.

A térség belső úthálózata és az utak minősége változó, a legtöbb helyen mind az utak állapota, mind a szélessége fejlesztésre, felújításra szorul. A belterületi utak jelentős része szilárd burkolattal ellátott, de továbbra is találhatók még földutak, melyek portalanítása szükséges.

Belterületen a közúthálózat fejlesztése mellett szükséges a gyalogosok biztonságos közlekedésének alapját jelentő járdahálózat kiépítése, a meglévő hálózat felújítása, szükség szerinti szélesítése.

Az úthálózat fejlesztése hozzájárul egyrészt a lakosság mobilizációjához, másrészt a térségben található turisztikai célpontok eléréséhez.

Azon fejlesztések esetében, melyek nem tartoznak közvetlenül a települési önkormányzatok hatáskörébe, kiemelt feladat a kistérség igényeinek összehangolt képviselése az érintett szervezetek irányába.

7.3.2.2 Kerékpárút-hálózat fejlesztése

A kerékpárút fejlesztés elsősorban belterületen indokolt, ahol néhány kilométeres szakaszok megépítésével elérhetőbbé válnak egyrészt a településközpontban található közszolgáltatási intézmények, másrészt az ipari területek. Ezen közlekedési ág fejlesztése lehetőséget teremt az olcsóbb és környezetkímélő megoldások elterjedésének. Természetesen emellett indokolt az egyes települések közötti kerékpárút építések is, ahol vagy hivatásforgalmi, vagy turisztikai célzattal szükséges létük.

Ezen fejlesztési program megvalósítása hozzájárul a kerékpárral járók biztonságos közlekedési feltételeinek megteremtéséhez.

7.3.2.3 Közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása

A fejlesztési program célja, hogy elősegítse a lakosság szolgáltatásokhoz történő hozzájutását a közlekedési rendszerek kialakításával.

A térségi alapon szervezett közösségi közlekedés hozzájárul a térségi alapon szervezett közszolgáltatások és a munkahelyek könnyebb elérhetőségéhez, a népesség mobilizálhatóságához, valamint egyúttal a közlekedés okozta környezetterhelés csökkentéséhez. A közlekedési rendszerek összehangolása, integrált fejlesztése az ingázók száza számára nyújt egészségesebb, kényelmesebb, racionálisabb lehetőséget, valamint javítja az érintett térségek életminőségét, környezeti állapotát, és elérhetőségét. A fejlesztések révén a közösségi közlekedést igénybe vevők biztonsága megoldottá válik

Kiemelt feladatként kell kezelni a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek biztosítását, azaz a buszvárók és buszöblök kialakítását, felújítását, illetve a vasúti várótermek megújítását.

7.3.3 Társadalmi megújulás, közszolgáltatások minőségi fejlesztése

A prioritás a közszolgáltatások feltételeinek javítását, illetve a nyújtott szolgáltatások minőségi javulását célozza meg, mely közvetlenül hozzájárul a kistérség társadalmának fejlődéséhez, az életminőség javulásához, ezáltal az elvándorlás mértékének csökkenéséhez. Emellett fontos tényező a lakosság foglalkoztathatóságának, alkalmazkodóképességének javítása, a közösségi élet fejlesztése, az oktatás eredményességének és hatékonyságának növelése, a lakosság egészségügyi és mentális állapotának javítása.

7.3.3.1 Közszolgáltatást nyújtó intézmények infrastrukturális fejlesztése

A közszolgáltatást nyújtó intézmények szinte mindegyikében elavult infrastrukturális állapotokkal találkozhatunk, mely egyébként is nehéz helyzetet tovább mélyít a meglévő eszközök elavultsága, vagy éppen hiánya. Ezen fejlesztési program magába foglalja mind a nevelési-oktatási, mind az egészségügyi, mind a szociális intézmények műszaki fejlesztését, megújítását.

Az oktatási-nevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése keretében meg kell oldani a meglévő óvodák felújítását, új intézmények létesítését, funkcióbővítés lehetőségét. Ahhoz, hogy a tehetséges, vagy éppen a hátrányos helyzetű, felzárkóztatásra szoruló gyermekek már 3-6 éves korban megfelelő ellátásban, nevelésben, foglalkozásokban részesüljenek elengedhetetlen a megfelelő fejlesztő eszközállomány megléte. Ettől függetlenül pedig az intézmény működéséhez, feladatuk, azaz a gyermek-nevelés, illetve a foglalkozások ellátásához szükséges mind technikai, mind műszaki feltételek biztosítása szükséges.

Az oktatási intézmények esetében is kiemelendő cél a feladat ellátásához szükséges feltételek biztosítása, mely magába foglalja egyrészt a műszaki és infrastrukturális, másrészt a technikai, eszköz feltételek biztosítását. Ugyan a kistérség több településén megtörténtek az iskola felújítások, de ezek szinte kizárólag csak a legszükségesebb, megégetőbb problémák megoldására, akadálymentesítés megoldására szolgáltak. Ezen intézményekben is kiemelt szerepet kell szánni a tehetséggondozásnak, illetve a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásának, az ehhez szükséges technikai felszerelés biztosítására.

A középfokú oktatási intézmények, különösen a szakképző intézmények esetében az infrastrukturális fejlesztések mellett kiemelt figyelmet kell fordítani a gyakorlati képzéshez szükséges feltételek megteremtésére, azaz megfelelő felszereltségű tanműhely kialakítására, a használt eszközök, gépek folyamatos újítására, melyeknek ismerete elősegíti az iskolából kikerült fiatalok munkaerő-piacon történő elhelyezkedését.

A lakosság egészségi állapotának javítása részben a megelőzési, szűrési tevékenységek kiterjesztésével, részben a hozzáférhetőség növelésével, részben pedig az ellátó rendszer humán és műszaki feltételrendszerének javításával valósítható meg.

Az egészségügyi szolgáltatások elérhetősége és minősége a kistérségben lényeges egyenlőtlenségeket mutat. Annak érdekében, hogy a térség lakosainak egészségi állapotának romlását megfékezze, elengedhetetlen a meglévő *egészségügyi intézmények fejlesztése*.

Első lépésként a meglévő alapellátást biztosító praxisoknak helyet adó épületek infrastrukturális fejlesztését, akadálymentesítést, új praxisok kialakítását, illetve a meglévő technikai felszerelések korszerűsítését kell megoldani. A helyben lévő alapellátás és megfelelő feltételek biztosítása jelenti az elsődleges feladatot. Ezzel párhuzamosan megteremteni az otthonápolás feltételeit, illetve a gondozási hálózat fejlesztését.

Második lépésként a járóbeteg-szakellátás fejlesztése szükséges, mely az infrastrukturális feltételek javítása mellett magába foglalja a járóbeteg szakellátás palettájának bővítését, a technikai felszerelés korszerűsítését.

Harmadik lépésként egy napos sebészet kialakítása is indokolt, hiszen a térségben nem található kórház, a kistérség lakosai legközelebb Nyíregyházán, vagy Mátészalkán részesülhetnek kórházi ellátásban. Ennek keretében olyan műtéteket hajtanának végre, ahol nem szükséges fekvőbeteg ellátás, hanem a beavatkozást követően a beteg otthonában lábadozik.

A fent felsorolt lépésekkel párhuzamosan, azokat kiegészítendő a szűrési tevékenységek bővítését, az ehhez szükséges technikai eszközök biztosítását, korszerűsítését kell megoldani. A szűrés, mint a betegségek korai stádiumban történő felismerésének legfontosabb eszköze, a hátrányos helyzetű térségek esetében felértékelődik. Biztosítani kell a társadalom valamennyi rétege számára a hozzáférést, és hangsúlyozni kell fontosságát.

Emellett a betegek, illetve az egészségügyi rendszer szolgálatában álló mentőállomások fejlesztési, gépparkjuk felújítása is ellátandó feladat.

A *szociális ellátást nyújtó intézmények fejlesztése* különösen annak fényében válik szükségessé, hogy a kistérségben igen jelentős az alacsony jövedelmű, többgyermekes családok, illetve a kisnyugdíjasok aránya. Célként fogalmazódott meg tehát a kistérségben a szociális és gyermekvédelmi ellátás megfelelő feltételeinek biztosítása. Ennek eléréséhez több feladat körvonalazódott.

Alapvető feladat a szociális szolgáltatásokat ellátó intézményrendszer fejlesztése, azaz többek között az önkormányzatok tulajdonában lévő nappali ellátást biztosító, vagy bentlakásos formában működő intézmények infrastrukturális állapotának fejlesztése, szükség szerinti bővítése, vagy új intézmények építése, illetve az elhelyezési feltételek, technikai eszközök, gépek, berendezések modernizálása, hiányzók kialakítása.

A szociális és pedagógiai ellátást biztosító Kistérségi Szociális és Pedagógiai Központ működéséhez, az általa nyújtott ellátások minőségi szolgáltatásához szükséges feltételek, eszközök megteremtése és fenntartása, időközönkénti korszerűsítése is a megoldandó feladatok közé tartozik.

Kiemelt feladat a bölcsődék számának növelése, férőhelyek bővítése, hiszen a fiatalkorú lakosság magas aránya ellenére a kistérségben egyedül Nyírbátorban működik ez az intézmény típus. 2-3 éves gyermekek nappali ellátásának biztosításával könnyebbé válik a nők munkába való visszaállása, illetve hozzájárul a hátrányos helyzetű családokból származó gyermekek időbeli szocializálódásához.

7.3.3.2 Közösségi, közigazgatási és rekreációs intézmények infrastrukturális fejlesztése

Ezen fejlesztési program alapvető célja megfelelő, minőségi környezet biztosítása a közigazgatásban nyújtott szolgáltatások terén, valamint közösségi és rekreációs kikapcsolódásra vágyó lakosok számára. A program keretében szükséges egyrészt a rekreációs, sport, szabadidős és más közösségi szolgáltatásokkal kapcsolatos infrastruktúrafejlesztés és környezetük attraktivitásának növelése, kapcsolódó szolgáltatások támogatása. A közösségi élet fejlesztése érdekében a kulturális intézmények számára infrastruktúra kialakítása, teleházak, kisebbségi közösségi házak, közösségi terek és információs pontok létesítése, meglévők fejlesztése. Mindezen intézmények esetében a szolgáltatásokhoz történő hozzáférés javítása. Kiemelten kezelendő továbbá a polgármesteri hivatalok megújításának, építésének kérdése, megvalósítva ezáltal az ügyfélbarát, szolgáltató jellegű közigazgatás alapfeltételeit.

7.3.3.3 Foglalkoztathatóság javítása, fejlesztése

Ahhoz, hogy a kistérségben élő, munkavállalási korú lakosság munkaerő-piacon betöltött szerepének, gazdasági aktivitásának emelkedését elérjük, elengedhetetlen az inaktív, illetve a munkanélküliek számának csökkentése, amely ezen csoportok tudásának és készségeinek fejlesztése nélkül nem valósítható meg. Ennek megfelelően ezen fejlesztési program azokat a szolgáltatásokat és eszközöket támogatja, amelyek a kistérségi foglalkoztathatóság javítására irányulnak, ösztönzik és segítik az álláskeresést, a munkaerőpiacra való beilleszkedést vagy visszatérést. A fő cél, hogy minél több munkanélküli és inaktív ember kapjon lehetőséget az újrakezdesre képzés, átképzés, szakmai gyakorlat, munkahely vagy más foglalkoztatási intézkedés formájában.

Első lépésként meg kell oldani mind az álláslehetőségek, mind a képzési lehetőségek vonatkozásában az információáramlás, a tájékoztatás feltételeit, annak kiépítését. Ennek érdekében *pályaorientációs, pálya tanácsadói hálózatot* kell kialakítani, mely nemcsak a pályakezdeők számára, hanem a felnőtt pályát módosítani szándékozók számára is hozzáférhető, aktuális információkat hordoz.

A tartós munkanélkülivé válás megelőzése, illetve a munkaerő-piaci aktivitás megőrzése érdekében elengedhetetlen *átképzési lehetőség* biztosítása, mely kiegészül a foglalkoztathatóság javítását célzó szolgáltatásokkal, illetve aktív támogatással.

A fiatalok munkavállalása tekintetében nélkülözhetetlen a *képzés és a munka világa közötti kapcsolatok erősödése*, mely lehetővé teszi, hogy az oktatási intézményekben, szakképzőkben a gazdasági életben felmerülő, valós igényeken alapuló képzések valósuljanak meg.

Az idősebb korosztály esetében az *élethosszig tartó tanulás elősegítése* szükséges. Célzott programokkal kell megoldani a szakismeretek és készségek megújítását.

A hátrányos helyzetű csoportok, úgymint romák, valamint a megváltozott munkaképességűek és fogyatékos emberek esetében szintén célzott intézkedésekre van szükség. Egyrészt fel kell mérni számukat a térségben, másrészt támogatni kell a letelepedni szándékozó vállalkozásokat, akik ezen társadalmi csoportokból kikerülő munkavállalókat kívánnak foglalkoztatni.

A munkanélküli és inaktív lakosok számára biztosítani kell a munkaerő-piaci reintegráció esélyét többek között *közmunka és foglalkoztatási programok* szervezésével. Célszerű a *képzési programok foglalkoztatással való összekapcsolása*, ahol a főként gyakorlat orientált képzés elvégzését követően munkatapasztalatra is szert tesznek a végzettek.

Mivel a szabad munkaerő gyakorlatilag az Önkormányzatoknál jelentkezik, így szükséges lenne az Önkormányzatokat olyan helyzetbe hozni, hogy a munkaerővel valódi termelő munkát tudjanak végezteni. pl.: mezőgazdasági termelés, feldolgozás a késztermék

értékesítése szociális boltokban. Ez akár nonprofit szervezet létrehozásával is megvalósulhatna.

7.3.3.4 Alkalmazkodóképesség javítása

Annak érdekében, hogy a munkavállalók a munkaerő-piacon a kereslet-kínálat terén fellépő változásokra megfelelő módon képesek legyenek reagálni, növelni kell alkalmazkodó képességüket, melyhez több tényező együttes változása szükséges.

Egyrészt kiemelendő a gazdasági igényekhez igazodó *szak- és felnőttképzés*. Hiába van egy térségben minőségi szakképzés, ha az nem képes reagálni a piac változásaira, akkor nem tudja biztosítani az onnan kikerülő fiatal munkavállalók elhelyezkedését és hozzájárul a munkanélküliség növekedéséhez. Ehhez szükséges a szak- és felnőttképzésben oktatók folyamatos szakmai, munkahelyi tapasztalatszerzése és továbbképzése.

A tanulási lehetőségek bővítése, az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében támogatni kell az új tanulási formák elterjesztését, beleértve a távoktatás különböző formáit is.

A munkatapasztalat szerzés érdekében a szakképzésbe be kell vonni a helyi vállalkozásokat is, akik gyakorlati helyként tudnak megjelenni. Ez kettős lehetőséget hordoz: egyrészt a leendő munkavállalók a választott szakma gyakorlati elsajátítása mellett belelátanak a munka világába, másrészt a munkaadók a gyakorlat során jól teljesítő fiatalokat alkalmazni tudják a későbbiek folyamán, így képzett munkavállalóhoz jutnak.

Másrészt aktív és *átfogó készség- és kompetenciafejlesztés* szükséges. Kiemelt figyelmet kell fordítani mind a szakmai, mind a személyi készségek, kompetenciák fejlesztésére, azaz a digitális írástudásra, a nyelvtudásra, valamint a szociális és életviteli kompetenciákra és vállalkozói ismeretekre.

Harmadrészt kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetűek, köztük az alacsony iskolai végzettségűek, idősebb korosztályok, megváltozott munkaképességű személyek, gyermeküket otthonnevelő (vagy más hozzátartozó otthoni ápolását végző) személyek képzésére, olyan szolgáltatásokat kapcsolva a képzéshez, (különböző tréningekkel) amelyek ténylegesen lehetővé teszik számukra a részvételt.

7.3.3.5 Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása

A fejlesztési program végső célja az oktatás eredményességének és hatékonyságának növelése és az egész életen át tartó tanulás feltételeinek megteremtése. Ennek elérése érdekében az alábbi feladatokat kell teljesíteni.

Alapvető feladat az oktatási intézményekben a *kompetencia alapú oktatás és a korszerű pedagógiai módszerek* elterjedésének támogatása. Az iskolarendszerben kötelezően oktatandó tárgyak mellett elengedhetetlen olyan pedagógiai módszerek, programok kidolgozása, melyek az idegennyelv-tudáshoz, a digitális írástudáshoz, a vállalkozói, életviteli, valamint a gépjármű-vezetési készségfejlesztéshez kapcsolódnak és a lakosság érdekeit szolgálja. Ennek megfelelően fontos a pedagógiai kultúra korszerűsítése új eszközök (pl. IKT) használatának széleskörű megismertetésével és elterjesztésével.

Az egyes intézmények eredményeinek mérésére, azok fejlesztésére nélkülözhetetlen *átfogó mérési, értékelési és minőségirányítási rendszerek fejlesztése*. Egy egységes rendszer kialakítása lehetővé teszi az intézmények által elért eredmények objektív összehasonlítását, alapját képezheti a hatékonyság növelését célzó fejlesztéseknek.

A *pedagógusok kompetenciáinak, készségének, tudásának folyamatos fejlesztésére, korszerűsítésére* is szükség van, hiszen ez biztosítja a térség humánerőforrás képzésének alapját. Az új követelményekhez való gyors alkalmazkodáshoz, valamint az oktatás

színvonalának emeléséhez, az oktatási szolgáltatások széleskörű bevezetéséhez kiterjedt és intenzív kistérségi szintű továbbképzési részvételre van szükség.

A *közoktatási intézmények között hatékonyságot növelő területi együttműködések* kialakítására van szükség. Ennek létrehozása és fenntartása többek között a szétaprózódott, alacsony létszámú intézmények jelenléte miatt szükséges. A már meglévő iskolafenntartó társulások további működése, bővítése kiemelt cél, különös tekintettel azokra, amelyek létrehozásában a szegregáció felszámolásának szándéka meghatározó szerepet játszott.

Az oktatási rendszerben külön figyelmet kell fordítani a felzárkóztatásra és a tehetség gondozásra. A *felzárkóztatás* egyrészt a hátrányos helyzetű és roma tanulók szempontjából a szegregáció visszaszorítását, illetve a lemorzsolódás csökkentését igyekszik elérni. Ennek érdekében célprogramok kiépítésére van szükség, melyek közvetlenül ezen társadalmi csoportokra korlátozódnak. Másrészt a sajátos nevelési igényű gyermekek befogadó oktatásának, iskolai integrációjának támogatása, fejlesztésüknek, képésüknek az iskolarendszeren belül történő megoldása.

A *tehetség gondozás* során a tanórákon kitűnő képességeket felmutató gyermekek, fiatalok számára tanórán kívüli foglalkozások keretében képességfejlesztést, önismeretet, kreativitást, gondolkodást erősítő és fejlesztő tevékenységek tervezése és megvalósítása szükséges.

7.3.3.6 Egészségmegőrzés és társadalmi befogadás, részvétel erősítése

A fejlesztési program célja a szegénységben élők arányának csökkentése, a társadalmi hátrányok újratermelődésének megelőzése, az egészségi állapot és munkavégző képesség javítása.

Az egészségtudatos magatartás kialakítását már gyermekkorban el kell kezdeni, ezért szükséges *gyermek és ifjúsági programok keretében egészségnevelési, felvilágosító akciók* szervezése és lebonyolítása, ahol az egészséges életre való nevelés és a tudatformálás erősítése történik meg az egészséges táplálkozás széleskörű elterjesztése, illetve a káros szenvedélyek (a drogfogyasztás, túlzott szeszesital fogyasztás, dohányzás) elleni küzdelem érdekében. Emellett a bűnmegelőzésnek is fontos szerepet kell szánni.

A magyar lakosság egészségi állapota javítása érdekében az egészségre nevelő, szemléletformáló és életmódprogramok jelentenek kitörési lehetőséget, azaz *lakossági szűrőprogramok és kampányok, szenvedélybetegségek megelőzési program megvalósítása*. Számos egészségfejlesztési tevékenység csak a célcsoportok közösségeinek bevonásával, és valamennyi érintett szakterület által közösen kialakított szintérprogramok kialakításával, az emberek közvetlen megszólításával és tájékoztatásával képes hatékonyan célt elérni

A társadalmi befogadás erősítése érdekében különös hangsúlyt kell, kapjon a *diszkrimináció elleni küzdelem*, mely jelenti egyrészt a hátrányos helyzetű (pl. mentális betegséggel élők, fogyatékosokkal élők), másrészt a periférikus társadalmi csoportok (különösen a romák) sztereotípiákkal övezett megjelenítődésének árnyalását, egy realisabb kép kialakítását.

7.3.3.7 Belső kohézió erősítése, közösségfejlesztés

Egy térség összetartó erejének meghatározó szerepe van az ott élő lakosság, közösség életében.

A belső összetartás, kohézió erősítése érdekében *közösségépítő, közösségformáló programok* szervezésére, lebonyolítására van szükség, mely lehetőséget teremt a társadalom valamennyi rétege számára, hogy egy egységet, egy közösséget képezzen.

A közösségfejlesztésben jelentős szerepet vállalnak a *civil szervezetek*, akik ugyan egyenként külön-külön társadalmi csoportokat képviselnek, de közreműködésükkel az egyes

rétegek közötti távolságok lényegesen csökkenhetnek. Ezért szükséges egyrészt a civil társadalom megerősítése, a helyi közösségek fejlesztése, a partnerség erősítése, másrészt a hátrányos helyzetűek kiszolgáltatottságának csökkentéséhez meg kell erősíteni a civil szervezetek szerepét az érdekvédelemben, különösen a hátrányos helyzetűek érdekképviselője tekintetében.

7.3.4 Turisztikai potenciál javítása

A fejlesztési prioritás célja a meglévő turisztikai adottságok tudatos hasznosítása, fejlesztése, mely nemcsak a térség gazdaságának fejlődéséhez, hanem vonzó környezet kialakításához is hozzájárul, közvetve pedig előidéz az életszínvonal növekedését.

7.3.4.1 A kistérség turisztikai fejlesztése

A turizmus ugyan jelenleg nem számít a térség kiemelt szektorának, de a meglévő adottságok alapján érdemes a gazdaság-fejlesztés részeként kezelni. A kistérség kiemelkedő turisztikai adottságaira alapozott, *összehangolt fejlesztések* gazdaság-élénkítő, más ágazatokba tovaryűrűző kedvező hatása eredményeként a kistérség hátrányos helyzetű területeinek felzárkózása, versenyképességének növelése is lehetővé válik. A *kistérség épített, természeti, turisztikai adottságai az egészségturizmus* (gyógy- és termálturizmus, wellness), *ökoturizmus és az aktív turizmus* (pl. vadászturizmus), az *örökség- és rendezvényturizmus, a vallási turizmus, valamint a falusi turizmus* kiemelt fejlesztéséhez kínálnak kedvező alapot.

Ennek értelmében az egyes településeken akár az épített környezetre, akár a természeti környezetre vonatkozó megvalósítás alatt lévő, vagy tervezett fejlesztések, beruházások közvetve hozzájárulnak a térség turisztikai vonzerejének fejlesztéséhez. Azonban ezen fejlesztések ad hoc, egymástól függetlenül történő megvalósítása akár ez ellen is hathat. Ezért szükséges a turisztikai fejlesztések összehangolása, csomagok kialakítása.

7.3.4.2 Versenyképes turisztikai termék- és attrakciófejlesztés, programcsomagok kialakítása

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye sokszínű és változatos adottságokkal rendelkezik. A megyét elsősorban a belföldi turisták, valamint a határ közelsége miatt a szomszédos országokból érkező vendégek jelentik. A legtöbb turisztikai vonzerő a megye keleti részén koncentrálódik, ettől függetlenül a megye idegenforgalmának nagyobb részét Nyíregyháza bonyolítja le, mely a rendelkezésre álló minőségi turizmus és hatékony marketinggel hozható összefüggésbe, illetve a megfelelő infrastrukturális ellátottságú szolgáltatások jelenlétével. Ebből kifolyólag a Nyírbátori kistérség csak *minőségi turisztikai program- és termékfejlesztéssel*, valamint hatékony marketing eszközök használatával tud nagyobb mértékben részesülni a megye turizmusból származó bevételeiből.

Ennek érdekében komplex programcsomagok kialakítását kell megvalósítani: egyrészt a tematikus elvnek megfelelően turisztikai áganként célszerű programokat, rendezvényeket, látnivalókat felfűzni, másrészt pedig a kistérség egészére ki kell terjednie az idegenforgalmi tevékenységnek. Kiemelten kell kezelni a *vallás, a történelmi és termál turizmus* kérdéskörét, de szükséges olyan további programcsomagok meghatározása, melyek a potenciálisan fejleszthető *konferencia, természeti, vadász, vagy rendezvényturizmushoz* kapcsolódnak.

A programcsomagok kialakításához elengedhetetlen a térségben található valamennyi turisztikai szempontból vonzó tényezőnek minősülő attrakció összegyűjtése, legyen az épített vagy természeti érték, termék vagy rendezvény. Az összegyűjtést követően lehet turisztikai áganként csoportosítani őket, és turisztikai terméké, programcsomaggá fejleszteni.

A kistérségben versenyképes turisztikai fejlesztésként kiemelendő a „Hit és egészség” kiemelt projekt, melynek keretében együttesen valósul meg a vallási- és gyógyturizmus fejlesztése Nyírbátor és Máriapócs összefogásával, melynek köszönhetően komplex turisztikai csomag létrehozása valósul meg.

7.3.4.3 A turizmust kiszolgáló létesítmények fejlesztése

A fejlesztési program célja a *kereskedelmi szállásférőhelyek mennyiségi és minőségi bővítése, a vendéglátóhelyek szolgáltatásainak bővítése*, működésük hatékonyságának javítása.

A térségben egyik legjelentősebb probléma a meglévő szálláshelyek állapota, illetve hiánya, a tartózkodási idő rövideje, az alacsony költési hajlandóság. A kistérség versenyképes turizmusának fejlesztése érdekében szükséges a meglévő turisztikai termékek komplex fejlesztése, illetve újak kialakítása, amelynek alapvető feltétele a turisztikai infrastruktúra, a meglévő fogadási feltételek javítása, a vonzerőkhöz kapcsolódó turisztikai fogadókészség, szálláshelyek korszerűsítése, szolgáltatások bővítése, új, kiemelt célcsoportokhoz kapcsolódó szálláshelyek kialakítása.

7.3.4.4 Termálturizmus fejlesztése

A fejlesztési program célja a kistérségben lévő gyógy- és termálvíz hasznosítása.

Nyírbátor és Máriapócs rendelkezik potenciális lehetőséggel, melyből Nyírbátorban már megvalósult a fürdő fejlesztése, de az általa nyújtott szolgáltatások bővítésével tovább erősítheti szerepét és vonzerejét.

Máriapócs adottságait kihasználva lehetősége van termálturizmus fejlesztésére, mely a már meglévő vallási turizmussal komplex módon kezelendő és a korábban említett turisztikai programcsomaggá fejleszthető.

7.3.4.5 Turisztika szervezeti és működési feltételeinek javítása

A turisták érkezése a térségbe jelenleg véletlenszerű és koordinálatlan. Hiányzik a szervezeti háttér. Erősíteni kell a turisztikai marketinget és ezzel párhuzamosan a vendéglátás és vendégfogadás szakma ismereteit is át kell adni az idegenforgalmi szolgáltatóknak.

Fontos tehát a *turizmus intézményrendszerének összehangolt fejlesztése*, a kistérség turisztikai szereplői együttműködésének kialakítása, valamint a turisztikai kereslethez igazodó, megfelelő szakképzettséggel rendelkező turisztikai szakemberek számának növelése a kistérségben.

Ennek érdekében szükséges egy marketingcsoport felállítása a kistérségi társulás keretein belül, mely egy kreatív, jó szervezőkészséggel rendelkező, kistérség iránt elkötelezett személyt jelentene. Feladatai közé tartozna a kistérségi programcsomag összeállítása, kapcsolattartás a turisztikai vonzerők kontaktszemélyével, rendezvényszervezés.

Annak érdekében, hogy a kistérséget akár az ország más pontján, akár más országban megismerjék szükséges marketingkommunikációs terv, illetve marketingkommunikációs eszközök kidolgozása. A *marketingkommunikációs tervben* meghatározásra kerülne a kistérség arculata, az alkalmazandó *kommunikációs eszközök*. Az eszközök kiválasztása tekintetében cél, hogy a potenciális turisták legszélesebb köre számára elérhető legyen (ismertető prospektusok, CD, reklámfilm, honlap). Ezen eszközök kidolgozását követően kiemelt feladat a megfelelő célcsoportokhoz való eljuttatása, hatásuk nyomon követése, szükség szerinti módosítása. Fontos a médiában való szereplés, különösen a turizmust érintő fejlesztések, beruházások tekintetében.

Emellett fontos egy olyan komplex adatbázis létrehozása, mely tartalmazza naprakészen a szállás- és program információkat, a turisztikai szempontból vonzó tényezőnek minősülő attrakciókat a kistérségben.

7.3.5 Települési környezet megújítása, természet- és környezetvédelem

7.3.5.1 Településfejlesztés

Nemcsak a keleti országrész, hanem az egész országra jellemző a települési környezet fokozatos leépülése, mely magában foglalja a kulturális és épített örökségek, értékek, valamint a középületek infrastrukturális állapotának romlását. Az épített elemek mellett a zöldfelületek megújítása is időszerűvé vált, bővítésük elengedhetetlen, ha megfelelő életkörülményeket kívánnak biztosítani a települések lakosaik számára. Ez a jelenség nemcsak a városokban, hanem a községekben is megfigyelhető, így a településfejlesztés céljait az alábbiak jellemzik:

- települések revitalizációja, leromlott vagy leszakadó városrészek integrált megújítása;
- barnamezős területek közcélú újrahasznosítása;
- funkcióváltás infrastrukturális fejlesztése;
- integrált kistérségi településfejlesztési stratégiák elkészítése;
- a kistérségi települések tárgyi, építészeti, műemléki és régészeti értékeinek feltárása, értékmegőrző felújítása, fejlesztése, (új) funkcióval történő felruházása;
- az épületek felújítása a gazdasági, szociális, közösségi tevékenységek kiszolgálására;
- a településrészek infrastrukturális hálózatainak korszerűsítése (pl.: vonalas infrastruktúra korszerűsítése, belterületi utak pormentesítése, burkolattal ellátása, komplex utcafejlesztés, forgalomcsillapítás, belterületi csapadékvíz-elvezetés stb.);
- közlekedési fejlesztések (városi elkerülők, gyalogos zónák, forgalomcsillapított közlekedési övezetek, parkolók stb.);
- védelmi infrastruktúra térségi alapú fejlesztése (pl. polgárőrség fejlesztése, biztonságtechnikai rendszerek, térfigyelő rendszerek kialakítása a közterületeken, helyi bűnmegelőzési stratégiák és cselekvési tervek elkészítése)
- a város és településközpontok fejlesztése, azok kialakítása;
- a településeken a lakófelületek kialakítása és komplex infrastruktúrával való ellátása;
- a településeken belül a minél-nagyobb zöldterületek kialakítása, azon belül közösségi terek, parkok létesítése (pl.: emlékművek állítása);
- a temetők, ravatalozók, emlékparkok, kegyeleti helyek építése és feltételeinek javítása, infrastrukturális feltételeinek megteremtése, javítása (temetők belterületi útjainak építése, javítása; kerítések építése, javítása; belső parkosítása; közművesítése);
- parkolók létesítése, felújítása;
- a falumegújítás és vidéki örökség megőrzése;
- falvak megújítása, kulturális és rekreációs lehetőségek bővítése;
- integrált kistérségi szolgáltató terek kialakítása.

Ezen célok elérését szolgáló fejlesztések, beruházások hozzájárulnak a kistérségben lévő települések vonzó környezetének kialakításához, ezáltal minőségi életfeltételeket tudnak biztosítani lakosaik számára, mely csökkenti elvándorlásuk mértékét.

7.3.5.2 Kommunális infrastruktúra fejlesztése

A fejlesztési program célja a kistérség szennyvízcsatorna-hálózatának kiépítése, bővítése. A kommunális infrastruktúrák megfelelő kiépítettségének hiánya csökkenti az életminőséget. A szennyvízelvezetés hiányában elszennyeződhetnek a felszíni és felszín alatti vízkészletek. A Nyírbátori kistérségben az ivóvízellátás sem mindenhol megoldott, a lakásoknak csak alig több mint 90%-a van a vízhálózatra rákapcsolva. A térség 20 településéből jelenleg 15-ben nincs bevezetve a szennyvíz elvezető hálózat, ami jelentősen elmarad mind a megyei, mind az országos helyzettől.

Ezek alapján kiemelt feladat a *szennyvízhálózat fejlesztése*, mely két oldalról valósítható meg: egyrészt azon településeken, ahol már kiépült a hálózat, ott ösztönözni kell a lakások hálózatra történő csatlakozását, a hálózat bővítését, másrészt azon településeken, ahol még nincs kiépítve, ott a gazdaságosság és a környezeti szempontok mérlegelését követően kell dönteni a szennyvíz kezelés módjáról.

Harmadrészt nem szabad elfelejteni a szennyvíz kezelését, azaz a *szennyvíztisztító telepek korszerűsítését, új telepek létrehozását*.

7.3.5.3 Hulladékgazdálkodás

A fejlesztési program fő céljai: hulladékkeletkezés megelőzése, a keletkezett hulladék hasznosításának elősegítése, a megyei szilárdhulladék-programban való részvétel elősegítése.

Összhangban a hatályos jogszabályok előírásaival és a lakosság egészségvédelme érdekében az országban mindenütt közel azonos színvonalú, hulladékgazdálkodási feltételeket kell létrehozni.

Szükséges a meglévő *illegális hulladéklerakók felszámolása*, rekultivációja, monitoring rendszer kialakítása. A lerakást végzők beazonosítása, szankciók kivetése.

A hulladékok kezelését tekintve szükséges a *szelektív hulladékgyűjtés* lehetőségének biztosítása valamennyi településen szelektív hulladékgyűjtő szigetek kialakításával. Természetesen az infrastrukturális elemek biztosítása mellett elengedhetetlen a lakosság szemléletformálása, környezet tudatos viselkedésformák közvetítése, elsajátítása, melyet lakossági fórumok, tájékoztatók, prospektusok segítségével lehet elérni.

7.3.5.4 Ivóvízminőség javítás

A megfelelő életkörülmények kialakítása és fenntartása érdekében biztosítani kell a lakosság megfelelő, az előírásokat kielégítő, egészséges ivóvízzel történő ellátását, *vízminőség javító programok* végrehajtásával. Ivóvízhálózatok cseréje, bővítése, új kutak építése, a meglévők javítása.

7.3.5.5 Vízgazdálkodás, belvízrendezés

Kiemelten fontos célkitűzés a települések belvízrendezési gondjainak a megoldása, mind külterületen, mind pedig belterületen egyaránt.

Ennek érdekében szükséges a *csapadék- és belvíz elvezető rendszerek felülvizsgálata*, felújítása.

7.3.5.6 Erdőgazdálkodás

A megyei kistérségek közül a Nyírbátori kistérségben a legnagyobb az erdővel borított területek aránya, ez a mutató az utóbbi években ütemesen nő. Az erdő kiemelkedő védő szerepet tölthet be, mellyel a kedvezőtlen élettelen környezeti hatásokat csökkentheti.

A kistérségben folyó *erdőtelepítéseknek* köszönhetően a kitermelhető fatömeg a jövőben emelkedni fog, amire a faáruk és fatermékek iránti kereslet piaci alapot jelent.

Mivel a biológiai eredetű tüzelőanyagok egyre nagyobb szerepet játszanak a hőenergia-ellátásban, e választékcsoport jelentősége is csak növekedhet, valamint növekszik az érdeklődés a megújuló energiahordozók, köztük a biomassza iránt is.

Továbbra is fontos az erdősítés, a *fatermelési célú erdőterületek kialakítása*, valamint emellett az *energetikai célú erdőtelepítések*re is nagy hangsúlyt kell fektetni.

Valamint kiemelt feladatként kell kezelni a *vadállomány* megőrzését.

A környezettel, környezetvédelemmel kapcsolatos oktatás és szemléletformálás megvalósítása érdekében célszerű *erdei iskola kialakítása*, melynek keretében sor kerülhet tanösvények kialakítására, bemutatóterem létrehozására.

7.3.5.7 Természeti értékek védelme

A Nyírbátori kistérség élő és élettelen természeti értékekben gazdag, melynek megóvására kiemelt hangsúlyt kell fektetni. Ennek érdekében szükséges a *védett állat és növényfajok, életközösségek, élőhelyek és élettelen természeti értékek védelme*.

Az ezeken a területeken, vagy közvetlen szomszédságukban létrehozandó mesterséges tereptárgyak kialakításakor kiemelt figyelmet kell fordítani a természetbarát kialakításra.

7.3.5.8 Hatékony energiafelhasználás

Az önkormányzati fenntartású intézmények működésük során évről évre folyamatosan emelkedő mennyiségű energiát használnak fel. Ennek ellensúlyozása érdekében szükséges ezen intézmények energia hatékonyságuk javítása, *fűtési és világítási rendszereik korszerűsítése*. Természetesen az önkormányzati intézmények mellett a kistérségi vállalkozói réteg energiafelhasználását is racionalizálni kell.

Az energiahatékonyság javításának kulcsterülete a *megújuló energiaforrások hasznosítása*, különösen az önkormányzati épületek fűtése esetében, valamint az energiatakarékos izzók használata.

7.3.6 Tervezett fejlesztések, beruházások a kistérségben

A Nyírbátori kistérség települései körében végzett kérdőíves felmérés alapján a kistérségben az alábbi előkészítési, tervezési fázisban lévő fejlesztési elképzelések fogalmazódtak meg, melyek Kistérségi Felzárkóztatási Fejlesztési Programhoz való illeszkedésüket az alábbi mátrix mutatja.

Település	Fejlesztési elképzelés	Gazdaság- fejlesztés	A kistérségen belüli közlekedési kapcsolatok javítása	Társadalmi megújulás, köz- szolgáltatások minőségi fejlesztése	Turisztikai potenciál javítása	Települési környezet megújítása, természet- és környezet-védelem
Bátorliget	Bem utca szilárd burkolatú út építése		7.3.2.1			
	Botanikus út szilárd burkolat építése		7.3.2.1			
	Bátorliget-Ömböly összekötő út építése		7.3.2.1			
	Járda építés		7.3.2.1			
	Művelődési Ház teljeskörű felújítása			7.3.3.2		
	Ivóvízminőség javítás					7.3.5.4
Encsencs	Encsencs-Nyírbétek összekötő út felújítás		7.3.2.1			
	Encsencs-Nyírbogát összekötő út építés		7.3.2.1			
	Szennyvízhálózat kiépítés, szennyvíztelep létesítés					7.3.5.2
	Járdahálózat fejlesztés		7.3.2.1			
	Intézményrendszer energetikai átalakítása					7.3.5.8
Kisléta	Szennyvízrendszer kiépítése					7.3.5.2
	Művelődési Ház bővítése, felújítása			7.3.3.2		
	Belterületi utak, vízelvezetők felújítása		7.3.2.1			
	Általános iskola felújítás			7.3.3.1		

Település	Fejlesztési elképzelés	Gazdaság- fejlesztés	A kistérségen belüli közlekedési kapcsolatok javítása	Társadalmi megújulás, köz- szolgáltatások minőségi fejlesztése	Turisztikai potenciál javítása	Települési környezet megújítása, természet- és környezet-védelem
	Ivóvíz minőség javítási program					7.3.5.4
	Szennyvízrendszer kiépítése					7.3.5.2
	Sportcsarnok létesítés			7.3.3.2		
Máriapócs	Termálvíz fűtési célú hasznosítása					7.3.5.8
	Gyógyfürdő létesítés				7.3.4.4	
	Általános iskola rekonstrukció			7.3.3.1		
	Monostor köz megnyitása, központi tér kialakítása					7.3.5.1
	Gyalogos átkelőhely létesítése		7.3.2.1			
	„Pápa-tér” kialakítása					7.3.5.1
	Sportpálya felújítás			7.3.3.2		
	Belvíz és csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése					7.3.5.5
	Mária út kiépítése				7.3.4.1	
	Közigazgatási épületek energetikai célú korszerűsítése				7.3.3.2	
Nyírbátor	Kerékpárút építés		7.3.2.2			
Nyírbéltek	Településközpont rekonstrukció					7.3.5.1
	EÜ központ berendezés és eszközparkjének modernizálása			7.3.3.1		
	Oktatási Centrum kialakítása			7.3.3.1		
	Önkormányzati középületek energia korszerűsítése					7.3.5.8

Település	Fejlesztési elképzelés	Gazdaság- fejlesztés	A kistérségen belüli közlekedési kapcsolatok javítása	Társadalmi megújulás, köz- szolgáltatások minőségi fejlesztése	Turisztikai potenciál javítása	Települési környezet megújítása, természet- és környezet-védelem
	Idősek Otthona bővítése			7.3.3.1		
	Szennyvízrendszer kiépítése					7.3.5.2
Nyírgelse	Szennyvízrendszer kiépítése					7.3.5.2
	Arany János utca szilárd burkolattal való ellátása		7.3.2.1			
Nyírgyulaj	Szennyvízrendszer kiépítése					7.3.5.2
	IKSZT			7.3.3.2		
	Óvoda építés			7.3.3.1		
	Bennlakásos idősek otthona építése			7.3.3.1		
Nyírlugos	Tornacsarnok építése			7.3.3.2		
	Tanuszoda építése			7.3.3.2		
	Gyermekorvosi rendelő építése			7.3.3.1		
Nyírpilis	Szociális konyha és ebédlő építése			7.3.3.1		
	Nyírpilis-Nyírbátor összekötő út felújítása		7.3.2.1			
Önböly	Önböly-Szaniszló összekötő út építés		7.3.2.1			
	Szennyvízrendszer kiépítése					7.3.5.2
Penészlek	Szennyvízrendszer kiépítése					7.3.5.2
	Árpád út szilárd burkolattal ellátása		7.3.2.1			
	Orvosi rendelő felújítása, akadálymentesítés			7.3.3.1		
	Óvoda felújítás, akadálymentesítés			7.3.3.1		
	Belterületi utak kátyúzása, felújítása		7.3.2.1			

Település	Fejlesztési elképzelés	Gazdaságfejlesztés	A kistérségen belüli közlekedési kapcsolatok javítása	Társadalmi megújulás, közszolgáltatások minőségi fejlesztése	Turisztikai potenciál javítása	Települési környezet megújítása, természet- és környezet-védelem
	Sportpálya felújítása			7.3.3.2		
Pócspetri	Önkormányzati intézmények eszközparkjának modernizálása			7.3.3.1		
	Szilárd burkolatú utak építése, járdák építése, felújítása		7.3.2.1			
Terem	Iskola felújítás			7.3.3.1		
	Orvosi rendelő bővítés			7.3.3.1		
	Belterületi útfelújítás		7.3.2.1			
	Szennyvízrendszer kiépítése					7.3.5.2
	Járdaépítés		7.3.2.1			
	Erdőtelepítés					7.3.5.6

A kistérségben az önkormányzatok által tervezett fejlesztések többsége a „Társadalmi megújulás, közszolgáltatások minőségi fejlesztése” és „A kistérségen belüli közlekedési kapcsolatok javítása” fejlesztési prioritáshoz illeszkednek. Ezen belül is elsősorban a közszolgáltatást nyújtó intézmények infrastrukturális fejlesztése és a helyi és térségi jelentőségű közúthálózat fejlesztése emelkedik ki, mely a kistérség szinte valamennyi települése számára megoldandó problémát jelent.

A Gazdaságfejlesztés fejlesztési prioritáshoz egy tervezett fejlesztés sem kapcsolódott. Ez egyrészt azzal magyarázható, hogy gazdaságfejlesztési célzatú projekteket elsősorban vállalkozások terveznek és valósítanak meg, másrészt a Nyírbátor Város Önkormányzatának tulajdonában lévő Ipari Parkban tervezett fejlesztések megvalósítás alatt vannak, melyek már ebben a táblázatban nem kerültek feltüntetésre.

7.4 Horizontális témák

A fejlesztési prioritások mellett, azokkal szoros kapcsolatban kell kezelni a három, általános, horizontális elvet. Ezek közül kettő – a fenntartható fejlődés és az esélyegyenlőség – az Európai Unió és a Nemzeti Fejlesztési Terv horizontális témái, a harmadik, a határmenti együttműködés pedig a Nyírbátori kistérség speciális, határmenti elhelyezkedéséből fakad. Az alapelv érvényesülését nem elegendő a tervezés során figyelembe venni, azt érvényre kell juttatni a program megvalósítása és monitoringja során is.

- A fenntartható fejlődés horizontális elv az erőforrások fenntartható felhasználására ösztönöz, és a természeti, a gazdasági és a társadalmi környezet harmonikus fejlesztését szorgalmazza.

Az alapelv szükségességét egyrészt a makro-tervekhez való kötelező illeszkedés is előírja, másrészt a Nyírbátori kistérség belső folyamatai is indokolják annak hangsúlyozását. A térség hosszú távú fejlődése csak úgy biztosítható, ha a fejlesztések előkészítése és megvalósítása során maximálisan figyelembe vételre kerülnek az egyes beruházások környezeti és társadalmi szempontjai is. Az elvándorlási folyamat megállításához mindenféleképp újfajta megközelítés szükséges, a gazdaság egyoldalú fejlesztése mellett figyelembe kell venni a társadalmi és a természeti környezet fejlesztését is.

- Az esélyegyenlőség horizontális elv a szélesebb körben vett esélyegyenlőség biztosítását célozza, minden állampolgár számára megteremteni az egyenlő esélyeket a környezettől az oktatásig és munkavállalásig. A horizontális elv központi célcsoportját alkotják a nők, a fogyatékkal élő emberek, valamint a roma emberek.

A kistérség kedvezőtlen demográfiai folyamatai, a formálódó szociális válság következtében az esélyegyenlőség központi részét képezi a fejlesztési programnak. A kistérség alacsony aktivitási rátája, a munkaerőpiacról kiszorul inaktív és eltartott lakosok magas száma, a halmozottan hátrányos helyzetű roma lakosok növekvő száma mind-mind indokolja a téma külön hangsúlyozását.

- A határmenti együttműködés horizontális elv azt jelenti, hogy a térség határmenti elhelyezkedését figyelembe kell venni a térség adottságainak hasznosításakor, valamint a közös problémák megoldása során.

A határmenti együttműködést az indokolja, hogy a kistérséget hagyományosan szoros gazdasági-társadalmi kapcsolatok fűzik a határmenti romániai területekhez. A közös történelmi és kulturális múlt, a közös, határokon átnyúló problémák közös cselekvést igényelnek. A természeti értékek megóvása, a környezeti problémák kezelése és megelőzése tipikus területei a határokon átnyúló együttműködésnek. Egy másik terület a vállalkozások közötti együttműködések, a gazdasági kapcsolatok erősítése, bár ez önszerveződő módon, piaci alapon is szerveződik.

A stratégiai célok szinte mindegyike tartalmaz olyan elemeket, melyek határmenti együttműködés keretei között kezelhetők, vagy közösen jobb eredményeket lehet elérni, mint külön-külön közelítve meg a problémákat.

8 A MEGVALÓSÍTÁS MECHANIZMUSA

A felzárkóztatási fejlesztési programban foglaltak eredményes és a megye érdekeit szolgáló megvalósítása az érintetteknek a fejlesztési célkitűzésekkel kapcsolatos széleskörű konszenzusát igényli. Rövidtávon e konszenzus alapján biztosítható az érintetteknek a programmal kapcsolatos érdekérvényesítése, hosszú távon pedig a kitűzött célok elérése.

A megvalósításban érintettek köre a kistérségi többcélú társulásból és a települések önkormányzataiból tevődik össze. Feladatuk, hogy mind a települési, mind a kistérségi szintű igényeket kielégítsék, melyhez biztosítaniuk kell a szükséges szervezeti kereteket, definiálni szükséges a legfontosabb feladatokat, és informálni kell a célcsoportok és kedvezményezettek körét.

A végrehajtásért felelős szervezet legfontosabb feladatai

A kistérségi projektek végrehajtásáért a Nyírbátor és Vonzáskörzete Többcélú Kistérségi Társulás a felelős, az önkormányzati szintű projektek megvalósításakor azonban a felelősség megosztható az érintett településsel. A **Társulás feladatai** a következők:

- A kistérség társadalmi-gazdasági helyzetének folyamatos értékelése;
- A települési önkormányzatok és gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseinek összehangolása, az együttműködés elősegítése;
- Finanszírozási források felkutatása;
- Stratégiai célok, prioritások évenkénti felülvizsgálata;
- Nyilvánosság tájékoztatása a programok célkitűzéseiről, a megvalósulás részleteiről;
- Kistérség érdekképviselő testületekben, fórumokon.
- Operatív feladatok ellátása a kistérségi koordinációs hálózat, valamint a helyi vidékfejlesztési iroda közreműködésével
 - Koordináció a kistérségben működő különböző irodák, intézmények között;
 - Befektetés-ösztönzési tevékenység koordinálása, térségi szervezése;
 - Kistérségi marketing és PR tevékenységek irányítása, szervezése;
 - Nyilvánosság biztosítása
 - Projekt-előkészítés és projektmenedzsment;
 - A program megvalósítását befolyásoló tényezők figyelemmel kísérése, és jelentési kötelezettségek menedzselése;
 - Kistérségi stratégia képviselő a regionális tervezésben

Kiemelt feladat, hogy a kistérség képes legyen a felmerült szükségleteit, fejlesztési igényeit megfogalmazni, majd ezeket programokká, projekteké fejleszteni.

A kistérségi felzárkóztatási fejlesztési program **felkerül a társulás honlapjára**, így mindenki számára elérhetővé válik. Ezáltal lehetőség nyílik vélemény-nyilvánításra, mely elősegíti a program megvalósításának ellenőrizhetőségét, emellett a társadalmasítás is tovább folytatódik.

A program megvalósításának nyomonkövetésére **évenkénti felülvizsgálat** szükséges, mely számba veszi az elmúlt időszakban megvalósult projekteket, a felmerült kritikai észrevételeket beépíti, pontosítja a stratégiai célokat és prioritásokat. Ennek köszönhetően folyamatos frissítés, aktualizálás valósul meg.

9 FELHASZNÁLT IRODALOM

A Nyírbátori kistérség felzárkóztatási fejlesztési programja, MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda, 2004

Az Észak-alföldi régió területfejlesztési operatív programja 2009-2010, Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség kht., 2009

Az Észak-alföldi régió turizmusfejlesztési stratégiája 2007-2013, 2007-2008

Dél-kelet Nyírségi Fejlesztési Társulás Agrárstruktúra és vidékfejlesztés programjának helyzetelemzése, 2004

Észak-alföldi régió operatív és stratégiai programja, intézkedési és tevékenységi terve 2007-2013, 2006

Helyi Vidékfejlesztési Stratégia – Nyírség Fejlődéséért HK, 2008

Magyar Közlekedéspolitikai 2003-2015, 2004

Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2005-2013, Magyar Turisztikai Hivatal, 2005

Nyírbátori kistérség tervdokumentum és projektcsoomag, MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda, 2008

Nyírbátor és Vonzáskörzete Többcélú Kistérségi Társulás Közoktatási Feladat-ellátási intézményhálózat-működtetési és fejlesztési terve, 2008

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye fejlesztési koncepciója, stratégiai és operatív programja, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht., 2006

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Területrendezési Terve, Város-Teampannon Kft., 2009

Új Magyarország Fejlesztési Terv és Operatív Programjai 2007-2013, 2007

Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 2007-2013, 2007

10 ÁBRA, TÁBLÁZAT ÉS TÉRKÉP JEGYZÉK

10.1 Ábrák

1. ábra A Nyírbátori kistérség lakónépességének alakulása (1970-2008)	46
2. ábra Természetes szaporodás, fogyás, illetve a belföldi vándorlási különbözet alakulása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, 2007 (2000–2007. évi átlaga ezer lakosra)	47
3. ábra Természetes szaporodás, fogyás, illetve belföldi vándorlási különbözet a Nyírbátori kistérségben (1997-2008).....	47
4. ábra A lakónépesség korösszetétele az egyes kistérségekben, 2008.....	48
5. ábra A lakónépesség korösszetétele, 2008	49
6. ábra A roma lakosság aránya a népességen belül településenként, 2001	49
7. ábra A népesség gazdasági aktivitása (az összes népesség %-ban), 2001.....	51
8. ábra A népesség gazdasági aktivitása (az összes népesség %-ban), 2001.....	52
9. ábra A helyben dolgozó és más településeken munkát vállaló népesség megoszlása a foglalkoztatottak között, 2001	53
10. ábra A megyei kistérségek jövedelmi helyzete, 2007	56
11. ábra Tartósan (180 napon túl) munkanélküliek aránya a munkanélküliek körében....	57
12. ábra Nyilvántartott munkanélküliek megoszlása iskolai végzettség szerint	59
13. ábra A lakosság iskolai végzettsége a megfelelő korúak arányában, 2001	61
14. ábra A foglalkoztatottak megoszlása nemzetgazdasági ág szerint (%), 2001	67
15. ábra Vendéglátóhelyek típusai és arányuk a megye kistérségeiben	80
16. ábra Működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma településenként, 2007	83
17. ábra Egyéni és társas vállalkozások aránya a működő vállalkozásból, 2007	84
18. ábra Működő vállalkozások gazdasági ágak szerinti aránya, 2007	84
19. ábra Személygépkocsival való ellátottság, 1000 lakosra jutó személygépkocsi száma	90
20. ábra Víz- és szennyvízcsatorna hálózatba kapcsolt lakások aránya, 2008 (%).....	92
21. ábra Távbeszélő vonalak száma ezer lakosra, 2007.....	94
22. ábra Távbeszélő vonalak száma ezer lakosra, 2008.....	95

10.2 Táblázatok

1. táblázat A kistérség területe és népessége, 2008.....	45
2. táblázat Települési lakossági adatok	50
3. táblázat A foglalkoztatottak megoszlása nemzetgazdasági ágak és ingázás szerint, 2001	54
4. táblázat Foglalkoztatottak megoszlása nemzetgazdasági áganként Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében	55
5. táblázat Munkanélküliség alakulása a kistérségben (2010. január).....	58
6. táblázat A lakosság iskolai végzettsége kistérségenként, 2007	60

7.	táblázat Iskolai végzettségek a megfelelő korúak arányában (2005)	62
8.	táblázat Alapfokú oktatás a kistérségben, 2008	62
9.	táblázat Szociális intézmények a kistérségben, 2008	65
10.	táblázat A kistérségben működő civil szervezetek száma, tevékenységi köre.....	66
11.	táblázat A földterület művelési ágak szerinti megoszlása.....	68
12.	táblázat Fontosabb mezőgazdasági termények és tenyésztett állatok	71
13.	táblázat A Nyírbátori kistérség településeinek erdő területe.....	72
14.	táblázat Az erdősültség statisztikai körzetenkénti alakulása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, 2000.....	73
15.	táblázat Fontosabb ipari vállalkozások a kistérségben.....	75
16.	táblázat Ipari parkban tevékenykedő legfontosabb vállalkozások	77
17.	táblázat Szolgáltatások	78
18.	térkép A Nyírbátori kistérségben jelentősebb hatáskörű turisztikai vonzerők	81
19.	táblázat Fontosabb idegenforgalmi jelentőségű rendezvények	82
20.	táblázat Külföldi vállalkozások a kistérségben.....	86
21.	táblázat A kistérség közműellátottsága, 2008	91
22.	táblázat NATURA 2000 területek a Nyírbátori kistérségben.....	97
23.	táblázat Közös fejlesztések a kistérségben.....	99
24.	táblázat NFT támogatások	100
25.	táblázat UMFT támogatások	100

10.3 Térképek

1.	térkép Kistérség településeinek földrajzi elhelyezkedése.....	11
2.	térkép Statisztikai kistérségek rendszere Magyarországon.....	12
3.	térkép TEN-T 30 kiemelt projektje 2009-ben.....	35
4.	térkép Páneurópai hálózat	36
5.	térkép Helsinki folyosók és a TEN-T hálózat elemei Magyarországon	37
6.	térkép Magyarország TINA közúti hálózata, légi és belvízi kikötők; vasúti hálózata	37
7.	térkép Havi bruttó átlagkeresetek Magyarország megyéiben (2008).....	56
8.	térkép Szántóterületek átlagos aranykorona értéke (agrárpotenciál)	69
9.	térkép A Nyírbátori kistérség kiváló termőhelyi adottságú erdőterületei	73
10.	térkép A kistérség közúthálózata	87
11.	térkép A Nyírbátori kistérség tervezett országos és térségi közúthálózata.....	88
12.	térkép A Nyírbátori kistérség tervezett egyéb mellékúthálózata	89
13.	térkép Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakással rendelkező települések számának alakulása 2001 és 2007 között	93

11 MELLÉKLETEK

11.1 A primer kutatáshoz használt települési kérdőívek sablonja

KÉRDŐÍV

TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK RÉSZÉRE

A NYÍRBÁTORI KISTÉRSÉG FELZÁRKÓZTATÁSI FEJLESZTÉSI PROGRAMJÁNAK AKTUALIZÁLÁSÁHOZ

Kérjük, hogy a kérdőíveket **2010. április 19-ig** töltsék ki, és juttassák vissza gépelt formában e-mail-en a következő címre:

Hajduné Májas Anikó
MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda
4400, Nyíregyháza, Kölcsey utca 28.
E-mail: majas@megakom.hu
Tel: 42/409-482, 20/519-2694

Önkormányzat megnevezése	
Hivatalos cím:	
Kapcsolattartó személy:	
Telefon/fax:	
E-mail:	
A település honlapja:	

Válaszaikat előre is köszönjük!

Útmutató a települési kérdőív kitöltéséhez

Jelen kérdőív a Nyírbátori kistérség felzárkóztatási fejlesztési programjának aktualizálását megalapozó primer kutatás, adatgyűjtés eszköze.

A kérdőíves felmérés **célja** olyan aktuális primer információk gyűjtése, melyekről statisztikai adatgyűjtés jelenleg nem áll rendelkezésre. A felmérés számos olyan tényezőt is vizsgál, mely az érintett települések fejlődésének minőségi, s nem mennyiségi mutatója.

A kérdőív-sablon témakörönként szétbontott **adatlapokból, modulokból** áll. A vizsgált témák a következők:

1. Demográfia, munkaerőpiac, humán erőforrások helyzete
2. Gazdasági szerkezet
3. Vállalkozások
4. Műszaki infrastruktúra
5. Befektetési környezet
6. Települési fejlesztések
7. Helyi társadalom
8. Környezeti állapot, természeti erőforrások
9. A település kapcsolatrendszere
10. A település rövid bemutatása

A gyorsabb feldolgozás érdekében arra kérjük, hogy amennyiben lehetséges **elektronikus úton** töltsse ki a kérdőívet, s juttassa vissza a megadott e-mail címre. Amennyiben ez nem lehetséges, természetesen **postai úton** is beküldhető a kitöltött dokumentum.

A kitöltéssel kapcsolatosan a következőket kérjük:

- A jobb átláthatóság érdekében a kérdések döntő többsége táblázatos formában lett megfogalmazva, elektronikus kitöltés esetén így lehetséges újabb sorok beszúrása, a sablon bővítése.
- A kérdőív moduláris felépítése lehetővé teszi azt, hogy az egyes szakterületek képviselői, felelősei külön töltsék ki a rájuk vonatkozó kérdéseket. A pontos és hatékony munka érdekében a specifikus adatokat igénylő témakörök kitöltéséhez a szakterületek felelőseinek (pl. az agrárjellegű adatok esetén a falugazdász) bevonása javasolt.
- Az utolsó, tizedik témakör nyújt lehetőséget a települések ismertető jellegű bemutatására. A leírások a fejlesztési program részét képezik majd, ezért kérjük minden fontosnak ítélt információt tüntessen fel a kitöltés során!

A primerkutatás feladatainak **ütemezése** a következő:

- Ezen megbeszélést követő **3 napon belül** minden önkormányzat megkapja a kérdőívet elektronikus formában is.
- A teljes kérdőív kitöltésére **3 hét** áll rendelkezésre. Amennyiben **kérdés** merülne fel a kitöltéssel kapcsolatban, ha valamely alpont nem egyértelmű, a **borítón feltüntetett telefonszámon és/vagy e-mail címen** kérhetnek segítséget. A kész dokumentumot kérjük a **borítón megadott (postai és/vagy e-mail) címre** továbbítani, ha lehet elektronikus formában. A beérkezett ívek áttekintése után az összesítést végző munkatársak telefonon kereshetik a **megjelölt kapcsolattartó személyt** a kérdéses alpontok, hiányzó vagy nem egyértelmű adatok tisztázása érdekében.
- A kérdőívek beérkezését követően veszi kezdetét a **primer adatok összesítése**, melynek eredménye szerves részét képezi majd a kistérségi stratégia alapjául szolgáló helyzetfeltárásnak.

Együttműködésére mindenképpen számítunk, hiszen a helyi szereplők tapasztalatai, elképzelései, ismeretei nélkül nem lehetséges releváns, a helyi igényeknek megfelelő kistérségi fejlesztési program kialakítása.

1. témakör: Kérdőív adatlap a demográfia, munkaerőpiac, humán erőforrások helyzetéről

1. Demográfiai mutatók

Kérjük, adja meg a következő adatokat!

Roma lakosság becsült száma a településen (fő)	Az általános iskolai első osztályába beiratkozott roma tanulók aránya (%)	Szociális támogatásban részesülők száma a településen (fő)	Szociális támogatásban részesülők aránya a munkaképes korú lakosság körében (%)

2. A településen élők foglalkoztatásában meghatározó szerepet játszó intézmények, szervezetek (önkormányzati intézmények, vállalkozások, stb.)

Szervezet pontos megnevezése	Szervezet működési köre/tevékenysége	Foglalkoztatottak létszáma (fő)

3. Ingázással kapcsolatos adatok

Kérjük, adja meg, jellemzően mely településekre járnak el innen a munkavállalók munkavégzés céljából:

--	--	--	--

3. Középiskolai oktatás

Folyik-e középiskolai oktatás a településen? **Igen / nem** (A választ kérjük aláhúzással jelölni!)

Ha nem, mely település(ek)re járnak a diákok középiskolába?

--	--	--	--

Ha, igen, kérjük adja meg a következő adatokat, információkat:

A településen működő középfokú iskolatípusok: (szakközépiskola, gimnázium, szakmunkásképző intézet, stb.)

Oktatási intézmény pontos megnevezése	Tanulók száma	Oktatott szakok felsorolása

1. témakör: Kérdőív adatlap a demográfia, munkaerőpiac, humán erőforrások helyzetéről

--	--	--

4. Fejlesztési igények

Kérjük ismertesse röviden az (alap- és középfokú) oktatási intézményekben jelentkező fontosabb fejlesztési igényeket! (Pl. épület-felújítás, eszközfejlesztés, szociális/oktatási programok kidolgozása, stb.)

--

2. témakör: Kérdőív adatlap a gazdasági szerkezetéről

MEZŐGAZDASÁG

1. Jelentősebb mezőgazdasági termékek, tenyésztett állatok

Állattenyésztés

Tenyésztett haszonállatfaj	Egyedszám
1)	
2)	
3)	
4)	
5)	

Növénytermesztés

Termesztett növényfaj	Termelt mennyiség (t/év)	Termésátlag (kg/ha)
1)		
2)		
3)		
4)		
5)		

Erdőgazdálkodás

Összes erdőterület (ha)	Ebből:	Magántulajdonban lévő erdő (ha)	Állami kezelésű erdők (ha)	Önkormányzati tulajdonban lévő erdők (ha)

2. Használt mezőgazdasági terület művelési ágak szerint

Megnevezés	Terület (hektár)
Szántó	
Kert	
Gyümölcsös	
Szőlő	
Gyep	
Erdő	
Nádas, halastó	
Művelés alól kivont terület	

3. Földterület átlagos aranykorona értéke a településen: AK

4. Gazdaságok száma terület nagyság szerint (db)

1 ha-nál kisebb	1-5 ha között	5-10 ha között	10-20 ha között	20-50 ha között	50 ha felett

2. témakör: Kérdőív adatlap a gazdasági szerkezetéről

5. Alternatív mezőgazdasági tevékenységek

Vannak-e olyan termelők a településen, akik alternatív termelési módokat (öko-bio gazdálkodás, gyógynövénytermesztés, stb.) alkalmaznak? **Igen / nem** (A választ kérjük aláhúzással jelölni!)

Ha igen, kérjük adja meg a következőket.

Tevékenység megnevezése	Termelők száma

6. Mezőgazdasági feldolgozóipari tevékenységek

Milyen helyi mezőgazdasági tevékenységre épülő feldolgozó-tevékenység, kapacitás működik a településen (pl. hűtőház, konzervgyár, fafeldolgozás, stb.)

--

7. Termelői és Értékesítő Szövetkezet

Ha működik a településen TÉSZ, kérjük adja meg a következőket:

TESZ pontos megnevezése	
Tevékenység fő profilja:	
Tagok száma:	
Művelt terület nagysága:	ha

IPAR

1. A település iparának domináns ágazatai (pl. bányászat, élelmiszer- textil, fa- papír-, vegy- gép-, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás, ásványi termékek gyártása, stb.)

Iparág megnevezése	Vállalkozások száma	Foglalkoztatottak száma

2. témakör: Kérdőív adatlap a gazdasági szerkezetéről

SZOLGÁLTATÁSOK

1. Idegenforgalom

A település idegenforgalmi szempontból jelentős értékei, látnivalói

Természeti	Építészeti	Kulturális
1)	1)	1)
2)	2)	2)
3)	3)	3)
4)	4)	4)

Fontosabb, évente megrendezett idegenforgalmi jelentőségű rendezvények (Kérjük, csak azokat a rendezvényeket sorolja fel, melyeken jelentős a kistérségen kívülről érkezett látogatók száma!)

Rendezvény	Időpont

2. Üzleti szolgáltatások

A településen működő bankfiókok száma:

3. témakör: Kérdőív adatlap a vállalkozásokról

1. Vállalkozások által fizetett helyi iparüzési adó

2008	e Ft
2007	e Ft
2006	e Ft
2005	e Ft
2004	e Ft
2003	e Ft
2002	e Ft
2001	e Ft
2000	e Ft

Jelentős változás esetén ennek okai:

--

2. A településen működő jelentősebb vállalkozások, és azok fő termékei (Kérjük, adja meg a település 10 legfontosabb vállalkozásának adatait!)

Vállalkozás pontos neve	Termékek/Ágazat	Foglalkoztatottak száma
1)		
2)		
3)		
4)		
5)		
6)		
7)		
8)		
9)		
10)		

3. A településen működő külföldi tulajdonú, vagy külföldi rész tulajdonban lévő jelentősebb vállalkozások

Vállalkozás pontos neve	Termékek/Ágazat	Származási ország	Foglalkoztatottak száma
1)			
2)			

3. témakör: Kérdőív adatlap a vállalkozásokról

Vállalkozás pontos neve	Termékek/Ágazat	Származási ország	Foglalkoztatottak száma
3)			
4)			
5)			

4. témakör: Kérdőív adatlap a települési infrastruktúráról

1. Elérhetőségi viszonyok

Viszonylat	A település távolsága (km)	Utazási idő (óra)	
		Vasút	Közút
Megyeszékhely			
Budapest			

2. Kerékpárút-hálózat

Megtörtént-e a következők kiépítése?

Megnevezés	Igen	Nem	Jellemző adatok
Belterületi kerékpárút			Kiépített kerékpárútvonalak száma a településen: db Kiépített kerékpárút-hálózat teljes hossza a településen: km
A települést más településekkel összekötő kiépített kerékpárút			Kerékpárúton elérhető szomszédos települések felsorolása:

3. Egyéb kiszolgáló infrastruktúrák

Kérjük, sorolja fel az egyéb a településen működő kiszolgáló létesítményeket! (Pl. vasúti átrakóhely)

--

4. Kommunális infrastruktúra

Kérjük, jelölje meg a megfelelő választ! Megoldott-e a településen?

Megnevezés	Igen	Nem
Lakossági tevékenységek során keletkező hulladékok kezelése (helyi vagy térségi lerakó)		
Gazdasági tevékenységek során keletkező hulladékok kezelése (helyi vagy térségi lerakó)		
Szennyvíztisztító telep működése		

5. Telekommunikáció

Kérjük, jelölje meg a megfelelő választ! Van-e a településen?

Megnevezés	Igen	Nem
Teleház		
Kábeltelevízió		
Internet hozzáférés		
Internet hozzáférés módja		
Telefonos kapcsolat		
Kábelhálózat		
Mikrohullámú kapcsolat		
Egyéb:		

Mely mobilszolgáltató-hálózat működik a településen? (A választ kérjük aláhúzással jelölni!)

PANNON

T-MOBILE

VODAFONE

5. témakör: Kérdőív adatlap a befektetési környezetről

1. Az ipari, gazdasági hasznosításra alkalmas, jelenleg kihasználatlan ingatlanok

Ingtalan megnevezése	Ingtalan területe (m ²)	Épületek területe (m ²)	Tulajdonos	Műszaki állapot (1-5)*
1)				
2)				
3)				
4)				
5)				

*A műszaki állapot értékelése 1-5 közötti pontszámok adásával történik, ahol az egyes értékek a következőket jelentik: 1: nagyon rossz, 2: gyenge, 3: átlagos, 4: jó, 5: kiváló

2. Az önkormányzat által befektetők részére nyújtott adókedvezmények, s ezek igénybevételének feltételei (Kérjük, ismertesse a befektetés-ösztönzés alkalmazott eszközeit és pontos feltételeit! Pl. beruházás összege, nyújtott kedvezmény mértéke, időtartama, stb.)

6. témakör: Kérdőív adatlap a települési fejlesztésekről

1. Eddig elkészített fejlesztési dokumentumok

Dokumentum neve	✓	Készítés éve
Településfejlesztési koncepció		
Településrendezési terv		
Egyéb:		

2. Az elmúlt 5 évben megvalósult legjelentősebb fejlesztések a településen

Fejlesztés tartalma	A fejlesztés költsége (e Ft)
1)	
2)	
3)	
4)	
5)	

3. Jelenleg végrehajtás alatt álló fontosabb fejlesztési projektek

Projekt tartalma	Támogatás összege (e Ft)	Támogatás folyósítója	Kezdés ideje	Befejezés várható ideje
1)				
2)				
3)				
4)				
5)				

4. A település beadott (elbírálás alatt lévő) fontosabb pályázatai

Pályázat tartalma	Pályázott támogatás (e Ft)	Pályázat kiírója	Kezdés tervezett ideje	Befejezés tervezett ideje
1)				
2)				
3)				
4)				
5)				

6. témakör: Kérdőív adatlap a települési fejlesztésekről

5. Jelenleg előkészítés alatt lévő pályázatok, projektek

Pályázat, projekt tartalma	Tervezett költségvetés (e Ft)
1)	
2)	
3)	
4)	
5)	

6. A települési önkormányzat által tervezett jövőbeni fontosabb fejlesztések

1)
2)
3)
4)
5)

7. Pályázatkészítési és projektmenedzsment kapacitás

Kérjük, adja meg, hány fő foglalkozik pályázatírással az önkormányzatnál: fő

7. témakör: Kérdőív adatlap a helyi társadalomról

1. A település civil (non-profit) szervezeteinek adatai

Civil szervezetek száma: db

Jelentősebb civil szervezetek adatai: (csak olyan szervezeteket jelöljön meg, melyek folyamatosan hajtanak végre projekteket és a település fejlődése szempontjából meghatározó szerepet töltenek be)

Jelentősebb civil (non-profit) szervezet neve	Fő tevékenységi területek

2. Fontosabb önkormányzati intézmények (polgármesteri hivatal, egészségügyi, szociális kulturális intézmények, művelődési ház, könyvtár, mozi, színház, tájház, stb.)

Intézmény pontos neve	Fontosabb fejlesztési igények
1)	
2)	
3)	
4)	
5)	
6)	
7)	
8)	
9)	
10)	

8. témakör: Kérdőív adatlap a környezeti állapotról, természeti erőforrásokról

1. Védett terület

Található-e a település közelében védett terület (nemzeti park, természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet, stb.)? **Igen / nem** (A választ kérjük aláhúzással jelölni!)

Ha igen, kérjük, adja meg a következőket:

Védett terület pontos neve	A település közigazgatási határából védelem alá eső rész (ha)

2. Természeti erőforrások (Mutassa be röviden, milyen természeti erőforrásokkal rendelkezik a település!)

Ásványkincsek

Ismertesse röviden ezen erőforrások jelenlegi gazdasági hasznosítását!

Gyógyvizek, termálvizek

Ismertesse röviden ezen erőforrások jelenlegi gazdasági hasznosítását!

Egyéb:

Ismertesse röviden ezen erőforrások jelenlegi gazdasági hasznosítását!

3. Jelentősebb problémák

Ismertesse a település fejlődését, a lakosok életszínvonalát befolyásoló fontosabb környezeti problémákat!

9. témakör: Kérdőív adatlap a település kapcsolatrendszeréről

1. Együttműködés a kistérség más településeivel, szereplőivel

Kérjük, ismertesse a kistérség más településeivel közösen megvalósított fontosabb projekteket!

Fejlesztés tartalma	Együttműködő települések	Együttműködés jellege
1)		
2)		
3)		
4)		
5)		

2. Együttműködés a helyi szereplők között

Van-e olyan szomszédos kistérségbe tartozó település, mellyel fontos partnerség, együttműködés alakult ki?

Partner megnevezése	Kapcsolat jellege

3. A település kapcsolatrendszere

Sorolja fel a település legfontosabb hazai és külföldi partnereit, testvérvárosait!

Hazai	
Partner megnevezése	Kapcsolat jellege
Külföldi	
Partner megnevezése	Kapcsolat jellege

Egyéb megjegyzések, vélemények

Egyéb megjegyzések, a kérdőíves felméréssel kapcsolatos vélemények

Köszönjük válaszaikat!

MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda

11.2 A primer kutatáshoz használt ipari park kérdőív sablonja

KÉRDŐÍV

Ipari park üzemeltetője részére

A NYÍRBÁTORI KISTÉRSÉG FELZÁRKÓZTATÁSI FEJLESZTÉSI PROGRAMJÁNAK AKTUALIZÁLÁSÁHOZ

Kérjük, hogy a kérdőíveket **2010. február 28** -ig töltsék ki, és juttassák vissza gépelt formában email-en a következő címre:

Hajduné Májas Anikó
MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda
4400 Nyíregyháza, Kölcsey u. 28.
E-mail: majas@megakom.hu
Tel: 42/409-482

Ipari park pontos megnevezése:	
Hivatalos cím:	
Kapcsolattartó személy:	
Telefon/fax:	
Email:	
Honlap:	
Üzemeltető szervezet:	

Válaszaikat előre is köszönjük!

Kérdőív adatlap ipari park felméréséhez

2

Alapítás éve:

Az ipari parkban elérhető szolgáltatások (pl. tárgyalóhelyiség, vámügyintézés, pályázati tanácsadás, stb.):

--

Közművesítettség főbb paraméterei

Műszaki infrastruktúra / közművesítettség	Igen	Nem	Mennyiségi és minőségi paraméterek
Bérelhető terület nagysága			Összes hasznos alapterület:m ² Még nem kiadott hasznos terület: m ²
Belső utak			Burkolt: m Földút: m
Szennyvíztisztítás			(m ³ /h)
Csapadékvízvezetés			(l/sec)
Ivóvízkapacitás			(m ³ /h)
Gázkapacitás			(m ³ /h)
Telefonvonal			ISDN: igen / nem
Internet			Adatátvitel sebessége: kB/sec

Közlekedési kapcsolatok (Kérjük jelölje meg, mely közlekedési infrastruktúrákhoz van hozzáférés az ipari parkban!)

Közlekedési infrastruktúra	Igen	Nem	Mennyiségi és minőségi paraméterek
Közvetlen közúti kapcsolat			(fő)út, autópálya
Vasúti kapcsolat			Pályaudvar: Távolsága az ipari parktól: km Vasúti átrakóhely: igen/nem
Légi kapcsolat			Repülőtér: Távolsága az ipari parktól: km
Vízi kapcsolat			Kikötő: Távolsága az ipari parktól: km

Kihasznátság főbb paraméterei

Betelepült vállalkozások száma	Vállalkozásokban foglalkoztatottak száma	Alapítás óta befektetett tőke nagysága (mrd Ft)	Bérelhető terület ára (Ft/ m ²)

Kérdőív adatlap ipari park felméréséhez

3

A betelepült vállalkozások által képviselt tevékenységi területek, szektorok

Vállalkozás pontos megnevezése	Iparág, tevékenységi terület	Befektetett tőke értéke (mrd Ft)	Foglalkoztatottak száma
1)			
2)			
3)			
4)			
5)			
6)			
7)			
8)			
9)			
10)			
11)			
12)			
13)			
14)			
15)			

Az ipari park működését, fejlődését megnehezítő legfontosabb problémák:

Fejlesztési igények, elképzelések, tervek (Kérjük mutassa be, milyen infrastrukturális vagy a nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó fejlesztések lennének szükségesek a parkban!)

MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda

Kérdőív adatlap ipari park felméréséhez

4

Egyéb megjegyzések, a kérdőíves felméréssel kapcsolatos vélemények

Köszönjük válaszaikat!

MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda

